

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Кафедра економічного аналізу

Кафедра обліку та оподаткування в галузях економіки

ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КИЇВСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ПРАВА

ПОЛОЦЬКИЙ ДЕРЖАНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(м. Новополюцьк, Білорусія)

МОЛДАВСЬКА ЕКОНОМІЧНА АКАДЕМІЯ

(м. Кишинів, Молдавська Республіка)

***Напрямки розвитку обліку, контролю та
економічного аналізу в умовах глобалізації***

Тези доповідей

**ІІІ МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

20 квітня 2017 року

Частина 2

Одеса

ОНЕУ 2017

УДК 657
ББК 65.052.2
О17

Відповідальні за випуск:

Голова оргкомітету конференції – **Звєряков М.І.**, ректор ОНЕУ, член-кореспондент НАН України, д.е.н., професор.

Заступник голови оргкомітету конференції – **Ковальов А.І.**, проректор з наукової роботи ОНЕУ, д.е.н., професор.

Члени оргкомітету:

Лоханова Н.О. – завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту ОНЕУ, д.е.н., професор;

Кузіна Р.В. – завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки ОНЕУ, д.е.н., професор;

Волкова Н.А. – завідувач кафедри економічного аналізу ОНЕУ, к.е.н., доцент;

Камінська Т.Г. – ректор Київського кооперативного інституту бізнесу і права, д.е.н., професор;

Бачинський В.І. – завідувач кафедри бухгалтерського обліку Львівського торговельно-економічного університету, к.е.н., професор;

Григорой Л. – завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту Молдавської економічної академії;

Вегера С.Г. – завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту Полоцького державного університету, д.е.н., доцент.

Коляда А.І. – к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу ОНЕУ.

Доценко О.В. – старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту ОНЕУ.

Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 2. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – стор.

Тези учасників конференції з актуальних питань обліку, контролю й аналізу в умовах глобалізації.

Подані матеріали рекомендуються до ознайомлення студентам, аспірантам, викладачам, а також фахівцям – практикам усіх галузей економіки.

За точність викладення матеріалу та достовірність наведених фактів, прізвищ, цитат відповідальність несуть автори.

©ОНЕУ, 2017

ЗМІСТ
СЕКЦІЯ 2. КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

1.	Артюх О.В., Криванич М.Ю. ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	7
2.	Білоус К.Д. АУДИТ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	10
3.	Вареник В.М. ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД	12
4.	Вареник В.М., Ворона О.С. АУДИТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	14
5.	Гончар М.А. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	16
6.	Дацька І.С. ДО ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	18
7.	Деордієва О.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI	20
8.	Касатонова І.А. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ МАРКЕТИНГОВОГО АУДИТУ	23
9.	Кравець О.В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	25
10.	Кришталь Г.О. АУДИТ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ	27
11.	Лісовська А.О. ДО ПИТАННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	30
12.	Makotkina O.V. COMPARISON OF ANTI-CORRUPTION POLICY IN THE UKRAINE, UK, SOUTH KOREA, GERMANY, SINGAPORE AND USA	32
13.	Мельник А.А. ОРГАНИЗАЦИЯ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ТОВАРНЫХ ЗАПАСОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ТОРГОВЛИ	35
14.	Остапенко О.В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	37
15.	Палій Л.В. АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ГАЛУЗІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	38
16.	Самарина И.П. РАЗВИТИЕ АУДИТА ФИНАНСОВЫХ ВЛОЖЕНИЙ В ЦЕННЫЕ БУМАГИ В УЧЕТНОЙ ПРАКТИКЕ ИНВЕСТОРА И ЭМИТЕНТА	41
17.	Соколова А.П. ОРГАНИЗАЦИЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ХЛІБОПЕКАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	44
18.	Томарович Т.В. ХАРАКТЕРИСТИКА АУДИТОРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	46
19.	Царан А.О. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI	48

СЕКЦІЯ 3. РОЗВИТОК АНАЛІТИЧНОГО АПАРАТУ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

1.	Агазарян Л.Г. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ІСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ И ОПЛАТЫ ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИИ	50
2.	Агошков М.К. МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	53
3.	Антіпова В.Г. СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИКОРИСТАННЯ БАЛАНСОВОГО МЕТОДУ	54
4.	Аракелова А.О. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ	56
5.	Бикова Е.В. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ	59
6.	Бугайчук Д.Я. ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ	61
7.	Бурлака Т.В. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ	63
8.	Вербецька А.О. СТОХАСТИЧНИЙ ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	64
9.	Войцих А.М. СУТНІСТЬ МЕТОДУ ПОРІВНЯННЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ	66
10.	Володіна П.В. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ	68
11.	Гавіловська Я.О. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	71
12.	Герасименко О.І. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ВАЖЛИВА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ	73
13.	Головченко Т. О. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	74
14.	Гринюк І.М. АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ	76
15.	Hryshchenko T. REVENUE ANALYSIS: WHY IS IT SO IMPORTANT?	79
16.	Дерманчук А.О. АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ	83
17.	Єфімова М.О. МОНІТОРИНГ ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	86
18.	Жебко Г. ОСНОВНІ ЕТАПИ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	89
19.	Іванова О.О. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ Й ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	91
20.	Каменчук Ю.О. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	93
21.	Киртока А. В. АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	95

22.	Ковбаско К.В. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	97
23.	Колінко Н.В. ЗАДАЧІ ТА ПРИНЦИПИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	99
24.	Кравець Д.Д. СУТНІСТЬ МЕТОДУ ПРИЙОМА ПОРІВНЯННЯ	100
25.	Кузнецов К.А. ЕКСПРЕС АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФІЛЮ КОМПАНІЇ НА ПРИКЛАДІ НАУКОВО-ВИРОБНИЧОГО ТОВАРИСТВА «СІТОН»	103
26.	Лізко Є.О. ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ	105
27.	Мальчева М.Д. ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ	107
28.	Ніколова К.О. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ВТОРИННИХ СИРОВИННИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВАМИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	109
29.	Огієвич Н.О. ДЕЯКІ ПИТАННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ ВКФ «ЮВІКС»	113
30.	Олей І.І. МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	116
31.	Осадчук Ю.В. ЄДНІСТЬ АНАЛІЗУ ТА СИНТЕЗУ ЯК МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	119
32.	Палій Л.В. МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ	121
33.	Рибак К.А. ДЕЯКІ ПРИЙОМИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	123
34.	Розум А. О. ПРОСТОРОВІ ВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	125
35.	Скібіцька О.М. АНАЛІЗ ДЕБЕТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАННОСТІ	127
36.	Солончук М.І. ПРЕДМЕТ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ І ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	129
37.	Стефанко А.В. ПРИЙОМ ПОРІВНЯННЯ І ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В АНАЛІЗІ	131
38.	Стефанова О.І. МЕТОДИ ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ	132
39.	Таран Ю.С. АВТОМАТИЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	134
40.	Токар Д. І. ЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ З ІНШИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ	136
41.	Толкунова О.В. ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	139

42.	Устенко А.С. АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	141
43.	Філіппова М.С. АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ЯК ПОКАЗНИКА ЕФЕКТИВНОСТІ	143
44.	Храпак Д.О. ВИКОРИСТАННЯ ДИСПЕРСІЙНОГО МЕТОДУ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ	145
45.	Чегурко А.В. АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ	147
46.	Чобану К. І. ОСНОВНІ ЕТАПИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	149
47.	Чорна Ю.О. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, ЯК ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	150
48.	Шабанова М.О. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	153
49.	Шахкян Т.Р. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ПРИЙОМОМ ЛАНЦЮГОВИХ ПІДСТАНОВОК	155
50.	Шлома І. Ю. ПЛАНУВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	157
51.	Шрайбер І.І. ДЕТЕРМІНОВАНИЙ ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	160
52.	Штинь А. М. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	162

СЕКЦІЯ 2. КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

к.е.н., доцент Артюх О.В.,
Криванич М.Ю.

Одеський національний економічний університет
м. Одеса

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

На промислових підприємствах випуск та реалізація готової продукції є найбільш важливою ділянкою бухгалтерського обліку. Це зумовлено тим, що в процесі руху готової продукції формуються значущі для цілей управління показники фінансової звітності. У свою чергу здійснення неефективної системи бухгалтерського обліку та політики управління готової продукції веде до скорочення обсягів реалізації, збільшення залежалої готової продукції на складах, а це призводить до зменшення прибутку підприємства. Саме тому для підтримки конкурентоспроможності, забезпечення платоспроможності і попередження ризику банкрутства необхідно проводити внутрішній аудит готової продукції.

Питанням організації і методики внутрішнього аудиту присвячено багато ґрунтовних досліджень провідних вчених України, таких як: Бланк І. А., Давидов Г. М., Івашкевич В. Б., Ерофєєва В. А., Евдокімова А. В., Кіреєва Н. В., Кулаковська Л. П., Рогуленко Т. М., Савченко В. Я., Соколов Б. Н., Сметанко О. В., Очеретько Л. М., Куртева Н. О., Філозоф А. В. та інших. Незважаючи на значну кількість праць науковців на сьогодні існують загальні проблеми теоретико-методологічного, організаційного та прикладного характеру внутрішнього аудиту та невирішені специфічні питання, зокрема, у сфері внутрішнього аудиту готової продукції, які потребують подальшого дослідження.

З метою розкриття означеної теми дослідження варто перш за все визначити сутність такої понятійної категорії, як «внутрішній аудит» в системі фінансового контролю України. Для цього необхідно проаналізувати законодавчі та інші нормативні акти, що регламентують аудиторську діяльність. Так, відповідно до ст. 3 Закону України «Про аудиторську діяльність» аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1]. Огляд інших положень Закону України «Про аудиторську діяльність» показав, що в ньому взагалі не міститься будь-якої інформації про внутрішній аудит. Разом з цим варто відмітити, що норми ст. 6 цього Закону вказують на обов'язкове застосування при здійсненні аудиторської діяльності відповідних стандартів аудиту, які приймаються на основі стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів (далі – МСА). Звернення до Глосарію термінів МСА дозволило усвідомити сутність таких понять, як «внутрішній аудитор (Internal auditor)» та «внутрішній контроль (Internal control)» та зазначити, що норми МСА визнають таке поняття, як «внутрішній аудит», хоча прямо не розкривають його зміст. Так, за МСА 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів» під підрозділом внутрішнього аудита розуміють «частину структур внутрішнього контролю та управління» [2]. Разом з цим під внутрішнім контролем за МСА прийнято вважати «процес, розроблений, запроваджений і підтримуваний тими, кого наділено найвищими повноваженнями, управлінським персоналом, а також іншими працівниками, для забезпечення достатньої

впевненості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансової звітності, ефективності та результативності діяльності, а також дотримання застосовних законів і нормативних актів» [2, с.13].

Отже, узагальнюючи викладене, можна зазначити, що внутрішній аудит представляє собою різновид внутрішнього контролю. Предметом дослідження внутрішнього аудиту є сукупність різноманітних об'єктів, які відображаються в системі фінансового обліку та звітності. В рамках цього дослідження започаткуємо вивчення теоретичних, організаційних та практичних аспектів окремих об'єктів внутрішнього аудиту, зокрема, готової продукції.

Проаналізувавши праці вчених, можемо визначити, що внутрішній аудит готової продукції спрямований на вирішення завдань пов'язаних з: правильністю відображення в обліку руху готової продукції; формуванням фактичної собівартості готової продукції; дотриманням вимог щодо документального оформлення операцій в бухгалтерському обліку; перевіркою правильності розкриття інформації в облікових регістрах та формах фінансової звітності; контролем за збереженням готової продукції в місцях її зберігання; виявленням резервів збільшення обсягів випуску та реалізації готової продукції; проведенням комплексного аналізу випуску та реалізації готової продукції; розробкою та впровадженням заходів щодо підвищення ефективності політики управління готовою продукцією та ін. [3, 5].

Ефективне проведення аудиту готової продукції здійснюється за допомогою впровадження в систему управління підприємством служби внутрішнього аудиту (далі – СВА). СВА виступає одним з найважливіших підрозділів на підприємстві, від діяльності якої опосередковано залежить успішність діяльності господарюючого суб'єкта. Спираючись на дослідження вчених, СВА займає проміжну ланку між структурними підрозділами підприємства та користувачами результатів його діяльності в плані контролю всіх процесів діяльності та надання рекомендацій керівникові підприємства щодо усунення недоліків та перспектив розвитку підприємства для отримання прибутку. Місце СВА в діяльності підприємства відображено на рис. 1. [6].

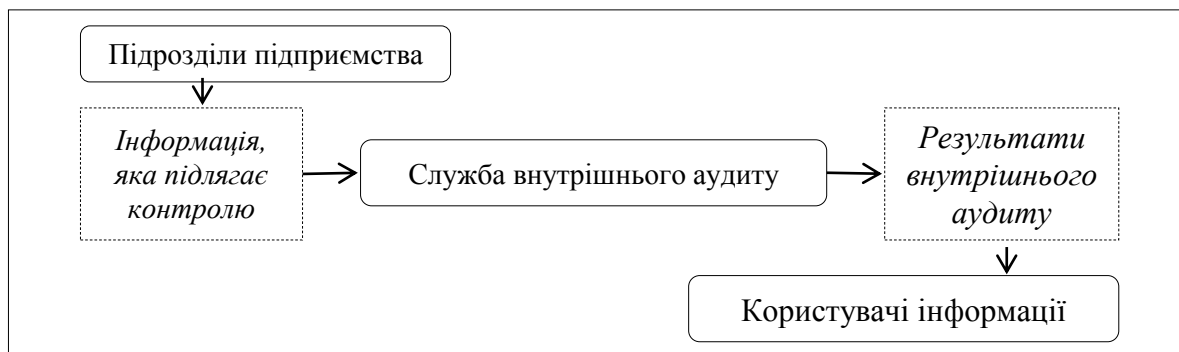

Рис. 1. Місце СВА в діяльності підприємства [6]

Організація, роль і функції внутрішнього аудиту визначаються керівництвом підприємства залежно від складу та специфіки діяльності, масштабів показників діяльності, наявної системи управління, стану внутрішнього контролю тощо.

Наприклад, специфіка харчової переробної промисловості полягає, перш за все, в технологічних особливостях, коротких строках зберігання як сировини, так і готової продукції, тому потребує додаткових процедур контролю, які носять характер системності. Саме системність, тобто виконання процедур контролю постійно, а не час від часу, забезпечує ефективність діяльності служби внутрішнього аудиту. Внутрішні аудитори забезпечують управлінський персонал оперативними даними аналізу і оцінки, рекомендаціями за результатами перевірок, на підставі яких приймаються своєчасні, обґрунтовані управлінські рішення.

Також науковці відмічають той факт, що ефективність використання окремих методичних прийомів аудиту, таких як інвентаризація, контроль якості сировини, контрольний запуск сировини, лабораторний аналіз досягається лише за умов раптовості. Це по суті, з суджень вчених, неможливе при здійсненні зовнішнього аудиту або аутсорсингових послуг. Зовнішній аудит і аутсорсинг не в змозі забезпечити на підприємстві ні системність, ні раптовість перевірки. Тому створення служби внутрішнього аудиту, як підрозділу управлінської системи, є необхідною умовою для забезпечення ефективного функціонування та розвитку. Саме служба внутрішнього аудиту, на відміну від зовнішнього аудиту та послуг аутсорсингу, має можливість функціонувати у тісному контакті з керівництвом підприємства, спеціалістами апарату управління, керівниками структурних підрозділів, що також значно підвищує його ефективність[4].

Згідно з науковими розробками для ефективної діяльності підприємства технологія комплексного внутрішнього аудиту системи управління готової продукції повинна складатися з наступних етапів: на першому етапі аудиту готової продукції необхідно провести перевірку своєчасності, повноти проведення інвентаризації готової продукції і контролю виконання договорів з постачальниками й покупцями; другий етап аудиту готової продукції спрямовано на перевірку надходження та виявлення неврахованої готової продукції; третій етап спрямовано на контроль реалізації готової продукції; четвертий етап спрямовано на підтвердження інформації про фактичні залишки готової продукції на складах підприємства; п'ятий етап спрямовано на проведення аналізу готової продукції; шостий етап аудиту готової продукції є заключним та спрямований на розробку рекомендацій стосовно підвищення ефективності системи бухгалтерського обліку і управління готовою продукцією [3, 5].

Таким чином, науково обґрунтований механізм організації процесу внутрішнього аудиту сприятиме як підвищенню ефективності системи внутрішнього контролю, так і підвищенню якості управління в цілому на підприємствах. Впровадження системи внутрішнього аудиту на підприємствах є одним з найбільш доцільних серед альтернативних заходів контролю, тому що в основі її функціонування лежать принципи системності, раптовості та зворотного зв'язку зі всіма структурними підрозділами підприємства. А через те, що внутрішній аудит є найдоступніший ресурс будь-якого вітчизняного підприємства, його грамотне використання в цілому сприятиме підвищенню ефективності господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудиторську діяльність»[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2014 року) Частина 1[Електронний ресурс]. – Режим доступу:[http://apu.com.ua/ attachments/ article/ 290/ Audit_2015_1_all.pdf](http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf)
3. Сметанко О.В. Внутрішній аудит готової продукції в акціонерних товариствах України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201043/151-159.pdf> .
4. Очеретько Л.М., Куртєва Н.О. Організація внутрішнього аудиту витрат на якість готової продукції на м'ясопереробних підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_3_3/090-094.pdf /.
5. Організація і методика аудиту готової продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referatwork.ru/new/source/15102text-15102.html>.
6. Філозоф А.В. Організація служби внутрішнього аудиту як передумова якісного його здійснення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/1_47/28.pdf.

АУДИТ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Кожній країні притаманні свої принципи, методи, політичні системи, тож двох однакових систем аудиту не існує в жодній країні. У період євроінтеграції та глобалізації української економіки наглядним є питання розгляду досвіду зарубіжних країн з питань бухгалтерського обліку, державного регулювання та аудиту. Тож необхідно досліджувати особливості аудиторської діяльності інших країн, аналізувати, та результат, як наслідок, адаптувати окремі механізми в Україні.

Наразі, Німеччина має один з найбільш розроблених у професійному і юридичному відношеннях статус аудиторів - професії, що заслужено користується повагою і визнанням у банківських і фінансових колах країни. У Німеччині існують дві професійні аудиторські організації: Аудиторська палата і Інститут аудиторів. Членство в Аудиторській палаті є обов'язковим для кожного аудитора і кожної аудиторської фірми, а у Інституті аудиторів-добровільна, хоча в ній беруть участь понад 90% усіх німецьких аудиторів. З вересня 2007 року запроваджено інспекцію, яка здійснює контроль стосовно лише тих аудиторських компаній, які підтверджують фінансову звітність підприємств, що працюють на ринку капіталу.

Система підготовки кадрів аудиторів у Німеччині досить складна та має високі вимоги до претендентів: щоб бути допущеним до іспиту, кандидат повинен бути німцем, мати вищу економічну, юридичну чи технічну освіту і шестирічну практичну діяльність в економічній області, із яких не менше чотирьох років працювати у сфері аудиту. У якості стажу практичної роботи зараховується 10 років роботи податковим інспекторам. Питання про допуск до іспиту претендента вирішує комісія, яка має право в разі потреби запросити у кандидата додаткові відомості та рекомендаційні відгуки. Допущені до іспиту подають письмову наукову працю, виконують три письмові роботи у присутності екзаменаторів і складають усну частину іспиту. Після одержання документа аудитори стають членами аудиторської палати, що веде професійний реєстр аудиторів, аудиторських спілок. Кожен аудитор повинен мати власну печатку, що засвідчує його професійний статус і позицію, сформовану на основі законодавчих актів [2].

Аудит у Німеччині має кілька напрямків:

- 1) аудиторський контроль діяльності підприємства наприкінці фінансового року;
- 2) аудиторський контроль документів юридичної особи в період його підстави на предмет відповідності законодавству країни;
- 3) аудиторський контроль за дорученням загальних зборів акціонерів;
- 4) аудиторський контроль окремих сегментів ділової та фінансової діяльності;
- 5) аудиторські перевірки на предмет виявлення правопорушень;
- 6) контрольна перевірка всієї діяльності або окремих напрямків.

У Франції аудит є обов'язковим для закритих акціонерних товариств, командитних акціонерних товариств, публічних акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, повних товариств. Аудитора у Франції називають комісаром з рахунків, він призначається власниками підприємства (акціонерами) строком на шість років для проведення аудиту. Термін роботи аудитора з підприємством-клієнтом може бути продовжено ще на один термін. Органом громадського нагляду у Франції є правління Вищої ради Комісаріату з питань аудиту,

яке складається з 12 непрактикуючих осіб. Всі члени призначаються урядом Франції і працюють неповний робочий день, на 75% займаються своєю діяльністю, яка не пов'язана з аудиторською. Термін служби складає шість років.

Цікавим фактом є те, що у Франції на законодавчому рівні закріплено мінімальну кількість годин для проведення аудиторської перевірки, і дотримання цих вимог жорстко контролюється в рамках проведення зовнішнього контролю якості щорічно. На практиці аудитори керуються саме цими часовими рамками і рідко коли пропонують клієнту більшу кількість годин, ніж встановлено законом. Наприклад, для проведення аудиту компанії з річним оборотом до 305 тис. євро пропонується від 20 до 35 годин, що відповідає 2,5-4 робочим дням.

На відміну від інших європейських країн, усі компанії Великобританії без винятку повинні надавати свої річні звіти для перевірки аудиторам.

Аудиторський звіт у Британії повинен складатися з:

- 1) вступу, який представляє загальну інформацію про фінансовий звіт;
- 2) опису принципів і методів аудиту, що ідентифікують стандарти аудиту, які використовувалися при його підготовці, а також основи складання фінансової звітності;
- 3) висновку аудитора, про те, чи складен фінансовий звіт згідно з Законом "Про компанії" від 2006 року, а в окремих випадках, відповідно до статті 4 Положення ЄС "За міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Положення (ЄС) 1606/2002, "Регламент МСФЗ");
- 4) висновку аудитора про достовірності бухгалтерської звітності компанії;
- 5) думка аудитора про достовірність звіту директора фінансовим результатам компанії;
- 6) зауважень аудитора про істотне спотворення фінансової звітності, у разі якщо таке спотворення має місце;
- 7) зауважень аудитора про несвоєчасне або неповне надання інформації про фінансову діяльність компанії, у разі якщо такі дії мали місце [3].

У Данії аудиторів призначають акціонери на щорічних загальних зборах. Аудитори мають право надавати професійні послуги конкретній організації аж до наступних зборів. Обмежень на кількість призначень аудиторської фірми для проведення перевірки однієї організації не існує. У аудиторському звіті необхідно вказати, що бухгалтерські звіти організації-клієнта пройшли через аудиторський контроль і відповідають вимогам закону.

У Бельгії для будь-якої організації, чисельність працівників якої перевищує 100 чоловік, аудиторський звіт повинен бути представлений не тільки власникам, але і в робочий комітет цієї організації, члени якого мають право вето на призначення аудитора. Якщо по відношенню до такого фахівця не буде досягнуто згоди, то останнє слово залишається за торговим судом [1].

Таким чином, кожна країна має свої особливості проведення аудиторської діяльності, як позитивні так і негативні, але головна мета України, на даний момент, виокремити найоптимальніші та найдоцільніші аспекти для впровадження останніх на практиці та удосконалення недоліків.

Список використаних джерел

1. Кучеров А. В., Козичева Я. М. Особливості аудиту закордоном // Молодий вчений. — 2014. — №5. — С. 339-343.
2. Скаско О. І. Організація системи аудиту в зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / Олег Іванович Скаско. — 2012. — Режим доступу до ресурсу: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/28851/25843>
3. Smart A. S. Аудит в Великобританії [Електронний ресурс] / Alfa Solutions Smart — Режим доступу до ресурсу: <http://www.smartalphasolutions.com/ru/>

В.М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент
кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування
Університету імені Альфреда Нобеля
м. Дніпро

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день, в умовах хаотично структурованої економіки, в умовах обмеженості фінансових можливостей країни та необхідності інституціалізації нових економічних взаємовідносин держави в особі фіскальних органів і господарюючих суб'єктів, зростає роль податкового контролю як важливого елемента процесу реформування системи адміністрування податків в Україні.

Податковий контроль є дієвим інструментом контролю діяльності учасників господарських відносин. Так як податки є основним джерелом поповнення державного бюджету, органи державного контролю повинні проводити постійний моніторинг щодо сплати податків суб'єктами господарювання для виявлення боржників.

Ефективно побудована система податкового контролю є дієвим механізмом і необхідною умовою успішного функціонування державних фінансів в цілому, адже він охоплює всю систему оподаткування, а також здійснюється в розрізі окремих податків, податкових груп, груп платників податків та територій.

Прагнення до побудови в нашій країні ефективної податкової системи спонукає до вивчення іноземного досвіду організації податкового контролю для пошуку найраціональніших ідей, підходів, методів його здійснення та виявлення перспектив їх застосування у вітчизняній податковій практиці. Тому проведемо критичний аналіз методів податкового контролю України, Франції, Великобританії, Швеції та Японії (табл.1).

Таблиця 1

Порівняння методів податкового контролю країн

Ознака 01	Україна 02	Франція 03	Великобританія 04	Швеція 05	Японія 06
Податкове відомство	Державна фіскальна служба України (ДФСУ)	Головне податкове управління Франції	Управління податків і зборів	Державне податкове управління Швеції	Національне податкове управління
Види податкових перевірок	Камеральна, документальна та фактична	Податкові перевірки з виїздом на місце	Камеральна та документальна	Камеральна та документальна	Немає інформації
Правила перевірки	Надання попередження про перевірку	Надання попередження про перевірку	Діють на принципах справедливості, сприяння і ясності	Добровільна сплата податків досягається за рахунок налагодженого апарату контролю, що характеризується точністю та передбачуваністю	Простота, демократичність і досконалість

01	02	03	04	05	06
Регламентування	Податковий кодекс	Процесуальний Податковий кодекс Франції	Податковий кодекс	Податковий кодекс	Податковий кодекс
Права сторін та особливості системи оподаткування	Види контролю обирають залежно від конкретних завдань, що ставлять перед собою контролюючі органи	Кожна сторона відстоює свою правоту	Увага приділяється якості обслуговування платників податків	До категорії добросовісних платників належать 80% платників податків	Немає інформації
Показник ефективності	Немає інформації	Кількість перевірок, здійснених одним податковим інспектором в рік	Підписується заява про контроль за податками	Немає інформації	Довіра до платника податків
Система покарання	Система штрафів	Система штрафів	Система штрафів	Система штрафів	Завдяки досконалій та «м'якій» податковій системі ухилення від сплати податків практично неможливе

Проаналізувавши податкові системи зарубіжних країн, можна зробити висновок, що Україна, Великобританія та Швеція використовують камеральний та документальний види податкових перевірок. Саме вони дозволяють виявляти найбільш численні порушення податкового законодавства.

Також правила перевірок діють на принципах справедливості, сприяння та ясності, характеризуються точністю та передбачуваністю.

Аналізуючи особливості застосування відповідальності за податкові правопорушення у зарубіжних країнах, можна виділити Європейський підхід – більш демократичний, превентивний, спрямований на гармонізацію взаємовідносин між платниками податків і контролюючими податковими органами. За такого підходу кримінальні покарання можуть замінюватись у вигляді різних доплат до податків, розмір яких встановлюється адміністративними органами. При цьому, Швейцарія та Великобританія встановлюють фіксовані суми штрафів залежно від величини порушення і наявності наміру. У Франції штрафні санкції встановлені у відсотковому співвідношенні від суми заниженого, або такого, який не надійшов, податку.

Список використаних джерел

1. Мельник М.І., Лещух І.В. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності: монографія / М.І. Мельник, І.В. Лещух. – Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2015. – 330с.

АУДИТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В умовах хаотично структурованої економіки, із розвитком інформаційних технологій, стрімкого розвитку набуває питання щодо аудиту інформаційної безпеки. Так як існує ризик виходу інформації за межі підприємства, втручання в діяльність зовнішніх систем, зараження вірусами. Тому, все частіше актуальним стає питання щодо захищеності інформації на підприємстві від внутрішніх та зовнішніх ризиків. Розв'язати таке питання підприємство не в змозі самотійно, тому потребує допомоги від зовнішніх консультантів, таких як аудитори, для проведення незалежного аудиторського дослідження.

Аудит інформаційної безпеки стає необхідним інструментом забезпечення інформаційної безпеки в сучасних умовах.

Взагалі під аудитом розуміють перевірку показників фінансової звітності та бухгалтерського обліку суб'єкта господарської діяльності в цілому. Відповідно метою аудиту є висловлювання незалежної думки аудиторів, яка буде відповідати законодавчій базі України, а саме законам, положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, згідно з вимогами користувачів.

В сучасному світі значну роль у забезпеченні ефективності та покращення роботи підприємств відіграють інформаційні системи та технології. Інформаційні системи користуються попитом майже на всіх підприємствах, їх застосовують з метою ведення як бухгалтерського та податкового обліку, для зберігання, обробки та передачі інформації. Саме передача інформації створює актуальне питання її захисту, особливо в сучасному світі в якому кожен день зростає кількість інформаційних небезпек. Для того щоб забезпечити безпеку інформації підприємству необхідно зробити об'єктивну оцінку рівня захищеності інформаційних систем – саме для цього застосовується аудит інформаційної безпеки підприємства.

Під аудитом інформаційної безпеки розуміють незалежну експертну оцінку захищеності інформаційних систем підприємства, при якому до уваги беруться такі чинники, як персонал, технології та процеси. До основної мети такого аудиту можна віднести визначення відповідності захисних заходів, які застосовуються компанією до обраних критеріїв інформаційної безпеки.

Аудит інформаційної безпеки заснований на аналізі та оцінці ризиків. Серед найголовніших ризиків, які оцінює аудитор можна віднести: законодавчі, операційні, стратегічні, систематичні та ризик репутації.

Проведення аудиту інформаційної безпеки дозволяє підприємству: виявити поточні проблеми і уразливості в інформаційній структурі компанії; потенційні «дірки» в системі для оцінки і контролю можливих ризиків; отримати цілісну картину про стан інформаційних ресурсів компанії для її контролю та в якійсь мірі оптимізації бюджету; оцінити систему обробки персональних даних на відповідність діючому законодавству України; провести підготовку до впровадження структурованої політики інформаційної безпеки.

Перед проведенням аудиту доцільно виявити необхідність його проведення. Як показує досвід підприємств аудит проводять при підготовці та проектуванні системи захисту інформації та вже після впровадження, для того щоб оцінити якість та рівень її ефективності.

Аудит інформаційної безпеки потребує регулярного проведення. Необхідність полягає в тому, що проводиться оцінка захищеності інформаційних ресурсів та спроможність цих ресурсів протистояти будь-яким загрозам.

Аналіз спеціалізованої літератури дозволив виділити 5 головних етапів проведення комплексного ІТ – аудиту (рис. 1.).

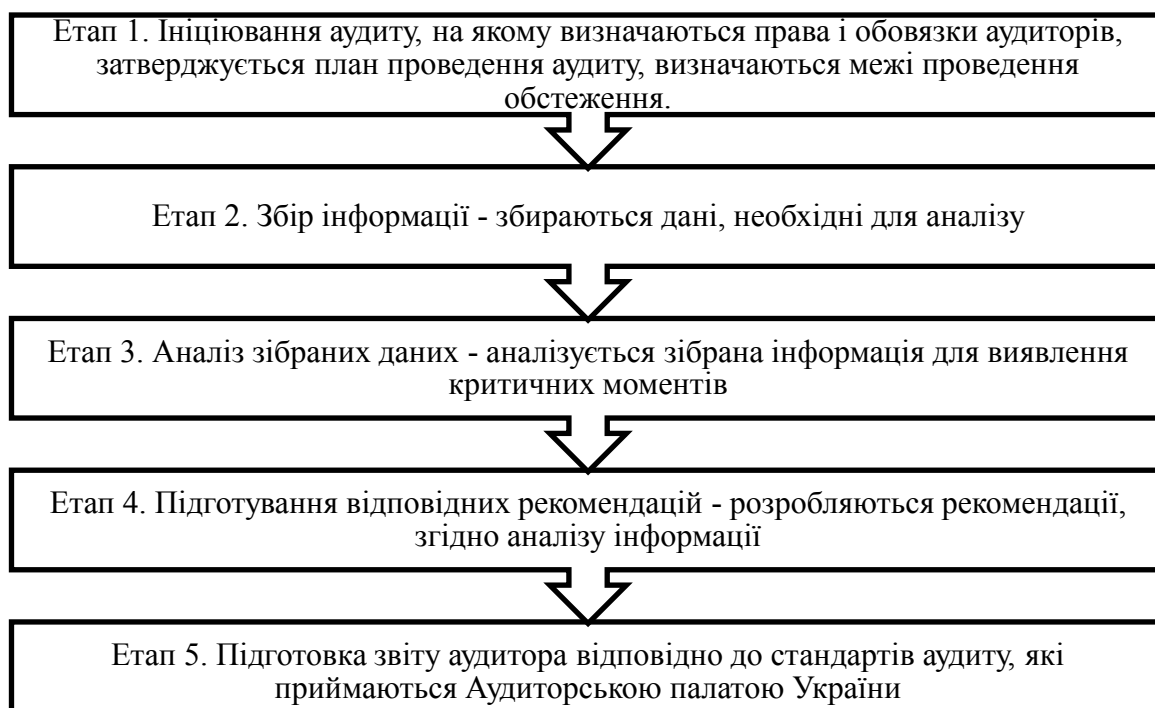

Рис. 1. Головні етапи проведення комплексного ІТ – аудиту

Слід зауважити, що звіт аудиту повинен містити у собі всі значні дані, які було отримано під час аудиту інформаційної безпеки. У звіті аудиту повинні бути наведені практичні рекомендації щодо заходів за допомогою яких підприємство зможе виправити недоліки. Також на основі звіту та всіх рекомендацій аудиторська фірма може зробити та запропонувати детальні плани задля збільшення показника безпеки.

Як результат, проведення такого аудиту дозволить оцінювати поточну безпеку інформаційних систем та стан їх взагалі, оцінити та проаналізувати ризики та їх вплив на процеси на підприємстві, чітко спланувати подальший розвиток інформаційних систем та впровадження будь – яких заходів щодо поліпшення безпеки інформаційних активів компанії.

Отже, аудит інформаційної безпеки є одним з найбільш ефективних інструментів задля отримання об'єктивної та незалежної оцінки поточного рівня захищеності компанії від всіляких загроз та будь – яких інформаційних атак. Крім того, результати аудиту дають основу для формування стратегії розвитку системи забезпечення інформаційної безпеки компанії. Але треба відзначити, що аудит інформаційної безпеки – не одноразова процедура. Він повинен проводитися регулярно. Саме в такому випадку аудит може приносити реальні результати та навіть сприяти підвищенню рівня інформаційної безпеки компанії.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» зі змінами від 26.11.2015. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
2. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України зі змінами 08.02.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF>.
3. Всеукраїнський журнал “Аудитор України”. Офіційне видання Аудиторської палати України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.auditorukr.com.ua/>

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Жодну ефективну систему оподаткування неможливо уявити без податкового аудиту. Якісна незалежна перевірка розрахунків з бюджетом, зокрема з податку на прибуток та ПДВ, набуває все більшої актуальності. Цьому сприяє значна «тінізація» економіки та низька податкова дисципліна. У той же час слід зазначити, що з введенням електронного документообороту, ця проблема дещо послабилась. Зокрема, реєстрація податкових накладних та здача податкових декларацій з ПДВ здійснюється лише в електронному вигляді.

ПДВ займає домінуюче місце серед інших податків за обсягом надходжень до бюджету. Тобто, він виконує яскраво виражену фіскальну функцію. Тому слід приділяти значну увагу правильності його нарахування і сплати. Контролюючі органи надають цьому податку велике значення, оскільки встановлені фінансові санкції за неправильне нарахування до бюджету можуть призвести до складної фінансової ситуації безпосередньо для підприємств.

У результаті аналізу нормативно-правових актів України можна зробити висновок про відсутність у них поняття «податковий аудит», замість якого застосовується поняття «перевірка». Проте, в діяльності контролюючих органів, суб'єктів підприємницької діяльності та у науковій літературі поняття «податковий аудит» використовується досить часто. За визначенням В.А. Онищенко, податковий аудит – це процесуальні дії органів контролю щодо контролю за правильністю обчислення, своєчасністю і повнотою сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а також законністю здійснення операцій, пов'язаних з одержанням доходів і здійсненням розрахунків [3, с.14].

Метою аудиту податків є висловлення незалежної думки експерта-аудитора про повноту нарахування та своєчасність сплати податків, достовірність, законність, правильність, точність ведення податкового обліку та складання податкової звітності, а також розроблення пропозицій щодо оптимізації податкового обліку та ефективного податкового планування на підприємстві [2, с.29].

Необхідність проведення аудиту розрахунків з ПДВ обумовлена постійною зміною законодавства з питань бухгалтерського обліку розрахунків за ПДВ. При чому, ДФС не завжди вчасно дає пояснення нововведень, що призводить до можливості неоднозначного тлумачення законодавства.

Визначають наступні етапи перевірки розрахунків за ПДВ в ході аудиту.

Етап 1. Перевірка стану організації бухгалтерського обліку податку на додану вартість (статус платника податку, облікова політика підприємства).

Етап 2. Перевірка правомірності застосування ставок ПДВ при реалізації продукції:

а) перевірка повноти та своєчасності визнання податкового зобов'язання з ПДВ при отриманні авансових платежів;

б) зіставлення даних реєстрів бухгалтерського обліку, реєстру виданих та отриманих податкових накладних та Декларації з ПДВ у частині обсягу визнання податкового зобов'язання з ПДВ;

в) перевірка правомірності застосування ставки ПДВ (20%, 7%, 0%), а у разі реалізації товарів, робіт, послуг, які звільнені від оподаткування, перевірка доречності

застосування підстави звільнення від ПДВ та правильності оформлення первинних документів, а також відображення таких сум у Податковій декларації з ПДВ.

Етап 3. Перевірка правильності визнання та відображення в системі бухгалтерського обліку податкового кредиту з ПДВ: а) перевірка статусу платника ПДВ контрагентів підприємства; б) перевірка правильності розподілу податкового кредиту між оподатковуваними та неоподатковуваними операціями у разі використання схеми пропорційного розподілення податкового кредиту з ПДВ; в) оцінка правомірності визнання податкового кредиту за здійсненими операціями; г) перевірка інших операцій, які стосуються визнання податкового кредиту з ПДВ, що виникають через специфіку господарської діяльності підприємства; д) перевірка правильності ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних, а також наявності та правильності заповнення службових полів податкових накладних в частині податкового кредиту з ПДВ, зіставлення сум з даними інших документів, що підтверджують фактично здійснену операцію; е) співставлення даних реєстрів бухгалтерського обліку, реєстру виданих та отриманих податкових накладних та Декларації з ПДВ в частині обсягу визнання податкового кредиту з ПДВ.

Етап 4. Перевірка правильності відображення у Декларації з ПДВ розрахунків з бюджетом за звітний період (перевірка декларації за формою та за змістом). [1, с.23].

Сучасні аудиторські перевірки податкової звітності платників податків спрямовані на зменшення ризиків платників податків, завдяки чому аудиторська перевірка розрахунків за ПДВ переходить на якісно новий рівень. На даному етапі розвитку аудиту розрахунків за ПДВ усе частіше спостерігаються випадки, коли власники підприємств замовляють проведення податкового аудиту перед початком перевірки Державної податкової служби, оскільки при виявленні помилок у веденні податкового обліку та складання податкової звітності, вже після проведення податкової перевірки, на підприємство накладається адміністративний штраф та фінансові санкції.

Ми вважаємо, що саме податковий аудит, займаючи провідне місце, потребує певної стандартизації та конкретизації. При перевірці аудитори керуються МСА, але українське законодавство, на нашу думку, має адаптувати Міжнародні стандарти аудиту в частині розрахунків з бюджетом до особливостей ведення бізнесу в Україні та встановлених податків. Так, при перевірці розрахунків з бюджетом, аудитор може спиратися на МСА 805 «Особливі міркування— аудит окремих фінансових звітів та певних елементів, рахунків або статей фінансового звіту», де зазначено, що МСА за необхідності слід адаптувати до особливостей аудиту іншої історичної фінансової, такої як окремих фінансовий звіт, або певний елемент фінансового звіту, наприклад, дебіторська заборгованість (за додатком 1 до МСА 805). Тобто, сфера застосування цього МСА може поширюватися, як до окремого рахунку, так і до конкретної статті фінансового звіту. Таким чином, предметом аудиту може бути стаття балансу «Заборгованість за розрахунками з бюджетом».

Задля упорядкування організаційних моментів, підвищення якості та ефективності проведення податкового аудиту, необхідна стандартизація методичних підходів до перевірок та оформлення робочих документів аудитора. Тому, розроблення внутрішніх стандартів аудиту, які ґрунтуються на міжнародних, є ефективним важелем з удосконалення чинної системи оподаткування.

Список використаних джерел

1. Дема Д.І. Аудиторський контроль розрахунків за податком на додану вартість: шляхи підвищення ефективності/ Д.І. Дема// Вісник ЖДТУ. - 2012. - №1(59). - С. 22-24.
2. Меліхова Т. Концептуальний підхід щодо розвитку сучасної теорії аудиту податків// Т. Меліхова// Інституціональний вектор економічного розвитку. - 2010. - №2(1). - С.25 - 30.
3. Онищенко В.А. Удосконалення процесів підготовки до проведення податкової перевірки/ В.А. Онищенко// Фінанси України. - 2008. - №6. - С.14-21.

ДО ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Стабільність розвитку та підтримка життєдіяльності підприємства пов'язані з ефективною та досконалою системою управління. За оцінками експертів, дві третини банкрутств обумовлені внутрішніми проблемами підприємств та тільки одна третина зовнішніми [1]. В свою чергу ефективність управлінських рішень напряду залежить від роботи системи внутрішнього контролю, яка є невід'ємною частиною управлінського процесу. Доходи і витрати, які формують фінансовий результат підприємства, є специфічним об'єктом контролю і вимагають особливої уваги з боку підприємства. Адже від правильності визначення фінансового результату залежить розвиток суб'єкта господарювання. За результатами правдивої оцінки фінансових результатів керівництво підприємства може розробити заходи з покращення структури капіталу, підвищення рентабельності, а також виявити резерви і попередити виникнення можливої фінансової кризи.

Вагомий внесок у розвиток теорії та практики контролю і зокрема контролю результатів діяльності зробили такі вітчизняні вчені: Бардаш С.В. [2], Корінко М.Д. [3], Стельмах В.С. [4], Єпіфанов А.О. [4], Сало В.І. [4], Єпіфанова М.А. [4], та інші.

Метою дослідження є визначення сутності та ролі внутрішнього контролю фінансового результату в діяльності підприємства. При здійсненні внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності є важливим охоплення всіх аспектів діяльності підприємства. Тому, для повного та ефективного контролю фінансових результатів недостатнім буде лише проконтролювати правильність обчислення прибутку (збитку), проаналізувати причини його зміни в порівнянні з минулим періодом чи плановими показниками, а цілісне інформаційне забезпечення управління повинне включати попередній та поточний контроль протягом всіх циклів діяльності, що дає змогу оперативно здійснювати вплив на результат господарювання, оцінювати ефективність дій та переглядати прийняті рішення.

Відповідно до МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища», внутрішній контроль – це процес, розроблений, запроваджений і підтримуваний тими, кого наділено найвищими повноваженнями, управлінським персоналом, а також іншими працівниками, для забезпечення обґрунтованої впевненості в досягненні цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансової звітності, ефективності та результативності діяльності, а також дотриманні застосованих законів і нормативних актів[5].

Заради уникнення внутрішніх проблем на підприємстві, пов'язаних з контролем формування фінансових результатів, необхідно визначити мету, завдання та об'єкти даного процесу. Метою контролю фінансових результатів є збір, обробка та перевірка достовірності облікової інформації щодо обліку доходів, витрат і визначення фінансових результатів діяльності, врахування позитивного чи негативного впливу на кінцевий фінансовий результат всіх факторів, які визначаються під час контролю.

Для ефективного і якісного ведення контролю фінансових результатів необхідно дотримуватися виконання таких завдань: встановити перелік об'єктів контролю фінансових результатів підприємства; забезпечити пошук напрямів його здійснення; встановити періодичність, засоби, форми та відповідальність осіб за проведення

контролю фінансових результатів підприємств; посилити взаємозв'язки та узгодити цілі внутрішнього та зовнішнього контролю для оптимізації управління фінансовими результатами підприємств; підготувати висновки і сформулювати пропозиції контролера з приводу потенційних резервів зростання доходів підприємств, їх практичної реалізації та зниження витрат. В свою чергу основними джерелами інформації, які необхідні для зазначеного аналізу виступають: фінансова, податкова та управлінська звітність; бухгалтерські регістри з обліку витрат, доходів, реалізації, фінансових результатів; первинні документи обліку, тощо. Є різноманітні методичні прийоми внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності. Так, наприклад, вони можуть включати обстеження діяльності окремих об'єктів підприємства, перевірку повноти формування доходів, витрат і фінансових результатів діяльності, економіко-математичні розрахунки, аналітичні процедури, а також узагальнення даних, тощо.

Варто відмітити, що важливою процедурою системи внутрішнього контролю є облік витрат, доходів і фінансових результатів за центрами відповідальності та центрами витрат. При цьому підрозділи повинні користуватися більшою самостійністю щодо ведення обліку та прийняття рішень. Оцінка діяльності центрів відповідальності може проводитись за такими показниками, як аналіз відхилень планових і фактичних показників витрат, фінансових результатів діяльності та аналіз таких показників, як плинність кадрів, використання робочого часу, відсоток повторних замовлень, кількість клієнтів, частка бракованих виробів, та інших нефінансових показників, тощо. Для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю фінансових результатів доцільно прослідковувати діяльність суб'єктів господарювання протягом виробничого процесу за показниками, які характеризують: майновий стан, ліквідність, платоспроможність, ділову активність, прибутковість.

Ефективна система внутрішнього контролю повинна забезпечувати та сприяти формуванню позитивного результату діяльності підприємства, раціональному використанню усіх елементів його ресурсного потенціалу та запобігати порушенню вимог чинного законодавчого поля. Проблемні питання внутрішнього контролю фінансових результатів в цілому пов'язані з визначенням правильних організаційних підходів щодо створення самої системи внутрішнього контролю з врахуванням специфіки підприємства та його діяльності, розробці відповідних методик перевірок, зокрема і щодо питання ідентифікації та оцінки ризиків, а також формування конкретних цілей та завдань, які повинна вирішувати система.

Список використаних джерел

1. Сіменко І. В. Якість системи управління підприємствами: методологія, організація, практика: [монографія] / І. В. Сіменко; Донецьк. нац. ун. економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – Донецьк: [ДонНУЕТ], 2009. – 394 с.
2. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні: системний підхід : монографія / С.В.Бардаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 656 с.
3. Корінько М.Д. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства / за ред. к.е.н., проф. М.Д. Корінька. – Фастів: "Поліфаст", 2006. – 440 с.
4. Стельмах В.С., Єпіфанов А.О., Сало В.І., Єпіфанова М.А. Контроль: інспектування, аудит, банківський нагляд: [монографія] / [Стельмах В.С., Єпіфанов А.О., Сало В.І., Єпіфанова М.А.]. – Суми: ВТД: "Університетська книга", 2006. – 432 с.
5. Міжнародний стандарт аудиту 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища », виданий Міжнародною федерацією бухгалтерів і Аудиторською палатою України (видання 2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

На сьогоднішній день нестабільна економічна ситуація в Україні призводить до погіршення стану розрахунків між суб'єктами підприємницької діяльності. Дуже важливими у таких умовах постають питання організації внутрішнього контролю за станом розрахунків та динамікою дебіторської заборгованості як одного з найбільш вагомих елементів оборотних активів суб'єктів господарювання.

Дослідженню проблем організації системи внутрішнього контролю грошових ресурсів у розрахунках, а саме дебіторської заборгованості, присвячено наукові праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких С. Л. Береза, Т. М. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Гуцаленко, Є. П. Дедков, Р. Т. Джога, В. П. Завгородній, А. М. Кузьмінський, В. Ф. Максимова, Г. О. Москалюк, Л. В. Нападівська, В. М. Онищук, Б. Ф. Усач, В. О. Шевчук та інші. Однак, незважаючи на вагомі наукові здобутки, сучасні економічні умови господарювання визначають необхідність визначення напрямів подальшого розвитку організаційного забезпечення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.

Адже, як засвідчують дані табл. 1, дебіторська заборгованість по розрахункам складає вагомий частку оборотних активів підприємств України на протязі 2011-2015 років. Так, у 2011 році її питома вага складала 58 %, 2012 року – 58,24 %, 2013 року – 57,9 %, 2014 – 59,99 % та 2015 року 61,3 % відповідно [1; 2; 3; 4; 5]. При цьому також слід відзначити сталу тенденцію до зростання цього показника у 2012 р. на 0,24 %, у 2014 р. на 2,09 % та у 2015 р. на 1,31 % відповідно.

Таблиця 1 – Склад та структура оборотних активів підприємств України у 2011-2015 р.

Показники	2011		2012		2013		2014		2015	
	сума, млн грн.	питома вага, %	сума, млн грн.	питома вага, %	сума, млн грн.	питома вага, %	сума, млн грн.	питома вага, %	сума, млн грн.	питома вага, %
Запаси	628276,1	24,3	688603,5	23,57	683587,8	22,27	654061,8	19,99	850835,4	20,71
Поточні біологічні активи	-	-	-	-	13226,7	0,00	13450,4	0,41	15782,4	0,38
Дебіторська заборгованість	1499971,0	58,0	1701397,3	58,24	1778103,7	57,9	1962772,1	59,99	2517203,5	61,3
Поточні фінансові інвестиції	211411,4	8,18	259385,2	8,88	256432,4	8,35	249932,8	7,64	225269,6	5,48
Грошові кошти	158270,1	6,12	188670,6	6,46	207799,0	6,77	248656,1	7,60	301587,2	7,34
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	44776,1	1,46	60485,6	1,85	82562,2	2,01
Інші оборотні активи	86233,4	3,34	83079,2	2,84	85115,8	2,77	82595,2	2,52	115362,4	2,81
Усього оборотні активи	2584162,5	100	2921135,8	100	3069041,5	100	3271954,0	100%	4108602,7	100

Джерело: розроблено автором за даними Державної служби статистики [1; 2; 3; 4; 5]

Отже, спираючись на вищенаведене, обґрунтовано можна стверджувати, що організаційні аспекти системи внутрішнього контролю потребують подальшого дослідження та розвитку.

На першому етапі нашого дослідження розглянемо висвітлені у наукових працях проблемні питання функціонування системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості, які потребують вирішення.

Так Т. А. Бурова та В. В. Волошина до складу таких питань відносять проблеми оплати та визначення допустимого рівня засобів, які вилучаються на дебіторську заборгованість; відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з різними дебіторами, що обмежує застосування різних методів аналізу; відсутність на підприємстві структурного підрозділу (особи), до обов'язків, якого входив би всебічний контроль за станом системи обліку на підприємстві [6].

З огляду на визначені існуючі проблемні аспекти, на нашу думку, цілком доцільними виступають рекомендації Г. О. Москалюк, щодо забезпечення якісного функціонування системи внутрішнього контролю відносно об'єкта дослідження. Зокрема автор пропонує забезпечити юридичне обґрунтування щодо кожної визнаної суми дебіторської заборгованості.

Адже контроль розрахунків з дебіторами доцільно розпочинати з моніторингу дотримання договірних зобов'язань, так як укладений між сторонами договір є основою для здійснення розрахунків.

Також слід досліджувати причини та наслідки виникнення такого об'єкта контролю; реалізовувати заходи щодо стягнення дебіторської заборгованості; проводити регулярні інвентаризації коштів у розрахунках за підприємством та забезпечувати контроль за строком позовної давності; забезпечувати надійність збереження інформації від сторонніх осіб [9].

У свою чергу Ю. І. Ключ наголошує на необхідності визначення доцільності та обґрунтованості розподілу функціональних обов'язків між персоналом бухгалтерії; повноти відображення дебіторської заборгованості; обґрунтованості записів на відповідних рахунках бухгалтерського обліку; правильності розрахунків; а також відповідності та вчасності облікової реєстрації фактів господарського життя [7].

З точки зору О. М. Рибалко та М. Б. Сичовадля вирішення проблем обліку та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві необхідно зосередити увагу на проведенні всебічного, ефективного, достовірного та систематичного контролю за її станом. Адже побудова ефективної системи контролю за рухом і своєчасним погашенням дебіторської заборгованості є необхідною для забезпечення надходження інформації не тільки про те, що відбулося, але й про відхилення, які можуть бути. Це потрібно для того, щоб регулювання могло здійснюватися в превентивному порядку.

При цьому найбільшого значення набуває здійснення контролю, який дозволяє з'ясувати наскільки ефективно та своєчасно відбувається погашення дебіторської заборгованості, наскільки запропонована відстрочка платежу відповідає вимогам ринку та стану підприємства [10, с. 168; 11, с.228]. Однак слід відзначити, що поза увагою дослідників залишився такий об'єкт обліку та контролю як-то резерв сумнівних боргів, який певною мірою страхує підприємство від значних фінансових втрат у випадку непогашення дебіторської заборгованості та, як наслідок, сприяє створенню умов економічної стійкості і сталому розвитку підприємства у теперішньому та майбутній перспективі [8, с. 151-152].

Тобто, у ході організації системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємству до її об'єктів слід включити вибір найбільш доцільного методу нарахування відповідних резервів, процедуру їх створення та використання у ході господарської діяльності, що дозволить покращити ефективність управління дебіторською заборгованістю за рахунок контрольної функції.

Отже, за результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Аналіз складу та структури оборотних активів підприємств України у 2011-2015 рр. показав, що вагому їх частку складає дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги з притаманним їй темпом зростання, що значно погіршує платоспроможність і фінансовий стан вітчизняних підприємств та обумовлює необхідність подальшого розвитку системи внутрішнього контролю щодо досліджуваного об'єкта.

2. Для цілей створення ефективної системи внутрішнього контролю щодо дебіторської заборгованості необхідно до складу її об'єктів включити процедури визначення найбільш доцільного методу нарахування резервів сумнівних боргів, їх створення та подальшого використання, що дозволить якісно покращити дієвість відповідної системи та позитивно вплине на економічну стійкість та подальший розвиток суб'єкта господарювання у сучасних економічних умовах.

Список використаних джерел

1. Оборотні активи за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2011 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/fin/oaktuvu/oa_ed/oa_ed_u/oa_ed_4_11_u.htm. – Назва з екрану.

2. Оборотні активи за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2012 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/oaktuvu/oa_ed/oa_ed_u/oa_ed_4_12_u.htm. – Назва з екрану.

3. Оборотні активи за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2013 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/oaktuvu/oa_ed/oa_ed_u/oa_ed_3_14_u.htm. – Назва з екрану.

4. Оборотні активи за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/oaktuvu/oa_ed/oa_ed_u/oa_ed_3_14_u.htm. – Назва з екрану.

5. Оборотні активи за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/oaktuvu/oa_ed/xls/oa_ed_3_15_u.zip. – Назва з екрану.

6. Бурова Т.А., Волошина В.В. Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: проблеми, напрями удосконалення / Т. А. Бурова, В. В. Волошина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3490>

7. Ключ Ю. І. Удосконалення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. – 2011. – № 8 (162). – С. 160-164.

8. Лоханова Н. О. Інтеграційні процеси в обліку в умовах інституціональних перетворень : Монографія / Н. О. Лоханова. – Херсон : Грін Д. С., 2012. – 400 с.

9. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрями удосконалення та розвитку / Г. О. Москалюк // Ефективна економіка. – 2013. – № 3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3490>

10. Соловей Н. В., Маліношевська К. І. Проблеми обліку дебіторської заборгованості / Н. В. Соловей, К. І. Маліношевська // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2010. – № 25. – С. 125-130.

11. Таратута Л. В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи / Л. В. Таратута // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 4. – С. 220-228.

СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ МАРКЕТИНГОВОГО АУДИТУ

Контроль в системі управління тісно пов'язаний з обліком та звітністю. Істотну користь для управління маркетингом і контролем за результатами господарської діяльності підприємства може надати ситуаційний аналіз. Його мета – представити керівництву і керівникам окремих підрозділів «фотопортрет» того становища, в якому на момент проведення аналізу знаходиться підприємство. Ситуаційний аналіз охоплює в комплексі всю діяльність підприємства і в кінцевому підсумку має сприяти висуненню нових цілей, оцінці способів їх досягнення, ухваленню рішень, розробці відповідних стратегій.

Маркетинговий аудит – це систематизоване, критичне й об'єктивне вивчення на постійній і регулярній основі стану зовнішнього господарського середовища підприємства, його цілей і стратегій в сфері маркетингу, маркетингових заходів, здійснюваних на підприємстві з тим, щоб визначити існуючі та перспективні можливості для господарської діяльності підприємства, можливі проблеми і розробити план дій, за допомогою якого можна засобами маркетингу поліпшити становище підприємства. Предметом аудиту можуть бути всі елементи маркетингової діяльності.

Аудит маркетингу може бути реалізований наступними способами: самоаудит, аудит з боку вищестоящих організацій, аудит із залученням незалежних груп чи організацій. Самоаудит найчастіше буває позбавлений незалежності та об'єктивності. Найкраще, коли аудит здійснюють незалежні консультанти.

Маркетинговий аудит складається з таких етапів:

1. оцінка стану інформаційного забезпечення (причому не як наявність модного або потужного програмного продукту, а як функціонування єдиної внутрішньофірмової інформаційно-аналітичної системи). Аналізуються також стан клієнтської бази даних (структура, можливість її використання для оперативного проведення аналітичної та звітної роботи з продажу), стан системи управлінського обліку і звітності. Важливою частиною інформаційної системи є аналіз: продажів (по підрозділах, асортименту, клієнтам, регіонам, менеджерам); наявності та руху товарів; ефективності ведення бізнесу – систематизовані дані по витратах, доходах, прибутку і збитків в розрізі товарів і товарних груп, функціональних підрозділів і по компанії в цілому; конкурентів (списки і картки основних конкурентів по територіях і товарах, інформація про стратегію, цінову політику компаній і т.п.);

2. планування, а саме рівень стратегічного планування (бізнес-план розвитку компанії), стан і традиції оперативного планування (календарні плани робіт менеджерів з продажу, керівників підрозділів), використання принципів бюджетування;

3. SWOT-аналіз (сильних і слабких сторін компанії, можливостей і небезпек, що виникають на ринку);

4. визначення ефективності роботи компанії, що багато в чому залежить від роботи підрозділів, які відображають і аналізують виявлені проблеми з наступних питань: закупівлі, збут, маркетингові дослідження, складське господарство, канали збуту, логістика, бухгалтерія, фінанси;

5. вивчення та аналіз взаємодії підрозділів, відсутність якої є причиною не тільки великої кількості помилок в обслуговуванні клієнтів, але й гальмує інформаційні процеси всередині фірми.

Результатом аудиту є опис маркетингової інформаційної системи підприємства і рекомендації щодо усунення виявлених внутрішніх невідповідностей. Додатковим результатом аудиту маркетингу є визначення ключових бізнес-процесів компанії, які можуть бути закладені в основу конкурентної переваги компанії.

Контроль прибутковості вимагає виявлення всіх витрат і встановлення фактичної рентабельності діяльності фірми по товарам, територіям збуту, сегментам ринку, торговим каналам і замовленням різного обсягу. Здійснюється контроль прибутковості поетапно. Практично контроль прибутковості здійснює персонал служби фінансового контролю, зокрема контролери з питань маркетингу. Хоча контроль прибутковості спирається на фінансовий контроль, останній його не обмежує. Керівництво повинно мати інформацію про використання трудових ресурсів, якість продукції, дослідження ринку, НДДКР. Ці дані дозволяють ухвалювати рішення, спрямовані на те, щоб діяльність підприємства була високорентабельною.

Стратегічний контроль – це діяльність з аналізу виконання маркетингових задач, стратегії і програми фірми. Здійснюється такий контроль за допомогою ревізії маркетингу, яка представляє собою комплексне, системне, неупереджене і регулярне дослідження маркетингового середовища, завдань, стратегій і оперативної діяльності фірми. Мета ревізії маркетингу – виявлення маркетингових можливостей, що відкриваються, і виникаючих проблем та надання рекомендацій щодо плану перспективних і поточних дій по комплексному вдосконаленню маркетингової діяльності фірми.

При стратегічному контролі зазвичай використовують два інструменти: анкетування керівників організації і проведення всебічної оцінки на основі аудита маркетингу. У першому випадку виділяють атрибути, що визначають стратегічну ефективність маркетингу: орієнтація на споживачів, ступінь організаційної інтеграції маркетингу, адекватність маркетингової інформації, стратегічна орієнтація, ефективність управління поточною маркетинговою діяльністю. У випадку з аудитом маркетингу виявляються області, де існують проблеми і нові можливості, і видаються рекомендації з розробки плану підвищення ефективності маркетингової діяльності. Тобто здійснюється незалежна, періодична, всеосяжна перевірка зовнішнього середовища маркетингу, а також цілей і стратегій організації.

Маркетинговий контроль – це систематичне зіставлення фактичних і запланованих результатів маркетингових процесів фірми з метою забезпечення її ефективної підприємницької діяльності. Він передбачає як аналіз виробничо-комерційної, так і маркетингової діяльності фірми.

Маркетинговий контроль повинен бути об'єктивним і здійснюватися в певній послідовності. Слід дотримуватися відповідної періодичності його проведення, забезпечувати всебічне дослідження розглянутих проблем [1, с. 264].

У завдання маркетингового контролю входить також ретельний аналіз повернення проданого товару, виявлення причин і розробка заходів, що виключають повторення подібних випадків. Однак контроль в значно більшому ступені повинен грати аналітичну роль, і його посилення в маркетингу слід розглядати як один з напрямів у вдосконаленні маркетингової діяльності в цілому. Контроль є заключним етапом циклу управління маркетингом і одночасно дає початок новому циклу планування маркетингової діяльності.

Список використаних джерел

1. Лаврова Ю.В. Маркетингова діяльність підприємств транспортного ринку: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Ю.В. Лаврова, Д.А. Горюхов, І.А. Касатонина – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2014. – 356 с.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Загальновідомо, що незалежний аудит як спосіб підтвердження даних фінансової звітності необхідний не тільки самому підприємству, але й потенційним інвесторам, постачальникам, кредиторам, акціонерам, тому питання розвитку аудиту в Україні сьогодні є досить актуальним, особливо в аспекті розгляду проблем та перспектив його розвитку.

Вагомий внесок в наукове та практичне дослідження проблем та перспектив розвитку аудиторської діяльності в Україні зробили українські вчені та практики, зокрема: О. С. Бородкін, Ф. Ф. Бутинець, З. В. Гуцайлюк, С. Я. Зубілевич, М. В. Корягін, М. В. Кужельний, П. О. Куцик, В. С. Рудницький, В. Я. Савченко та інші.

Слід зазначити, що впровадження незалежного аудиту у сферу підприємницької діяльності має істотні переваги не тільки для самих господарюючих суб'єктів, але й для держави. Адже саме за рахунок здійснення незалежного аудиту забезпечується:

- 1) значна економія державних коштів, які витрачаються на утримання контрольно-ревізійного апарату;
- 2) надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків;
- 3) незалежність, конкурентна боротьба, професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок;
- 4) можливість вибору аудитора замовником.

Разом з цим варто виділити такі проблемні питання, що стосуються розвитку аудиту в Україні:

- 1) значний негативний вплив «тіньового» бізнесу;
- 2) негативний вплив «дослівного перекладу» міжнародних нормативно-правових актів та концепцій з питань аудиту без врахування особливостей економічного розвитку нашої країни;
- 3) недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, що зумовлено, перш за все, невідповідністю підготовки українських бухгалтерів та аудиторів сучасним вимогам практики;
- 4) відсутність типових форм документів з аудиту;
- 5) відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту;
- 6) громадські професійні організації бухгалтерів та аудиторів не є масовими, тому це стримує процес обговорення та вирішення проблемних питань практики обліку та аудиту;
- 7) відсутність єдиної, загальноприйнятої, обґрунтованої економічно методики розрахунку цін за аудиторські послуги [1].

Критерієм якості під час проведення аудиту вважається, насамперед, виконання аудиторами вимог Міжнародних стандартів аудиту.

Однак суворе дотримання стандартів пов'язане зі збільшенням додаткового часу роботи аудиторів, що пов'язане зі збором додаткової інформації та документуванням процесу перевірки [2].

Отже, Україна має невеликий досвід у практиці аудиторської діяльності, існує багато проблемних питань, які потребують швидкого вирішення, але наша країна має і потужний потенціал та перспективи розвитку незалежного аудиту.

Для вирішення вищезазначених проблем варто навести деякі шляхи їх подолання та перспективи розвитку аудиту в Україні:

1) «детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;

2) розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом вивчення міжнародного досвіду з цього питання;

3) підвищення престижу аудиторської професії, надання впевненості у відповідності ціни якості роботи аудитора;

4) розробка внутрішньої фірмової методики аудиту, робочої документації;

5) розробка типових методик аудиторської перевірки у розрізі галузей їх функціонування;

6) скасування «штучно вмонтованих» елементів зарубіжної теорії та практики, які не тільки не мають обґрунтованого змісту, але й суперечать реальним потребам обліковців-практиків;

7) удосконалення навчальних планів підготовки бухгалтерів та аудиторів у вищих навчальних закладах [3].

Аудит є обов'язковою частиною цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни.

Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність», аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Причини виникнення і розвитку аудиторської діяльності безпосередньо пов'язані з особливостями ринкової економіки.

Прийняття будь-якого управлінського рішення має ґрунтуватися на економічній інформації, яка формується переважно на основі даних бухгалтерського обліку.

Отже, для прийняття зваженого рішення щодо іншого підприємства необхідно мати певні гарантії достовірності і реальності його бухгалтерської інформації. Головною метою аудиторської перевірки є перевірка правильності, законності, повноти і достовірності даних бухгалтерської звітності підприємства.

Таким чином, в умовах розвитку ринкових відносин та різноманітності форм власності існує нагальна потреба в удосконаленні функцій управління підприємством, що викликало потребу створення системи професійного незалежного аудиту.

Аудитор стає все більш помітною особою в очах учасників підприємницьких відносин, який висловлює професійну думку про достовірність і відповідність вимогам законодавства тих документів, що характеризують ефективність і прозорість фінансово-господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. В. Проблеми розвитку аудиту в Україні / Н. В. Бойко, С. А. Наконечна :[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ekona.org.ua/files/sbornik_tezisov_chntu2014.pdf.

2. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. / Б. Ф. Усач. – К. : Знання-Прес, 2002. – 133 с.

3. Свідерський О. Сучасні проблеми та перспективи розвитку в Україні / О. Свідерський: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stelmaschuk.info/archive-internet-conference/51-conferencia-17-05-2012/262-262.html>.

4. Корягіна С. В. Маркетинговий аудит : навч. посібник / С. В. Корягіна, М. В. Корягін. – К. : Центр навчальної літератури, 2014. – 320 с.

АУДИТ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

За функціями і характером виконаних операцій банки поділяються на центральні (емісійні), комерційні (депозитні), інвестиційні, іпотечні, ощадні, а також банки-гаранти, акціонерні, банки-емітенти, інноваційні, банки-кореспонденти, банки міжнародних розрахунків (БМР), універсальні.

Банківська система України є дворівневою, до неї входять Національний банк та комерційні банки різних видів і форм власності, які здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства про банки і банківську систему. Верховна Рада України через свою Рахункову Палату контролює діяльність Національного банку України.

Комерційні банки є одним із найважливіших елементів ринкової інфраструктури.

Відповідно до ст. 10 Закону України “Про аудиторську діяльність” від 22 квітня 1993 р. банки підлягають обов’язковому аудиту для підтвердження достовірності та повноти річного балансу і звітності. Причому замовником аудиту виступає сам банк і він же оплачує надані аудиторські послуги відповідно до договору між банком і аудиторською фірмою (аудитором). Діяльність комерційних і приватних банків контролюється Національним банком України шляхом проведення контрольних тематичних перевірок.

Зарубіжний досвід показує, що для аналізу доцільно взяти, наприклад, такі основні показники: ліквідність, прибутковість, ринкова вартість акцій, управління активами і пасивами фірми. Тобто слід розрахувати: ліквідність, активність, заборгованість, прибутковість.

У комерційних банках внутрішній контроль за веденням касових і емісійних операцій, дотриманням касово-емісійної дисципліни, інкасацією грошового виторгу, забезпеченням збереження власності, здійсненням операцій з іноземною валютою, з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням організовує і здійснює головний бухгалтер із залученням операційного, валютного та інших структурних підрозділів банку. Основна мета внутрішнього контролю (внутрішнього аудиту) – поточний (оперативний) контроль за дотриманням чинного законодавства, збереженням грошової маси, правильністю банківських і господарських операцій.

Комерційні банки здійснюють контроль за повнотою здавання у банки виторгу та дотриманням касової дисципліни з боку клієнтів. Клієнти, які здають виторг у банк, мають дотримуватися затвердженого Правлінням Національного банку України Положення про ведення касових операцій. Залежно від обсягу готівкових операцій для комерційних банків встановлюється граничний залишок (ліміт) грошей в операційній касі з метою максимального скорочення частих або значних перевезень готівки. Як правило, такий залишок встановлюється у розмірі місячної потреби в коштах каси. Якщо виявлено, що в операційній касі банку залишок грошей перевищує граничну величину, то сума такого перевищення повертається в оборотну касу Національного банку або за домовленістю з Національним банком сума перевищення граничного залишку передається іншому комерційному банку, у якого виникла потреба в додаткових готівкових коштах.

Здійснюючи аудит касових операцій, аудитор ставить за мету встановлення порядку дотримання банківськими установами вимог законодавства щодо обліку операцій, пов’язаних з грошовою готівкою. Однак аудитор у жодному разі не повинен порушувати нормального ритму касових операцій, не повинен знаходитися в приміщенні операційної каси протягом операційного дня.

На початку перевірки аудитор вивчає порядок збереження цінностей і документів у грошовому сховищі (кладовій). При цьому слід оцінити технічну оснащеність його, умови зберігання паперових грошових знаків, металевих монет, іноземної валюти та документів у іноземній валюті, дорогоцінних металів, бланків суворого обліку, цінних паперів. Цінності й документи у грошовому сховищі доцільно згрупувати за відповідними балансовими і позабалансовими рахунками, на яких вони враховуються. Разом з особами, що відповідають за збереження грошей і цінностей, аудитор перевіряє фактичну кількість грошей.

Наступним об'єктом аудиту є операційні каси банку (їх може бути декілька). Аудитор перевіряє приміщення й оснащеність операційних кас та послідовність здійснення касових операцій.

Якщо йдеться про надходження готівки, то враховується таке:

- * підставою для приймання готівки в прибуткову касу є два види прибуткових касових документів – оголошення і прибутковий касовий ордер;

- * має бути дотримана послідовність проведення касової операції щодо надходження готівки;

- * первинні касові документи (оголошення, касові ордери) перевіряють візуально і шляхом аналізу їх. Документи мають зберігатися у спеціальних папках у приміщенні операційних кас, підшитими за кожний операційний день.

Далі перевіряють прибуткові касові журнали, касові книги (довідки касирів прибуткових кас, виписки з особових рахунків клієнтів, журнали реєстрації прибуткових і витратних касових документів).

З урахуванням обсягу касових операцій і кількості аудиторів первинні документи підлягають або суцільній, або вибірковій перевірці. Під час вибіркової перевірки слід перевірити документи за певний проміжок часу. Всі касові документи перевіряють із формального боку (чи заповнені всі реквізити, чи є всі підписи, штампи, печатки, відповідність вказаних у документах сум цифрами і прописом, виявлення випадків виправлень, підчищень тощо); по суті (чи не порушено законодавчі та інші нормативно-правові акти); з арифметичного боку.

Аудитору необхідно виписати суми і номери рахунків одержувачів грошей за декількома оголошеннями, а відтак у бухгалтерії порівняти їх з виписками за особовими рахунками клієнтів.

У вищезазначеній послідовності здійснюється аудиторська перевірка своєчасності зарахування грошової готівки на рахунки клієнтів.

У бухгалтерії банку після зняття залишків каси складається акт про суму готівки та її відповідність даним звіту касира і бухгалтерського фінансового обліку. Перевіряється повнота оприбуткування і списання грошей за документами, прикладеними до звітів касира. У такий спосіб здійснюється перевірка касових операцій за день, за місяць, за квартал і в цілому за рік і весь аналізований період.

Аудиторська перевірка статуту та інших засновницьких документів банку дає змогу встановити відповідність їх законодавчим актам України про банки та банківську діяльність. Аудитор перевіряє законність і своєчасність формування власного капіталу, зокрема статутного капіталу, який може створюватися пайовими внесками або випуском акцій. При цьому слід з'ясувати:

- * повноту перерахування заявленого внеску;

- * дотримання строків формування статутного капіталу;

- * джерела формування статутного капіталу.

Джерелами аудиту є:

- * установчий договір, в якому вказується сума внеску засновників;

- * підписні листки, на підставі яких пайовики або акціонери повідомляють про своє рішення брати участь у заснуванні комерційного банку;

- * список пайовиків чи акціонерів із зазначенням суми внесків у статутний капітал.

Отже, на підставі щоденних балансів банку та його первинних бухгалтерських документів перевіряється фактичне надходження коштів від пайовиків або акціонерів, своєчасність їх зарахування на балансовий рахунок “Статутний капітал” та повнота сплати внесків кожним із них.

Якщо внески засновників покривають лише частину обсягу статутного капіталу, то в установчому договорі мають бути обумовлені правила, відповідно до яких передбачається залучення коштів пайовиків. У такому випадку установчий договір доповнюється підписними листками пайовиків, у яких вони повідомляють про своє бажання взяти участь у заснуванні комерційного банку.

Іноді пайовики (акціонери) використовують одержані кредити для оплати ними своєї частки у статутному капіталі або для придбання акцій, тобто акціонери замість внесків у статутний капітал використовують позичкові кошти. Такі факти слід відобразити в аудиторському висновку.

Випущені банком акції зберігаються як готівка, в описі зазначаються номери акцій, серії і номінальна вартість їх.

Акції анулюються у зв'язку з припиненням діяльності банку, у випадку заміни одного виду акцій на інший; при зменшенні суми статутного капіталу.

Аудитом формування статутного капіталу банку можуть бути виявлені типові помилки: перерахування внесків на формування статутного капіталу третіми особами; використання позик банку для оплати внесків або одержання кредитів на поточні потреби; перерахування засобів із депозитних рахунків; внески готівки юридичними особами на формування статутного капіталу банку тощо.

Під час аудиту розрахункових операцій можна виявити: помилки спеціалістів банку; порушення норм законодавчих актів та інструктивних положень; шахрайство; помилки в оформленні документів. Тому під час аудиту слід перевірити дотримання банком встановленого порядку відкриття поточних рахунків клієнтів і ведення на них операцій.

Аудитор перевіряє своєчасність оформлення документів і проведення їх за рахунками клієнтів; здійснює контроль внутрішнього аудиту своєчасного проведення грошово-валютних операцій за рахунками клієнтів; відповідальність банків перед клієнтами за уповільнення операцій.

Особливістю аудиту розрахунків платіжними вимогами-дорученнями є дослідження законності оплати направлених в обслуговуючий банк платника розрахункових документів, правильність їх оформлення, дотримання встановлених строків подання їх у банк, а також відмови повністю або частково оплатити платіжну вимогу-доручення платником.

Значний обсяг банківських доходів припадає на проценти, що одержують за кредитними операціями. Формування таких доходів має здійснюватися на підставі платіжних документів боржників. Слід зауважити, що ні в якому разі не дозволяється формування доходів банку за процентами авансом або за рахунок коштів позичкового рахунка, тобто за рахунок кредитних коштів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» - <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Т.А. Калінська «Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту» // Калінська Т.А. // Науково-виробничий журнал. – 2010. - № 3, С.20-22.
3. Усач Б. Проблеми розвитку аудиту в Україні // Регіональна економіка – 2007 - № 4, С. 217 – 222
4. Л.М. Одінцов, А.О. Титаренко, М.В. Швець «Система фінансового контролю і розвиток аудиторства в Україні» // Одінцов Л.М., Титаренко А.О., Швець М.В. // Вісник Кременчуцького державного політехнічного університету. – 2009. - №1, С.47.

ДО ПИТАННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Аудит розрахунків з бюджетом за податками є доволі затребуваним напрямом аудиторських перевірок. Це пов'язано з тим, що у платників податків часто виникають проблеми щодо нарахування та сплати податків. Найбільшим попитом користується перевірка розрахунків з податку на прибуток та податку на додану вартість. Постійні зміни податкового законодавства викликають необхідність внесення змін і до чинної методики аудиту розрахунків за податками, зокрема з ПДВ, який є одним із основних наповнювачів бюджету України та водночас найпроблемнішим з усіх податків з точки зору його обліку, сплати та контролю.

Питанню розвитку аудиторського контролю розрахунків за податками присвячені праці таких вітчизняних вчених, як: Ф.Ф. Бутинця [2], М.О. Вербської, Д.І. [5], Деми [3], А.Г. Загороднього [4], О.О. Разборської [5], В.Я. Савченка [6] та інших. Проте особливості прийнятого Податкового кодексу України зумовлюють потребу подальшого вивчення даного питання [1].

Потреба здійснення аудиту розрахунків з податку на додану вартість визначена рядом наступних причин:

1) аудиторська перевірка розрахунків з податку на додану вартість дає можливість встановити достовірність, правильність та відповідність чинному податковому законодавству показників звітності щодо нарахування та сплати ПДВ;

2) постійні зміни у законодавстві щодо адміністрування розрахунків з ПДВ, неоднозначність тлумачення окремих вимог викликають проблеми документування та організації обліку ПДВ, що, в свою чергу, обумовлює попит на аудиторські послуги з даних питань;

3) суб'єкти господарювання дуже часто намагаються мінімізувати розмір податків, але ухилення від сплати податків приводить до накладання штрафних санкцій, а в деяких випадках і адміністративної та кримінальної відповідальності. Перевірка розрахунків з ПДВ надає впевненість управлінському персоналу в правильності ведення податкового обліку на підприємстві;

4) прагнення вберегти підприємство від накладання штрафних санкцій також зумовлює попит на аудит розрахунків з ПДВ.

При плануванні та проведенні аудиторської перевірки необхідно визначити послідовність здійснення аудиторських процедур за стадіями аудиторської перевірки. Першою стадією є організаційна, що передбачає ознайомлення аудитора з діяльністю платника податку, надання згоди на проведення аудиту, укладання договору, визначення завдань аудиту. На цій стадії складається план та програма перевірки розрахунків з ПДВ, здійснюється розподіл повноважень та обов'язків між аудиторами тощо. На методичній (основній) стадії здійснюється саме перевірка розрахунків з податку на додану вартість. Заключною стадією є результативна, яка включає в себе складання аудиторського висновку на підставі отриманих аудиторських доказів та подання його зацікавленим користувачам [2].

Проводячи перевірку податкових зобов'язань з ПДВ необхідно здійснити:

– перевірку правильності нарахування податкових зобов'язань з податку на додану вартість;

– перевірку визначення дати виникнення податкових зобов'язань з ПДВ та правильність їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку;

- звірку даних бухгалтерського обліку з даними податкового обліку (реєстром податкових накладних)

- перевірку правильності складання податкових накладних та їх реєстрація.

Під час перевірки податкового кредиту з податку на додану вартість необхідно здійснити:

- перевірку правильності визначення суми податкового кредиту з податку на додану вартість;

- перевірку визначення дати виникнення податкового кредиту з ПДВ та правильність його відображення на рахунках бухгалтерського обліку;

- перевірку віднесення сум ПДВ з придбання товарів, робіт та послуг до податкового кредиту;

- звірку даних бухгалтерського обліку з даними податкового обліку (реєстром податкових накладних);

- перевірку правильності складання податкових накладних та їх реєстрація.

При проведенні перевірки складання податкової декларації з податку на додану вартість необхідно:

- здійснити порівняння сум ПДВ, зазначених у податковій декларації з даного податку, з сумами ПДВ, отриманими під час проведення перевірки;

- перевірити законність виникнення сум податку на додану вартість до відшкодування з бюджету при їх наявності;

- порівняти нараховані суми ПДВ, сплачені за платіжними дорученнями, з сумами, отриманими в процесі аудиту.

Під час перевірки ведення бухгалтерського обліку податку на додану вартість потрібно встановити правильність застосування рахунків обліку, а також порівняти дані бухгалтерського обліку з даними податкової декларації з ПДВ [3].

Сучасні аудиторські перевірки податкового обліку платників податків направлені на зменшення ризиків останніх та надання впевненості державі щодо повноти сплати податків. Тобто даний напрям аудиторських перевірок є завданням з надання обґрунтованої впевненості. Одним із шляхів підвищення ефективності податкового аудиту є конкретизація стадій його здійснення. Запропоновані у статті етапи аудиту та основні процедури для проведення аудиторської перевірки дозволяють охопити всі господарські операції з податку на додану вартість. В процесі пошуку шляхів підвищення ефективності аудиторської перевірки розрахунків з податку на додану вартість постає питання необхідності вдосконалення методики аудиту [5].

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник [для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП “Рута”, 2009. – 512 с.
3. Дема Д.І. Аудиторський контроль розрахунків за податком на додану вартість: шляхи підвищення ефективності/ Д.І. Дема// Вісник ЖДТУ. - 2012. - №1(59). - С. 22-24.
4. Загородній А.Г. Аудит: теорія і практика / А.Г. Загородній, М.В. Корягін, А.В. Єлісеєв, Л.М. Полякова; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - 2-е вид., переробл. та доповн. - Л., 2004. - 456 с.
5. Разборська О. О. Податковий аудит нарахування та сплати податку на додану вартість [Електронний ресурс] / О. О. Разборська, М. О. Вербська // Журнал "Науковий огляд". – 2012. – Режим доступу: <http://intkonf.org/k-e-n-razborska-o-o-verbska-m-o-podatkoviy-audit-narahuvannya-ta-splati-podatku-na-dodanu-vartist/>
6. Савченко В.Я. Аудит: навчальний посібник / В. Я. Савченко. - 2-е вид. - К.: КНЕУ, 2006. - 328 с.

COMPARISON OF ANTI-CORRUPTION POLICY IN THE UKRAINE, UK, SOUTH KOREA, GERMANY, SINGAPORE AND USA

The Tax Code of Ukraine is regulated by the notion of tax control as a system of measures taken by regulatory authorities to control the correctness of calculation, completeness and timeliness of payment of taxes and fees, as well as compliance with legislation on the regulation of handling cash, carrying out settlement and cash transactions, patenting, licensing, and other legislation, control over compliance with which is entrusted to the regulatory authorities [1].

In the process of organizing and carrying out tax control, the interests of the state are represented by the body carrying out control in this area. In Ukraine the State Fiscal Service of Ukraine is a body performing this function.

One of the stages of evaluation of the effectiveness of tax control as a function of public administration is the monitoring of tax audits. The following indicators are used to examine the current state of affairs in the field of tax audit: the dynamics of coverage of tax audit of enterprises in Ukraine, trends in the reduction of inspections, and the main indicators of verification work and here corruption is one of the main barriers which hamper effectiveness of tax control. Elimination of corruption might lead to rapid increase in taxation efficiency.

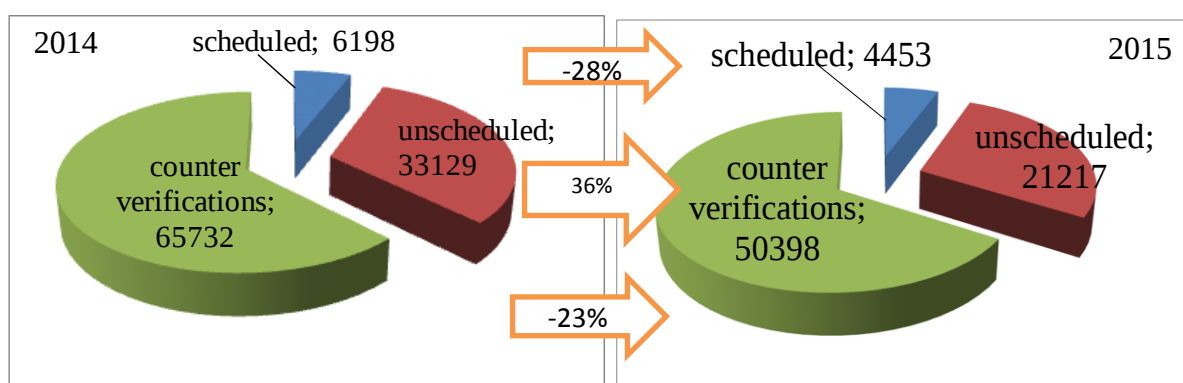

Fig. 1. Trends in the reduction of inspections (verifications) in 2014-2015 [3]

Thus, the data analysis showed that in recent time there has been a steady trend in reduction in the number of executed control testing measures.

One of the directions of increase in efficiency of tax control in Ukraine which is the fight against corruption. The most common types of corruption crimes are bribery, embezzlement of budget funds, and abuse of power or official position.

Corruption as a social phenomenon is a serious problem in any society. The most dangerous form of corruption is the merging of criminal elements with state structures, hereupon officials are working primarily for their own enrichment or engaged in trade of the utility functions.

The issue of corruption is the most relevant for Ukraine. World experience shows that when the state is in the process of reforming, the level of corruption always increases. Therefore, corruption in Ukraine in its scale, specificity and dynamics is a consequence of the general political, social and economic problems of our state, finding the solution to which is extremely important and difficult for Ukraine. The unprecedented level reached by corruption threatens national security and constitutional order of the state.

The most common types of corruption crimes are bribery, embezzlement of budget funds, and abuse of power or official position.

By the results of Corruption Perception Index in 2015 Ukraine occupied the 130th position at the level of perception of corruption out of 168 countries [2].

Reducing the level of corruption to a safe level in Ukraine is possible only under the condition of studying and adaptation of foreign experience of struggle against this very negative social phenomenon. The selection and study of foreign programs, which are aimed at combating corruption and have proven in practice its effectiveness is a great prospects for adaptation of positive foreign experience, especially in the absence of real effective mechanism of anti-corruption. So it is reasonable to analyze the experience of the countries that have achieved some success in this area (tab.1).

Table 1

Comparison of anti-corruption policy in the UK, South Korea, Germany, Singapore and USA

Country	Directions of fight against corruption
1	2
UK	Tracking corruption processes by Nolan Committee. Its work focuses on the major areas of public life that are causing the greatest public concern: • on the members of parliament who work as consultants of firms; • on former ministers and other officials who work in those sectors of industry, which used to be under reputation of the government
South Korea	In Seoul the program "OPEN" is the control system for consideration of applications of citizens by officials of the city administration. Free access to information about the status of applications eliminates the need for personal contact with officials or offers of bribes to officials to expedite the completion of the decision-making process
Germany	The destruction of the material, especially financial base, of criminal groups in these ways: ➤ confiscation (confiscation of property); ➤ creation of an adequate legal framework to prevent "laundering" of "dirty" money; ➤ the duty of banks to provide law enforcement authorities with information on transactions with funds of more than 20 thousand German marks in ensuring that this information will be used only for investigation; ➤ the creation of a registry of corrupt firms. Its essence lies in the fact that the firm, which is included in such a register, loses the right to perform any state orders, and becomes the object of more attention from enforcement authorities
Singapore	The central link of anti-corruption policy is the Bureau for the investigation of cases of corruption. This independent body investigates and seeks to prevent instances of corruption in the public and private sector of Singapore's economy. The Bureau has to examine the cases of abuse among government officials and reports them to the appropriate authorities for necessary action. The Bureau examines the working methods of potential corruption of state bodies in order to detect possible weaknesses in the control system and, if necessary, recommends appropriate measures to the heads of these departments. The main idea of anti-corruption policy of Singapore is to use the anti-corruption principles, in particular: 1) the remuneration of public servants is linked to the average wage of individuals working in the private sector; 2) control of annual reporting by public officials on their property, assets and debts

Continuation table 1

1	2
USA	The development of a "National Strategy for Combating Organized Crime", whose main objective is the development of a national program of action. The leading role in activities for combating organized crime is played by the Ministry of justice, which is developing a national strategy for combating crime in the country and methodological guidance of this work. The main division of the Ministry of justice, which is directly responsible for dealing with organized crime, is the Federal Bureau of investigation (FBI). US law provides for the limitation of business activity of former public officials after leaving public authorities.

So, as you can see, the overseas anti-corruption legislation develops in the direction using the entire arsenal of legal means of struggle.

The analysis of features of fight against corruption crimes in the UK, South Korea, Germany, Singapore and the USA allows us to form an idea about the basics of the advanced national anti-corruption strategy, whose development is needed today in Ukraine:

1) A strong political will of the country's leadership to fight against corruption and form a unified state policy in the field of fight against corruption, which would include the complex of measures of state, political, economic, social and legal nature.

2) Social control by the civil society on the whole system of public administration and possible criminal prosecution of offenders.

3) Strict accountability of people endowed with public authority to actually the independent body that monitors the transparency of public servants' activity.

The conducted analysis has allowed revealing that in the process of organizing and conducting the tax control the state's interests are represented by the body performing control in this area.

In Ukraine such a body is the State Fiscal Service of Ukraine.

Countering corruption is one of the most pressing social problems, the solution of which in many countries is extremely important and difficult.

Therefore, the establishment of an effective and efficient anti-corruption system, which would contain an appropriate response to the corruption factors and exposing corruption is relevant.

The prevention and detection of proceeds of corruption is the base for the impact of a successful anti-corruption regime, which will allow restoring trust of society in public institutions, improving the investment climate, economic development, and, at the same time, will be an important prerequisite for the development of an effective state.

References

1. Tax Code of Ukraine. Electronic resource. Mode of access: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – ukr. lang.
2. The State Service for Financial Monitoring of Ukraine "The laundering of money derived from acts of corruption". Electronic resource. Mode of access: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161230/Tipologia_2016.pdf. – ukr. lang.
3. A report on the implementation of the work plan of the State Fiscal Service of Ukraine for 2015. Electronic resource. Mode of access: <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>. – ukr. lang.

ОРГАНИЗАЦИЯ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ТОВАРНЫХ ЗАПАСОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ТОРГОВЛИ

В современных условиях развития рыночных отношений организация контроля хранения и движения товарных запасов на предприятиях торговли является важным этапом, без которого невозможно эффективное его функционирование. Актуальность данной темы обусловлена поиском путей усовершенствования контроля товарных запасов для решения задач управления торговым предприятием.

Вопросы организации внутреннего контроля нашли свое отражение в работах отечественных ученых, таких как: М.Т. Белухи, Ф.Ф. Бутинца, Т.А. Бутинец, Н.Г. Выговской, В.А. Шевчука, Л.П. Кулаковской, В.П. Пантелеева. Весомый вклад в изучение внутреннего контроля так же внесли зарубежные ученые Р. Адамс, Е. Аренс, К.Друри, Дж. Лоббек и др. Однако, недостаточно изученными остаются вопросы построения эффективной системы внутреннего контроля хранения и движения товаров, которая бы имела высокий уровень надежности и результативности ее функционирования. Внутренний контроль – процесс, который обеспечивает соответствие функционирования конкретного объекта принятым управленческим решениям, целью которого является изучение фактического состояния объектов контроля, выявление и предупреждение негативных факторов и условий [1].

Контроль товарных запасов является важным инструментом в деятельности торгового предприятия, поскольку позволяет предоставлять руководству необходимую информацию, которая помогает реально оценить состояние товарных запасов, определяет направления развития предприятия, содействует принятию управленческих решений, поэтому его организация занимает важное место.

Под организацией следует понимать совокупность процедур, которые позволяют на достаточном уровне провести все необходимые контрольные мероприятия, а также определить их влияние на процесс принятия управленческих решений.

По мнению Т.А. Бутинец правильная организация внутреннего контроля позволит решить такие задачи:

- содействие достижению целей субъекта хозяйствования; предупреждение срывов в работе;

- выявление неиспользованных резервов и нерациональных хозяйственных операций;

- предупреждение противозаконных действий и потерь;

- принятие корректирующих мероприятий; выявление реального и фактического состояния деятельности предприятия;

- определение соответствия хозяйственного процесса управленческим решениям; выявление степени реализации управленческих решений [2].

При организации системы внутреннего контроля необходимо учитывать и придерживаться таких критериев: надежность – система внутреннего контроля должна предоставлять обоснованные результаты; соответствие размерам и степени сложности предприятия; регламентация внутреннего контроля; ответственность субъектов внутреннего контроля за информационную безопасность [3]. Процесс организации внутреннего контроля состоит из нескольких последовательных этапов, представленных на рис.1.

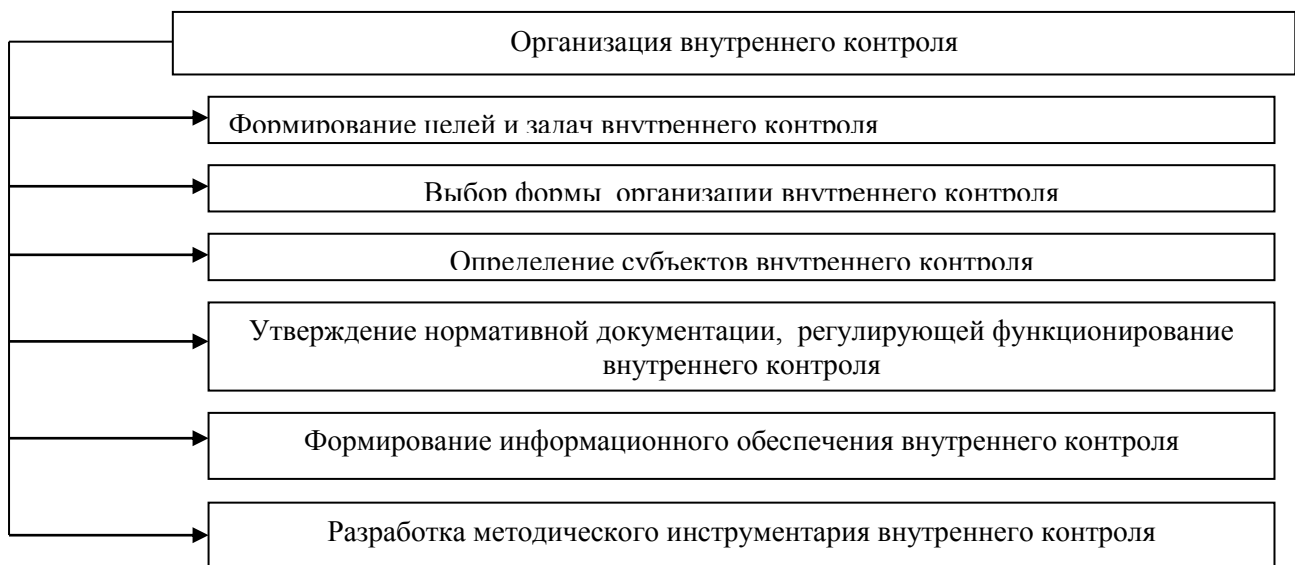

Рис. 1 Организация системы внутреннего контроля

Внутренний контроль предназначен обеспечить реализацию целей и задач, обусловленных потребностями предприятия. Их содержание и состав влияют форму организации внутреннего контроля, поэтому требуют конкретизации и обоснованности для оптимизации контрольного процесса. От формы организации внутреннего контроля зависит выбор субъектов его проведения, формирование информационного обеспечения и методического инструментария. Таким образом, учет данных элементов создаст условия для построения эффективной системы, которая обеспечит контроль за оприходованием, хранением, внутренним перемещением и обеспечит бесперебойный процесс реализации товаров и услуг. Основными направлениями усовершенствования внутреннего контроля при его организации можно считать: - выбор оптимальной по составу и объему информационной базы, которая обеспечит реализацию задач внутреннего контроля; - разработка, выбор и внедрение усовершенствованных приемов и способов осуществления контроля, наиболее адаптированных к условиям функционирования предприятия; - разработка и внедрение рациональной технологии решения задач внутреннего контроля и представления его результатов.

Внутренний контроль на торговом предприятии следует внедрять как инструмент предупреждения ошибок и эффективного управления товарными запасами. Поэтому при организации внутреннего контроля следует придерживаться принципам: надежности, которая позволит обеспечить эффективность контроля; соответствие размера и степени сложности организационной структуры предприятия; регламентации; ответственности субъектов контроля за информационную безопасность. Организация внутреннего контроля должна быть целостной и единой системой согласованных способов, методов и процедур, состоящей из определенных последовательных этапов и должна постоянно совершенствоваться.

Список использованных источников

1. Кулаковская Л.П. Организация та методика аудиту / Л.П. Кулаковская / [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://pidruchniki.ws/13331222/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/vnutris_hniy_kontrol_sut_klasifikatsiya_obyekti_subyekti
2. Бутинец Т.А. Ефективність господарського контролю: проблеми визначення / Т.А. Бутинец // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2011. – №2(56). – С.9–16.
3. Будник Л. Внутрішній контроль як засіб підвищення економічної безпеки бізнесу / Л. Будник, С.И. Саченко // Галицький економічний вісник / Тернопільський державний технічний університет ім. І. Пулюя, 2011. – № 4 (33). – С. 191–194.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Аудит є однією з основних векторів контролю над економічною діяльністю будь-яких установ, він допомагає підтвердити достовірність їх фінансової звітності. В умовах Євроінтеграції всі галузі суспільної діяльності в Україні вимагають трансформаційних процесів, для того щоб діяльність будь-якої установи відповідала європейським стандартам. Безперечно, це стосується й удосконалення аудиторської діяльності. З одного боку здійснення аудиторського обліку та контролю відповідають стандартам та вимогам українського законодавства, регулюються відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність», а з іншого боку інтеграційні умови вимагають трансформації аудиторського механізму.

Проблемою розвитку аудиту в сучасних умовах та адаптації його до міжнародних стандартів займаються такі вчені: С. Столярова, В. Галкін, С. Голов, Ю. Прозов, Б. Усач, В. Рудницький, В. Жук, С. Канигін. Існує низка проблем які призупинюють розвиток аудиту на даному етапі становлення, такі як: стан економіки в умовах залежності від війни; глобальна криза в країні; коливання валютного курсу; перебої поставок палива та енергоресурсів на територію країни; відсутня система страхування аудиторських ризиків; відмінність українських та міжнародних стандартів аудиторської діяльності; мала кількість навчальної літератури, що в свою чергу спричиняє отримання неякісних знань у фахівців; недостатній рівень підготовки аудиторів; відсутність адаптованих технологічних продуктів та систем [3].

Поряд із рядом проблем також існують і перспективи розвитку галузі. По-перше, уряд країни повинен залучати компанії міжнародних аудиторів для того щоб наші фахівці могли перейняти досвід роботи, навички, покращити ефективність своєї роботи. Це дасть змогу підвищити рівень довіри вітчизняних керівників компаній до аудиторів. Вони будуть запрошувати їх на незалежні перевірки щоб впевнитися у достовірності звітності підприємства. По-друге, була створена Палата аудиторів України, діяльність якої орієнтована на європейські стандарти. Результатом діяльності якої є розроблення концепцій нових реформ, та можливих змін до Закону України «Про аудиторську діяльність». Врегулювання законодавства це досить важливий момент, оскільки являється однією з головних вимог євроінтеграції. [2]

По-третє, необхідність створення санкцій щодо аудиторської діяльності, тобто введення контролю. Це можуть бути стягнення штрафів з аудиторів, які порушують стандарти або проводять неякісні перевірки. По-четверте, необхідність введення єдиної ціни на послуги. Всі фірми, які надають аудиторські послуги будуть змушені покращувати якість послуг і головним конкурентним фактором буде лише якість. По-п'яте, обов'язковість надання аудитором висновку по закінченню перевірки. Висновок-це документ, який засвідчує результат перевірки, та особу аудитора, в разі виявлення неякісної роботи можна звернутися до контролюючих органів і вимагати відшкодування. Отже, можна підсумувати, що такі інфраструктурні елементи як аудиторські компанії в Україні мають як низку проблем, які потребують нагального вирішення, так і перспективи можливого розвитку. Тому для ефективного їх функціонування слід створити відповідно до міжнародних стандартів нормативні акти, створити державні інституції, які будуть тримати контроль над цією сферою діяльності, забезпечити оптимальну комбінацію механізмів регулювання.

Список використаних джерел

1. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 3125-ХІІ від 22.04.1993 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
2. Кирьянова Н. Украинский аудит: европейские стремления [Электронный ресурс] / Н. Кирьянова. — Режим доступа : <http://finance.obozrevatel.com/analytics-andforecasts/89173-ukrainskij-audit-evropejskie-stremleniya.htm>
3. Книжник Л. Аудит в Україні виклики та перспективи розвитку в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / Л. Книжник — Режим доступу: http://www.vivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_44/fail/ch_2/9.pdf
4. Рудницький В.С. Контроль якості незалежного аудиту в Україні [Електронний ресурс] / В.С. Рудницький, О.В. Рудницька — Режим доступу: <http://rep.polessu.by/bitstream/123456789/5121/1/83.pdf>

Палій Л.В.
наук. кер. — д.е.н., професор д.е.н., Слободяник Ю.Б.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса

АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ГАЛУЗІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

До національного багатства кожної країни відносяться земельні ресурси, якими вона володіє. На сьогодні в міжнародному економічному просторі активно функціонує і розвивається ринок землі. Серед країн Європи, Україна є одним з найбільших власників земель, причому питома вага сільськогосподарських угідь складає аж 70%.

Відповідно до пункту 15 розділу Х “Перехідні положення «Земельного кодексу України» до 1 січня 2017 року діяв мораторій на купівлю-продаж сільськогосподарських земель, до сьогоднішніх днів його ще не зняли, але це питання зараз активно обговорюється, бо саме від рішення про його зняття чи продовження буде залежати відкриття ринку землі в Україні. Дане питання є стратегічно важливим, як для країни і економіки в цілому, так і для кожного громадянина України. Тому дуже важливим і актуальним для нашої держави є впровадження ефективної моделі земельних відносин, адекватної сучасним жорстким умовам міжнародної конкуренції.

А задля створення такої моделі, для початку необхідно стає очевидним та об’єктивно необхідним проведення аудиту ефективності державної політики у галузі земельних відносин в Україні в частині земель сільськогосподарського призначення.

Предметом буде виступати ринок землі сільськогосподарського призначення. Об’єктами будуть: відповідальні сторони: органи місцевого самоврядування та органи державної влади: Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, Комітет Верховної ради України з питань аграрної політики та земельних відносин, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна служба управління України з питань геодезії, картографії та кадастру. Передбачувані користувачі: громадяни України, іноземці, фізичні і юридичні особи різних форм власності. Підхід до проведення Державного аудиту ефективності: проблемно-орієнтований. Масштаб аудиту, терміни проведення: так як даний аудит ефективності має важливе значення для економіки України та для держави загалом, а також набуває стратегічного значення його необхідно проводити в масштабах всієї країни з залученням експертів і терміном від півроку до року.

Орієнтовні критерії та потенційні ризики аудиту ефективності державної політики у галузі земельних відносин в Україні в частині земель сільськогосподарського призначення наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Орієнтовні критерії та потенційні ризики аудиту ефективності державної політики у галузі земельних відносин в Україні в частині земель сільськогосподарського призначення

№	Назва критерію	Опис критерію	Одиниці виміру/методи	Потенційний ризик
01	02	03	04	05
1	Підвищення ефективності проведення інвентаризації земель	Удосконалення ведення Державного земельного кадастру	Нормативно-правова оцінка, кількість	Відсутність інформації про дійсний стан власників земель
		Поповнення інформацією даних, що міститься у документах, які посвідчують право на земельну ділянку		
2	Підвищення ефективності проведення інвентаризації земель	Визначення якісного стану земельних ділянок, їх меж, розміру, складу угідь;	Експертна оцінка, якісні показники придатності	Несвоєчасне виявлення результатів експлуатації земель та зниження рівня їх придатності
		Прийняття за результатами інвентаризації правил з підвищення якості земель та порядку їх експлуатації		
		Здійснення землеустрою.	Експертні оцінки	Незаконність здійснення
3	Підвищення ефективності і результативності встановлення нормативно-грошової оцінки землі	Перевірка правильності розрахункових формул	Експертні оцінки, грн.	Завищення або заниження реальної вартості
		Співставлення вітчизняного механізму розрахунку з аналогічними іноземними	Експертні оцінки, грн., дол. США	
4	Підвищення ефективності визначення прав суб'єктів на ринку землі	Захист громадян України, надання їм пріоритетних повноважень	Відсоткові співвідношення	Втрата можливості громадянами України приймати участь у земельних відносинах
		Встановлення переліку осіб та вимог до них, що можуть виступати суб'єктами земельних відносин	Експертні оцінки	
		Підвищення ефективності контролю за анти моно-польним законодавством в частині купівлі землі	кількісні	Концентрація земель у власності одного суб'єкта
5	Підвищення ефективності контролю за цільовим використанням землі	Складання плану перевірок власників земель щодо цільового їх використання	Експертні оцінки	Купівля землі як вклад капіталу, нещадне використання земельних угідь
6	Підвищення ефективності державного регулювання ціни на ринку землі	Розробка механізмів розрахунку ринкової ціни	Експертні оцінки	Прояв спекулятивних цін на ринку землі
		Створення комітету з контролю за цінами на ринку землі	В грошовому вираженні	

З урахуванням цього, постановка мети повинна формулюватися в двох напрямках. Ціль 1: аналіз ефективності державної політики створення та регулювання ринку землі сільськогосподарського призначення.

Ціль 2: оцінка економічності та ефективності використання системи мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення.

При проведенні аудиту в даному напрямку основними джерелами інформації будуть виступати законодавчі та нормативні акти, такі як Земельний кодекс України, закон України «Про Державний земельний кадастр», Міжнародні стандарти вищих органів державного аудиту (ISSAI), практика іноземних держав тощо.

Таким чином, очевидним є складність, масштабність і значущість проведення аудиту ефективності державної політики у галузі земельних відносин в Україні в частині земель сільськогосподарського призначення, адже його результати матимуть значення для всієї України і стосуються її населення в цілому.

Тому необхідним є підготовка та створення групи аудиторів, обов'язково з залученням експертів, як вітчизняних так і іноземних, що мають досвід, знання та компетентні в даній галузі. Також стає зрозумілим, що при проведенні даного аудиту людські, фінансові та ресурси часу повинні буди максимально задіяні, тільки за таких умов можна буде зібрати достатньо доказів і не буде підстав в даному напрямку для ствердження про обмеження при проведенні аудиту. План аудиту повинен буди послідовним і доскональним, обов'язковим є структуризація ділянок і розподіл обов'язків. Аудит ефективності державної політики у галузі земельних відносин в Україні в частині земель сільськогосподарського призначення на сьогодні є об'єктивною необхідністю, адже дане питання стосується населення України, так як саме громадяни, в основному жителі села, є власниками земельних ділянок.

Основними напрямками при проведенні аудиту повинні виступати: перевірка ефективності проведення інвентаризації земель, встановлення нормативно-грошової оцінки землі, система захисту вітчизняних землевласників, контроль за дотриманням антимонопольного законодавства. Результати аудиту ефективності повинні дати змогу уникнути ризиків втрати, неефективності чи нанесення шкоди як землям сільськогосподарського призначення, так і їх землевласникам. Також за результатами аудиту необхідно розробити комплекс заходів по підвищенню ефективності: експлуатації земель, захисту прав землевласників, законності провадження земельних відносин. Головною умовою проведення аудиту ефективності виступає відсутність будь-яких обмежень в фінансових, трудових, інформаційних та ресурсів часу. Бажаною умовою є вивчення та аналіз досвіду іноземних держав в становленні та регулюванні ринку землі.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 р. № 513. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/513-2012-%D0%BF>. — Назва з екрану.
2. Земельний кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>. — Назва з екрану.
3. Про внесення змін до розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель [Електронний ресурс] : закон України від 06.10.2016 № 1669-VIII. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1669-19>. — Назва з екрану.
4. Про Державний земельний кадастр [Електронний ресурс] : закон України від 07.07.2011 № 3613-VI. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>. — Назва з екрану.

РАЗВИТИЕ АУДИТА ФИНАНСОВЫХ ВЛОЖЕНИЙ В ЦЕННЫЕ БУМАГИ В УЧЕТНОЙ ПРАКТИКЕ ИНВЕСТОРА И ЭМИТЕНТА

В Республике Беларусь на современном этапе развития формируется национальная система учета и аудита, основанная на практике сближения с международными стандартами и призванная оказывать содействие развитию социально-экономических отношений. В связи с этим, учредители и акционеры, а также держатели ценных бумаг и кредиторы заинтересованы в получении полной и достоверной информации о платежеспособности и финансовом состоянии организаций. Такую информацию пользователи финансовой отчетности могут получить по результатам независимого финансового контроля – аудита.

Таким образом, аудиторская деятельность является составной частью механизма рыночной экономики. Неотъемлемым атрибутом рыночной экономики являются также и ценные бумаги. Поэтому аудит ценных бумаг на сегодня – это одно из важнейших направлений аудиторской деятельности.

В Республике Беларусь утверждены Национальные правила аудиторской деятельности «Планирование аудита». В перечень вопросов, подлежащих проверке в ходе обязательного аудита годовой бухгалтерской (финансовой) отчетности, входит проверка правильности отражения в бухгалтерском учете финансовых вложений в долговые ценные бумаги и уставные фонды других организаций, проверка правильности отражения в учете предоставленных займов, а также формирования и использования резервов под обесценение краткосрочных финансовых вложений [1].

Таким образом, в соответствии с Национальными правилами, объектами аудита ценных бумаг являются отраженные в учете и отчетности операции с ценными бумагами субъекта хозяйствования. Соответственно конкретные виды ценных бумаг и источники их финансирования исключены из данного перечня, хотя они оказывают существенное влияние на формирование бухгалтерской отчетности. Анализ нормативно-правовой базы Республики Беларусь обуславливает необходимость разработки методики аудита финансовых вложений, которая позволит проводить аудит указанных финансовых инструментов отдельно у инвестора и эмитента (см. рис. 1).

Например, в учетной практике инвестора ценные бумаги – это краткосрочный или долгосрочный финансовый актив, удостоверяющий имущественные и неимущественные права, которые организация намерена удерживать до наступления срока погашения или перепродажи на вторичном рынке. А в учетной практике эмитента ценные бумаги – это краткосрочное или долгосрочное финансовое обязательство, которое эмитент обязан исполнить по истечению определенного промежутка времени, представленное в электронном или бумажном виде, установленной формы и соответствующих реквизитов.

На первом этапе при **определении объекта аудита** следует учитывать, что объектом внешнего аудита ценных бумаг инвестора и эмитента является отраженные в учете и отчетности операции с ценными бумагами, а объектами внутреннего аудита – ценные бумаги, удерживаемые до погашения и предназначенные для торговли.

При проверке **формирования состава финансовых вложений**, аудитор исходит из того, что в соответствии с законодательством Республики Беларусь финансовые

вложения в ценные бумаги классифицируются исходя из сроков обращения и отражаются в долгосрочных и краткосрочных активах бухгалтерского баланса.

Рисунок 1 – Методики аудита финансовых инструментов в учетной практике инвестора и эмитента

По первичным документам и договорам на приобретение и продажу финансовых вложений аудитор определяет, какие объекты правильно учтены на счете 58 «Краткосрочные финансовые вложения» и 06 «Долгосрочные финансовые вложения», а также на счете 76 «Расчеты с разными дебиторами и кредиторами».

Следующей процедурой является проверка **правильности формирования стоимости финансовых вложений**. Следует отметить, что нормативно-правовые документы по учету ценных бумаг дают несколько определений стоимости, по которой они могут учитываться. В соответствии с Инструкцией по учету ценных бумаг, утв. Постановлением Министерства финансов РБ №164 от 22.12.2006 г. «...приобретение ценных бумаг в бухгалтерском учета отражается по фактической цене приобретения...» либо по «справедливой стоимости» [2]. В соответствии с МСФО (IAS) 39 финансовые инструменты должны отражаться по их справедливой или рыночной стоимости, а не по себестоимости. В учетной практике инвестора и эмитента могут применяться различные виды ценных бумаг, а именно [3]:

1) финансовые вложения, оцениваемые по справедливой стоимости с отнесением ее изменения в прибыли и убытки;

2) финансовые вложения, имеющиеся в наличии для продажи (предназначены для удержания в организации на неограниченный срок и могут быть проданы с целью повышения ликвидности организации);

3) финансовые вложения, удерживаемые до погашения (с фиксированными платежами и сроком погашения).

4) финансовые вложения, вносимые в счет вклада в уставный капитал организации, принимаются к бухгалтерскому учету по первоначальной стоимости, которая представляет собой их денежную оценку, согласованную учредителями (участниками) организации, если иное не предусмотрено законодательством.

В ходе проверки должны учитываться особенности **формирования стоимости финансовых вложений при их выбытии**, так как любые ошибки являются существенными с точки зрения их влияния на достоверность формирования финансовых результатов. Стоимость выбытия финансовых вложений, по которым текущая рыночная стоимость определяется, должна рассчитываться исходя из последней оценки. При выбытии ценных бумаг, по которым текущая рыночная стоимость не определяется, их стоимость может рассчитываться различными способами, которые должны быть закреплены в учетной политике.

В условиях сближения отечественной системы учета с международными стандартами значительно обновилась методика проверки операций, связанных с **обесценением финансовых вложений**. Проверку на обесценение следует производить не реже одного раза в год по состоянию на 31 декабря отчетного года при наличии признаков обесценения. Организация имеет право делать такую проверку и на отчетные даты промежуточной бухгалтерской отчетности. При подтверждении снижения стоимости финансовых вложений в организации за счет финансовых результатов должен быть создан резерв под обесценение финансовых вложений. Информация о резервах под обесценение вложений в ценные бумаги отражается на счете 59 «Резервы под обесценение краткосрочных финансовых вложений».

Проверка полноты раскрытия информации в бухгалтерской отчетности заключается в раскрытии как минимум информации по определению текущей стоимости долгосрочных и краткосрочных финансовых вложений, а также суммы резерва под обесценение краткосрочных финансовых вложений. Поскольку в бухгалтерском балансе сведения о финансовых вложениях представляются в ограниченном составе, то всю остальную необходимую информацию о них следует отражать в пояснительной записке и подразделением финансовых вложений в зависимости от их вида (удерживаемых до погашения и предназначенных для торговли).

При **проверке расчетов по налогу на прибыль** аудитором должны учитываться особенности определения налоговой базы по операциям с ценными бумагами, которые регламентируются Налоговым кодексом Республики Беларусь.

Таким образом, при проведении аудита операций с финансовыми вложениями следует руководствоваться Международными принципами и стандартами, а также учитывать существенные изменения требований законодательства.

Список использованных источников

1. Национальные правила аудиторской деятельности «Планирование аудита»: утв. Постановлением Министерства финансов Респ. Беларусь 04.08.2000 № 81: текст по состоянию на 1 янв. 2017 г. – Минск: Дикта, 2017. – 7 с.

2. Инструкция по бухгалтерскому учету ценных бумаг: утв. Постановлением Министерства финансов Респ. Беларусь 22.12.2006 № 164: текст по состоянию на 1 янв. 2017 г. – Минск: Дикта, 2017. – 10 с.

3. Василенко М., Международные стандарты учета GAAP и IAS 32 / М. Василенко // [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа: www.kpress.by/Trade/1998/3/Gaap-ias.asp. – Дата доступа: 01.04.2017.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ХЛІБОПЕКАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Чинна система контролю хлібопекарських підприємств на даний час має ряд недоліків і не охоплює значного кола проблемних питань. Виходячи із суспільного значення хлібопекарського виробництва та економного витрачання обмежених ресурсів, досить важливим є створення сучасних систем внутрішнього контролю діяльності виробничого підприємства.

Дослідження чинної практики контролю на хлібопекарських підприємствах свідчить про відсутність системності та безперервності контролю, його ефективних методів та організаційних форм. Система внутрішнього контролю, як наукова проблема розглядалася в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як, Бачинський В. І., Рудницький В.С., Редченко К. І., Воронко Р. М., Куцик П. О., Максимова В. Ф. та інших. Зокрема, що стосується хлібопекарських підприємств слід відзначити праці таких вчених: Озерана В.О., Корягіна М. В., Вериги Ю. А. та інших вчених.

Основні ідеї та теоретичні розробки названих вчених можна покласти в розробку моделі внутрішнього контролю на хлібопекарських підприємствах. Система контролю має бути економічно вигідною, тобто затрати на її функціонування мають бути меншими за витрати підприємства через її відсутність. Система внутрішнього контролю визначає всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені керівництвом підприємства для досягнення поставленої мети — забезпечення (в межах можливого) стабільного і ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньогосподарської політики, збереження та раціональне використання активів підприємства, запобігання та викриття фальсифікацій, помилок, точність і повнота бухгалтерських записів, своєчасна підготовка надійної фінансової інформації.

Система внутрішнього контролю являє собою політику і процедури, прийняті управлінським персоналом суб'єкта господарювання для досягнення цілей щодо забезпечення ефективного ведення господарської діяльності, у тому числі: дотримання політики системи управління; забезпечення збереження активів; запобігання шахрайству та помилкам; їх виявлення, забезпечення точності і повноти облікових записів; забезпечення своєчасної підготовки достовірної інформації.

Вважаємо, що система внутрішнього контролю на підприємствах хлібопечення має включати:

1) систему бухгалтерського обліку, яка визначає послідовність та зміст записів суб'єкта господарювання, за допомогою яких відображаються господарські операції. Система бухгалтерського обліку має на меті забезпечення визначення, збору, аналізу, обчислення, класифікації та систематизації інформації про виробничі витрати у первинних документах, облікових реєстрах та у фінансовій звітності суб'єктів господарювання;

2) середовище контролю, що визначається загальним ставленням, обізнаністю та діями управлінського персоналу щодо системи внутрішнього контролю та її важливості для вирішення завдань суб'єкта господарювання. До чинників, що визначають середовище контролю можуть бути віднесені філософія і стиль роботи управлінського персоналу, організаційна структура підприємств хлібопечення, розподіл повноважень і відповідальності працівників, кадрова політика тощо;

3) процедури контролю, розроблені управлінським персоналом для досягнення конкретних цілей суб'єкта господарювання. До процедур контролю належать: перевірка арифметичної точності записів, перевірка і підтвердження результатів звірок, ведення і перевірка рахунків і балансів, візування документів та контроль за документами (дотримання графіку документообігу), порівняння внутрішніх даних із зовнішніми джерелами інформації, порівняння результатів інвентаризації з обліковими записами, обмеження прямого фізичного доступу до активів та записів, порівняння та аналіз фінансових результатів із сумами, визначених прогнозами, контроль за прикладними програмами та середовищем комп'ютерних інформаційних систем (контроль над змінами комп'ютерних програм, контроль за доступом до файлів з даними, включаючи створення системи паролів).

Оцінка системи внутрішнього контролю здійснюється з метою оптимізації обсягу, змісту та послідовності виконання процедур зовнішнього контролю.

Критеріями ефективності функціонування системи внутрішнього контролю є можливість реалізації нею наступних функцій: попередження відхилень, що можуть виникнути в процесі фінансово-господарської діяльності та в системі бухгалтерського обліку; виявлення відхилень у фінансово-господарській діяльності та системі бухгалтерського обліку, які не вдалося попередити; усунення відхилень фінансово-господарської діяльності та системі бухгалтерського обліку, які були виявлені.

Можна констатувати, що в основу внутрішнього контролю доцільно покласти систему нормативного обліку, адже якщо система внутрішнього контролю не здатна виконувати хоча б одну із зазначених функцій, вона вважається неефективною.

При цьому треба враховувати, що система внутрішнього контролю не може бути оцінена як ідеально ефективна з причин наявності таких обмежень: обмеження у часі виконання контрольних процедур; обмеженість ресурсів системи внутрішнього контролю (внаслідок можливої недосконалості середовища контролю); суб'єктивна природа оціночних суджень працівників системи внутрішнього контролю.

Отже, внутрішній контроль є одним з найважливіших аспектів управління хлібопекарським підприємством, так як саме він забезпечує перевірку виконання та ефективності управлінських рішень, контроль за наявністю та використанням матеріальних ресурсів, а також виявлення та усунення відхилень у фінансово-господарській діяльності та системі бухгалтерського обліку підприємства. Основні елементи системи внутрішнього контролю представлені засобами накопичення і систематизації інформації щодо фінансово-господарської діяльності, забезпечення її надійності з точки зору можливості використання для обґрунтування управлінських рішень користувачів, а також – оптимізації роботи суб'єктів зовнішнього контролю.

Список використаних джерел

1. Воронко Р. М. Трактуювання внутрішнього контролю та проблеми його застосування на підприємствах / Р. М. Воронко, І. А. Басіста // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Луцьк, 2013. – Випуск 10 (37), ч. 3. – 530 с. – С. 139-146. – (Економічні науки. Серія “Облік і фінанси”). (фахове видання).
2. Облік і контроль формування фінансових результатів операційної діяльності підприємств: теорія, методика, організація : автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Жанна Степановна Труфіна . – Київ : Б.в., 2010 . – 21 с.
3. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services Pronouncements. 2010 Edition. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.ifac.org/publications/international-auditing-and-assurance-standards-board/handbooks>.

ХАРАКТЕРИСТИКА АУДИТОРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В Україні, як і в розвинених країнах світу, для забезпечення та підтвердження об'єктивності та раціональності діяльності господарюючих суб'єктів у відповідності до чинного законодавства України використовується аудиторський контроль.

Метою аудиту є зменшення рівня невизначеності, достатнього для прийняття управлінського рішення щодо предмету його (аудитора) професійного судження.

Завдання - зробити професійне судження про фінансовий стан організації, максимально наближене до фактичного стану речей.

Детальна характеристика, а також проблеми та перспективи аудиту можна прослідкувати у роботах зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів: Л. Сов'єра, В. Бринка, К. Піккета, Р. Алборова, В. Андрєєва, А. Аренса, Я. Соколова, Б. Соколова, А.

Соніна, В. Бурцева та інших.

Аудиторський контроль є складовою аудиторської діяльності. Аудиторська діяльність - підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг [1].

З цього сліду, що аудит - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

Розрізняється внутрішній та зовнішній аудит, в залежності від виконавців аудиторської роботи: якщо перевіркою займаються штатні працівники підприємства, організації чи структури, то він є внутрішнім; якщо для проведення аудиторського аналізу залучаються сторонні аудиторські компанії або приватні аудитори, то така перевірка називається зовнішньою.

У відношенні до обов'язковості проведення, в Україні може бути аудит таких видів як: обов'язковий, ініціативний, первинний та повторний.

Сучасний аудит, у тому числі і на Заході, - це аудит, заснований на ризику. Це процес, у якому використані позитивні сторони не тільки підтверджуючого, а також системно-орієнтованого аудита, але й аудита, переважно заснованого на статистичному або нестатистичному вибіркового дослідженнях.

Для всіх бухгалтерів і аудиторів на Заході обов'язкове дотримання принципів бухгалтерського обліку, що іноді називають стандартами - GAAP (Generally Accepted Accounting Principles). Наприклад, у США власне стандарти по бухгалтерському обліку затверджує незалежна рада - FASB (Financial Accounting Standards Board).

Крім бухгалтерських стандартів застосовуються також стандарти аудита - GAA (Generally Accepted Auditing Standards), що допомагають аудитору в проведенні перевірок, що підказують рішення і порядок роботи. Стандарти аудита підготував спеціальний відділ AICPA - Рада по стандартах аудита. Вони обов'язкові для всіх аудиторів країни. При їхньому порушенні суди й інші органи, що здійснюють нагляд над аудиторами, вправі припинити їхню діяльність. З метою уніфікації системи аудиту та розробленню міжнародних загальноприйнятих стандартів аудиту було ініційовано виникнення Міжнародного комітету з аудиторської практики в рамках Міжнародної

федерації бухгалтерів, розробку Міжнародних стандартів аудиту. Спочатку 1970-х рр. під егідою Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) почалася розробка Міжнародних аудиторських стандартів. Мета розробки стандартів полягає в забезпеченні однаковості аудиторської практики та супутніх послуг у всьому світі (незалежно від масштабу і ступеня прибутковості діяльності підприємства, його організаційно-правової форми). До 1998 р. Міжнародні стандарти аудиту (МСА) стали використовуватися в якості національних в 34 країнах і ще у 35 країнах вони застосовуються без значних змін. В якості прикладів таких країн можна назвати Нідерланди, Францію, Німеччину, Швейцарію, Великобританію, Югославію, Болгарію, Чеську республіку і Туреччину.

При перевірці спеціальних видів звітності, додатково перевірці підлягають:

- Неухильне дотримання звітує організації МСФЗ при формуванні звітності;
- Вибрані організацією принципи і методи обліку та складання звітності, зафіксовані в обліковій політиці;
- Принципи і методи обліку, що відображають специфіку галузі;
- Діяльність організації з урахуванням різних умов виконання договірних зобов'язань, а також інтерпретації конкретних угод, у тому числі що містять умови, відмінні від звичайних;
- Подання додаткової інформації у вигляді фінансово-економічних оглядів керівництва, в яких описуються і пояснюються характеристики фінансових результатів діяльності організацій [3].

На сучасному етапі міжнародні стандарти аудиту постійно доопрацьовуються з урахуванням практики їх застосування, розвитку самого аудиту.

Вихід українського бізнесу на міжнародні ринки, підвищення інтересу іноземних інвесторів до України, перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності визначили с 2003 року активну участь Київської Аудиторської Групи в процесах міжнародного співробітництва.

З 2003-го по 2006-й рік Київська Аудиторська Група представляла в Україні одну з провідних світових мереж бухгалтерських і аудиторських фірм Moores Rowland International (MRI), яка у 2006 р. увійшла в десятку найбільших Міжнародних Асоціацій аудиторів-консультантів у світі. Асоціація налічувала 165 членів-компаній у 90 країнах світу, 18000 партнерів, понад 700 офісів.

Починаючи з 2017 Київська Аудиторська Група - учасник Praxity, AISBL – найбільшого Міжнародного Альянсу незалежних бухгалтерських та аудиторських фірм, який визнаний Rising Star Association of the Year 2013 та Асоціацією 2014 року, Асоціацією 2016 року [5].

Отже, в умовах прискореності євроінтеграційних процесів України, надзвичайно важливої ролі набуває не лише правильність та достовірність аудиторської перевірки суб'єктів господарювання, а і відповідність системи національного аудиту до міжнародних стандартів, перейняття зарубіжного досвіду розвинених країн.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. З подальшими змінами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Про аудиторську діяльність: Закон України від Закон від 22.04.1993 № 3125-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
3. Рябцева Я. Г. Правове регулювання аудиту в Україні [Електронний ресурс] / Я. Г. Рябцева. –Режим доступу: <http://blog.ubr.ua/praktika-biznesa>
4. International Accounting Bulletin. - [Electronic resource]. - available at:<http://www.internationalaccountingbulletin.com>
5. Portal Moores Rowland. [Electronic resource]. - available at: <https://portal.moores-rowland.com>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

На сучасному етапі розвитку економіки дуже мало уваги приділяється організації системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості і, як наслідок, через відсутність контролю, підприємства втрачають чималі кошти, повернути які неможливо. Дебіторська заборгованість є особливим видом активів, який визначає право підприємства на отримання від контрагентів грошових коштів, тому контроль за станом дебіторської заборгованості повинен здійснюватись на всіх етапах управління нею. При цьому особливу увагу необхідно приділяти визначенню фактичного стану дебіторської заборгованості, виявленню відповідності фактичних показників плановим, аналізу причин недотримання її планових параметрів, контролю за визначенням термінів та обсягів оплати заборгованості, а також дотриманню усіх процедур з інкасації простроченої дебіторської заборгованості [1].

Дебіторська заборгованість має значну питому вагу у складі поточних активів підприємства і впливає на його фінансовий стан. Тому на підприємстві при контролі оборотних активів значне місце необхідно приділяти її аналізу. Слід наголосити, що детально аналізується заборгованість з ціллю прийняття поточних управлінських рішень, спрямованих на її скорочення, а також для застосування своєчасних заходів по стягненню сумнівної дебіторської заборгованості [2]. Таким чином, метою внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є встановлення повноти, достовірності та своєчасності відображення даних в первинній документації, облікових регістрах і звітності підприємства. Такий контроль передбачає здійснення перевірки за дотриманням планових показників; налагодження системи спостереження за строками оплати платежів; контроль за виконанням договірних відносин з боку як контрагентів, так і персоналу [3].

Дослідження теоретичних та практичних основ системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на промислових підприємствах показали наступне: 1. На більшості підприємств відсутні структурні підрозділи, відділи внутрішнього контролю, до основних завдань яких входило б здійснення контролю за проблемною дебіторською заборгованістю в динаміці. 2. Відсутність пакету документів для роботи внутрішнього контролера з дебіторською заборгованістю, які б запобігли її збільшенню. 3. Відсутність у сучасних умовах господарювання ефективної методики аналізу дебіторської заборгованості в системі оперативних інформаційних даних. 4. Несвоєчасність оплати дебіторської заборгованості.

Тобто, оцінюючи стан внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємствах України, можна зробити висновок, що у більшості випадків він характеризується як незадовільний. Основною причиною виникнення проблем є те, що власники підприємств, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяють належної уваги побудові ефективної системи його здійснення [1].

Важливим в організації ефективної системи внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами є забезпечення надійності збереження інформації від сторонніх осіб, зокрема перевірка системи зберігання документації, функціонування архівної служби, порядку інвентаризації документів в архіві й забезпечення доступу до документів, тощо. Загалом ефективне проведення внутрішньогосподарського контролю за дебіторською заборгованістю можливе при тісній взаємодії між бухгалтерією підприємства, його юридичним та фінансовим відділами [4].

Також одним із головних аспектів внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є перевірка її юридичного оформлення та обґрунтування. Для здійснення процесу придбання та реалізації підприємство вступає з іншими учасниками ринку в економічні взаємовідносини, правовою основою яких є укладання договорів. Процес договірної роботи регулюється на рівні підприємства (мікрорівні) і на рівні держави через законодавчі акти (макрорівень). Завдання, які постають в процесі здійснення контролю договірних процесів, полягають у перевірці: по-перше, відповідності змісту договорів нормативно-правовій базі України, а по-друге, формалізації процесу укладання договорів, тобто чи враховані при цьому усі важливі аспекти, обов'язкові реквізити. Такий контроль дозволить підвищити імовірність погашення боргу і, відповідно, зменшити ризик з перетворення її в безнадійну, що в свою чергу позитивно відображається на діяльності підприємства [3]. Говорячи про безнадійну дебіторську заборгованість, необхідно звернути увагу на створення та використання резерву сумнівних боргів. Адже він виступає в ролі інструмента коригування її оцінки [5].

Необхідно визначити, що головним чином ефективність контролю дебіторської заборгованості залежить від її постійного аналізу, тобто моніторингу її збільшення або зменшення, порівняння дебіторської заборгованості з кредиторською. Це потрібно для того, щоб визначити їх оптимальний баланс для прискорення оборотності цих показників. Правильним вважається, коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську, що дає підприємству змогу погасити свої зобов'язання за рахунок дебіторських коштів [3].

Підбиваючи підсумки, можна відмітити, що питання контролю за дебіторською заборгованістю актуальне для будь-якого підприємства. Практика свідчить, що на тих підприємствах, де налагоджено поточний внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості, забезпечується ощадливість і збереження цінностей, розрахунки з дебіторами здійснюються в строк, зменшується обсяг простроченої дебіторської заборгованості.

З метою посилення ефективності контролю по розрахункам з дебіторами, потрібно щоб внутрішній контроль здійснювався об'єднаними зусиллями всіх спеціалістів підприємства [1].

Список використаних джерел

- 1.Разборська О. О., Терентьева Г. М. Окремі аспекти внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/k-e-n-razborska-o-o-terenteva-g-m-okremi-aspekti-vnutrishnogo-kontrolyu-debitorskoyi-zaborgovanosti-pidpriemstva/> — Назва з екрану.
2. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства (2017р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://library.if.ua/book/89/6250.html> — Назва з екрану.
3. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку [Електронний ресурс]: держ. класифікатор України ДК 657.6:2013 — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1899> — Назва з екрану.
4. Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: проблеми, напрями удосконалення [Електронний ресурс]: держ. класифікатор України ДК 657.432:2014. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?Op=1&z=3490> — Назва з екрану.
- 5.Непочатова В.С. Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками [Електронний ресурс]: держ. класифікатор України ДК657.633.5. — Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/3/33.pdf> — Назва з екрану

СЕКЦІЯ 3. РОЗВИТОК АНАЛІТИЧНОГО АПАРАТУ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Агазарян Л.Г.
науч. рук. - к.э.н., доцент Волкова Н.А.
Одесский национальный экономический университет
г. Одесса

АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ И ОПЛАТЫ ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИИ

Трудовые ресурсы - это та доля населения, что владеет физиологическими данными, интеллектуальными возможностями и способностями труда в надлежащей сфере. Успешному переходу к рыночным отношениям способствуют высокий уровень производительности труда, достаточное количество трудовых ресурсов на предприятии и их эффективное использование, во время чего значительно вырастает роль трудовых ресурсов. Благодаря эффективному использованию трудовых ресурсов своевременно и высококачественно выполняются все работы на предприятии, рационально используются оборудования, машины и механизмы, а также сохраняется финансовая стабильность. В рыночных условиях анализ трудовых ресурсов становится особенно актуальным, так как рабочая сила имеет стоимостную оценку, а также является конкурентной на рынке труда.

Основными заданиями анализа считаются следующие:

- исследование и установление характеристик текучести кадров;
- оценка состоятельности предприятия и его структурных подразделений трудовыми ресурсами в целом, а кроме того, по категориям и профессиям;
- анализ рентабельности персонала;
- оценка влияния трудовых ресурсов на объём произведенной продукции;
- оценка уровня продуктивности труда, факторы её роста;
- анализ использования рабочего времени;
- анализ составляющей и структуры фонда оплаты труда;
- анализ причин изменения переменной и постоянной заработной платы;
- оценка соотношения между темпом роста продуктивности труда и темпом роста средней заработной платы;
- нахождение резервов трудовых ресурсов для более совершенного и результативного применения [1,с.74].

Методику анализа обеспеченности и эффективности применения трудовых ресурсов и фонда оплаты труда возможно представить подобным способом: анализ обеспеченности предприятия рабочей силой, т.е. анализ составляющих, состояния, движения и профессиональной квалификации трудовых ресурсов; анализ организации труда, т.е. анализ эффективности использования рабочего времени; анализ эффективности использования рабочей силы, т.е. анализ уровня продуктивности труда, анализ влияния факторов на продуктивность труда и выявление резервов его увеличения, анализ фонда оплаты труда, анализ соотношения продуктивности труда и средней заработной платы [2, с.127].

В целях повышения эффективности труда одну из основных ролей играет производительность труда. В настоящее время на многих предприятиях существуют проблемы с измерением производительности труда. Обычно показатель производительности в торговле определяется как отношение розничного товарооборота к среднесписочному количеству сотрудников.

Главным показателем экономической эффективности труда является его производительность, а с социальной стороны эффективности труда — формирование передовых форм реализации товаров, развитие услуг, проявляемых населению.

В свою очередь, фонд оплаты труда является важнейшим объектом управления любого экономического субъекта, поскольку в значительной степени формирует общие издержки организации. Анализ фонда оплаты труда представляет собой одно из направлений учетно-аналитической работы системы управления организацией.

Анализ фонда оплаты труда проводится по каждой категории работников (рабочих, служащих, вспомогательного персонала), при этом анализируются основная и дополнительная заработные платы; определяются факторы, которые влияют на фонд оплаты труда и на среднюю заработную плату.

Кроме того, при анализе фонда оплаты труда одним из основных условий повышения эффективности производства является использование оплаты труда таким образом, чтобы темпы производительности труда обгоняли темпы роста его оплаты, так как это приводит к увеличению прибыли, рентабельности, а также наращиванию темпов расширенного воспроизводства. Если такой принцип не соблюдается, а заработная плата растет быстрее, чем производительность труда, то происходит перерасход ФОТ, увеличение себестоимости продукции и как следствие снижаются суммы прибыли.

Важную роль при оценке эффективности использования персонала играет выявление и мобилизация резервов повышения эффективности труда.

Одним из условий эффективного и успешного применения персонала считается рациональное формирование штата предприятия, по этой причине кадровые службы обязаны существенную часть рабочего времени отдавать исследованию источников пополнения кадрами, усовершенствованию подбора высококачественного состава персонала. Необходимо иметь в виду то, что данный процесс сводится к выявлению пригодности кандидата с целью исполнения обязательств согласно определенной должности. Он содержит такие этапы, как оценка деловых качеств кандидатов, установление их пригодности требованиям, важным с целью исполнения обязанностей согласно определенной должности, утверждение соответствующих рекомендаций для отчёта директору предприятия. Размещение сотрудников, в отличие от их подбора, состоит в том, чтобы кадры работали по своей специальности, квалификации. Это и является основным условием увеличения производительности труда.

В процессе проводимого анализа, было установлено то, что главную роль в увеличении эффективности труда в торговле играет производительность труда торговых сотрудников.

Экономия рабочего времени - это главный резерв повышения производительности. В торговле время обслуживания покупателей является основным временем продавца, в свою очередь время, ушедшее на доставку товаров в торговый зал со склада - вспомогательным. Время на перерывы, подсчёты чеков, не зависящие от работника, - это простои при отсутствии покупателей, а зависящие от работника, - это беседы с коллегами на темы, не имеющие отношения к процессу торгового обслуживания. Некоторыми из причин низкого уровня качества труда могут быть такие как: наличие на работе перерывов по субъективным причинам; несоблюдение профессиональной этики работника торговли. Для этого целесообразным фактором роста производительности труда служит сокращение подобных перерывов в работе [3, с.85].

На основании проводимых исследований можно подметить, что из-за неравномерности покупательских потоков утраты рабочего времени у продавцов, кассиров и других работников составляет примерно 50 % и более. При этом поток покупателей меняется не только лишь по часам, но и по неделям (дням недели). У лиц, работающих в режиме не полного рабочего дня, наблюдается более высокая среднечасовая производительность труда по сравнению с работниками, занятыми в режиме полного рабочего дня.

Это объясняется, с одной стороны, тем, что нагрузка на одного торгового рабочего в часы «пик» больше, чем в режиме полного рабочего дня в обычные часы торговли. С противоположной стороны, сотрудники, работающие неполный рабочий день, завершают выполнение своих трудовых обязанностей еще в плоть до того, как достигнут такого состояния усталости, когда в завершении трудового дня существенно уменьшается производительность труда. Во избежание этого возможно нанимать на работу на неполный рабочий день в часы «пик» (на 0,5 ставки) 25-30 человек учащих в ВУЗах. Ещё одним из факторов, влияющих на рост производительности труда есть стабильность и устойчивость кадров, поэтому работа с увольняющимися и создание мероприятий по снижению текучести сотрудников считается существенными компонентами деятельности с персоналом. При работе с увольняющимися следует узнать главные причины увольнения. В рыночных условиях хозяйствования увольнение может происходить по собственному желанию и по инициативе администрации.

Поэтому для сокращения текучести кадров можно улучшить условия труда и его оплаты, максимально использовать способности работников, совершенствовать коммуникации и обучение, проводить эффективную политику социальных льгот, постоянно анализировать и корректировать кадровую политику и заработную плату, повысить степень привлекательности труда, исполняемых видов деятельности и др.

Данные мероприятия считаются стимулом сотрудников к труду и сохранению своего рабочего места. Таким образом, мы видим, что главным фактором в организации труда в современных условиях, считается мотивирование. Следует отметить, что поведение человека всегда мотивировано. Мотивировать сотрудников - значит затронуть их важные интересы, потребности в чем-либо. Нарушения в мотивации могут иметь несколько причин, которые коренятся в межличностных конфликтах между сотрудниками.

Управлению трудом на базе мотивации нужны такие предпосылки, как обнаружении стремлений и увлечений рабочего с учетом его индивидуальных и профессиональных возможностей, выявление мотивационных способностей и альтернатив в коллективе и для определенного лица. При этом результат возрастает, если работник сам примет участие в разработке соответствующей программы.

Само же введение и разработка модели мотивации обязаны проводиться в такой последовательности: исследование факторов, от которых зависит поведение людей, возможности их учета и оценки; разработка критериев, разрешающих однозначно найти степень участия в процессе работы; поочередная выработка, проверка и закрепление простых форм мотивации, в том числе стимулирования; разработка абстрактного и методологического фундамента модели мотивации; формирование и введение всего комплекса мер воздействия на рабочего.

Таким образом, сущность мотивации труда заключается во влиянии стимулов труда на интересы работника, основным резервом увеличения производительности труда работников является рациональное комплектование штата предприятия, экономия рабочего времени ну и конечно же стабильность и постоянство кадров.

Список использованных источников

1. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки». Одеса, ОДЕУ. – 2010 с.60-74, 213-246.
2. Организация и методика экономического анализа. Учебный пособие. - Одесса: ОНЕУ, ротапринт, 2011, - 348с.
3. Економічний аналіз. Збірник практичних завдань. Навчальний посібник / за редакцією: О.П. Крижанівської, А.В. Сосновського. – Одеса: ОДЕУ, ТОВ «Автограф», 2003. - 223 с.

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із вагомих видів економічного аналізу у наш час є маркетинговий аналіз. Цей аналіз зазвичай проводиться службами маркетингу підприємства для дослідження ринків збуту продукції, її конкурентоспроможності, попиту та пропозиції, цінової політики, комерційного ризику [1].

Сучасному підприємству, перед плануванням можливих обсягів випуску продукції, формуванням виробничих потужностей задля забезпечення належних обсягів, необхідно визначити яку продукцію, у яких місцях реалізації, за якими цінами воно буде їх пропонувати.

Для цього важливо знати попит на продукцію, можливі та доступні ринки збуту продукції, реальних та можливих конкурентів на ринку, потенційних покупців, доступність необхідних матеріальних та нематеріальних ресурсів, наявність необхідного виробничого та адміністративного персоналу. Від вищезазначених факторів будуть залежати майбутні фінансові результати підприємства.

Основними завданнями маркетингового аналізу є:

1. Детальне вивчення попиту на продукцію, ринків збуту цієї продукції, обґрунтування плану виробництва і реалізації продукції відповідного обсягу та асортименту;
2. Аналіз факторів, які впливають на величину еластичності попиту на продукцію й оцінка ступеня ризику невдачі товару на ринку;
3. Оцінка конкурентоспроможності продукції та пошук можливих резервів для корегування її рівня;
4. Розробка стратегій, методики та тактики задля стимулювання збуту продукції;
5. Оцінка стабільності та ефективності виробництва та збуту продукції.

Основною метою маркетингового аналізу є вивчення попиту на продукцію, формування портфеля замовлень. Портфель замовлень є важливим елементом, адже від нього залежать виробничі потужності підприємства, ступінь їх використання у процесі майбутньої діяльності.

Портфель замовлень тісно пов'язаний з конкурентоспроможністю товару, адже саме відмінність від товару конкурента, задоволення певних суспільних потреб і витрати на їх задоволення, будуть у подальшому формувати попит на продукцію і на портфель замовлень.

Завданням аналізу конкурентоспроможності продукції є:

- оцінка і прогноз конкурентоспроможності товару;
- вивчення факторів, які впливають на її рівень;
- розробка заходів для забезпечення досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності.

Для оцінки рівня конкурентоспроможності зазвичай зіставляють параметри та характеристики аналізованого товару і товару конкурента [2].

Список використаних джерел

1. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е. Організація та методика економічного аналізу: Навч. посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт. – 2013. – 267 с. с. 11
2. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. - 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2007. - 668 с. - (Вища освіта XXI століття). ISBN 966-346-291-4. с 78.

СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИКОРИСТАННЯ БАЛАНСОВОГО МЕТОДУ

У сучасних умовах існує значна кількість загальнонаукових методів пізнання економічного аналізу, що дозволяє здійснювати всебічне дослідження об'єктів економічного аналізу. Кожен метод має використовуватись у певному економічному процесі, адже кожен метод має свою специфіку використання.

Метою даної роботи є визначення сутності та причин використання балансового методу в різних економічних процесах. Актуальність даної роботи полягає у тому, що при використанні балансового методу можна відобразити зв'язок між окремими показниками у формі балансу, тобто рівних підсумків, отриманих, у результаті низки різноманітних зіставлень цих показників. Тому на нашу думку, слід дослідити саме балансовий метод, адже він грає неабияку роль в вирішенні проблем сучасної економіки.

Під методом економічного аналізу розуміють науково обґрунтовану систему теоретико-пізнавальних категорій, принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення [1].

Великий внесок у розвиток використання балансового методу внесли А.Г. Аганбегян, А.Б. Горстко, А.Г. Гранберг, Л.М. Дудкін, Л.В. Канторович, В.В. Коссов, В.С. Немчинов, Н.П. Федоренко, Н.Ф. Шатілов, М.С. Шаповал, Д.О. Безносенко, І.М. Варзар, В.М. Князев, Н.А. Волкова.

Оскільки першим історичним прикладом узгодження великої кількості показників господарської діяльності за допомогою встановлення рівності двох підсумків цих показників був бухгалтерський баланс, цей спосіб аналізу отримав назву балансового. За його використання рівність підсумків (баланс) є підтвердженням того, що в аналізі враховано всі взаємозв'язані фактори й відповідні економічні показники, а зв'язок між ними визначено правильно.

Балансовий спосіб широко використовується в економічній роботі - у бухгалтерському обліку, статистиці, плануванні. Використовується він і в економічному аналізі, там, де має місце функціональна залежність: наприклад, забезпечення підприємства трудовими, фінансовими ресурсами, сировиною, паливом, матеріалами, основними засобами виробництва, а також визначення повноти їх використання [1].

Для використання балансової моделі необхідно мати два баланси за останні два роки, а також заданий обсяг випуску валового внутрішнього продукту на поточний рік. За результатами розрахунку визначаються такі показники за видами економічної діяльності у поточному році у вартісному вираженні: випуск продукції; міжгалузеві поставки засобів виробництва; їх приріст, порівняно з попереднім роком; вартість кінцевого споживання; нагромадження капіталу.

На жаль, слід констатувати, що Держкомстат України до цього часу розробляє баланси по типу «витрати-випуск», а не «поставки-випуск». З цього можна зробити висновок, що в Україні до сьогодні діє виратна економіка, яка не має нічого спільного з ринковою [2].

Балансовий метод можна використовувати і для оптимального співвідношення між різними галузями соціально-економічного комплексу регіону. Змістом балансового методу є економічні обґрунтування розміщення на території регіону різних виробництв, розрахунки забезпеченості сировиною, паливно-енергетичними, трудовими й водними ресурсами. До числа розроблювальних балансів відносять:

1. баланс народного господарства - система таблиць з економічними показниками, що характеризують в планованому (або звітному) періоді рівень розвитку економіки, масштаби й темпи розширеного відтворення, а також найважливіші загальнодержавні пропорції.

2. баланс основних фондів - система показників, що характеризують рух основних фондів за планом або по звіту; обчислюється для одержання відомостей про обсяг і структуру фондів досліджуваних підприємств, про співвідношення й темпи зростання основних фондів;

3. баланс трудових ресурсів - система показників, що характеризує співвідношення наявних трудових ресурсів й їх використання, що дозволяє зіставити потреби в працівниках і джерела її задоволення;

4. баланс сільського господарства - система основних економічних показників розвитку сільськогосподарського виробництва, що характеризує темпи виробництва й споживання продовольства, наявність і використання ресурсного потенціалу галузі й т.д.;

5. баланс земельних угідь - система показників, що характеризують наявність і зміну земельних угідь по категорії земель, категоріям землекористувачів і видам угідь, в тому числі зрошуваних й осушених;

6. баланс міжгалузевий - економіко-математична модель виробничих зв'язків в народному господарстві, за допомогою якої забезпечується деталізація основних народногосподарських пропорцій в галузевому й міжгалузевому розрізах.

7. баланс платіжний - система показників, що характеризує співвідношення платежів країни за кордон й їхні надходження через границю за певний період (місяць, квартал, рік) [3].

Але, звісно, це не весь перелік використання балансового методу. Використовуються й інші баланси: торговельні, розрахункові, платіжні, оборотних коштів, грошових доходів і витрат населення, бухгалтерський і ін.

Окрім балансового методу, можна використовувати подібний йому прийом, який має назву сальдовий. Його специфіка має таку ж саму стратегію аналізу показників. Адже і балансовий, і сальдовий прийоми застосовуються тоді, коли відомі деякі однорідні показники і є можливість через них визначити значення їхніх показників чи факторів, перевірити їх взаємозв'язок.

Такі прийоми використовуються для аналізу фінансового стану підприємства та перевірки правильності розрахунків, виконаних прийомом ланцюгових підставок, абсолютних чи відносних різниць тощо [1].

Отже, балансовий метод грає важливу роль в аналізі економічних явищ, адже без проведення економічного аналізу, в тому числі виробничо-фінансової діяльності підприємств, з використанням балансового методу неможливо досягти найвищого, бажаного розвитку підприємств та галузей економіки в цілому, їх конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.А., Подвальная Н.Є. Організація та методи економічного аналізу: Навч. Посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт. - 2013. - 267с.

2. Балансовий метод як засіб подолання фінансово-економічної кризи в Україні [Електронний ресурс] / М. Шаповал // Україна: аспекти праці. - 2009. - № 1. - С. 26-27. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2009_1_8

3. Шаповалова, А.С. Рябченко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2013. - № 16. - С. 229-232. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSUNU_2013_16_45

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

Головним завданням промислових підприємств є виробництво високоякісної продукції для найбільш повного задоволення потреб народного господарства і населення.

Головною метою аналізу виробничої програми, динаміки росту промислової продукції є систематичне сприяння розвитку виробництва, поліпшенню якісних показників праці і продукції шляхом контролю за виконанням підприємствами планових завдань і договірних зобов'язань.

Завданнями аналізу реалізації продукції є визначення обґрунтованості плану; вивчення показників, які характеризують виконання плану; визначення факторів, які впливають на виконання плану; виявлення резервів збільшення реалізації продукції. Аналіз реалізації продукції розпочинається з перевірки обґрунтованості планового обсягу, ув'язки його з випуском і відвантаженням, завданнями та зобов'язаннями з постачання продукції у відповідності з укладеними договорами, прийнятими до виконання замовленнями [1, с. 26].

Величина обсягу виробленої продукції залежить від наявності значної кількості умов, а саме: виробничих потужностей, наявності сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, персоналу відповідної кваліфікації, ринків збуту продукції. У свою чергу, обсяг виробленої продукції впливає на всі інші боки фінансово-господарської діяльності підприємства – собівартість виробленої продукції, обсяг прибутку, рентабельність виробництва, фінансовий стан підприємства.

При аналізі виділяють такі комплекси завдань:

- Аналіз виробничого потенціалу та резервів виробництва і продажу
- Оцінка результатів виконання виробничої програми
- Аналіз конкурентоспроможності продукції
- Оцінка впливу виконання виробничої програми на кінцеві фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Джерелами інформації для аналізу виробництва й реалізації продукції служать:

- бізнес-план підприємства,
- оперативні плани-графіки,
- звітність ф.№ 1-п (річна, квартальна, місячна) "Звіт по продукції",
- ф.№ 2 "Звіт про фінансові результати",
- відомість № 16 "Рух готових виробів, їхнє відвантаження й реалізація".

Обсяг виробництва промислової продукції виражається у різних вимірниках – натуральних, умовно – натуральних, вартісних. Основними показниками обсягу виробництва є валова та товарна продукція. Валова продукція – це вартість усієї виробленої продукції та виконаних робіт із урахуванням незавершеного виробництва. Товарна продукція відрізняється від валової тим, що в неї не включено залишки незавершеного виробництва та внутрішньогосподарський оборот.

Загальна оцінка виконання плану виробництва та реалізації продукції та аналіз динаміки дозволяє дати оцінку виконання планового завдання, визначити відхилення від попередніх періодів, існуючі тенденції розвитку і зробити належні висновки.

Загальна оцінка виконання плану виробництва та реалізації продукції проводиться при дослідженні таких показників :

- Обсяг продукції у порівнянних і діючих цінах
- Обсяг реалізації за попередній, звітний період і за планом

Аналіз обсягу виробництва й продажу починають із вивчення його динаміки, розрахунку відсотків виконання плану, індексів зростання й приросту. У процесі аналізу фактичні дані звітної року порівнюють із даними попередніх періодів (даними бізнес-планів), при цьому проводиться порівняльний вертикальний і горизонтальний аналіз, тобто розраховується абсолютне й відносне відхилення від показників періоду, прийнятого за базисний або планових. Різниця в темпах зростання реалізованої продукції та обсягу виробництва може відбутися за рахунок зміни залишків нереалізованої продукції у звітному періоді порівняно з попереднім періодом. [1, с. 30]

На відхилення фактичного обсягу реалізації від планового впливають такі чинники:

- зміна обсягу виробництва
- зміна залишків нереалізованої продукції

При розрахунку впливу чинників на обсяг реалізації слід урахувати, що з ростом обсягу випуску продукції зростає обсяг реалізації, а збільшення залишків нереалізованої продукції знижує обсяг реалізації.

Обсяг реалізованої продукції включає вартість продукції, що відвантажена та сплачена замовниками та покупцями. При факторному аналізі використовують наступну модель:

Чистий дохід від реалізації продукції = Товарна продукція – Зміна залишків нереалізованої продукції [1, с.31]

Крім цього треба враховувати інші чинники: цінові та якісні параметри, можливості використання виробничих потужностей, рівень фізичного та морального зносу устаткування, кваліфікацію кадрів, законодавчі, податкові, інвестиційні, регуляторні умови, можливості ліцензування тих чи інших видів діяльності та і т.п.

Вплив фактора «Товарна продукція» на зміну обсягу реалізації дорівнює абсолютному відхиленню виконання плану товарної продукції, оскільки існує прямий зв'язок між фактором та результатом, а вплив фактора «Зміна залишків нереалізованої продукції» визначається як зворотне значення абсолютного відхилення, оскільки зв'язок між фактором і результатом зворотній. До резерву збільшення чистого доходу від реалізації відносять від'ємне значення впливу кожного фактора. [2, с. 75]

Дослідження обсягу виробництва в асортиментно-структурному розрізі є одним із важливих напрямків аналізу. Номенклатура – перелік найменувань виробів та їх кодів, установлених для відповідних видів продукції.

Асортимент – перелік найменувань продукції із вказуванням її обсягів за кожним видом. При формуванні асортименту продукції враховують:

- Поточні й перспективні потреби покупців.
- Рівень конкурентоздатності виробленої або запланованої до випуску продукції.
- Життєвий цикл виробу (вживання своєчасних заходів з впровадження нових видів продукції й вилучення з виробничої програми морально застарілих виробів).

Для оцінки виконання плану з асортименту розраховується коефіцієнт асортиментності, що дорівнює відношенню загального фактичного випуску продукції, зарахованого у виконання плану виробництва з асортименту, до загального планового випуску продукції. Продукція, виготовлена понад план або не передбачена планом, не зараховується у виконання плану з асортименту. Тому показник виконання плану по асортименту не може бути більше 100%. Структура продукції – це співвідношення окремих видів продукції в загальному обсязі їхнього виробництва, виражене у відсотках. Виконати план за структурою – означає зберегти у фактичному випуску продукції заплановані співвідношення окремих її видів. Зміна структури продукції дуже впливає на всі економічні показники: обсяг випуску продукції, матеріаломісткість, собівартість продукції, прибуток та рентабельність. Якщо збільшиться питома вага більш дорогої продукції, то обсяг усього випуску у вартісному вираженні зростає, і навпаки. Те ж відбувається з розміром прибутку при збільшенні

питомої ваги високорентабельної продукції й відповідному зменшенні частки низько рентабельної продукції.

Ритмічність – це рівномірне виробництво продукції, виконання робіт і випуск готової продукції за певні проміжки часу. Ритмічність виробництва продукції – це чітка, стійка та збалансована діяльність підприємства, що дає можливість рівномірно випускати продукцію і виконувати свої зобов'язання перед споживачами; ступінь відповідності випуску готової продукції плановому графіку [2, с. 75]. Неритмічна робота приводить до незадовільного використання виробничих ресурсів, невиробничих витрат (плата за простої, поднармовані години роботи, роботи у вихідні дні), збільшення втрат від браку, штрафів та неустойки за несвоєчасне постачання продукції, погіршення фінансових результатів та фінансового стану підприємства.

Оцінку рівня ритмічності здійснюють шляхом відношення абсолютної величини звітного вартісного обсягу продукції за окремі проміжки часу в межах плану до абсолютної величини обсягу виробництва продукції за планом в ті самі проміжки часу. Наприклад, співвідношення становить 0,94 (94%), то стільки зроблено продукції за умов ритмічної роботи. Ритмічність роботи підприємства визначається за днями чи декадами у межах місяця, за місяцями і кварталами з поділом на декади. Показником ритмічності є також відношення випуску продукції за першу декаду до її випуску в третій декаді попереднього місяця.

Для характеристики ритмічності випуску продукції протягом року доцільно будувати динамічні ряди за місяцями, кварталами з розподілом на декади і дні. Недоліком цього методу є лише те, що брати за основу третю декаду недоцільно, оскільки комплектуючі вироби і напівфабрикати надходять саме наприкінці місяця не завжди з вини підприємства. Більш доцільно визначати додатковий випуск у нормо-годинах, порівнюючи нормо-години, витрачені в третій декаді і в першій та другій [1, с. 30].

Після визначення ступеня ритмічності роботи визначають основні фактори, що призвели до порушення ритмічності та розробляють заходи щодо ліквідації неритмічної роботи.

Для досягнення успіху у підприємницькій діяльності, забезпечення стабільності на ринку в умовах конкуренції потрібна копітка аналітична робота в усіх сферах діяльності підприємства, в усіх його структурних ланках з метою оцінки “вузьких місць” і недоліків, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків зміни економічних показників, виявлення винуватців та пайової участі партнерів в отриманих результатах. Тільки ті виробничі колективи, які володіють досконалою системою аналітичних досліджень, можуть уникнути необґрунтованого ризику у прийнятті господарських рішень, швидко адаптуватись до змін ринкового середовища [2, с. 81].

Економічний аналіз на основі комплексного дослідження всіх елементів економічної роботи підприємства, глибокого вивчення процесів і явищ господарської діяльності у їх взаємозв'язку, взаємозалежності і взаємозумовленості дає змогу об'єктивно оцінити хід господарювання, визначити розміри очікуваних результатів і з'ясувати причини відхилень від стандартизованих параметрів та виявити резерви підвищення ефективності виробництва, фінансової діяльності і розробити заходи щодо їх мобілізації.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз. Конспект лекцій / за редакцією: Н.С.Шевчук. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт– 2013. – С. 26-31.
2. Економічний аналіз: навчальний посібник / за редакцією: Н.А.Волкової.– Одеса: ОНЕУ, ротапринт – 2015. – С. 66-81.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Матеріальні ресурси – це різноманітні види сировини, матеріалів, палива, енергії, комплектуючих та напівфабрикатів, що господарюючий суб'єкт закупав для використання у господарській діяльності з метою випуску продукції, виконання робіт або послуг.

Метою аналізу матеріальних ресурсів є підвищення ефективності виробництва за рахунок більш раціонального використання ресурсів. Зростання потреби у матеріальних ресурсах можна задовольнити шляхом екстенсифікації або інтенсифікації.

Екстенсивний спосіб задовольняння потреби у матеріальних ресурсах передбачає купівлю або виготовлення більшої кількості матеріалів, що веде до зростання матеріальних витрат на одиницю продукції.

Інтенсивний спосіб задовольняння потреби у матеріальних ресурсах передбачає більш економне використання матеріалів в процесі виробництва, що забезпечує скорочення матеріальних витрат на одиницю продукції та зменшення собівартості продукції [3, с.158].

Завданнями аналізу забезпеченості і використання матеріальних ресурсів є:

- 1) оцінка реальності, якості планів матеріально-технічного постачання, ступеня їх виконання;
- 2) оцінка ступеня забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами;
- 3) визначення ефективності використання матеріальних ресурсів;
- 4) виявлення внутрішньовиробничих резервів економії матеріальних ресурсів і розробка заходів та їх використання [1, с. 98].

Для характеристики використання матеріальних ресурсів застосовується система узагальнюючих і приватних показників. До перших відносяться матеріаловіддача, матеріаломісткість, прибуток на карбованець матеріальних витрат, коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягу виробництва і матеріальних витрат, питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції, коефіцієнт використання матеріалів [1, с.173].

Ефективність використання матеріальних ресурсів в цілому по підприємству визначають наступні показники:

- Матеріаломісткість продукції.

За економічним змістом показник матеріаломісткості відображає рівень потреби виробництва в матеріальних ресурсах.

- Матеріаловіддача - це відношення загального обсягу реалізації продукції до суми матеріальних витрат.

Збільшення рівня матеріаловіддачі буде свідчити про зростання ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Головною причиною негативного відхилення рівня матеріаловіддачі у звітному році в порівнянні з базисним є негативні зміни в структурі робіт (вони були більш матеріаломісткими, ніж передбачалося), за рахунок цього матеріальні витрати зросли, що свідчить про недотримання режиму більш економного витрачання матеріальних ресурсів, втрати продукції та застосування ресурсозберігаючих технологій на даному підприємстві [2].

Приватні показники матеріаломісткості застосовуються для характеристики ефективності використання окремих видів матеріальних ресурсів, а також для оцінки рівня матеріалоємності окремих виробів. Питома матеріаломісткість може бути

обчислена як у вартісному вираженні (відношення вартості всіх спожитих матеріалів на одиницю продукції до її оптової ціни), так і в натуральному вираженні (відношення кількості витрачених матеріальних ресурсів на виробництво певного виду продукції до кількості випущеної продукції даного виду).

До узагальнюючих показників використання матеріальних ресурсів також відноситься відсоток чи коефіцієнт відходів або корисного виходу придатної продукції із сировини. Вони обчислюються як відношення суми зворотних відходів за ціною вихідної сировини і матеріалів до загальних матеріальних витрат. Коефіцієнт виходу придатної готової продукції визначається відношенням вартості отриманої сировини, матеріалів до вартості загального використовуваного сировини та матеріалів, відпущених у виробництво [1, с.174].

В економічному аналізі можуть бути використані показники параметральної, конструктивної, відносної питомої матеріаломісткості. Параметральна питома матеріаломісткість визначається як відношення матеріальних витрат на одиницю технічного параметра (потужності, продуктивності) і вимірюється у вартісному і натуральному вираженні (1 кВт/год тощо). Конструктивна питома матеріаломісткість являє собою відношення чистої маси виробів до одиниці технічного параметра. Вона визначається в натуральному вираженні.

Відносна питома матеріаломісткість розраховується як відношення конструктивної матеріалоємності виробу до коефіцієнту використання матеріалів на його виготовлення. Коефіцієнт використання виробничих матеріалів доцільно визначати не лише по всьому випуску продукції, але і окремих виробів, вузлів, деталей. В цьому випадку він являє собою відношення корисного витрачання або чистої маси деталі, виробу в натуральному вираженні до норми чи фактичного витрачання матеріалів, спожитих на їх виготовлення [1,с.98].

До узагальнюючих показників використання матеріальних ресурсів також відноситься відсоток чи коефіцієнт відходів або корисного виходу придатної продукції з сировини. Вони обчислюються як відношення суми зворотних відходів за ціною вихідної сировини і матеріалів до загальних матеріальних витрат. Коефіцієнт виходу придатної продукції визначається відношенням вартості отриманої сировини, матеріалів до вартості загального використовуваного сировини, яка була відпущена у виробництво.

Значно впливає на обсяг продукції якість використаних матеріальних ресурсів. Зміна якості матеріальних ресурсів впливає на вихід продукції. Зниження якості спожитих матеріальних ресурсів призводить до поламки обладнання, порушенню норм витрат матеріалів, збільшенню собівартості, зниженню якості готової продукції та чистого доходу.

Тому при аналізі забезпеченості матеріальними ресурсами слід перевірити якість матеріалів, що надійшли у звітному періоді з'ясувати причини надходження матеріалів низької якості. Аналіз якості здійснюється вибірковою перевіркою, за результатами якої складаються акти прийняття матеріалів, що не відповідають вимогам і це є основою для висування претензій постачальникам. Розробляють заходи для одержання матеріалів потрібної якості [3, с.165].

Список використаних джерел

1. Аверіна, О.І. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності: Підручник/О.І. Аверіна, В.В. Давидова, Н.І. Лушенкова.- М .: КноРус, 2012. - 432 с.
2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>
3. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки. Одеса, ОДЕУ. – 2010. – С.60-74, 213-246.

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ

Організація аналітичної роботи — це сукупність заходів, що дають змогу субординованим за рівнями керівним органам регулярно отримувати достатню аналітично опрацьовану інформацію про стан об'єкта управління для своєчасного прийняття зв'язаних і дієвих управлінських рішень.

Аналітична робота на підприємстві поділяється на такі організаційні етапи: [1,с.411]

1. Визначення суб'єктів та об'єктів аналітичної роботи, вибір організаційних форм аналізу і розподіл обов'язків між окремими службами і підрозділами.
2. Планування аналітичної роботи.
3. Інформаційне та методичне забезпечення аналітичної роботи.
4. Оформлення результатів аналізу.
5. Контроль за впровадженням у виробництво пропозицій, зроблених за результатами аналізу.

Організація аналітичної служби полягає у виборі форми організації аналізу та типу організаційної структури відділу (служби, підрозділу), що передбачає підпорядкованість працівників, побудову взаємозв'язків як між окремими працівниками, так і іншими відділами. Питання організації аналізу на підприємстві належать до компетенції його власників (засновників) або уповноваженого органу чи посадової особи, відповідно до регламентуючих документів підприємства. Для забезпечення проведення аналізу господарської діяльності підприємство самостійно обирає форми його організації. Виділяють дві форми організації аналізу: централізовану і децентралізовану.

При централізованій організаційній формі передбачається утворення спеціалізованого відділу (служби, підрозділу) економічного аналізу. Така організаційна форма допомагає забезпечити єдність методологічного забезпечення аналізу та чіткий розподіл роботи аналітиків. Але, разом з тим, зумовлює відірваність аналітичного процесу від загального процесу управління.

У децентралізованій формі весь комплекс аналітичних робіт розподіляють по загальній структурі управління. Тобто, кожен відділ (служба, підрозділ) здійснює певний комплекс аналітичних робіт відповідно до свого призначення на підприємстві.

Основними принципами організації економічного аналізу є [2,с.25-28]:

- Принцип цілісності — виявляється у комплексному використанні всіх джерел економічної інформації.
- Принцип всебічності — передбачає врахування всіх внутрішніх зв'язків і відносин системи економічного аналізу, всіх факторів, що впливають на її функціонування
- Принцип динамічності — встановлює, що всі характеристики системи економічного аналізу слід розглядати як такі, що постійно змінюються.
- Принцип обґрунтування розподілу обов'язків по проведенню економічного аналізу між окремими виконавцями.
- Принцип адаптивності — означає пристосування побудови та функцій економічного аналізу до конкретних умов управління.

- Принцип пропорційності — потребує правильного співвідношення між різними елементами та об'єктами організації економічного аналізу (обчислювальної техніки, програмного забезпечення, кваліфікаційного складу виконавців тощо).

Аналітична робота підприємства розпочинається з планування. Розрізняють загальний план аналітичної роботи на підприємстві та план (програму) конкретних аналітичних робіт. Загальний план роботи складається на рік з розбивкою за кварталами. У плані зазначаються розділи господарської діяльності та об'єкти, що мають вивчатися, періодичність і терміни проведення робіт, відповідальні технічні виконавці, технічні засоби та джерела інформації, потрібні для здійснення аналізу. На підприємстві економічний аналіз розбивають на декілька етапів [3,с.88].

- Перший етап – визначення і чітке обмеження мети й завдання роботи. Недостатня увага до цього етапу може призвести до втрати аналізом конкретності, цілеспрямованості, його виконання може затягнутись у часі.

- Другий етап – старанне опрацювання програми дій, робочого (календарного) плану, визначення кола учасників, розподіл обов'язків між ними, постановка конкретних завдань, що впливають із загальної мети, визначення джерел інформації, розробка макетів аналітичних таблиць, форм, методичних вказівок щодо їх заповнення, а також способів графічного оформлення результатів аналізу.

- Третій етап – збирання інформації; перевірка її достовірності; кількість інформації, що охоплюється, слід цілком підпорядкувати меті й завдання аналізу; обсяг її повинен бути необхідним і достатнім.

- Четвертий етап – аналітична обробка інформації за допомогою спеціальних методів і прийомів; забезпечення порівнянності показників; аналіз причин динамічних змін і відхилень від плану; з'ясування причин негативних явищ (якщо їх виявлено) і хиб у роботі; кількісне вимірювання впливу факторів; встановлення потенційно невикористаних можливостей щодо поліпшення роботи підприємства.

- П'ятий етап – визначення і зведений підрахунок резервів виробництва, розроблення пропозицій, економічно обґрунтованих рекомендацій щодо реалізації цих резервів та визначення їхнього впливу на показники роботи підприємства.

При виборі організаційної форми аналізу слід враховувати ряд зовнішніх та внутрішніх факторів:

- розмір підприємства; структура управління підприємством;
- рівень конкурентоспроможності підприємства;
- характеру функціональних зв'язків та автоматизації управління;
- вид діяльності та обсяги виробництва;
- облікова система підприємства та регламентації економічного аналізу державними інститутами.

Отже, під організацією економічного аналізу на підприємстві розуміють цілеспрямоване упорядкування і удосконалення методики і техніки аналізу, процесів збору первинної аналітичної інформації, її обробки, узагальнення і отримання відомостей, необхідних для управління підприємством.

Список використаних джерел

1.Бутко А.Д. Теорія економічного аналізу: [підручник]/ Бутко А.Д. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 411 с.

2.Шумило О. Ю. Шляхи вдосконалення проведення аналізу на підприємстві //Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – №3. – С.25-28.

3.Павленко А.Ф. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства»: [наук. доповідь]/ Павленко А.Ф., Чумаченко М.Г. – К.: КНЕУ, 2001. – 88 с.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Якщо категорія „інновація” досить змістовно визначається і навіть регламентується Законом України “Про інноваційну діяльність”: інновації – новостворені і (або) вдосконалені конкурентноздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, то у словосполученні з категорією „потенціал” є дуже складним та неоднозначним поняттям. Коли мова йде про інноваційний потенціал то: по-перше, бракує фундаментальних праць, що визначали би його; по-друге, майже завжди, він розглядається у контексті інших питань (економічного потенціалу, інноваційного менеджменту і т. і.), тому поняття використовують не намагаючись його визначити; по-третє, якщо намагаються визначити, то як результат тієї чи іншої методичної розробки щодо його оцінки.

Ключовими словами у визначенні економічного потенціалу є – сукупність потенціальних можливостей підприємства у різних сферах (виробничій, фінансовій, інвестиційній, інноваційній та ін.). Саме слово можливість має бути визначальним. Безумовно, що сама по собі наявність тих чи інших ресурсів не гарантує досягнення кінцевих цілей у діяльності підприємства, потрібно мати можливості чи здібності реалізувати ці ресурси. Лише за умови вірної оцінки своїх можливостей (свого потенціалу) підприємство може реалізувати свої інноваційні наміри і це є визначальним питанням обґрунтування інвестицій в інновації. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства повинна бути спрямована на виявлення і вивчення факторів, що впливають на його формування, розвиток і реалізацію з метою визначення ступеня використання інноваційних можливостей підприємства.

Якщо оцінювати методичні підходи щодо аналізу економічного потенціалу та зокрема інноваційного потенціалу підприємства, то їх відповідно до наведених визначень, можна розділити умовно на: ресурсний, фінансовий та останній, що об’єднує в собі, мабуть, всі інші підходи – назовемо його „проблемно-орієнтованим”. Логічно, що ці підходи застосовуються і до оцінки інноваційного потенціалу, що є складовою економічного потенціалу. В умовах ринкової економіки виникає також необхідність оцінки конкурентоспроможності потенціалу. Тільки у порівнянні з конкурентами та у використанні є сенс оцінювати інноваційний потенціал підприємства [1, с.54-57]. Інноваційний потенціал у світовій практиці управління оцінюється показником “ТАТ”, під яким розуміють час з моменту усвідомлення потреби або попиту на новий продукт до моменту його відвантаження на ринки у значних кількостях [2]. Оцінку інноваційного потенціалу підприємства доцільно здійснювати в наступній послідовності: аналіз структури інноваційного потенціалу; виявлення ступеня використання внутрішніх інноваційних можливостей підприємства; оцінка рівня інноваційної активності підприємства [2].

Список використаних джерел

1. Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності/ за редакцією к.е.н., доц. Волкової Н.А., Одеса.; 2012. - 292 с.
2. http://www.confcontact.com/Okt/18_Smerich.php

СТОХАСТИЧНИЙ ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Функціонування економіки України в ринковому середовищі потребує вивчення і врахування дії цілого комплексу взаємопов'язаних факторів для оперативного прийняття та реалізації зважених управлінських рішень. При цьому традиційних методів та методів детермінованого факторного аналізу вже недостатньо у зв'язку з обмеженістю їх аналітичних можливостей, недостатністю інформаційного забезпечення тощо. Тому виникає необхідність ширшого застосування методів стохастичного факторного аналізу, які, на відміну від жорстко регламентованих методів детермінованого аналізу, основаних на функціональній залежності результативного показника від факторних, дають змогу врахувати вплив сукупності факторів, що носять імовірнісний, невизначений характер.

Питанням системного аналізу та моделювання економіки присвячені роботи Вітлінського В.В., Глушкова В.М., Згуровського М.З., Івахненка О.Г., Монахова А.В., Ляшенка І.М. та ін. Цими авторами розроблені моделі та методи дослідження економічних систем. Суттєвий вклад у теорію економіко-математичного моделювання господарської діяльності внесли наукові праці Бакаєва О.О., Ємельянова О.С., Панченка А.І., Кравченка В.М., Кириленка І.Г. та ін.

На даному етапі практично відсутні економіко-математичні моделі, що відображають особливості процесу господарської діяльності, його стохастичну природу, взаємозв'язок галузей, нелінійність і мінливість в ринкових умовах господарювання. Тому виявляється актуальним і необхідним дослідження заходів щодо підвищення ефективності господарської діяльності за допомогою економіко-математичних моделювання, а саме стохастичного моделювання.

Стохастичний аналіз - це методика дослідження факторів, зв'язок яких з результативним показником, на відміну від функціональної, є неповним, імовірнісним (кореляційним). Основна особливість стохастичного факторного аналізу полягає в тому, що при стохастичному аналізі не можна становити модель шляхом якісного (теоретичного) аналізу, необхідний кількісний аналіз емпіричних даних.

До методів стохастичного факторного аналізу належать: дисперсійний, регресійний, кореляційний, компонентний, кластерний та інші види аналізу.

Стохастичні факторні моделі є доповненням і поглибленням детермінованих моделей, які застосовуються у випадку коли: необхідно вивчити вплив факторів, за якими неможливо побудувати жорстко детерміновану факторну модель; необхідно вивчити вплив факторів, що не піддаються об'єднанню в одній жорстко детермінованій моделі; необхідно вивчити вплив складних факторів, які не можуть бути виражені одним кількісним показником [1, с. 272]. –

– Дисперсійний аналіз – це статистичний метод, призначений для встановлення структури зв'язку між результативною та факторними ознаками.

Суть цього методу полягає в статистичному вивченні вірогідності впливу одного або кількох факторів, а також їх взаємодії на результативну ознаку.

Дисперсійний аналіз дає змогу встановити, наскільки вибіркові показники зв'язку результативного і факторних ознак достатні для поширення одержаних за вибіркою даних на генеральну сукупність. Перевагою цього методу є те, що він дає досить надійні висновки по вибірках невеликої чисельності.

– Регресійний аналіз – це метод визначення відокремленого і спільного впливу факторів на результативну ознаку та кількісної оцінки цього впливу шляхом використання відповідних критеріїв.

Основним завданням регресійного аналізу є визначення впливу факторів на результативний показник (в абсолютних показниках).

Регресійний аналіз проводиться на основі побудованого рівняння регресії і визначає внесок кожної незалежної змінної у варіацію досліджуваної (прогнозованої) залежної змінної величини.

– Кореляційний аналіз (кореляційний метод) – метод дослідження взаємозалежності ознак у генеральній сукупності, які є випадковими величинами з нормальним характером розподілу. Цей метод широко використовується для визначення тісноти зв'язки між показниками, що не перебувають у функціональній залежності, тобто зв'язок, проявляється не в кожному окремому випадку, а в певній залежності

Основними вимогами до застосування кореляційного аналізу є достатня кількість спостережень, сукупності факторних і результативних показників, а також їх кількісний вимір і відображення в інформаційних джерелах. [2, с. 168] Тобто, кореляційний (стохастичний) зв'язок — це неповна, ймовірнісна залежність між показниками, яка проявляється тільки в масі спостережень.

– Компонентний аналіз — система прийомів лінгвістичного вивчення значень слів, суть якої полягає в розщепленні значення слова на складові компоненти, які називають семами, семантичними множниками і, зрідка, маркерами.

– Кластерний аналіз – це метод багатомірного статистичного дослідження, до якого належать збір даних, що містять інформацію про вибіркові об'єкти, та упорядкування їх в порівняно однорідні, схожі між собою групи.

Сутність кластерного аналізу полягає у здійсненні класифікації об'єктів дослідження за допомогою численних обчислювальних процедур. Мета кластерного аналізу полягає в пошуку наявних структур, що виражається в утворенні груп схожих між собою об'єктів – кластерів. Водночас його дія полягає й у привнесенні структури в досліджувані об'єкти. Це означає, що методи кластеризації необхідні для виявлення структури в даних, яку нелегко знайти при візуальному обстеженні.

Отже, на даному етапі розвитку ринкової економіки в нашій країні використання стохастичного аналізу є досить актуальним для всіх суб'єктів економіки й систематично використовується у всіх сферах національного та світового господарства. Завдяки сучасним методам аналізу можна з'ясувати як взаємодіють фактори, як вони впливають один на одного і які наслідки цих взаємозв'язків можуть бути для підприємств, держави в цілому. Використання стохастичного моделювання економічного аналізу дозволяє більш точно сформулювати тактичні та стратегічні плани розвитку підприємства, виявити слабкі місця в функціонуванні самого підприємства, виявити існуючі диспропорції, які заважають його розвитку, а також з'ясувати резерви зростання самого підприємства. А володіння прийомом і методами економічного аналізу створює підґрунтя для розвитку їх економічного мислення, набуття здатності сприймати економічні процеси, що відбуваються на підприємствах .

Список використаних джерел

1. Мірко Н. Методи дослідження фінансового аналізу (стану) суб'єктів господарювання [Текст] / Н. Мірко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 6. – С. 268-272.

2. Заболотня К. Стохастичне моделювання економічного аналізу господарської діяльності [Текст] / К. Заболотня // Вісник КНУТД. – 2012. – № 6. – С. 166-171.

СУТНІСТЬ МЕТОДУ ПОРІВНЯННЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Порівняння як один із способів пізнання найширше використовують в економічному аналізі. Суть його полягає у зіставленні однорідних об'єктів з метою виявлення рис подібності або відмінностей між ними. За допомогою порівняння виявляють загальне і особливе в економічних явищах, визначають зміни в рівні досліджуваних об'єктів, вивчають тенденції і закономірності розвитку їх.

Порівняння - зіставлення досліджуваних даних і фактів господарського життя. Використання прийому порівняння до економічних явищ дає змогу провести горизонтальний, вертикальний, трендовий, а також одновимірний і багатовимірний аналізи.

1) горизонтальний порівняльний аналіз, який застосовується для визначення абсолютних і відносних відхилень фактичного рівня досліджуваних показників від базового;

2) вертикальний порівняльний аналіз, який використовується для вивчення структури економічних явищ; трендовий аналіз, який застосовується при вивченні відносних темпів росту і приросту показників за ряд років до рівня базисного року, тобто при дослідженні рядів динаміки.

При одновимірному аналізі порівнюється один або кілька показників одного об'єкта або кілька об'єктів по одному показнику.

При багатовимірному аналізі проводиться порівняння результатів діяльності кількох підприємств за кількома показниками. Багатовимірний аналіз використовується для визначення рейтингу кожного підприємства в сукупності підприємств.

Основними базами порівняння є:

- нормативні показники;
- дані попередніх періодів;
- середні галузеві показники;
- планові показники;
- показники передових підприємств або міжнародні стандарти.

В економічному аналізі порівняння використовують для вирішення всіх його завдань як основний або допоміжний спосіб. Перерахуємо найбільш типові ситуації, коли використовується порівняння, і мети, які при цьому досягаються.

1. Зіставлення планових і фактичних показників для оцінки ступеня виконання плану.

2. Зіставлення фактичних показників з нормативними дозволяє провести контроль за витратами і сприяє впровадженню ресурсозберігаючих технологій.

3. Порівняння фактичних показників з показниками минулих років для визначення тенденцій розвитку економічних процесів.

4. Зіставлення показників аналізованого підприємства з досягненнями науки і попереднього досвіду роботи інших підприємств чи підрозділів необхідно для пошуку резервів.

5. Порівняння характеристик аналізованого господарства із середніми показниками по галузі проводиться з метою визначення положення фірми на ринку серед інших підприємств тієї ж галузі.

6. Зіставлення паралельних і динамічних рядів для вивчення взаємозв'язків досліджуваних показників. Наприклад, аналізуючи одночасно динаміку зміни обсягу виробництва валової продукції, основних виробничих фондів та фондівіддачі

досліджуваних вітчизняних підприємств, можна довести взаємозв'язок між даними показниками.

7. Зіставлення різноманітних варіантів управлінських рішень з метою вибору найбільш оптимального з них.

8. Зіставлення результатів виробничої діяльності підприємств до і після зміни якого-небудь фактора застосовується при розрахунку впливу факторів і підрахунку резервів.

Обов'язковою умовою порівняльного аналізу вважається зіставлення порівнюваних характеристик, що передбачає:

- єдність об'ємних, вартісних, якісних, структурних показників;
- єдність періодів часу, за які проводиться порівняння;
- зіставлення умов виробництва;
- сумісність способу обчислення показників.

Залежно від мети дослідження економічних показників способи порівнянь розрізняють насамперед з урахуванням того, які показники приймаються в якості базових для порівняння з ними показників, що аналізуються. В якості базисних показників можуть бути:

- планові по підприємству в цілому і за внутрішньогосподарськими підрозділам;
- показники за минулі роки і середні за кілька років;
- показники інших окремих виробництв і середні дані по об'єднанню, району або групі однотипних за спеціалізацією виробництв;
- нормативні або розрахункові можливі показники, які визначені з урахуванням досягнень попереднього досвіду, науки і техніки та ін.

Досліджувані показники зазвичай бувають фактично досягнутими, обліковими або звітними. В окремих випадках, можуть прийматися планові, які зіставляються з базисними, фактично досягнутими показниками за минулий рік або ряд років функціонування підприємств.

Застосовуючи метод порівняння, можна отримати такі кількісні аналітичні результати:

- 1) визначити абсолютне відхилення значень порівнюваних параметрів;
- 2) визначити відносне відхилення значень порівнюваних параметрів;
- 3) визначити еластичність зміни.

Отже, можна зробити висновок, що дана тема дуже актуальна, оскільки застосовується підприємствами у різних галузях. Спосіб порівняння це один з основних прийомів економічного аналізу, що дозволяє зробити найширший аналіз показників, зробити співставлення необхідних для аналізу даних.

Особливості методу економічного аналізу:

- системний підхід до дослідження економічних явищ;
- комплексність, яка проявляється в тому, що проводиться комплексна оцінка підсумків діяльності і можливостей підвищення ефективності як результат взаємодії різних факторів, що її визначають;
- результативність, визначається її орієнтацією на виділення вузьких місць виробництва і провідних ділянок.

Список використаних джерел

1. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки». Одеса, ОДЕУ. – 2010 С.60-74. – С. 213-246.
2. Організація і методика економічного аналізу. Навчальний посібник. - Одеса: ОДЕУ, ротапринт, 2011, - 348 с.
3. Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. Організація і методика економічного аналізу. Навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ

На сьогодні для більшості фірм типовим наслідком кризових явищ їхнього економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Разом із цим низька забезпеченість виробничих підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання. Отже одним із найактуальніших завдань у забезпеченні підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств є вдосконалення управління їхніми оборотними активами.

У зв'язку зі світовою фінансовою кризою перед підприємствами постала гостра проблема адаптації та виживання до принципово нових умов господарювання. Зменшення витрат, підвищення операційної мобільності, мінімізація рівня заборгованості, забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості – такі питання стають дуже важливими для діяльності більшості вітчизняних підприємств при підвищенні ефективності їх функціонування.

Проблема формування та ефективного використання оборотних активів підприємства була та залишається досить актуальною як для вітчизняних, так і закордонних вчених. У працях західних науковців таких, як: Ю. Ф. Бригхем, Р. Брейлі, Д. К. Ван Хорна, Б. Коласса, С. Майерса, С. Росса, Р. Самуельсона, Д. Сигела, А. Шапіро, Д. Шимаувага притаманна для розгляду окремих теоретичних аспектів та практичного досвіду управління оборотним капіталом підприємств.

Також існує велика кількість теоретичних і практичних проблем, які все ще не розкриті як на рівні економіки у цілому, так і на рівні підприємства, зокрема. Існуючі роботи вчених не повною мірою враховують усі особливості сучасного стану формування оборотних активів підприємств, існує деяка кількість невирішених питань, а саме: відсутність правильного підходу до управління формуванням оборотних активів підприємств, який дозволяв би встановити величину оборотних активів і їх елементів з урахуванням поставлених цілей, особливостей операційної діяльності та критеріїв формування оборотних активів підприємств.

Метою даної роботи є розробка рекомендацій щодо вдосконалення структури оборотних активів підприємства в умовах ринкових відносин на прикладі ТОВ «Іллінецький цукровий завод».

В економічній літературі оборотні активи визначають як ту частину майна, яка використовується протягом одного виробничого циклу і повністю переносить свою вартість на вартість продукції, що виробляється, змінюючи свою натурально-речову форму [2]. Відповідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1].

Головною метою аналізу оборотних активів є оцінка ефективності їх використання та оптимізація структури, тобто встановлення оптимальних пропорцій між складовими. Аналізуючи динаміку складу оборотних активів ТОВ «Іллінецький цукровий завод» за останні три роки, можемо зробити висновок, що оборотні активи підприємства зменшувались: у 2015 р. – на 9230 тис. грн. або на 11,95%, а у 2016 р. – на 23943 тис. грн. або на 86,61%. Ці зміни пов'язані, в основному, зі значним скороченням запасів: у 2015 р. – на 16277 тис. грн. або на 25,62%, а в 2016 р. – на 23719 тис. грн. або

на 50,21%. (табл. 1). Такі результати є позитивною тенденцією, оскільки такі зміни можуть свідчити про підвищення попиту на продукцію підприємства і збільшення ефективності технологічного процесу.

Таблиця 1

Динаміка складу оборотних активів ТОВ «Іллінецький цукровий завод» за 2015-2016 рр.

Показники	Сума, тис. грн.			Абсолютний приріст суми, тис. грн.		Темп приросту, %	
	2014	2015	2016	2015-2014	2016-2015	2015 рік до 2014 року	2016 рік до 2015 року
Запаси	63521	47244	23525	-16277	-23719	-25,62	-50,21
Дебіторська заборгованість	10194	14010	17506	3816	3496	37,43	24,95
Грошові кошти та їх еквіваленти	380	473	2258	93	1785	24,47	377,38
Інші оборотні активи	3218	6356	851	3138	-5505	97,51	-86,61
Всього оборотних активів	77313	68083	44140	-9230	-23943	-11,94	-35

Аналізуючи динаміку складу оборотних активів видно помітний незначний приріст абсолютної суми дебіторської заборгованості: 3816 тис. грн. або 37,43% і 3496 тис. грн. або 24,95% у 2015-2016 рр. відповідно. Зростання дебіторської заборгованості, зумовлений високим попитом на продукцію підприємства, збільшенням обсягу товарного кредиту, оцінюється позитивно, оскільки свідчить про підвищення ефективності використання оборотних активів.

Але якщо ріст заборгованості зумовлений неефективною кредитною політикою, неправильним вибором партнерів, поганою оцінкою їх кредитоспроможності, фінансового стану, то у такому випадку, це свідчить про вилучення частини активів з обороту, а також це може призвести до погіршення фінансової стійкості, платоспроможності та може підвищити ризик банкрутства.

Грошові кошти та їх еквіваленти протягом аналізованого періоду зросли на 93 тис. грн. або на 24,47% у 2015 р. і на 1785 тис. грн. або на 377,38% у 2016 р. Оцінюючи грошові кошти раніше у всіх випадках позитивно оцінювалось їх збільшення, так як це вказує на ліквідність, максимізації обсягу реалізації продукції, а також підвищення ділової активності підприємства. Проте, звертаючи увагу на те, що ці активи зазнають втрат через інфляцію, то підприємство повинно добре та раціонально розподіляти грошові кошти.

Правильне управління грошовими коштами полягає в тому, щоб підприємства на своїх рахунках тримати лише мінімальну суму грошових коштів, яка буде використовуватись у поточній операційній діяльності та буде покривати тимчасову незбалансованість грошових потоків у часі.

Проте, ми спостерігаємо, інші оборотні активи у 2015 р., що збільшились на 3138 тис. грн. або на 97,51%, а у 2016 р. зменшились на 5505 тис. грн. або на 86,61%. А Поточні фінансові інвестиції за всі періоди були відсутні.

Оптимізуючи структуру оборотних активів, необхідно розподіляти їх пропорційно за рівнем ліквідності окремих їх видів. Адже всі види оборотних активів є ліквідними на тому чи іншому рівні, але загальний рівень їх ліквідності мусить забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства за всіма його поточними зобов'язаннями із врахуванням чинника часу. Таким чином, рівень платоспроможності забезпечується за таких умов, якщо розмір невідкладних зобов'язань (з терміном виконання до 1 місяця) дорівнює величині грошових активів, короткострокові зобов'язання (з терміном виконання до 3 місяців) – грошовим активам у сумі з дебіторською заборгованістю, а поточні зобов'язання (з терміном виконання до року) – оборотним активам в цілому [3].

Для оптимізації роботи оборотного капіталу слід здійснювати наступне:

1. Встановлювати для різних покупців терміни відстрочки платежів. Іноді трапляються випадки, що ці терміни встановлюються залежно від періоду часу, на протязі якого покупець може реалізувати свій товар.

2. Встановити обмеження по вартості дебіторської заборгованості для кожного клієнта (або групи клієнтів), який буде залежати від обсягів продажів і історії кредитних відносин з ними.

3. Ефективно використовувати запропоновану систему стимулюючих знижок для клієнтів, які працюватимуть на умовах передплати.

4. Ввести систему знижок у ті періоди, коли обсяг продажу нижчий звичайного. Враховуючи, що частина продукції підприємств користується сезонним попитом, то керівництву підприємства необхідно прийняти рішення надавати сезонні знижки на партії товарів від певної суми реалізації.

5. Ввести систему договорів, в яких чітко будуть зазначені умови та терміни оплати, а також відповідальність покупця у випадку порушення термінів розрахунків.

Підсумовуючи все вище сказане, слід зауважити, що наслідком впровадження проекту підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу мають стати: забезпечення постійної роботи підприємства; мінімізація обсягів вільних поточних активів, а також, зниження витрат на їх фінансування; прискорення обороту оборотних активів; максимізація прибутку підприємства при збереженні його ліквідності.

Отже, під час оптимізації структури оборотних активів цільова задача зводиться до максимізації доходів від оптимізованої структури. Якщо підприємство забезпечить максимальну величину доходності або віддачу з кожного елементу оборотних активів, то це буде вважатися оптимальною структурою оборотних активів при всіх інших рівних умовах.

Для оптимізації обсягу оборотних активів аналізованому підприємству необхідно: визначити ефективну систему заходів щодо реалізації резервів, націлених на скорочення тривалості операційного та фінансового циклів, а також оптимізувати обсяг та рівень деяких видів оборотних активів.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>.

2. Ватченко О. Б. Управління оборотним капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б. Тахмазова // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 193–200.

3. Пархоменко О.П. Уточнення визначення сутності поняття оборотний капітал: [Електрон.ресурс] / О.П. Пархоменко. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua>

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Становлення ринкових відносин, проведення реформ, формування, організація приватної та державної форми власності стимулювали до проведення оперативного, чіткого, об'єктивного економічного аналізу на всіх рівнях підприємства.

Економічний аналіз являє собою систему способів вивчення (на підставі даних обліку, звітності, планів та інших джерел) досягнутих результатів і стану господарської діяльності, можливих варіантів її покращення з метою контролю за виробництвом та обґрунтуванням управлінських рішень, направлених на підвищення ефективності господарювання [1, с.18.]

На сьогоднішній день немає точно виділених етапів розвитку економічного аналізу. Проте в більшості літературних джерел українські вчені традиційно виділяють 5 етапів становлення економічного аналізу як науки [2, с.184].

Дослідивши їх праці у публіцистичних та періодичних виданнях, доцільно виділити 7 етапів становлення та розвитку економічного аналізу в Україні.

Перший етап - до 1240 р. Характерними особливостями цього етапу є становлення перших основ у формуванні економічного аналізу, який носив характер листів, документів, віршів. Вперше використовуються економічні терміни економічна вартість та справедлива вартість.

Підтвердженням цього є листи, документи, вірші (збереглися донині) мислителя з Подніпров'я Анахарсиса, в яких він вперше використовує такі економічні терміни, як вартість, справедлива ціна. Збереглася також інша історична пам'ятка –“Руська правда”, яка свідчить про проведення аналізу економічного і політичного стану на державному рівні з використанням різних методів, термінології та показників.

Другий етап - з XIII ст.до XIX ст. Цей етап пов'язаний із заснування Запорозької Січі. Тут відбувалося здійснення обліку майна, доходів і видатків, застосування фінансового аналізу та оперативного аналізу собівартості продукції, здійснення контролю при використанні кошторису.

Третій етап тривав до 1917 р. Він сформулювався в умовах створення великих промислових підприємств, банків, кооперативів, які потребували економічного аналізу зумовленого доцільністю і необхідністю здійснювати аналіз балансу підприємства і його прибутків.

Третій етап характеризується використанням балансового методу в діяльності господарського суб'єкта, а також впровадженням різних методик аналізу для обчислення витрат підприємства, заробітної плати та ресурсозбереження.

Четвертий етап – з 1917 р. до 1930 р. Характерні особливості: перехід від політики військового комунізму до НЕПу – становлення і розвиток економічного аналізу в умовах одержавлення засобів виробництва (підвищення вимог до економічного аналізу пов'язані з відміною комерційної таємниці та введенням централізованого планування в масштабах народного господарства та контроль за виконанням планів кожним підприємством)

У 1918 р. прийнято «Положення про державну статистику», а в 1920 р. – «Положення по державному рахівництву і звітності». У 1920 р. Булла опублікована перша книга «Аналіз балансу» П.Н.Худякова.

П'ятий етап з 1931р. до 1940 р. Перехід до командно-адміністративної економіки – розвиток методики аналізу, яка включає всебічну оцінку господарської діяльності підприємства з точки зору визначення ступеня виконання плану.

На початку 30-х років було введено в користування терміни “економічний аналіз” та “аналіз господарської діяльності”. Економічний аналіз почав викладатися у вищих навчальних закладах СРСР, і найперше в Харківському університеті.

Шостий етап період Великої Вітчизняної війни та після неї, тобто воєнний та післявоєнний і до 90-х років XIX ст. включно (1941–1991 рр.). Становлення і розвиток галузевого аналізу та інших його напрямів, удосконалення напрацювань попередніх періодів: збільшення випуску високоякісної продукції з найменшими витратами, зростання аналізу виробництва.[3,с 182]

У 1954 р. вийшла у світ знаменита робота Й.Шумпетера «Історія економічного аналізу», в якій автор обґрунтував власний підхід до економічного аналізу, приділивши велику увагу аналітичному апарату та методам дослідження економічних явищ і процесів.

Для проведення аналізу почали використовуватися наукові методики економічного аналізу почали використовуватися наукові методики економічного аналізу – комплексного, тематичного, оперативного стосовно досліджуваних галузей, а також різні інформаційні джерела, зокрема дані статистичної, бухгалтерської звітності, первинних документів, планові показники, а не лише дані балансів. Для проведення аналітичних розрахунків використовувалися електронно-обчислювальні машини, різні види аналізу адаптувалися до умов використання автоматизованих систем управління.

Сьомий етап розпочався з часу проголошення 24 серпня 1991 р. Верховною Радою Акта незалежності України, який відкрив нову епоху в історії України, і триває донині. Цей період характеризується переходом від командної до ринкової економіки, інтеграцією у світовий економічний простір. Тому економічний аналіз цього періоду має багатогалузевий характер і спрямований на проведення комплексної оцінки вітчизняного ресурсного потенціалу, вивчення та обґрунтування шляхів підвищення рівня добробуту громадян, структурної перебудови господарства, роздержавлення економіки.

Зусилля аналітиків також спрямовані на оцінку та відпрацювання пропозицій зі здійснення конверсії оборонної промисловості, перерозподілу матеріальних і трудових ресурсів, маркетингові дослідження, вивчення рівня життя, кон'юнктури ринку, зокрема попиту і пропозиції продовольства, товарів, робочої сили на внутрішньому і зовнішніх ринках.

Отже, з початку XX століття було зроблено велику роботу з розвитку теорії економічного аналізу й удосконалення його методики. Фактично було підготовлено ґрунт для наступного етапу — економічного аналізу в період переходу до ринкових відносин.

Добутки перших п'яти етапів служать надійним фундаментом для практичного використання економічного аналізу за нових умов господарювання. Нині економічний аналіз є системою спеціальних знань, що дає можливість вивчати, оцінювати та прогнозувати причинно-наслідкові зв'язки суспільних економічних, організаційних, технологічних, екологічних, політичних та інших явищ і процесів, дозволяє виявити та мобілізувати резерви підвищення ефективності виробничо-фінансової діяльності вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. Калина А.В. Сучасний економічний аналіз і прогнозування: навч.-посіб. - К. МАУП, 2012. – 456 с.
2. Апостолова В.В. Основні етапи розвитку вітчизняного економічного аналізу//Економіст. – 2015. №1. – С. 45-47.
3. Райковська І.Т. Генезис економічного аналізу в Україні та світі//Вісник ЖДТУ. – 2014. - №3. – С.177-186.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ВАЖЛИВА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ

За умов нестабільності економіки зростає роль економічного аналізу як спеціального виду економічних досліджень, спрямованих на виявлення причинно-наслідкових зв'язків в економічних процесах з метою обґрунтування оптимальних управлінських рішень, пов'язаних з режимом стійкого функціонування підприємства. Його практичне значення визначається тим, що суб'єкти господарської діяльності мусять вписатися в ринкову систему, де важливу роль відіграють ціни, затрати, попит і пропозиція, конкуренція та ін.

Тому вони повинні поновому підходити до управління своєю діяльністю, адже дані економічного аналізу є визначальною інформацією для управління підприємством і прийняття оптимальних управлінських рішень.

Управління – це особливий вид людської діяльності, орієнтований на свідому організацію виробництва на всіх стадіях розширеного відтворення. Єдиної класифікації функцій управління немає, однак найбільш розповсюдженими вважають: планування, облік, контроль, аналіз і регулювання [1].

За допомогою планування складається програма ефективного функціонування об'єкта управління по досягненню ним поставленої мети; аналіз дає кількісну і якісну оцінку змінам, що проходять у керованому об'єкті відносно заданої програми. З його допомогою вибираються варіанти управлінських рішень, спрямовані на усунення причин негативних відхилень і створення сприятливих умов для розвитку прогресивних явищ, розкриваються невикористані чи додатково виявлені резерви, залучення яких дозволить або прискорити розвиток керованого об'єкта, або перевести його на більш ефективний режим функціонування.

Здійснення функції обліку передбачає застосування економічного аналізу з метою його вдосконалення, підвищення аналітичності. Вимоги аналізу враховуються при розробці плану рахунків, форм звітності, дозволяють раціоналізувати схеми документообігу. З допомогою аналізу реалізується контроль на функція обліку.

Регулювання полягає у видачі керуючих дій, тобто в підтриманні об'єктів аналізу в необхідному стані на основі використання результатів аналізу. Отже, прийняте управлінське рішення визначатиметься глибиною, якістю і своєчасністю проведеного аналізу.

Необхідно розрізнати «економічний аналіз» як функцію управління і «економічний аналіз» як науку. Ця відмінність полягає в тому, що завдання функції управління – організація і використання такої системи економічного аналізу, яка б забезпечувала наукове управління виробництвом, а завдання науки – розробка методології і методики його проведення.

Економічний аналіз тісно пов'язаний зі всіма функціями управління і забезпечує їх виконання, а тому є всезагальною функцією управління. Так, реалізація функції планування неможлива без економічного аналізу [2]. Кожне підприємство в умовах ринкових відносин повинно починати свого діяльність з науково обґрунтованого бізнесплану. Без нього неможливо привернути акціонерів, інвесторів, нереальним є отримання кредитів.

Тому виконання функції планування вимагає вивчення ринку, оцінки незадоволених потреб споживачів, виявлення їх смаків і вподобань, отримання відомостей про головних конкурентів, про якісну характеристику запропонованої ними продукції, вивчення каналів збуту продукції і т.д. На основі цих даних планують обсяг

продукції, розраховують її орієнтовну ціну, очікувану величину прибутку, а відтак і всі основні показники діяльності.

У процесі здійснення контролю використовуються методи і прийоми економічного аналізу. Це дозволяє виявити неочікувану динаміку показників діяльності, несподівані співвідношення між ними, і тим самим з'ясувати зони можливих навмисних і ненавмисних помилок в обліку і звітності, своєчасно запобігти можливим розкраданням і втратам матеріальних і грошових ресурсів.

Прийняття оптимальних управлінських рішень перетворилося зараз у дуже важливу проблему. Економістами розробляється теорія управлінських рішень, що є одним із розділів науки управління. Порівняння ролі теорії прийняття рішень і економічного аналізу в процесі управління дає можливість зробити висновок про їх подібність. Однак розвиток теорії прийняття рішень і економічного аналізу є підходом до одного і того ж аспекту управління – обґрунтування управлінських рішень – з двох сторін – абстрактної і конкретної.

Економічний аналіз бере участь у всіх етапах процесу прийняття управлінського рішення і сприяє покращенню управлінської діяльності.

На сучасному етапі розглядається поєднання теорії прийняття управлінських рішень з економічним аналізом з точки зору необхідності застосування математичних методів з аналітичною метою. Вже існує галузь науки, яка претендує на подібний синтез, – це дослідження операцій. Вищевикладений підхід виключає трактування процесу управління як вольового акту керівників. Для прийняття правильного управлінського рішення необхідне його аналітичне обґрунтування [3].

Підводячи підсумки вищевикладеного, можна стверджувати, що економічний аналіз – це вид управлінської діяльності, всезагальна функція управління, що передуює прийняттю управлінських рішень і зводиться до їх обґрунтування на основі наявної інформації.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, -2010– с. 46-54
- 2.Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навчальний посібник / Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков та ін. ; Мво освіти і науки України, ДДМА. К. : Центр навчальної літератури, 2012– с. 29-30
3. Стратегічний аналіз у бізнесі: Навч. посіб. / К.І. Редченкота ін. – Львів: Новий світ, 2013– с. 49-50

Головченко Т. О.
наук.керівник.- к.е.н., доцент Волкова Н. А.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса

ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

У наш час ця тема є актуальною. Задачі потрібні для того, щоб визначити цілі економічного аналізу. Ціль досягається поетапно, послідовно, за допомогою вирішення комплексу взаємопов'язаних аналітичних задач. Аналітичні задачі деталізують ціль аналізу, відображають її складові частини.

Аналіз - спосіб пізнання предметів і явищ навколишнього середовища, заснований на розчленовуванні цілого на складові частини і вивчення їх у всьому різноманітті зв'язків і залежностей. Економічний аналіз як наукова дисципліна — це

система спеціальних знань, пов'язана з дослідженням існуючих економічних процесів і господарських комплексів, темпів, пропорцій, а також тенденцій розвитку, з виявленням глибинної їх суті і причин, що зумовлюють різні відхилення від запланованих показників, договірних зобов'язань, виробничих потужностей, та об'єктивною оцінкою їх виконання. Економічний аналіз належить до економічних наук, його основна мета – сприяння виконанню планів підприємств і їх підрозділів, а також інших господарських формувань, сприяння дальшому розвитку і поліпшенню економічної роботи завдяки підготовці проектів оптимальних управлінських рішень. Задачі визначаються суб'єктом економічного аналізу в залежності від стану зовнішнього середовища, предмета та об'єкта економічного аналізу [2].

Основною ціллю економічного аналізу є підготовка інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень і для обґрунтування поточних і перспективних планів, спрямованих на досягнення короткострокових і стратегічних цілей підприємства.

Реалізація даної цілі економічного аналізу передбачає оцінку ситуації, що склалася, діагностику та прогнозування її розвитку та пошук шляхів досягнення бажаних результатів найбільш ефективними способами.

Найважливішими класичними задачами економічного аналізу є наступні:

1. Оцінка стану зовнішнього середовища: економічної ситуації в країні, галузі, регіоні.
2. Оцінка напруженості, обґрунтованості, якості встановлених завдань: стандартів, бізнес-планів, норм, нормативів.
3. Оцінка реальності, обґрунтованості та оптимальності управлінських рішень.
4. Об'єктивна, всебічна оцінка виконання встановлених завдань (планів, стандартів, норм, нормативів) підприємством та його структурними підрозділами. Оцінка внеску структурних підрозділів у загальні результати діяльності металургійного підприємства.
5. Дослідження динаміки показників діяльності для виявлення й оцінки тенденцій економічного розвитку та їхньої циклічності.
6. Визначення відхилення фактично досягнутого рівня показників відносно встановлених завдань та звітних показників попередніх періодів (у тому числі базових).
7. Виявлення та кількісна оцінка впливу окремих факторів на оціночні й узагальнюючі показники діяльності.
8. З'ясування причин, що зумовлюють вплив кожного з показників-факторів (фактори другого, третього і т.д. порядку або факторів, кількісне вимірювання яких неможливе), наприклад, впливу неорганізованих джерел забруднення на умови праці.
9. Контроль за здійсненням вимог господарського (між структурними підрозділами підприємства та цеху) й комерційного (з іншими підприємствами) розрахунків.
10. Виявлення, вивчення, оцінка та розповсюдження передового вітчизняного та світового досвіду економічної діяльності аналогічних металургійних підприємств (об'єднань), у першу чергу - конкурентів.
11. Визначення та вимірювання внутрішніх і зовнішніх резервів діяльності (невикористаних можливостей виконання бізнес-планів, покращання показників діяльності, удосконалення металургійного виробництва та ін).
12. Розробка конкретних заходів, спрямованих на: підвищення конкурентоспроможності металопродукції, усунення порушень виробничого ритму, недоліків, втрачених можливостей, втрат та збитків; використання досягнень науково-технічного прогресу, науки та передового досвіду у металургії для мобілізації виявлених резервів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності металургійного підприємства (об'єднання).
13. Контроль за ходом впровадження заходів, спрямованих на реалізацію резервів поліпшення результатів операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Ці основні завдання економічного аналізу забезпечують за їх комплексного вирішення досягнення кінцевих результатів - виконання планів, поліпшення й удосконалення економічної роботи і відповідно дальшого розвитку підприємств.

Незалежні оцінки ліквідності, платоспроможності, ділової активності, ефективності діяльності металургійного підприємства-емітента є задачами зовнішнього економічного аналізу для досягнення цілі цього аналізу - оцінки інвестиційної привабливості товариства, оцінки кредитоспроможності позичальника [1].

Оцінка фактичного стану господарювання передбачає встановлення рівня та об'єктивну характеристику економічних результатів, досягнутих підприємством, його структурними підрозділами чи окремими працівниками. Саме порівняння фактичних (звітних) відповідних економічних показників з плановими (нормативними) допомагає виявити відхилення між ними у бік збільшення або зменшення та рівень виконання плану (дотримання нормативів). На практиці найчастіше звітні дані зіставляються з плановими. Визначення резервів підвищення рівня господарювання, поліпшення наявного стану є наступним етапом після факторного аналізу і базується на його даних. Виявлення факторів, які спричинили відхилення фактичних показників від планових полягає у визначенні чинників, які позитивно чи негативно вплинули на результати господарської діяльності. Визначення кількісного та якісного впливів факторів на результати господарювання досягається шляхом проведення факторного аналізу. Для цього використовуються різні статистико-економічні методи, зокрема індексний, дисперсійний, кореляційно-регресійний, елімінування та інші, що дає змогу розрахувати силу і величину впливу чинників на результативні показники.

Отже, розвиток економічного аналізу обумовлюється необхідністю періодичного оцінювання стану господарських процесів, загальних результатів і нових напрямів у роботі. Економічний аналіз забезпечує необхідне обґрунтування планових показників, оскільки його оцінки досягнутого рівня виробництва та витрачання ресурсів, з одного боку, і попиту, ринкових цін та ефективності роботи — з іншого, є основою планування діяльності підприємства. Аналітики повинні запропонувати більш досконалу стратегію і тактику подальшого економічного розвитку діяльності, а також комплекс заходів, рекомендацій щодо усунення допущених недоліків, втрат, упущених можливостей тощо. Ці заходи мають ґрунтуватися на сучасних прогресивних технологіях, інноваційних підходах, узагальненому передовому вітчизняному і зарубіжному досвіді.

Список використаних джерел

1. Когденко, В. Г. Економічний аналіз: навч. посібн./ В. Г. Когденко.
2. Організація та методика економічного аналізу: навч. Посібник, Одеса, ОНЕУ-2010.

Гринюк І.М.

Науковий керівник – к.е.н, проф. Орлова В.К.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ

Ефективне управління оборотним капіталом є однією із стратегічних цілей підприємства. Даний процес включає постійний контроль за формуванням, рухом та використанням оборотного капіталу. З метою ефективного управління оборотним капіталом доцільно проводити аналіз механізмів управління, які були запропоновані вітчизняними науковцями.

Боднарченко О.С. [1] пропонує здійснювати управління оборотними активами шляхом оцінки змін у кредитній політиці підприємства та мінімізації витрат на управління оборотними активами. Науковець розставляє складові оборотного капіталу за наступними пріоритетами:

1. дебіторська заборгованість;
2. запаси;
3. грошові кошти;
4. поточні фінансові інвестиції.

Ми підтримуємо такий розподіл пріоритетів та використовуємо такий же поділ у нашій роботі. Також вона стверджує, що «вітчизняним підприємствам велику увагу слід приділяти кредитній політиці». Так, неефективна кредитна політика являється причиною зниження платоспроможності підприємства. В порівнянні з світовою практикою, дане питання на українських підприємствах залишається поза колом питань, на яких зосереджена увага управлінського персоналу. Також в роботі наводиться методика оцінки управління складовими оборотних активів, яка складається з 5 етапів:

- 1) дослідження динаміки обсягів дебіторської заборгованості, грошових коштів, поточних фінансових інвестицій;
- 2) дослідження стану управління дебіторською заборгованістю;
- 3) дослідження стану управління грошовими коштами і поточними фінансовими інвестиціями;
- 4) дослідження рівня ліквідності та платоспроможності;
- 5) обґрунтування отриманої інформації та прийняття відповідного рішення.

Особливістю даної моделі науковець вважає те, що за її допомогою можна кількісно оцінити рівень управління. Проте, величина витрат на управління не гарантує ефективності самого процесу управління та підвищення економічних вигод для підприємства (ліквідності, платоспроможності, вартості підприємства).

Бугай А.В. [2] в основу управління оборотним капіталом ставить моделювання і управління кругообігом оборотних коштів, які дають можливість спрогнозувати тривалість виробничого і фінансового циклів. Також, науковець на основі закордонної практики наголошує на необхідності паралельного управління як дебіторською так і кредиторською заборгованістю. Для підвищення ефективності управління оборотними коштами запропоновано використовувати рейтингову або ординальну оцінки економічної динаміки формування та використання оборотних коштів. На думку вченої, дана модель повинна дозволити виявити основні фактори і проблеми притаманні галузі, визначити їхню пріоритетність з метою вирішення проблем, що виникли, та попередити нові проблеми. Основними об'єктами управління науковець вважає запаси (ланцюги поставок, логістику) та кредитну політику (недосконале господарське законодавство, відсутність індивідуального підходу при наданні товарного кредиту). Управління ж дебіторською заборгованістю буде наслідком реалізації рішень щодо кредитної політики. Щодо грошових коштів, то шляхи управління цим активом автор не описує взагалі, лиш наголошує на тому, що відповідальність за їх надходження від погашення дебіторської заборгованості покладено на працівників підприємства, які відповідають за реалізацію кредитної політики, а також автор рекомендує виплачувати працівникам винагороди за отримані підприємством кошти. Доцільність таких методів управління викликає сумніви, адже якщо кошти надійшли наслідок авансу чи від підприємства яке постійно погашає свої зобов'язання вчасно, персонал підприємства жодним чином не вплинув на це надходження. Проте, якщо підприємство відвантажило продукцію дебітору, який систематично прострочує оплату рахунків, персоналу підприємства було б доцільно володіти набором певних механізмів та інструкцій з роботи з такими дебіторами. Ми

вважаємо розроблений механізм управління оборотними коштами підприємства недоцільним, або таким який потребує доопрацювання.

Досить прогресивний підхід до методів управління оборотним капіталом наводить Василичев Д.В. [3]. В його роботі основна увага зосереджена на аналізі оборотності оборотних коштів та вдосконаленні методики розрахунку показників оборотності. На думку науковця використання коефіцієнта оборотності в загально прийнятій редакції (відношенню річного обсягу реалізованої продукції до середньорічного залишку оборотних коштів) не враховує той факт, що оборотний капітал обслуговує не тільки, безпосередньо, процес виробництва, а й інші витрати (фінансування матеріальних витрат, витрат на оплату праці, на інші витрати). Тому науковець пропонує використовувати наступну формулу для розрахунку даного показника:

$$n_{об} = \frac{D_{ч} - I_{а} - \Pi_{н}}{C_{об}},$$

де $n_{об}$ – кількість обертів оборотних коштів за певний період (рік), об./рік; $D_{ч}$ – чистий дохід від реалізації продукції, грн./рік; $I_{а}$ – амортизаційні відрахування, грн./рік; $\Pi_{н}$ – нормативний (заданий) валовий прибуток, грн./рік; $C_{об}$ – середньорічна сума оборотних коштів, грн.

А також науковець пропонує новий підхід до визначення тривалості одного обороту оборотних коштів ($T_{об}$), яка розраховується як відношення тривалості аналізованого періоду ($T_{п}$) і кількості їх обертів ($n_{об}$):

$$T_{об} = \frac{T_{п} \cdot C_{об.}}{D_{ч} - I_{а} - \Pi_{н}}.$$

Також Василичев Д. В. наголошує на тому, що кількість обертів оборотних коштів залежить від кількості обертів їх окремих частин та пропонує наступну формулу для визначення кількості обертів оборотних засобів, пов'язаних з кількістю обертів їх складових частин [3]:

$$n_{об} = n_{м} \cdot \frac{C_{м}}{C_{об}} + n_{зн} \cdot \frac{C_{зн}}{C_{об}},$$

де $C_{м}/C_{об}$ – частка оборотних коштів, що забезпечує матеріальні та інші операційні витрати, в їх загальному обсязі; $C_{зн}/C_{об}$ – частка оборотних коштів, що забезпечує витрати на оплату праці з відрахуваннями на соціальні заходи, в їх загальному обсязі.

На основі запропонованих показників науковець розробив методику розрахунку планової потреби у оборотних коштах, яка складається з 6 етапів. Проте, в роботі не наведено дій управлінського персоналу при настанні форс-мажорних ситуацій та нестачі одного із видів оборотних активів.

На думку Дропи Я.Б. [4] процес пошуку оптимальної структури джерел формування оборотного капіталу підприємства містить шість блоків (етапів): аналіз джерел формування оборотного капіталу підприємства; оцінка основних чинників, які визначають структуру джерел формування оборотного капіталу; оптимізація структури джерел формування оборотного капіталу за критерієм максимізації рівня рентабельності власного оборотного капіталу; оптимізація джерел фінансування оборотного капіталу за критерієм мінімізації його вартості; оптимізація структури

джерел фінансування оборотного капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків; формування показника цільової структури джерел формування оборотного капіталу. Також автором запропоновано методика оцінки відносної оптимальності сформованої структури оборотного капіталу за напрямками вкладення при допомозі рейтингового коефіцієнта. Крім того особливу увагу автор приділяє пошуку оптимальної структури джерел формування оборотного капіталу, які, на думку автора поділяться на шість блоків та наводить модель з пошуку оптимальної структури джерел фінансування. Також автор пропонує здійснювати контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю наступній послідовності:

- 1) розрахунок гранично допустимої величини дебіторської (кредиторської) заборгованості;
- 2) аналіз заборгованості за видами, строками виникнення, величиною та дебіторами (кредиторами);
- 3) розподіл сум заборгованості на допустиму, сумнівну, прострочену і безнадійну;
- 4) застосування заходів з усунення причин, що призвели до появи простроченої та безнадійної заборгованості;
- 5) визначення оптимального розміру заборгованості та заходів щодо наближення поточного її розміру до оптимального.

Отже, у вітчизняній практиці розроблено ряд підходів до управління оборотним капіталом, проте ряд питань залишились поза увагою, зокрема питання системних взаємозв'язків та залежностей між складовими оборотного капіталу.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. С. Управління оборотними активами підприємств: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Спеціальність 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / Бондаренко О. С., Київ, 2006
2. Бугай А. В. Формування та ефективне використання оборотних коштів на машинобудівних підприємствах: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Бугай А. В. – Запоріжжя, 2009
3. Василичев Д. В. Удосконалення методів управління оборотними коштами підприємства: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Спеціальність 08.06.01 – Економіка, організація і управління підприємствами / Василичев Д. В. - Кривий Ріг, 2005
4. Дропа Я.Б. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Спеціальність 08.02.03 – організація управління, планування і регулювання економікою / Дропа Я.Б.- Львів, 2006

Tetiana Hryshchenko
student AEF, 5th course, spec. "Accounting and taxation"
SHEI «KNEU named after Vadim Hetman»
supervisor – K. P. Proskura – D.Sc.
Professor of Audit Department

REVENUE ANALYSIS: WHY IS IT SO IMPORTANT?

Modern financial world stresses on meeting targets, while the most common approach used to measure if the one has met their targets is revenue.

The importance of revenue lies in the statements that without revenue your company (the for-profit one) cannot earn any profits and, therefore, exist in modern competitive economy. Revenues, profits, and cost are those fundamental financial components of business operating, which characterize the company as an ongoing enterprise.

The company's revenues are shown in the income statement (the statement of earnings or the profit and loss (P&L) statement) – the financial statement that shows revenues and expenses over the time period [1.]. The following statement reports the money a company earns, deducts the costs of running a business and results in the company's profit or loss. On the top line of the income statement are the operating revenues of the company, while the bottom line represents net profit or loss.

In May 2014, the FASB issued Accounting Standards Update (ASU) 2014-09, Revenue from Contracts with Customers (Topic 606). This update was done in step with the International Accounting Standards Board (IASB) and seeks to clarify the principles for recognizing revenue and develop a common revenue standard for accounting principles generally accepted in the United States of America (US GAAP) and International Financial Reporting Standards (IFRS)[2.].

The two main objectives of the company's revenue analysis are the company's revenues quality determination and future earnings projecting. The first question of the analyst should be forwarded to the quality of revenues.

The revenue quality refers to the income's ability of true earnings potential reflection, since the investment decisions are based on the future earnings expectations, i.e. the earnings to be predictable and stable. In order to assess the quality of the company's earnings an analyst should determine the sources of revenues, the proportion of credits sales and the proportion of non-cash revenues.

The sources of revenue can be divided into two main groups: selling of own produced goods and services and other sources. Selling of goods produced forms an operation income, since this is a very reason of the company's creation and contributes the most of the earnings. The other activities, like investments or profits from assets selling activities (i.e. those activities which do not refer to the core business), called non-operating activities and form the second group of revenue sources.

The second group tends to form an additional revenue flows in a certain period of time. Once revenues from non-operating activities exceed revenues from operating activities or obtain a significant proportion of earnings, the quality of revenues is said to be low.

An analyst will make a conclusion that the company's management is not efficient and the company does not utilize their resources fully. Moreover, the company will be less attractive to investors. We should also note that while assessing the company's revenue such items like 'decrease in deferred tax asset' and 'revaluation gains' (which usually lead to speculative income formation) must be eliminated, since they do not lead to flows of cash to a business. The revenue obtained after all adjustments is called the sustainable income or the core income.

The next point an analyst should pay their attention on is sales. Even though sales are the primary source of revenue, the high sales growth does not mean the company to be a good one. The issue is in the date of payment, the company receives for selling their goods. Once the company receives the sales payment later – the following sales are called the credit sales.

However, there is an exception for highly competitive industries. In order to attract their customers, these industries tend to offer favorable terms of payment, therefore, the proportion of credit sales will be significantly higher. In this case, an analyst should compare the proportion of credit sales to total sales of analyzed company with the ration of companies-competitors.

An analyst can also analyze the accounts receivable article of the balance sheet. The large amount of account receivables along with long outstanding period represent the lower probability of recovering them which leads to conclusion that the earnings quality is low.

If to talk about revenue projection – its importance– the increase of revenues will result in the increase of the share value. Therefore, accurate estimation of future revenues will help to predict the future growth of the company's stocks. As an investor, you can also check and assure if the stocks' sales price is fair or not, so you can decide whether to buy them or not.

The calculated sustainable income is derived from core operations of the company and is expected to remain in the future. But, in the future, an enterprise can also invest in new assets, acquire other businesses, or obtain revenue from other non-core sources which will generate more income. Therefore, these factors should be considered while making earnings projects.

While projecting revenue, an analyst should also answer some questions, as, the age of an assets of an enterprise, expected growth rate of an industry, the market state of competition, the company's expenses on development of the new products and research activities, future objectives of the company's management, if they are trying to enter new product categories or industries, etc., since investors prefer to invest in companies, they believe to achieve high growth of earnings in future. The higher the growth is – the higher the dividend paying potential is. The other reason is that the investors can buy the company, which will appreciate the stock price.

One other powerful tool of revenue analysis in financial and managerial accounting is the cost-volume-profit (CVP) analysis. It estimates how much changes in a company's costs, both fixed and variable, sales volume, and price, affect a company's profit [3].

In order to perform the cost-volume-profit analysis, an analyst should investigate the contribution margin income statement. The first part (the first contribution margin) is sales – variable costs. The contribution margin income statement can be restated as an equation – the basic Cost Volume Profit equation:

$$\text{Operating Income} = \text{Sales} - \text{Total Variable Costs} - \text{Total Fixed Costs or}$$

$$\text{Operating Income} = (\text{Price} \times \text{\#Units Sold}) - (\text{Variable Cost Per Unit} \times \text{Number of Units Sold}) - \text{Total Fixed Costs}$$

It is also important for an analyst to understand that the gross profit margin and the contribution margin are not the same and that there is a difference between sales and the cost of goods sold. The cost of goods sold include all costs - fixed costs and variable costs, while contribution margin only considers variable costs [3].

If the analyst needs to check the profit potential of the firm – they should calculate the contribution margin ratio – the percentage contribution margin of total sales. The margin represents that for every dollar increase in sales, there will be an xxx% (cents) increase in the contribution margin to cover fixed costs.

It is known that profit is realized when the amount of revenue exceeds the mount of expenses, taxes and costs needed to maintain business activity. So, the next direction of revenue analysis lies in the understanding of basic metrics of profitability, such as the difference between profit and profit margin [4]. The main aim is to improve the company's net profit margin, not the net profit figure.

Once the business has increased their revenue by increasing sales and received the additional net profit which reduces the profit margin, an analyst should ask themselves whether the lower profit margin is acceptable in return for the absolute dollar increase in profits, as the lower margin may not offer a sufficient financial cushion to insure the company's continued viability [4].

Taking all above mentioned into account we can make a conclusion that reducing costs efficiently increases profitability only if the number of sales and the price remain the same. The analyst should also consider if the increase of revenues or reducing of costs is a viable option. On the other hand, we can command higher prices for our goods through successful branding and quality. This will increase our profitability through revenue increase.

Except the net income, an analyst should also evaluate the other performance metrics of the company. The difference between net sales revenues and cost of goods sold is called gross profits, for instance, while the net income from operations - before taxes and before gains and losses from financial and extraordinary items - is called operating income (or operating profits) [5].

We can also express the gross profit, operating profit, net profit as a percentage of net sales – as margins. So, to calculate the gross, operating or profit margin – we should divide gross profit, operating profit, and net profit to net sales revenues accordingly.

An analyst compares the following margins with the competitors' margins for future planning, as follows: where the company expects to make their money, year to year analysis of changes, product planning, etc.

Taking all above mentioned into account, we can make a conclusion that revenue analysis helps the company's management, as well as their owners make informed strategic decisions. They can calculate business ratios and margins, determine key variables and make a conclusion on how the business is performing.

From a revenue analysis, as an investor, you can tell if it makes sense to invest in this company, while as an owner, you can decide what activities you may want to stop. Moreover, revenue variation provides you with a quick future trends guidance.

References

1. Wilkinson J. // Income Statement // CFO. The Strategic. – 2013. Internet resource// <https://goo.gl/MZoL5L>
2. Lucas T., Landry J. // Revenue Recognition – Why Is It So Important? // Connecticut innovations – 2014. Internet recourse // <https://goo.gl/ceP8Db>
3. Peavler R. // How do Changes in Cost, Volume, and Price Affect a Company's Profit? // The Balance. - February 02, 2017. Internet resource // <https://goo.gl/AeE5yo>
4. J.B. Maverick // For a company, is it more important to lower costs or increase revenue? // Investopedia - December 22, 2014. Internet resource // <https://goo.gl/pzMNZV>
5. Schmidt M. // Sales Revenues and Related Terms Explained // Copyright © 2004-2017. Internet resource // <https://goo.gl/3wmfG0>

Дерманчук А.О.
наук. кер. – к.е.н., професор Волкова Н.А.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ

Капітал - це засоби, які є в розпорядженні суб'єкта господарювання для здійснення діяльності з метою одержання прибутку. Формується капітал підприємства як за рахунок власних (внутрішніх), так і за рахунок позичкових (зовнішніх) джерел. Основним джерелом фінансування є власний капітал (рис. 1). До його складу входять статутний капітал, накопичений капітал (резервний і додатковий капітали,

нерозподілений прибуток) та інші надходження (цільове фінансування, благодійні пожертвування тощо).

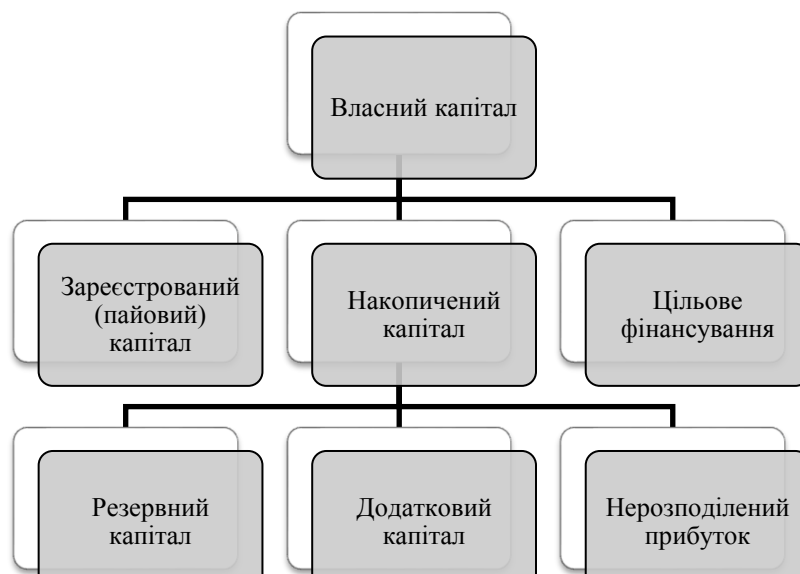

Рис.1. Склад власного капіталу підприємства

Зареєстрований (пайовий) капітал - це сума засобів засновників для забезпечення статутної діяльності.

Зареєстрований (пайовий) капітал формується у процесі первісного інвестування засобів. Внески засновників у зареєстрований (пайовий) капітал можуть бути у вигляді коштів, у майновій формі та у формі нематеріальних активів.

Величина зареєстрованого (пайового) капіталу оголошується при реєстрації підприємства, і при коригуванні його величини потрібно провести перереєстрацію установчих документів.

Додатковий капітал як джерело засобів підприємства утворюється в результаті переоцінки майна або продажу акцій за ціною, вищою від їхньої номінальної вартості.

Резервний капітал створюється згідно із законодавством або відповідно до установчих документів за рахунок чистого прибутку підприємства.

Він виступає як страховий фонд для відшкодування можливих збитків і забезпечення захисту інтересів третіх осіб у разі недостатності прибутку для викупу акцій, погашення облігацій, виплати процентів за ними і т. д.

За його величиною судять про запас фінансової міцності підприємства. Відсутність або недостатню його величину розглядають як фактор додаткового ризику вкладення капіталу в підприємство.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) відображають у балансі накопичувальним підсумком з початку функціонування підприємства. Показує, на скільки збільшилась величина власного капіталу підприємства за рахунок результатів його діяльності.

Основним джерелом поповнення власного капіталу є прибуток підприємства (рис. 2). Якщо підприємство збиткове, то власний капітал зменшується на суму збитків. Значну частку в складі внутрішніх джерел становлять амортизаційні відрахування від використовуваних власних основних коштів і нематеріальних активів.

Вони не збільшують суму власного капіталу, а є засобом його реінвестування. До інших форм власного капіталу належать прибутки від здавання в оренду майна,

розрахунки із засновниками і т. ін. Вони не відіграють помітної ролі у формуванні власного капіталу підприємства.

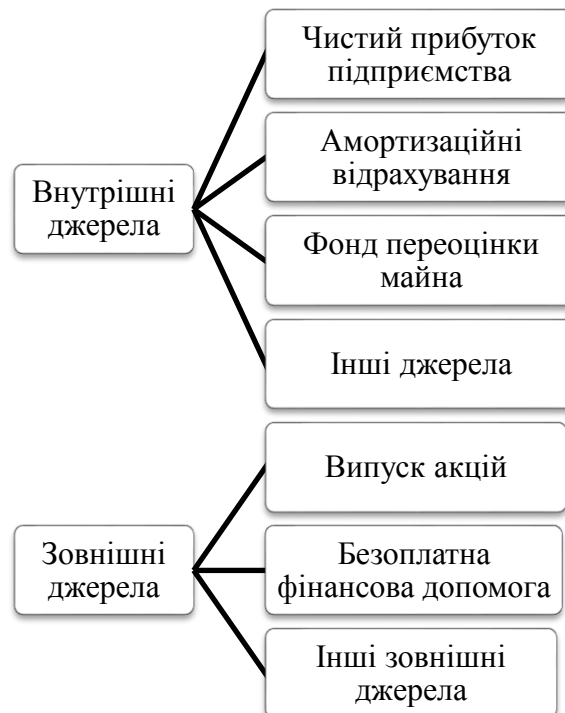

Рис. 2. Джерела поповнення власного капіталу підприємства

Основну частку в складі зовнішніх джерел формування власного капіталу утворює додаткова емісія акцій. До числа інших зовнішніх джерел належать матеріальні і нематеріальні активи, які передають підприємству безоплатно фізичні і юридичні особи в порядку добрودійності.

На реальну величину власного капіталу впливає також заборгованість засновників за внесками у статутний капітал і вартість акцій, викуплених в акціонерів, з метою їх наступного перепродажу або анулювання. Тому ці статті віднімаються з його суми.

Позиковий капітал - це кредити банків і фінансових компаній, позики, кредиторська заборгованість, лізинг, комерційні папери та ін. Він поділяється на довгостроковий (більше року) і короткостроковий (до року) (рис. 3).

Рисунок 3. Класифікація позикового капіталу

За метою залучення позикові кошти поділяються на такі види:
потреби, залучувані для відтворення основних засобів і нематеріальних активів;
кошти, залучувані для поповнення оборотних активів;
кошти, залучувані для задоволення соціальних потреб.

За формою залучення позикові кошти можуть бути у грошовій формі, у формі обладнання (лізинг), у товарній формі та в інших формах; за джерелами залучення вони поділяються на зовнішні і внутрішні; за терміновістю погашення - на довгострокові і короткострокові; за формою забезпечення - забезпечені заставою, поручительством або гарантією і незабезпечені. Забезпечені зобов'язання у разі ліквідації підприємства задовольняються в пріоритетному порядку, незабезпечені – за залишковим принципом.

Аналізуючи структуру капіталу, необхідно враховувати особливості кожної його складової.

Власний капітал характеризується простотою залучення, забезпеченням більш стабільного фінансового стану і зниженням ризику банкрутства.

Необхідність у власному капіталі зумовлена вимогами самофінансування підприємств. Він є основою їхньої самостійності і незалежності. Особливість власного капіталу полягає в тому, що він інвестується на довгостроковій основі і піддається найбільшому ризику. Чим вища його частка в загальній сумі капіталу і менша частка позикових коштів, тим вищий буфер, що захищає кредиторів від збитків, а отже, менший ризик втрат.

Однак потрібно враховувати, що власний капітал обмежений у розмірах. Крім того, фінансування діяльності підприємства тільки за рахунок власних коштів не завжди вигідне для нього, особливо в тому разі, коли виробництво має сезонний характер. Тоді в окремі періоди будуть накопичуватися великі кошти на рахунках у банку, а в інші їх буде бракувати.

Слід також мати на увазі, що якщо ціни на фінансові ресурси невисокі, а підприємство може забезпечити вищий рівень віддачі на вкладений капітал, ніж платить за кредитні ресурси, то, залучаючи позикові кошти, воно може контролювати більші грошові потоки, розширити масштаби своєї діяльності, підвищити рентабельність власного (акціонерного) капіталу. Як правило, підприємства беруть кредит, щоб підсилити свої ринкові позиції.

Разом з тим, необхідно враховувати, що пропорційно зростанню частки позикового капіталу зростає ризик зниження фінансової стабільності і платоспроможності підприємства, знижується прибутковість сукупних активів за рахунок виплачуваного позикового процента.

До недоліків цього джерела фінансування треба також віднести складність процедури залучення, високу залежність позикового процента від кон'юнктури фінансового ринку і збільшення у зв'язку з цим ризику зниження платоспроможності підприємства.

Від того, наскільки оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу, багато в чому залежить фінансове становище підприємства.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-УІ.
2. П(С)БО 2 «Баланс». Наказ МФУ від 31.03.99р. № 87.
3. П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати». Наказ МФУ від 31.03.99р. № 87.
4. Андреева Г. І. Економічний аналіз: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта ХХІ століття"). - ISBN 978-966-346-365-0.
5. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник / Є. В. Мних; Київський національний торговельно-економічний ун-т. - К., 2008. - ISBN 966-629-312-9.

МОНІТОРИНГ ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови вимагають від підприємств раціонального використання наявних ресурсів і пошуку резервів підвищення ефективності функціонування. В зв'язку з цим виникає необхідність ретельної аналітичної роботи з метою оцінки як власного потенціалу підприємства, так і можливостей, що надаються зовнішнім середовищем.

У структуру ресурсного потенціалу підприємств входять виробничі ресурси, що складаються з людських ресурсів, основних засобів, матеріальних ресурсів, а також фінансові та інноваційні ресурси.

В фінансово-господарській діяльності майже кожного підприємства основні засоби займають одне з центральних місць. Ефективність їх використання сприяє оптимальному та економному споживанню інших видів ресурсів (сировини, матеріалів і т.д.). Завдяки впровадженню новітніх технологій і сучасної техніки, підприємства здатні збільшити продуктивність праці, знижувати собівартість й таким чином підвищувати власну конкурентоспроможність, відкривати нові перспективи.

Саме тому одним із важливих напрямків економічного аналізу є аналіз основних засобів підприємства, головні завдання якого – дати оцінку забезпеченості підприємства засобами праці та виявити резерви підвищення ефективності їх використання.

Питання визначення основних засобів та їх аналізу піднімали в своїх працях вчені Білуха М.Т., Гуляєва Н.М., Даньків Й.Я., Крупка Я.Д., Кужельний М.В., Пушкар М.С., Швець В.Г. [3], Соколов Я.В. та інші автори.

Для ефективності управління підприємством важливе значення має наявність у фахівців-аналітиків необхідної інформації і вміння нею користуватися. Цю інформацію треба вміти відповідним чином обробити, зробити правильні висновки і використовувати їх з метою прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності виробництва.

Обробка інформації має на увазі проведення моніторингу, діагностики та аналізу наявної інформації. Моніторинг - це методика і система спостереження за певним об'єктом або процесом, що дає можливість оцінити його стан і розвиток, оперативно виявити результати впливу різних зовнішніх факторів.

Джерелами інформації для моніторингу та аналізу основних засобів є форми фінансової та статистичної звітності, а також дані аналітичного обліку. За результатами року складається фінансова та статистична звітність. Інформацію про необоротні активи містять форма № 1 «Баланс», форма № 5 «Примітки до фінансової звітності» та форми № 11-03, 1- амортизація [2].

Кожен працівник, який займається аналізом фінансово-господарської діяльності підприємства, а також користується даними фінансової звітності, повинен вміти читати і аналізувати бухгалтерський баланс і інші форми, розбиратися в їх статтях, володіти економічними категоріями і показниками, що їх характеризують, а також робити висновки і рекомендації для прийняття управлінських рішень.

До методичних прийомів узагальнення результатів моніторингу та аналізу основних засобів підприємства належать: прийоми систематизації отриманих результатів, їх групування та узагальнення; визначення втрачених можливостей і обчислення обсягу невикористаних резервів; визначення напрямів і розробка

економічно обґрунтованих заходів щодо підвищення ефективності діяльності; прийняття управлінських рішень і контроль за їх використанням [1].

Моніторинг та аналіз стану та ефективності використання основних засобів підприємства на основі фінансової звітності передбачає проведення наступної аналітичної роботи (рис. 1).

Етапи моніторингу та аналізу основних засобів підприємства
Збір інформації, необхідної для моніторингу та аналізу основних засобів
Проведення аналітичних процедур, пов'язаних із дослідженням основних засобів підприємства
Обробка аналітичних даних та узагальнення результатів аналізу
Розробка заходів та пропозицій щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємства
Контроль за впровадженням заходів та пропозицій щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємства

Рис. 1. Етапи моніторингу та аналізу основних засобів підприємства

Сучасна наука пропонує значну кількість підходів до оцінювання ефективності використання основних засобів. Розглядаються різні підходи до визначення ефективності використання основних засобів, але в переважній більшості вони ґрунтуються на одних оціночних показниках, які слід розглядати як три підсистеми:

1. показники, які характеризують технічний стан (відтворення) основних засобів;
2. узагальнюючі показники використання основних засобів;
3. часткові показники використання основних засобів [2].

Характеристику показників технічного стану, узагальнюючих та часткових показників використання основних засобів і формули їх розрахунку наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Показники стану та ефективності використання основних засобів

Показник	Формула розрахунку	Характеристика
01	02	03
1. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	Φ_3/M , де Φ_3 - залишкова вартість основних виробничих засобів; M - вартість майна підприємства	Відображає питому вагу залишкової вартості ОЗ у загальній вартості майна підприємства
2. Коефіцієнт оновлення ОЗ	$\Phi_в/\Phi_к$, де $\Phi_в$ - вартість виведених основних виробничих засобів	Показує частку введених основних засобів у загальній їх вартості
3. Коефіцієнт вибуття ОЗ	$\Phi_у/\Phi_к$, де $\Phi_у$ - вартість уведених основних виробничих засобів	Характеризує інтенсивність вибуття ОЗ
4. Коефіцієнт зносу ОЗ	$З_о/\Phi_к$, де $З_о$ - сума зносу основних виробничих засобів	Показує ступінь зносу основних засобів
5. Коефіцієнт придатності основних засобів	$1-K_з$, де $K_з$ - коефіцієнт зносу основних виробничих засобів	Відображає частину основних засобів, яка є придатною до експлуатації

01	02	03
6. Коефіцієнт приросту основних засобів	$(\Phi_y - \Phi_b) / \Phi_k$	Показує ступінь збільшення ОЗ у звітному періоді порівняно з минулим
7. Коефіцієнт ліквідації основних засобів	Φ_l / Φ_k , де Φ_l - вартість ліквідованих основних засобів	Характеризує ефективність ліквідації основних засобів
8. Фондоозброєність	$\Phi_k / Ч$, де $Ч$ - середньооблікова чисельність працівників	Показує величину основних засобів в розрахунку на 1 працівника
9. Механоозброєність праці	$\Phi_{ac} / Ч_p$, де Φ_{ac} – середньорічна вартість активної частини основних засобів; $Ч_p$ – середньооблікова чисельність робітників	Допомогає визначити рівень оснащеності основними засобами в розрахунку на 1 робітника
10. Фондомісткість	Φ_k / B_n , де Φ_k - балансова вартість основних виробничих засобів; B_n - вартість виробленої продукції;	Характеризує забезпеченість підприємства основними засобами
11. Фондовіддача	B_n / Φ_k	Характеризує ефективність використання основних засобів, відображає суму виготовленої продукції на одну гривню ОЗ
12. Рентабельність ОЗ	$П_б / \Phi_k * 100\%$, де $П_б$ - загальний прибуток підприємства	Визначає ступінь використання ОЗ

Таким чином, регулярний моніторинг і аналіз основних засобів підприємства, на основі даних фінансової звітності, дозволяє не тільки стежити за технічним станом і раціональністю використання основних засобів, але і, в цілому, підвищити ефективність діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Маяковська Ц. В. Аналіз ефективності використання основних засобів та резерви їх підвищення [Електронний ресурс] / Ц. В. Маяковська, Н. І. Коваль // Економіка/3.Фінансові відносини. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/Economics/75812.doc.htm>.
2. Тарасюк Ю. В. Особливості аналізу використання основних засобів [Електронний ресурс] / Ю. В. Тарасюк // Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/studconf/421.pdf>.
3. Швець Н. В. Проблемні питання аналізу основних засобів підприємства [Електронний ресурс] / Н. В. Швець, О. Л. Бродський // БІЗНЕС-ІНФОРМ. – 2012. - № 8. – С. 159 – 162. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/pdf/2012/8_0/159_162.pdf.

ОСНОВНІ ЕТАПИ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

На сучасному етапі розвитку та вдосконалення ринкових відносин в Україні набуває якісний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Відпрацювання методичних питань аналізу фінансового результату є актуальним на сьогодні, оскільки фінансовий результат є узагальнюючим показником, який характеризує ефективність і відображає всі аспекти їх діяльності.

Здійснення аналізу фінансових результатів впливає на ухвалення правильного рішення щодо керування капіталом, мінімізує фінансові ризики підприємства, сприяє підвищенню ефективності його діяльності найбільш раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Значний внесок у дослідження методики аналізу формування фінансових результатів зробили такі вчені: В. О. Подольська, В. О. Мец, Г. В. Савицька, П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Д. Білик, О. В. Яріш, А. М. Турило.

Метод аналізу фінансових результатів – це прийом, підхід, спосіб вивчення фінансових результатів в їх динаміці і статично. Методика аналізу фінансових результатів – це алгоритм, послідовність виконання методів.

Складність і різноманітність методик залежить від рівня управління: чим нижчий за ієрархією рівень управління, тим більш спрощені проблеми та методики аналізу, і навпаки, чим вищий рівень управління, тим складніші виникають проблеми, які відповідно, потребують застосування найбільш досконалої методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємств.

Правильно обрана методика аналізу фінансових результатів може стати основою для отримання достовірних показників, а значить, максимально ефективного використання фінансових ресурсів підприємства, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Використання даних періодичної бухгалтерської звітності у сукупності з множинністю параметрів аналізу фінансових результатів не дають значущого ефекту в оперативному ухваленні рішень у складній реальній ситуації, тому проведення аналізу фінансових результатів потребує попереднього вибору обмеженого набору основних, найбільш значущих і не суперечних один одному параметрів, що дадуть можливість своєчасного виявлення певних резервів зростання ефективності діяльності суб'єкта господарювання [1, с. 24].

Основним інформаційним джерелом для аналізу формування, динаміки та структури показників фінансових результатів за видами діяльності є форма № 2 «Звіт про фінансові результати».

Більшість учених, пропонують розпочинати аналіз фінансових результатів підприємства із загальної їх оцінки, тобто з перших двох видів аналізу, а саме: 1) за допомогою таких форм горизонтального аналізу; 2) за допомогою вертикального (структурного) аналізу фінансових результатів [2, с. 43].

Горизонтальний або трендовий аналіз прибутку базується на вивченні показників у часі. У процесі використання даного прийому аналізу розраховуються темпи зростання окремих видів прибутку, визначаються загальні тенденції зміни. Вертикальний або структурний аналіз прибутку заснований на структурному розкладанні агрегованих показників його формування, розподілу і використання. У

процесі використання даного прийому враховується питома вага окремих структурних складових агрегованого показника прибутку [3, с. 216-217].

Алгоритм проведення аналізу фінансових результатів: 1) структурно-динамічний аналіз фінансових результатів за видами діяльності; 2) проведення факторного аналізу валового прибутку (збитку); 3) структурно-динамічний аналіз операційних витрат; 4) структурно-динамічний аналіз доходів; 5) оцінка коефіцієнтів росту доходів, витрат, активів, зобов'язань, власного капіталу в динаміці; 6) аналіз показників рентабельності; 7) інтегральний аналіз [4, с. 57].

Розглядаючи організацію аналізу фінансових результатів в сучасних умовах потрібно звернути особливу увагу на принципи економічного аналізу, які відіграють важливу роль під час проведення даного аналізу. Доцільним є поділ прийомів економічного аналізу на три групи – стохастичні, функціональні та оптимізаційні. До першої групи відносяться: групування, економіко-статистичні методи, до другої – прийоми факторного аналізу, інтегральний та балансовий спосіб, а також метод часткової участі. Третя група містить економіко-математичні методи, які на підставі раціонального пізнання значних обсягів економічної інформації забезпечити найбільш виважені управлінські рішення.

Здійснення аналізу фінансових результатів на підприємстві можливе за допомогою сучасних інформаційних технологій, які дозволяють автоматизувати аналіз, створити сприятливі умови для вдосконалення організації аналізу фінансових результатів, а також дозволяють в стислі терміни отримувати необхідну інформацію. До основних програмних продуктів за допомогою яких автоматизовано здійснюється аналіз фінансових результатів належать: програмні продукти корпорації «Парус-Україна»; Microsoft Office Excel; Audit Expert; програмний продукт, побудований на платформі 1С – «Фінансове планування» 1С та інші [5, с. 221- 222].

Отже, аналіз займає центральне місце в процесі управління підприємством. У зв'язку з нестабільною економічною ситуацією в країні, кожне підприємство прагне до максимізації своїх фінансових результатів. Це у свою чергу обумовлює необхідність проведення для них якісного аналізу з метою виявлення для них резервів зростання у майбутньому. Таким чином, необхідність проведення аналізу фінансових результатів на підприємстві обумовлена об'єктивними потребами функціонування підприємства. Тому методика організації економічного аналізу на підприємстві повинна бути такою, яка б забезпечила ефективність усіх стадій аналітичної роботи, сприяла б вибору найефективнішого рішення, яке б відповідало цілям і стратегії розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Ле Х. Ф. Методичні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства / Х. Ф. Ле. // "Управління розвитком". – 2013. – №18. – С. 24-27.
2. Гнатенко Є. Методичні підходи до проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / Є. Гнатенко, Н. Вегнер. // Науковий вісник мну імені в. О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2016. – №1(6). – С. 42-46.
3. Економічний аналіз / [Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко та ін.]. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 310 с. – (ротапринт).
4. Фальченко О. О. Удосконалення економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / О. О. Фальченко, К. І. Зленко. // Вісник НТУ «ХПІ». – 2015. – №59. – С. 57-60.
5. Рудик Т. Д. Організація аналізу фінансових результатів: актуальні питання та напрями вдосконалення / Т. Д. Рудик. // Студентський вісник НУВГП. – 2014. – №1. – С. 219-222.

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ Й ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В економічній літературі прийнято розрізняти ліквідність активів, ліквідність балансу і ліквідність підприємства.

Під ліквідністю активу розуміють здатність його до трансформації у грошові кошти, а ступінь ліквідності активу визначається проміжком часу, необхідним для його перетворення у грошову форму.

Варто розрізняти поняття ліквідності сукупних активів як можливість їхньої швидкої реалізації при банкрутстві й самоліквідації підприємства і поняття ліквідності оборотних активів, що забезпечує його поточну платоспроможність. Кожен вид оборотних активів має пройти відповідні стадії операційного циклу, перш ніж трансформуватися в готівку.

Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін погашення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. Ліквідність балансу відбиває міру погодженості обсягів і ліквідності активів з розмірами і термінами погашення зобов'язань.

Ліквідність підприємства – це наявність у нього оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення поточних зобов'язань, хоча б і з порушенням термінів погашення, які передбачені контрактами. Ліквідність відображає здатність підприємства в будь-який момент часу здійснювати необхідні витрати.

Ліквідність можливо розглядати з двох боків: як час, необхідний для продажу активу, і як суму, яка виручена від його продажу.

Платоспроможність – це можливість підприємства наявними в нього грошовими ресурсами вчасно погашати свої платіжні зобов'язання.

Розрізняють поточну платоспроможність, що склалася на певний момент часу, і перспективну платоспроможність, що очікується в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Поточна (технічна) платоспроможність означає наявність у достатньому обсязі коштів і їхніх еквівалентів для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення.

Перспективна платоспроможність забезпечується погодженістю зобов'язань і платіжних засобів протягом прогнозованого періоду, що, в свою чергу, залежить від складу, обсягів і ступеня ліквідності поточних активів, а також від обсягів, складу і швидкості дозрівання поточних зобов'язань до погашення.

Для оцінювання ліквідності та платоспроможності застосовують такі прийоми як аналіз ліквідності балансу та розрахунок фінансових коефіцієнтів платоспроможності. Методика аналізу ліквідності балансу підприємства полягає в тому, що проводять групування його активів за мірою їх ліквідності.

Виділяють чотири групи активів за мірою ліквідності:

- найбільш ліквідні активи (A1);
- швидко реалізовувані активи (A2);
- повільно реалізовувані активи (A3);
- важко реалізовувані активи (A4).

Найбільш ліквідні активи (A1) – це сума всіх статей грошових коштів та їх еквівалентів, які можуть бути негайно використані задля здійснення поточних розрахунків.

Швидко реалізовані активи (А2) – це дебіторська заборгованість (засоби у розрахунках), для перетворення якої у грошові кошти потрібен деякий час.

Повільно реалізовані активи (А3) – це матеріальні оборотні кошти (запаси), які за ступенем ліквідності займають проміжне положення між швидко реалізовуваними і важко реалізовуваними (необільними) активами.

Важко реалізовані активи (А4) – це активи, які призначені для використання в господарській діяльності товариства протягом тривалого періоду. До них відносять необоротні активи та витрати майбутніх періодів.

Виділяють чотири групи пасивів:

- найбільш термінові зобов'язання (П1);
- короткострокові зобов'язання (П2);
- довгострокові зобов'язання (П3);
- постійні пасиви (П4).

Найбільш термінові зобов'язання (П1) – це кредиторська заборгованість. Для аналізу ліквідності балансу підприємства до її складу входять: кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та поточні зобов'язання за розрахунками: з одержаних авансів, з бюджетом та ін., та інші поточні зобов'язання.

Короткострокові зобов'язання (П2) – короткострокові займи та кредити банків, які необхідно погасити протягом дванадцяти місяців починаючи з дати складання балансу. До цієї групи пасивів відносяться векселі видані, короткострокові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями.

Довгострокові зобов'язання (П3) – це довгострокові кредити банку та позики (третій розділ пасиву балансу підприємства).

Постійні пасиви (П4) – це власний капітал та забезпечення наступних витрат і платежів, доходи майбутніх періодів, які умовно прирівняні до власного капіталу, оскільки ці кошти постійно перебувають в розпорядженні підприємства.

Після групування активів підприємства за мірою їх ліквідності та пасивів за мірою їх терміновості, зрівнюють різні групи активів з відповідними їх групами пасивів і роблять висновки про міру ліквідності балансу та поточну й перспективну платоспроможність підприємства.

Від міри ліквідності підприємства залежить міра його платоспроможності. Існують такі коефіцієнти платоспроможності:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань може бути погашено за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів

2. Коефіцієнт проміжної або швидкої ліквідності показує прогнозовані платіжні можливості підприємства в умовах своєчасного проведення розрахунків з дебіторами (контрагентами).

3. Коефіцієнт покриття або коефіцієнт загальної ліквідності підприємства показує достатність у підприємства оборотних коштів для покриття своїх поточних зобов'язань.

Таким чином, за допомогою аналізу ліквідності та платоспроможності можна зробити висновки про фінансову достатність та раціональність використання засобів підприємства.

Список використаних джерел

1. « Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки». Одеса, ОДЕУ. – 2010 с.294-302. (лист №1/11-9511 від 14.10.2010р, Н.А. Волкова., Н.Є.Подвальна)

2. Економічний аналіз. Збірник практичних завдань. Навчальний посібник / за редакцією: О.П. Крижанівської, А.В. Сосновського. – Одеса:ОДЕУ, ТОВ «Автограф»,2003, - 223 с.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

У час стрімкого розвитку інноваційних технологій суб'єкти господарювання, прагнучи максимізувати свій прибуток, намагаються найбільш раціонально використовувати наявний капітал. Одним із напрямків його використання є придбання ресурсів нового покоління – нематеріальних активів. Цінність цього виду активів визначається майбутніми вигодами, які підприємство може отримати з їх використанням або реалізацією. Наявність нематеріальних активів суттєво впливає на конкурентоспроможність підприємства, його ринкову вартість, а також на результати господарської діяльності та фінансовий стан підприємства. Незважаючи на недосконалість нормативно-законодавчої бази, їх частка у загальній структурі активів підприємств поступово збільшується. Саме тому виникає потреба в правильній оцінці та аналізі ефективності використання нематеріальних активів.

Дослідження законодавчих актів та наукової літератури дозволяє виділити наступні основні характеристики нематеріальних активів: відсутність матеріальної форми; можливість отримання економічних вигод; строк корисного використання більше одного року; здатність приносити дохід з використання прав власності на об'єкти інтелектуальної власності тощо.

Як правило, всі завдання щодо аналізу нематеріальних активів зводяться до необхідності оцінки забезпеченості підприємства нематеріальними активами та, відповідно, ефективності їх використання. Тому здебільшого аналітики у своїх наукових працях до основних завдань аналізу нематеріальних активів відносять: аналіз величини, стану, структури та динаміки нематеріальних активів; оцінка відповідності наявних нематеріальних активів вимогам технічного прогресу та оптимальним параметрам виробництва; оцінка доходності (рентабельності) і фондоддачі; визначення рівня використання нематеріальних активів і факторів, що на нього впливають; вивчення рівня ризику вкладення капіталу в нематеріальні активи; виявлення резервів підвищення ефективності використання нематеріальних активів.

Проте практично поза увагою аналітиків залишається необхідність виявлення найефективніших напрямів інвестування фінансових ресурсів у нематеріальні активи, що є одним з найважливіших завдань для підприємств з огляду на сучасні тенденції розвитку продуктів ринку інтелектуального капіталу.

Вивчення наукової літератури показало, що методика аналізу нематеріальних активів здебільшого передбачає наступні етапи: оцінка частки нематеріальних активів як в складі в цілому активів підприємства, так і необоротних активів; аналіз структури і стану нематеріальних активів за видами, термінами використання та аналіз правової захищеності; оцінка динаміки нематеріальних активів та їх руху; аналіз ліквідності нематеріальних активів; аналіз рентабельності і віддачі нематеріальних активів.

Необхідною складовою аналізу нематеріальних активів є оцінка їх стану та руху у звітному періоді, що дозволить проаналізувати стан нематеріальних активів, їх новизну, ступінь зношення для прийняття відповідних управлінських рішень щодо доцільності їх подальшого використання на підприємстві. Відповідно, для характеристики їх стану розраховуються коефіцієнти зносу і придатності, а для характеристики їх руху у звітному періоді – коефіцієнти оновлення та вибуття.

Необґрунтоване зростання нематеріальних активів призводить до зменшення оборотного капіталу, зниження поточної ліквідності та уповільнення оборотності капіталу. Дослідження структури нематеріальних активів за ступенем використання у

діяльності дозволить виявити скільки об'єктів нематеріальних активів забезпечує діяльність підприємства.

Ефект від використання нематеріальних активів виражається в загальних результатах господарської діяльності – у зниженні витрат на виробництво, збільшенні обсягів збуту продукції, збільшенні прибутку, підвищенні платоспроможності й стабільності фінансового стану. Тому необхідно нарощувати темпи зростання віддачі капіталу, а це можливо в тому випадку, якщо динаміка темпів росту виручки від реалізації продукції буде випереджати темпи зростання нематеріальних активів [3].

Для управління суб'єктом господарювання особливе значення мають показники ефективності використання нематеріальних активів, які відображають ступінь їх впливу на фінансові результати та фінансовий стан. Проведення аналізу ефективності використання нематеріальних активів підприємства здійснюється на основі розрахунку показників віддачі і рентабельності нематеріальних активів, та проведення їх факторного аналізу для виявлення резервів підвищення ефективності використання нематеріальних активів.

Оскільки нематеріальні активи утримуються підприємством з метою отримання економічного ефекту від їх використання у процесі виробництва, то ефективність вкладень у цей вид ресурсів необхідно розглядати з позиції підвищення рентабельності виробництва – за рівнем прибутку від реалізації продукції з використанням нематеріальних активів на гривню вкладеного в даний вид активів капіталу [2].

Таким чином, для визначення ефективності використання нематеріальних активів необхідно співставити отриманий прибуток від реалізації продукції, що виготовлена з використанням нематеріальних активів, і середню вартість нематеріальних активів за аналізований період. Цей показник дасть змогу оцінити в динаміці зміни, що відбулись внаслідок використання об'єктів нематеріальних активів.

Основними резервами зростання доходності нематеріальних активів є підвищення рентабельності продажу, збільшення віддачі діючих нематеріальних активів та коефіцієнту їх використання.

Важливим питанням при економічному аналізі використання нематеріальних активів для будь-якого підприємства є визначення резервів збільшення обсягу виробництва за рахунок залучення даного виду активів. Яскравим прикладом з цього приводу є купівля підприємством певних комп'ютерних програм, наприклад, для ведення бухгалтерського обліку.

За рахунок комп'ютеризації обліку у підприємства зменшується потреба в працівниках бухгалтерії, тому що їх кількість можна звести до мінімуму за рахунок того, що даний нематеріальний актив допоможе сконцентрувати усі напрямки ведення обліку в одній програмі, яку веде мінімальна кількість працівників [1].

Ретельне проведення аналізу використання нематеріальних активів дасть змогу в майбутньому, по-перше, оптимізувати витрати та покращити кінцеві результати діяльності підприємства, по-друге, дати вартісну оцінку науково-технічного потенціалу підприємства і тим самим активізувати процес активного залучення інвестицій.

Список використаних джерел

1. Банасько Т.М. Економічний аналіз використання нематеріальних активів: значення та методика здійснення // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №4(50). – С. 16 – 11
2. Польова Т.В. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів на прикладі ВАТ «Савинський цукровий завод». [Електронний ресурс] / Т.В. Польова, М.М. Дубовець // ХДУХТ. – 2010. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2010_1_16.
3. Продан К.М. Аналіз наявності та ефективності використання нематеріальних активів. [Електронний ресурс] / К.М. Продан, О.В. Маколкина. – 2012. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=22803>

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

В умовах ринкової економіки і конкуренції успішно функціонують ті виробники, які ефективно використовують свої ресурси, зокрема основні засоби виробництва. Від інтенсивності й ефективності використання основних засобів залежить дохідність капіталу і багато інших показників, які відображають стан виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємства багато в чому залежать від забезпеченості основними засобами та від їх використання. Розвиток виробництва є невіддільним від проблеми ефективного використання основних виробничих засобів.

Одним із найважливіших факторів збільшення обсягу виробництва продукції на підприємстві є забезпеченість його основними засобами в необхідній кількості та асортименті, більш повне та ефективне їх використання.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій і очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року або операційного циклу, якщо він довший за рік [1]. Основні засоби служать матеріально-технічною базою виробництва, фундаментом його вдосконалення, підвищення ефективності розвитку.

Завдання аналізу:

- вивчення складу та структури основних засобів, встановлення причин зміни їхнього рівня;
- оцінка забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами, рівень їх використання;
- оцінка технічного стану основних засобів;
- оцінка ступеню використання виробничої потужності підприємства і виробничого обладнання;
- визначення впливу використання основних засобів на обсяг виробництва продукції та інші показники;
- пошук резервів підвищення інтенсивності і ефективності використання основних засобів [2, с. 27].

Джерела даних для аналізу основних засобів на підприємстві поділяються на:

1) планові, в яких дані для аналізу забезпечення потреби підприємства в основних засобах містяться у поточних та перспективних планах технічного забезпечення, проектного-кошторисній документації тощо;

2) обліково-звітні, в яких для проведення ретроспективного аналізу основних засобів використовують обліково-звітну інформацію з первинних і звітних документів;

3) позаоблікові, в яких містяться дані, які не передбачені встановленими формами обліку і звітності: П(С)БО 7 «Основні засоби», П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», інші нормативні акти, технічна документація, паспорти, інструкції тощо.

Аналіз забезпечення підприємства основними засобами починається з вивчення наявності основних засобів, їхньої динаміки та структури. За функціональним призначенням основні засоби підприємства поділяються на виробничі і невиробничі.

Виробничу потужність підприємства визначають виробничі засоби (основні виробничі засоби).

Виробничі основні засоби – це засоби праці, які беруть участь у виробничому процесі. Крім того виділяють активну і пасивну частину виробничих основних засобів, а також окремі підгрупи відповідно до їхнього функціонального призначення (споруди виробничого призначення, склади, робочі й силові машини, обладнання, вимірювальні прилади й пристрої, транспортні засоби і т. ін.) [1].

Активна частина – основні засоби, які безпосередньо діють на предмети праці (машини, обладнання, устаткування). Пасивна частина – основні засоби, які створюють умови для виробничого процесу (будівлі, споруди, господарський інвентар). Така деталізація необхідна для виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів на основі оптимізації їхньої структури.

Великий інтерес при цьому становить співвідношення активної і пасивної частин, силових і робочих машин, оскільки від їхнього оптимального поєднання багато в чому залежать фондовіддача, рентабельність основних засобів і фінансовий стан підприємства.

На обсяг, структуру та динаміку основних виробничих засобів на підприємстві впливають такі фактори:

- характер та особливості процесу виробництва (безперервний, дискретний);
- тип виробництва (масове, серійне, одиничне);
- технологія, рівень спеціалізації і кооперування;
- методи організації виробництва.

Узагальнюючими показниками, що характеризують рівень забезпеченості підприємства основними засобами виробництва, є фондоозброєність і технічна озброєність праці.

Виділяють наступні показники руху і технічного стану основних засобів:

1. Коефіцієнт оновлення, який характеризує інтенсивність оновлення та показує частку вартості основних засобів або їх окремих груп, що надійшли (введені в дію) за відповідний період у загальній їх вартості;

2. Термін оновлення, який показує, за який термін у середньому відбудеться оновлення основних засобів за умови збереження темпів їх надходження;

3. Коефіцієнт вибуття, який показує інтенсивність вибуття основних засобів, тобто ступінь вибуття тих основних засобів, які або морально застаріли, або зношені й непридатні для подальшого використання;

4. Коефіцієнт приросту – це показник, що характеризує приріст основних засобів за певний період унаслідок їх оновлення;

5. Коефіцієнт зносу, який характеризує частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах;

6. Коефіцієнт придатності, який показує, яка частина основних засобів є придатною для експлуатації.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 573 (з0789-15) від 18.06.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua, <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

2. Економічний аналіз: Навч. посібник / За ред. Волкової Н.А./ Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт, - 2015. – с. 23-25

3. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2003. - 556 с.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В умовах сучасної глобалізації питання проблем розвитку економічного аналізу є широко актуальним, враховуючи той факт, що існує значна потреба в розробці нових теоретичних підходів задля оцінки перспектив розвитку, розробки правильних напрямків господарювання та успішної стратегії.

Розглядаючи питання пов'язані з проблемами розвитку економічного аналізу в сучасних умовах глобалізації є доцільним акцентування на окремих пунктах, а саме:

1. Проблеми комплексної оцінки економічного потенціалу підприємства.
2. Проблемні питання аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств.
3. Проблемні питання аналізу показників діяльності торговельних підприємств.
4. Проблеми оцінювання суб'єктів господарювання – позичальників комерційних банків.

Однією з проблем комплексної оцінки економічного потенціалу підприємства являється наявність безлічі показників. При тому, що окремі з них не можуть бути узагальнені та об'єднані. Таким чином, враховуючи, що їх укрупнення неможливе, то маємо суттєву проблему визначення об'єктивних реалій наявного стану та потенціалу підприємства. Тож визначення складу показників оцінювання є важливою проблемою методичного забезпечення оцінки економічного потенціалу підприємства.

Широко розповсюдженою проблемою є пропорція Складність-Достовірність. Це обумовлено наявністю різних методик аналізу, проте більшість з яких є складними, хоч і дають близький до реальності результат. На противагу цьому, за простоту методики користувач платить достовірністю отриманих результатів.

Враховуючи складність деяких методик оцінки, існує ризик помилки не тільки в розрахунках, а й в наступних їх трактуваннях, т.к. цей процес відбувається недостатньо прозоро й існує можливість перекручення даних.

Економічне оцінювання невизначених майбутніх грошових потоків стикається з трьома проблемними питаннями:

Розмежування та кількісна характеристика релевантних грошових потоків;

Трансформація їх у вартість підприємства;

1. Операціоналізація пропозиції в сенсі практично гідної методики [1].

Головним завданням кожного підприємства є максимізація прибутку, тобто пошук таких методу і обсягу випуску продукції, які б допомогли цього досягти. У цьому й полягає проблема, адже вибір технології виробництва, постачальників ресурсів, покупців продукції належить здійснювати інженерам та технологам, разом з економістами-аналітиками.

Гостро стоїть питання аналітики діяльності сільськогосподарських підприємств, адже їх прибуток наряду залежить від норову природи й щоразу у підприємств, що займаються даною діяльністю існує певний відсоток ризику. Ці та інші фактори, також, обумовлюють появу для сільськогосподарських підприємств таких проблем, як отримання довгострокових та короткострокових кредитів.

При діяльності торговельних підприємств є відсутність рівних ринкових умов для усіх підприємств торгівлі, що насамперед проявляється у недостатній наявності чесної, цивілізованої конкуренції. В умовах глобалізації гостро фігурують проблеми розвитку внутрішньої торгівлі, питання інформаційно-аналітичного забезпечення

функціонування торгових підприємств, проблем розвитку торговельних мереж. Відсутність досліджень, присвячених вдосконаленню методики економічного аналізу параметрів діяльності підприємств роздрібної торгівлі значно стопорить даний напрям, особливо враховуючи значний рівень глобалізації та монополізації.

Актуальною темою на даний момент є проблематика нестабільності на підприємствах України, враховуючи політичну ситуацію. До того ж варто відмітити збільшення проблем та важкість прогнозування, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, спрямованою на державні та приватні підприємства.

Відсутність науково-обґрунтованих методів оцінювання кредитоспроможності позичальника і ризику повернення кредитів, а також відсутність спеціалістів, компетентних щодо підготовки й прийняття рішень про можливість та умови кредитування, можуть бути наслідком некомпетентного ставлення банкірів до підприємців, адже вони, орієнтуючись, наприклад, лиш на фінансовий звіт не можуть бачити повну картину динаміки та тенденцію розвитку підприємства. Тому, враховуючи, що при оцінці кредитоспроможності залишається уніфікований підхід до визначення коефіцієнтів та встановлення їх значень, постає питання удосконалення та розробку нових методів оцінювання, а також узагальнення та доступності певної бази для отримання достовірних аналітичних даних.

Найняті робітники зацікавлені в отриманні максимального розміру плати за свою працю, в реалізації своїх особистих інтересів. Визнання особистих інтересів працівників найважливішими в сучасних умовах є актуалізацією важливості і значущості проблем мотивації трудової діяльності.

Найважливішу роль в цьому процесі повинна грати система оцінки і прогнозування затрат праці і мотивації до праці, а також пошуку шляхів підвищення ефективності управління оплатою праці. Бо ж прогнозуючи затрати на оплату праці, аж ніяк не можна не підкреслити значення мотивації працівників у виконанні цілей і завдань, що стоять перед підприємством [2].

Список використаних джерел

1. Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності/ за редакцією к.е.н., доц. Волкової Н.А., Одеса.; 2012. - 292 с.
2. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали. / відп. ред. І.Б. Садовська. – Вип. 10. – Ч. 1. – Луцьк. 2016. – 200 с.

Колінко Н.В.
наук.кер. - к.е.н., доцент Волкова Н.А.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса

ЗАДАЧІ ТА ПРИНЦИПИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Щоб зрозуміти сутність будь-якої науки потрібно розглянути не лише предмет та об'єкт її вивчення, але і те, які задачі вона виконує, якими принципами керується.

Метою даної роботи є виявлення та розкриття сутності основних задач та принципів економічного аналізу. Визначення взаємозв'язку між цими поняттями. Актуальність даної теми зумовлена тим, що вивчення предмету «Економічний аналіз» втрачає сенс, якщо не знати та не розуміти для чого потрібна взагалі ця наука і чим вона керується. Тому дуже важливим є вивчення та розуміння задач та принципів

економічного аналізу, які впливають з його цілей, а саме: виявлення та подальшого використання резервів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання для подальшого використання резервів, максимізації прибутку.

Визначенням і розкриттям основних задач і принципів економічного аналізу займалися такі наукові діячі як Волкова Н. А., Волчек А. М., Подвальна Н. Є.

Досягнення цілі підприємства відбувається поетапно, за допомогою вирішення аналітичних задач, які взаємопов'язані між собою. Вони залежать від предмета та об'єкта економічного аналізу, а також від стану зовнішнього середовища.

До основних задач економічного аналізу відносяться наступні:

- оцінка обґрунтованості і напруженості взятих зобов'язань ;
- об'єктивна оцінка динаміки господарського розвитку підприємства;
- визначення впливу техніко-економічних чинників на досягнуті результати роботи підприємства;
- визначення внутрішньовиробничих резервів підвищення ефективності господарювання, розробка пропозицій щодо їх мобілізації;
- контроль за впровадженням пропозицій, зроблених у ході аналізу;
- поширення передового досвіду щодо підвищення ефективності виробництва;
- розробка короткострокових і довгострокових прогнозів щодо розвитку підприємства;
- прогнозування попиту продукції і можливості її збуту на внутрішньому і зовнішньому ринках з урахуванням зміни цін;
- оцінка виробничого потенціалу підприємства з урахуванням технічного рівня, необхідних інвестицій на майбутній період;
- аналіз реальних умов і обсягу матеріально-технічного забезпечення, складу та рівня кваліфікації кадрів з точки зору відповідності новим умовам виробництва;
- прогнозування на базі різноманітних розрахунків обсягу виробництва продукції і рівня собівартості фінансових результатів;
- оцінка загальної потреби підприємства в коштах, у тому числі залучених [1, с. 13].

Необхідно зробити акцент на тому, що коригування цілі аналізу, поява нових явищ і процесів, багатогранність господарських ситуацій, характер економічних процесів та багато іншого може призвести до розширення даного переліку задач економічного аналізу.

Принцип (лат. *prīncipium* – основа, першооснова) – першооснова, головна ідея, основне правило поведінки. В логічному значенні принцип є центральне поняття, основа системи, що являє узагальнення і розповсюдження будь-якого положення на всі явища тієї області, із якої даний принцип абстрагований [2, с. 294].

Щоб провести економічний аналіз та виконати задачі, які покладені на нього, слід керуватися наступними принципами:

1. державний підхід - керування законодавчими актами, нормами, положеннями сучасної державної політики;
2. науковість – використання при аналізі наукових розробок спеціальних методик, загальноновизнаних методів і прийомів аналізу;
3. комплексність – повне вивчення економічних явищ чи процесів для забезпечення їх об'єктивної оцінки;
4. системність – дотримання єдності та послідовності дослідження економічних явищ як цілісної системи у певному порядку;

5. об'єктивність – правильність, реальність даних, відображення ними справжнього стану господарювання;
6. конкретність – ґрунтування на конкретних, реально існуючих показниках;
7. точність – висновки мають ґрунтуватися на чітких розрахунках;
8. дієвість – створення таких умов, за яких результати аналізу можуть активно впливати на господарську діяльність;
9. безперервність – постійне, регулярне проведення аналізу;
10. ефективність або економічність – витрати на проведення економічного аналізу повинні бути найменшими при оптимальній глибині аналізу та його комплексності;
11. порівнянність – зіставності даних і результатів аналізу;
12. оперативність – швидке проведення аналітичного дослідження, формування чітких висновків;
13. демократичність – залучення широкого кола працівників підприємства, не обмежуючись посадами, які вони займають;
14. доступність - забезпечення достатньої гласності даних, висновків, рекомендацій;
15. принцип основної ланки – виділення найпроблемнішого місця з погляду виявлення і мобілізації резервів з підвищення прибутковості та ефективності виробництва.

Ми бачимо, що задачі та принципи економічного аналізу взаємопов'язані. Результати виконання задач підприємства будуть не ефективними, якщо не керуватися принципами, адже вони відповідають за правильне функціонування системи, без яких вона не виконувала б свого призначення, не отримала б об'єктивної інформації для прийняття ефективних, результативних, дієвих та оперативних управлінських рішень.

Отже можна зробити висновок, що при здійсненні економічного аналізу, дотримання вище перерахованих принципів є головним та визначальним для вирішення завдань та досягнення цілей підприємства.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.А., Подвальна Н.Є. Організація та методика економічного аналізу: Навч. посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт. - 2013. – 267 с.
2. Философский словарь /Под ред. И. Т. Фролова. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1981. – 445 с.

Кравець Д.Д.
наук.кер. - к.е.н. , доцент Волкова Н. А.
Одеський національний економічний університет
м.Одеса

СУТНІСТЬ МЕТОДУ ПРИЙОМА ПОРІВНЯННЯ

Одним із головних прийомів аналізу є порівняння. Порівняння як спосіб дослідження здійснюється через зіставлення одного показника (невідомого) з іншими (відомими) з метою визначення спільних рис або розбіжностей між ними.

В економічному аналізі порівняння використовують як основний або додатковий спосіб розв'язання багатьох його завдань.

Основними базами порівняння є:

- нормативні показники;
- дані попередніх періодів;
- середні галузеві показники;
- планові показники;
- показники передових підприємств або міжнародні стандарти.

Порівняння фактичних показників з нормативними дає змогу визначити рівень виконання нормативних (оптимальних) завдань Щодо обсягів та ефективності виробництва, фінансової стійкості підприємства, його ліквідності, ділової активності. Порівняння фактичних показників з показниками попередніх періодів (дня, декади, місяця, кварталу, року) уможливорює оцінювання темпів зміни цих показників, визначення тенденцій та закономірностей розвитку економічних процесів.

Порівняння із середніми показниками по галузі (міністерству, об'єднанню, концерну) є необхідним для більш повної та об'єктивної оцінки діяльності об'єкта, для вивчення загальних і специфічних факторів, що визначають результати його діяльності.

Порівняння фактичних даних із плановими показниками свідчить про рівень виконання плану за місяць, квартал, рік. Порівняння фактичних даних за попередні періоди з плановими можна використати і для перевірки обґрунтованості планових показників.

Для цього фактичні дані в середньому за три - п'ять попередніх років порівнюють із даними плану поточного року. Порівняння фактичного рівня показників із плановими є необхідним також для визначення резервів виробництва. Так, якщо план за певним показником не було виконано, то іноді це можна розглядати як невикористаний резерв підвищення ефективності виробництва.

Порівняння фактичних значень показників підприємства з кращими, що їх досягнуто на інших підприємствах галузі, торує шлях запровадженню передового досвіду та нових можливостей виробництва.

З метою отримання обґрунтованих висновків під час порівнювання необхідно враховувати умови порівняльності показників, оскільки порівнювати можна тільки якісно однорідні величини. Досягнення порівняльності показників можливе за таких умов:

- нейтралізація впливу кількісного фактора;
- нейтралізація впливу цінового фактора;
- урахування впливу структурних зрушень на обсяг виробленої та реалізованої продукції;
- забезпечення однакової тривалості періодів, що порівнюються;
- забезпечення тотожності методики розрахунку порівнюваних показників;
- урахування соціально-економічних умов розвитку досліджуваних об'єктів.

Наприклад, для порівняння фактичної та планової собівартості товарної продукції з метою нейтралізації фактора обсягу та структури доцільно планову собівартість перерахувати на фактичний обсяг та структуру випущеної продукції.

Нейтралізація цінового, або інфляційного, фактора досягається множенням базисного показника на індекс інфляції або діленням фактичного показника на нього.

Коли показники, що порівнюються, охоплюють різні проміжки часу, то це легко усувається відповідним коригуванням. Так, дані про виробництво продукції в лютому та березні є непорівнянними внаслідок неоднакової тривалості календарного періоду, проте дані про середньодобовий її випуск можна порівняти для характеристики темпів зростання.

Іноді порівняльності даних можна домогтися, якщо замість абсолютних величин взяти відносні. Наприклад, розмір прибутку підприємства без урахування масштабів діяльності цього підприємства не може характеризувати ефективність його роботи, але

показники прибутковості активів та прибутковості капіталу уможливляють об'єктивну оцінку наслідків роботи різних підприємств.

Порівняння з минулим часом пов'язано з великими складнощами, що викликані порушеннями умов порівняльності. Економічно невірним буде, наприклад, зіставлення валової товарної і реалізованої продукції за ряд років у поточних цінах, невірним буде і динамічний ряд, що характеризує рівень витрат за 3 – 5 і більш років (а іноді і за суміжні роки), який побудований без необхідних коректувань.

Порівняння з минулим періодом вимагає перерахування оборотів в однакові ціни (найчастіше в ціни базисного періоду), перерахування ряду статей витрат із застосуванням індексу цін, тарифів, ставок. Порівняння може здійснюватися як у рамках підприємства, такі поза ним.

У середині підприємства порівнюються показники роботи найкращих цехів, ділянок, відділів, найбільш передових працівників. Великий ефект дає економічний аналіз показників даного підприємства шляхом їх порівняння з показниками кращих підприємств даної системи, що працюють приблизно в однакових умовах, з показниками підприємств інших форм власності.

В економічному аналізі показники підприємства часто порівнюють із середніми показниками виробничого об'єднання, але і тут повинні дотримуватися деяких вимог. Якщо у зведеній ланці поєднуються різні за своїм виробничим профілем підприємства, то середні показники повинні обчислюватися по кожній однорідній групі підприємств.

Непорівняльність показників, спричинену застосуванням різних методик розрахунку, легко усунути перерахунком показників попередніх періодів за новою методикою.

Величини окремих показників значною мірою залежать від соціально-економічних умов розвитку підприємств. Наприклад, рівень продуктивності праці, рівень заробітної праці робітників у нашій країні та в країнах з розвиненою економікою суттєво відрізнятимуться, отже, висновки, зроблені без урахування цих відмінностей, будуть некоректними.

Порівняння звітних даних з показниками інших підприємств прийнято називати порівняльним аналізом. В процесі такого аналізу встановлюються різниці у використанні на досліджуваних об'єктах (на підприємствах, в організаціях, структурних підрозділах) виробничих ресурсів, у порівнянні дається оцінка результатів їх діяльності тощо.

Необхідно перед початком порівняльного аналізу визначити порівняльність показників, оскільки навіть однорідні по профілю готової продукції одиниці не завжди однакові по рівню техніки.

Криміналістична оцінка результатів порівняння показників веде до двох основних позицій:

1) при вивченні результатів порівняння встановлюють, чи немає непояснених з економічної точки зору відхилень:

- в сторону погіршення фінансової діяльності;
- в сторону покращення господарської діяльності, в тому числі і по порівнянню з аналогічними підприємствами.

Що може впливати на економічні показники:

- придумана господарська діяльність;
- приховання результатів діяльності (завідоме прикрашення результатів роботи);

2) - визначається, наскільки реальними були встановлені невідповідності та як реагували на них керівники підприємств, організацій та контролюючих органів. Недоліки в організації економіко-аналітичної роботи можуть бути умовою, яка спонукає виникнення злочинів, до яких можуть бути залучені робітники економічних служб підприємства.

Існують неформалізовані та формалізовані методи аналізу.

Неформалізовані (евристичні) методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До них належать: методи експертних оцінок і сценаріїв; психологічні; морфологічні; порівняльні; побудови системи показників; побудови системи аналітичних таблиць.

Ці методи застосовують в основному для прогнозування стану об'єкта на перспективу в умовах неповно використаної інформації, неможливості обліку всіх чинників, спрощеної уяви про явища економічної дійсності, тобто в умовах часткової або повної невизначеності.

Стан невизначеності характеризує відсутність будь-яких конкретних даних про можливі напрями розвитку дій та про вірогідність здійснення кожного з них у майбутньому. Ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки в них велике значення мають інтуїція, досвід та знання аналітика.

До формалізованих методів фінансового аналізу належать ті, в основу яких покладено жорстко формалізовані аналітичні залежності, тобто такі методи: арифметичних різниць; відсоткових чисел; ланцюгових підстановок; балансовий; інтегрально балансовий; диференційований; логарифмічний; модульний; індексний; тощо.

Отже, на різних етапах аналізу фінансового стану підприємства використовуються різні технічні прийоми. При цьому немає ніяких нормативів щодо їх застосування, адже це залежить від мети аналізу, наявності на підприємстві інформаційного і технічного забезпечення.

Аналізуюче викладене вище, можна зробити висновок, що основними способами забезпечення порівнянності показників є нейтралізація впливу вартісного, кількісного, структурного факторів приведенням їх до єдиного базису, а також використання середніх та відносних величин, коригуючих коефіцієнтів, методів перерахунку зі фінансової діяльності найчастіше комбінують різні технічні прийоми.

Список використаних джерел

1. Войтов, А.Г. Економічна теорія : Підручник для бакалавратів / А.Г. Войтов. - М.: Дашков и К, 2015.
2. Економічна теорія . Концептуальні основи й практика : Наукове видання . / Під ред. В.Ф. Максимової. - М.: ЮНИТИ, 2015.

Кузнецов К.А.

Наук.кер.– Кошулько Л.І

Дніпровський технікум зварювання та електроніки ім. Є.О.Патона

ЕКСПРЕС АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФІЛЮ КОМПАНІЇ НА ПРИКЛАДІ НАУКОВО-ВИРОБНИЧОГО ТОВАРИСТВА «СІТОН»

Формування профілю компанії в сучасному інтегрованому світі поряд із тим, що глобалізація набуває всесвітнього масштабу, є необхідністю. Профіль компанії надає інвесторам та адміністративному апарату можливість швидше й ефективніше приймати стратегічні та тактичні управлінські рішення.

Метою дослідження виступає практичне застосування та обґрунтування використання експрес аналізу як інструменту формування профілю компанії на прикладі НВТ «Сітон». Загалом, експрес аналіз дозволяє діагностувати визначені показники суб'єкта аналізу у короткий проміжок часу. Таким чином, використання цього інструменту набуває все більшого значення та ефективності в сучасних умовах динамічності, інтегрованості та інформатизації, що притаманні світовому та вітчизняному бізнес середовищі. При цьому, слід брати до уваги певну обмеженість отриманих результатів з позиції інформаційного забезпечення. Тому експрес аналіз слід використовувати як перший початковий(діагностичний) рівень в економічному аналізі діяльності компанії. Наступним етапом слід розглядати економічний аналіз визначених базових показників в контексті їх подальшої деталізації та виявлення факторів, що впливають на їхнє формування. Так, зокрема, при експрес аналізі профілю компанії доцільно провести подальший аналіз причинно-наслідкового характеру за кожним елементом (складовою) який формує визначений профіль.

Складовими профілю в ході дослідження визначено такі елементи: види діяльності, обрана стратегія, концепції, референтні групи, макро- та мікроекономічні фактори впливу. При цьому слід зазначити, що набір таких складових може бути доповнено враховуючи існуючу специфіку компанії. Наприклад географічну сегментацію, розміри бізнесу, сезонність. Використання визначених складових в ході експрес аналізу дозволило сформувати профіль для НВТ «Сітон».

З моменту створення НВТ «Сітон» [1] основним напрямком його діяльності були розробка і впровадження нових технологій в металургійній промисловості. У 2000 році ливарне виробництво було перепрофільовано на лиття чавунного посуду. Стратегією підприємства виступає всебічне задоволення потреб і очікувань споживачів з урахуванням динаміки зміни вимог ринку і суспільства. НВТ «Сітон» застосовує маркетингову, товарну концепції та концепцію взаємодії. Науково-виробниче товариство «Сітон» розробляє різні типи посуду, аксесуарів для посуду, млинниці, сковорідки, плити та багато чого іншого. До референтних груп цього підприємства відносяться домогосподарки; мами; чоловіки, які люблять готувати; люди, які працюють кухарями в ресторанах, та інші. Психографічне сегментування ринку за методом VALS показало, що найбільшою групою є послідовники -46%, наступною групою є митці – 29%. Далі йдуть дві маленькі групи, а саме мислителі – 18% та експериментатори – 7%. Це підтверджує актуальність та правильність формування референтних груп.

Найбільшою референтною групою є домогосподарки. Бо ця група найбільш часто зустрічається з проблемами неякісного посуду саме через це доцільним є виявлення саме їхніх потреб. Для чоловіків науково-виробниче товариство «Сітон» виготовляє триноги, мангали й решітки гриль та інші засоби. Однак в сучасному стані економічного циклу країни та економічного стану взагалі, акцентувати велику увагу на цій референтній групі не є доцільним.

За орієнтацією, НВТ «Сітон» застосовує змішаний маркетинг, тобто орієнтований як на споживача, так і на товар.

До типів маркетингу, які застосовує НВТ «Сітон» : підтримуючий, синхромаркетинг, захисний та персональний типи. Це обумовлено тим, що НВТ «Сітон» зараз знаходиться на одній з лідируючих позицій. Внаслідок цього немає потреби в завоюванні великого сегменту ринку, а є лише потреба в підтримці динаміки розвитку, захист власних позицій та налагодження зв'язку з цільовою аудиторією.

Щодо факторів макросередовища, які мають безпосередній вплив на науково-виробничу діяльність НВТ «Сітон», то до цих факторів належать економічний, політичний, політико-законодавчий та соціально-культурний. В той час як до факторів мікросередовища відносяться постачальники, маркетингові посередники, рівень

конкуренції та безпосередньо самі конкуренти, внутрішня діяльність підприємства та громадськість.

До категорії факторів мікросередовища в результаті дослідження були віднесені усі основні фактори, в той час як до категорії факторів макросередовища були віднесені лише деякі. Це викликано тим, що дія таких факторів як екологічний або демографічний має опосередкований вплив порівняно з економічним та політичним.

Якщо ж розглядати НВТ «Сітон» з боку комплексу «4Р», то можна побачити наступну конфігурацію: Product (товар) відноситься Сковороди, Сковорода сотейник, Млинниці, Сковороди гриль, Сковороди WOK, Сковороди порційні, Жаровні, Каструлі, Утятниці, Казани та інше; До Place (місце) відноситься інтернет-магазини, Торгові точки у Києві, Дніпрі, Харкові, Донецьку, Одесі; До Price (ціни) та цінової політики відноситься спектр цін на проміжку від 93 - 820 грн. за одиницю продукції (станом на 2017) [2]; До Promotion (просування) відноситься маркетинговий відділ, який займається цим питанням;

Таким чином, проведене дослідження дозволило констатувати наступне. Формування профілю компанії є важливим компонентом конкурентоспроможності та залучення інвестицій поряд із тим, що маючи практичний приклад оновлення цих даних не буде потребувати значну кількість ресурсів. Однак створюючи профіль компанії треба бути надзвичайно обережним й прискіпливим, бо помилка в його створенні буде мати катастрофічні наслідки.

З іншого боку, сучасний світ характеризується мінливістю та інформатизацією, що потребує швидко прийняття адміністративних та управлінських рішень. Саме для цього й був розроблений приклад практичного застосування експрес аналізу. Завдяки даному прикладу в майбутньому складання експрес аналізу буде забирати набагато менше часу, що призведе до зростання ефективності таких аналітичних моделей.

Список використаних джерел

1. Науково-виробниче товариство «Сітон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу.: <http://www.syton.com.ua/>
2. Інтернет-магазин Hotline [Електронний ресурс]. – Режим доступу.: <http://www.syton.com.ua/http://hotline.ua/brands/siton/products/>

Лізко Є.О.

наук. кер. – старший викладач Бланарь О.П.

Одеський національний економічний університет
м.Одеса

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

У сучасній економічній науці немає однозначного підходу до визначення фінансового аналізу. Окремі науковці схилиються до думки, що фінансовий аналіз – це метод оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства.

Вчена Ізмайлова К.В. вважає, що “фінансовий аналіз – це метод оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства”. Майже аналогічне визначення дають вчені Кіндрацька Г.І., Білик М.С. і Загородній А.Г. “Фінансовий аналіз – це метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі даних бухгалтерського фінансового обліку і звітності”.

На погляд Герасименко Т.О., ототожнювати фінансовий аналіз із методом оцінки та прогнозування фінансового стану недоречно, так як це значно звужує сферу його застосування в управлінні підприємством [1,3]. Ряд науковців, даючи визначення

фінансового аналізу, основний акцент роблять на аналітичних процедурах або ж методичних прийомах. Що знову ж таки не є вірним підходом.

У відповідності до методичних вказівок “Фінансовий аналіз - це сукупність аналітичних процедур, що базуються на загальнодоступній інформації фінансового характеру і призначені для оцінки стану ефективності використання економічного потенціалу підприємства, а також прийняття управлінських рішень стосовно оптимізації його діяльності або участі в ній”. Більш вдалим, на наш погляд, є визначення фінансового аналізу, яке подано вченими Білик М. Д., Павловською О. В., Притуляк Н. М., Невмержицькою Н. Ю. та Шеремет О.О. Доречним є те, що зазначені економісти вбачають у фінансовому аналізі процес дослідження. При цьому вчені Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. зазначають, що це ще й засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру.

Згідно методики аналізу запропонованої Міністерством фінансів України, “Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку, це засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру” [2. с. 11].

Окрім неоднозначного підходу до тлумачення терміну “фінансовий аналіз” на сьогоднішній день залишаються невирішеними окремі методичні питання. Насамперед це стосується внутрішньої структуризації фінансового аналізу. Більшість науковців ототожнюють фінансовий аналіз лише з аналізом фінансового стану підприємства, що є некоректним, оскільки це звужує мету, зміст, інформаційну базу фінансового аналізу та можливості використання його результатів в управлінні. Спроба провести певну структуризацію фінансового аналізу була зроблена на законодавчому рівні, про що свідчать нормативні акти Міністерств економіки та фінансів, Фонду державного майна, Укоопспілки.

Щодо Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, то воно було розроблено з метою встановлення єдиного порядку та основних методичних засад проведення поглибленого аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. У ньому зазначено, що “фінансовий аналіз діяльності підприємства - комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнутих фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів фінансового аналізу за даними бухгалтерської (фінансової) звітності підприємства” [3]. У ньому визначені і основні етапи фінансового аналізу підприємства. Вони включають: оцінку майнового стану підприємства та динаміки його зміни; аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; аналіз ліквідності; аналіз ділової активності; аналіз платоспроможності (фінансової стійкості); аналіз рентабельності.

Розробники даного положення з незрозумілих міркувань виділили окремо аналіз ліквідності і аналіз платоспроможності. Причому, поняття платоспроможності ототожнюються з поняттям фінансової стійкості. Дещо інший підхід до методики фінансового аналізу спостерігається у наказі Міністерства фінансів України № 170 від 14.02.2006 р. „Про затвердження Методики аналізу фінансово- господарської діяльності підприємств державного сектору економіки”[2].

У ньому зазначені такі основні компоненти фінансового аналізу діяльності підприємства: горизонтальний фінансовий аналіз, який проводиться з метою вивчення динаміки окремих фінансових показників, розрахованих за даними фінансової звітності за певний період часу; вертикальний фінансовий аналіз, який базується на порівнянні питомої ваги окремих структурних складових; порівняльний фінансовий аналіз, який проводиться для зіставлення планових та фактичних показників, фактичних і нормативних (галузевих, загальних) показників; аналіз фінансових коефіцієнтів, який

полягає у зіставленні показників звітності та (або) фінансового плану з метою розрахунку коефіцієнтів: коефіцієнт платоспроможності (ліквідності), оцінки оборотності активів, фінансової стабільності підприємства тощо; факторний фінансовий аналіз, який проводиться для оцінки впливу окремих чинників на рівень відповідних результативних показників.

Розгляд методичних підходів, зазначених у нормативних документах, показав, що фінансовий аналіз, пов'язаний із оцінкою окремих сторін діяльності, і не передбачає комплексного підходу. Щодо підходів вчених, то в основному вони притримуються такої ж думки. На нашу думку, при визначенні напрямів проведення внутрішньогфінансового аналізу необхідно враховувати специфічні особливості та галузеву приналежність суб'єкта аналізу. Також певні труднощі виникають на практиці при розрахунку фінансових коефіцієнтів. Це пов'язано насамперед з неймовірно великою кількістю коефіцієнтів, які безпроблемно можна розрахувати за даними фінансової звітності, проте немає систематизації щодо коефіцієнтів. Як показують дослідження, найбільш суттєвим недоліком є те, що результати фінансового аналізу у більшості випадків є недостовірними, так як ґрунтуються на неточній з об'єктивних і суб'єктивних причин інформації.

Висновок. Неоднозначний підхід науковців до визначення фінансового аналізу та його призначення накладає свій відбиток на методиці проведення. У зв'язку з цим невирішеними залишаються питання внутрішньої структуризації фінансового аналізу та розробки чіткої методики його проведення.

Список використаних джерел

1. Ізмайлова К. В. Сучасні технології фінансового аналізу : навч. посібник / К. В. Ізмайлова. – К. : МАУП, 2012. – 52 с.
2. Міністерство фінансів України. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки. Наказ № 170 від 14.02.2006 р. <http://search.ligazakon.ua>
3. Міністерство фінансів та Фонд державного майна. Фінансовий аналіз діяльності підприємства Наказ від 26.01.2001р. №49/121. <http://search.ligazakon.ua>

Мальчева М.Д.

наук. кер. – к.е.н., доцент Волкова Н.А.

Одеський національний економічний університет
м. Одеса

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Прийоми кореляційного аналізу використовуються для визначення тісноти зв'язку між факторами, що вивчаються.

Динамічне програмування – сукупність математичних засобів для досягнення оптимальних результатів господарської діяльності. Воно застосовується для аналізу розподілу капітальних вкладень, розміщення заправних баз, визначення оптимальних партій відвантаження контейнерів тощо. Теорія ігор і масового обслуговування надає можливість вивчення економічних явищ у ситуаціях ігрового характеру. Використовується для : визначення масових явищ імовірного характеру, кількісної оцінки процесів масового обслуговування тощо.

Матричний спосіб, оснований на лінійній алгебрі. Він застосовується для виявлення впливу факторів на процеси та явища господарської діяльності; надає можливість одержати найбільш точні, порівняно з іншими, результати. Важливе місце в математико-статистичних методах займають кореляційно-регресійний аналіз (КРА),

дисперсійний аналіз, багатомірні статистичні методи. Методи КРА націлені на пошук впливу між набором незалежних перемінних та однієї залежної. Зв'язок між перемінними подається за допомогою математичної моделі, що задається деяким рівнянням. Моделі дисперсного аналізу на відміну від регресійних мають справу з якісним характером незалежних перемінних.

Основною задачею аналізу є оцінка впливу факторів, що виражається чисельними значеннями статистичних характеристик.

Багатомірний аналіз (метод головних компонентів, головних факторів, кластерний аналіз) дає можливість одержувати загальні висновки щодо всієї сукупності даних.

Математико-статистичні методи вивчення зв'язків, названі інакше стохастичними.

Стохастична модель – це, як правило, рівняння регресії, при її побудові моделюванням, є деякою мірою доповненням і поглибленням детермінованого аналізу.

Оскільки стохастична модель – це, як правило, рівняння регресії, при її побудові повинні виконуватися такі умови: випадковість спостережень; наявність однорідності сукупності як якісної, так і кількісної (показником кількісної однорідності сукупності даних є показник варіації); наявність спеціального математичного апарата (наприклад, інструменти аналізу автокореляцій для аналізу рядів динаміки).

Основна сфера додатка стохастичних моделей – це проблемно-орієнтований і тематичний аналіз. Стохастичне моделювання призначене для рішення трьох основних задач: установлення самого факту наявності (або відсутності) статистично значимого зв'язку між досліджуваними ознаками; прогнозування невідомих значень результативних показників за заданим значенням факторних ознак (задачі екстраполяції й інтерполяції); виявлення причинних зв'язків між досліджуваними показниками, вимір їхньої тісноти і порівняльний аналіз ступеня впливу.

Прийом семикратного пошуку полягає в систематичному багатократному застосуванні матриць 7×7 , таблиць і деяких способів. Згідно з цим методом творчий процес поділяють на сім стадій: аналіз проблемної ситуації; виявлення найкращих умов використання аналізованого об'єкта; формулювання завдання; генерація висунутих пропозицій щодо вирішення цього завдання; конкретизація варіантів; добір найкращих варіантів; реалізація рішення. Прийом асоціацій та аналогій полягає у виникненні нових ідей та пропозицій внаслідок зіставлення з іншими більш чи менш аналогічними об'єктами, навіть з інших сфер природи і суспільства. Прийом колективного блокнота і контрольних завдань передбачає висунення незалежних ідей кожним експертом у вигляді «блокнотанапрацьованих варіантів».

У цьому блокноті він характеризує кожен варіант опису, дає їм обґрунтування та здійснює їх ранжування. Потім надають підсумкову оцінку за всіма висунутими ідеями та обґрунтованими варіантами змін. Пізніше експерти віддають свої блокноти координаторові, який на їхній підставі дає узагальнену оцінку. Прийом контрольних запитань полягає у розв'язанні аналітичної задачі за допомогою добре підготовленого наперед списку допоміжних запитань, які залежать від специфіки досліджуваного об'єкта та цілей і завдань аналізу, наприклад від пошуку резервів скорочення матеріальних витрат на виготовлення виробу відповідають на запитання: чи можна замінити структуру суміші; чи можна використати замінники?

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт. – 2015
2. Попович П.Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві. – Тернопіль: Економічна думка, 2008
3. Мельничук М.М. Основи економічного аналізу. – К., 2005

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ВТОРИННИХ СИРОВИННИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВАМИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Будівельна галузь характеризується значною залежністю від імпортованих і вітчизняних будівельних матеріалів, безперервно зростаюча вартість яких гальмує впровадження передових технологій та підвищує вартість будівництва. Тому необхідно розглянути раціональність використання вторинних сировинних ресурсів підприємствами будівельної галузі в Україні для зниження вартості будівельних робіт.

Пошукам шляхів забезпечення ефективного функціонування економічного механізму будівельної галузі приділено багато уваги у роботах зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів таких, як С.В. Кара-Мурза [1], М. Вельш, С. Верне [2], Б.А. Колтинюк [4], Н.А. Волкова, В.П. Короваєв, І.О. Апарін, А.І.Семенова, Г.Й.Крель[5] та ін. Запропоновані авторами напрями покращення діяльності економічного механізму будівельної галузі є вірними та актуальними, але потребують узгодження, або, іншими словами, комплексного підходу до вирішення проблеми використання як природних ресурсів так і вторинних сировинних ресурсів.

Метою дослідження є формування економічного механізму використання вторинних сировинних ресурсів будівельними підприємствами і аналіз економічних показників використання вторинних сировинних ресурсів для визначення можливості збільшення величини отриманого підприємством.

Будівництво відноситься до галузі, що споживає велику частку природних сировинних ресурсів країни та значну частину продукції ряду інших галузей промисловості. Так у будівництві споживається 20-32% загальнонаціонального виробництва сталі, 17-34% алюмінію, 20-25% пластмас, 20-25% дерева [6]. Подальший економічний розвиток будівельної галузі в умовах високого енерго- та ресурсовитратного господарювання потребує збільшення використання взаємозамінних сировинних ресурсів. Особливо це стосується мінеральної сировини та палива, що значною мірою впливає на зниження собівартості будівництва і є найважливішою складовою оцінки рівня інтенсифікації будівельної галузі. Загальновідомо, що зниження матеріаломісткості будівництва, як за обсягом на одиницю будівельної продукції, так і за номенклатурою матеріалів і виробів, що застосовуються, робить істотний вплив на економіку народного господарства в цілому.

До резервів та шляхів розвитку будівельної галузі відносяться: збільшення випуску прогресивних видів матеріалів і збірних конструкцій; підвищення ступеня концентрації та технічного рівня виробництва; всебічний розвиток комбінування виробництва на основі комплексного використання сировини та відходів промисловості [4]. Матеріаломісткість будівельної продукції визначається як відношення матеріальних витрат у складі кошторисної вартості БМР до їх загального обсягу [5, с.84]. Чим менше цей показник, тим вище показник інтенсифікації витрати ресурсів у будівництві при збереженні ціни на ресурси, асортимент та структури будівельно-монтажних робіт. Але, враховуючи, що в державі до цього часу відсутні показники офіційної статистичної звітності щодо енергоємності ВВП, енергоємності видів продукції та валової доданої вартості у галузях, визначити матеріаломісткість

будівельної продукції на рівні галузі неможливо [4, с.65]. Приблизну картину можна отримати порівнюючи показники вартості обсягів будівельних робіт (табл.1).

Таблиця 1

Показники вартості будівельних робіт, виконаних власними силами будівельних організацій за укладеними договорами підряду і субпідряду, та робіт, виконаних господарським способом, за 2016 рік [7]

Області	Виконано за 2016рік, млн.грн.	У % до		Місце регіону	
		2015 року	Загального обсягу виконаних будівельних робіт	За обсягами виконаних робіт	За темпами росту до 2015 року
А	1	2	3	4	5
Усього по Україні	60454,3	111,1	100,0	х	х
Вінницька область	1446,4	120,1	2,4	11	5
Волинська область	630,6	123,3	1,0	21	3
Дніпропетровська область	4464,3	115,8	7,4	3	10
Житомирська область	704,5	120,6	1,2	19	4
Закарпатська область	438,3	95,0	0,7	27	24
Запорізька область	1420,5	102,7	2,3	12	16
Івано-Франківська область	878,7	116,0	1,5	15	9
Київська область	2658,7	125,3	4,4	7	2
Кіровоградська область	544,7	117,5	0,9	23	6
Львівська область	2538,1	96,6	4,2	8	21
Миколаївська область	1356,7	89,5	2,2	13	25
Одеська область	3516,2	116,5	5,8	5	8
Полтавська область	3303,9	102,5	5,5	6	17
Рівненська область	888,0	67,4	1,5	14	27
Сумська область	595,2	105,7	1,0	22	13
Тернопільська область	671,5	78,1	1,1	20	26
Харківська область	3815,5	102,5	6,3	4	18
Херсонська область	438,4	100,1	0,7	25	19
Хмельницька область	737,4	104,8	1,2	17	14
Черкаська область	768,5	104,5	1,3	16	15
Чернівецька область	721,0	98,3	1,2	18	20
Чернігівська область	498,1	114,7	0,8	24	11
м. Київ	14340,0	116,5	23,7	1	7

Зміна вартості будівельних робіт порівняно з 2015 роком, зумовлена подорожчанням палива, енергоресурсів та зростанням вартості будівельних матеріалів. Відновлення обсягів будівництва в Україні за останні роки сприяло їх збільшенню і вплинуло на обсяг будівельних матеріалів та якісні характеристики.

Ринок вторинних ресурсів – це сукупність економічних відносин між юридичними і фізичними особами щодо купівлі ними товарів, які використовуються

для заміщення первинної сировини або її часткового заміщення відповідно до їх функціонального призначення і має розвиватися на основі саморегулювання та при підтримці держави.

На жаль сьогодні цей сегмент є не достатньо розвинений, але в останні роки він набирає все більшу популярність та розвиток. Основними вторинними сировинними матеріалами, що пропонуються на ринку є вторинний щебень, подрібнені бетон і цегла

В даний час після демонтажу будівлі в середньому близько 50-60% вторинного щебеню використовується для відсіпки майданчиків, тимчасових доріг, засипки котлованів при підготовці території під будівництво. Такий варіант економічніше. Наприклад, якщо щебін з бетону сьогодні коштує близько 75 грн. за куб. м, то вартість гранітного в кілька разів вищий і становить приблизно 250 грн. за куб. м плюс витрати на доставку його на будмайданчик. Аналізуючі ці данні, можна вирахувати відсоток економії - 333,33%, тобто використання у будівельних процесах вторинного щебеню дає підприємству змогу знизити витрати на це матеріал майже у 3,5 рази.

Економічна ефективність повторного використання цих ресурсів дозволяє в 2-3 рази знизити собівартість готового вторинного продукту, а в перспективі це навіть може дозволити знизити собівартість будівництва одного кв. метра будівлі.

Узагальнюючи наведені дані можна зазначити, що обсяги виробництва будівельних матеріалів повинні задовольняти потреби будівництва. Такий підхід потребує розвитку прогресивних будівельних матеріалів та конструкцій, технологій виробництва традиційних будівельних матеріалів, у тому числі з використанням відходів і попутних відходів промисловості, розробки енергозберігаючих технологій і заходів щодо раціонального використання енергоресурсів, взаємодія цих заходів у розробці ефективного економічного механізму використання вторинних ресурсів у промисловості. Отже, важливими резервами та шляхами розвитку будівельної галузі є: збільшення випуску прогресивних видів матеріалів і збірних конструкцій; підвищення ступеня концентрації та технічного рівня виробництва; модернізація діючих підприємств; всебічний розвиток комбінування виробництва на основі комплексного використання сировини та відходів промисловості.

Одним із напрямків перспективного розвитку ринку будівельних матеріалів є перехід до безвідходного виробництва, як результату дії складових технологічного, екологічного, організаційного, соціального та економічного характеру. Показником результативності безвідходного виробництва є його ресурсозберігаючий ефект, що отримується у прирості кінцевого продукту при скороченні обсягів використання природної сировини. За підрахунками економістів, використання безвідходних технологій дає дворазову економію фінансових засобів порівняно з розробкою й освоєнням нових природних ресурсів. Вплив науково технічного прогресу на використання відходів виробництва полягає у створенні можливості переходу до використання нових видів будівельних матеріалів, розробка яких є економічно доцільною.

Важливим показником результативності в такому разі будуть показники повного чи безвідходного використання ресурсів, використання у виробництві вторинних ресурсів промисловості, що зменшують собівартість товару, і, таким чином, значно підвищують його конкурентоздатність. У свою чергу, розглядаючи такі складові, що забезпечують підвищення інтенсифікації будівельної галузі, як: використання енерго- та ресурсозберігаючих технологій, використання нових типів прогресивних конструкцій, технологій та виробів і матеріалів із заданими властивостями, використання вторинних сировинних ресурсів та безвідходних технологій, можна сказати, що їх виконання потребує окремого детального розгляду.

Пропонуємо шляхи забезпечення успішного функціонування економічного механізму використання вторинних сировинних ресурсів підприємствами будівельної галузі. Виконання поставлених операційних, тактичних та стратегічних завдань

забезпечують дієвість економічного механізму використання вторинних сировинних ресурсів будівельними підприємствами та відповідає вимогам підвищення інтенсифікації будівництва. Якщо будівельні підприємства будуть здійснювати політику інтенсифікації визначену Мінрегіонбудом, як використання нових типів прогресивних конструкцій, технологій та виробів і матеріалів, використання енерго- та ресурсозберігаючих технологій, використання вторинних сировинних ресурсів та безвідходних технологій, то це забезпечить, як підвищення як їх прибутковості, так і перспективний розвиток економічного механізму діяльності підприємств будівельного комплексу.

Основними моментом у формуванні підприємства власного механізму використання вторинних сировинних ресурсів є визначення потреби у взаємозамінних матеріалах, аналіз динаміки зміни вагомості прямих витрат у складі кошторисної собівартості, використання нових типів прогресивних конструкцій, технологій та виробів і матеріалів, розширення номенклатури будівельних матеріалів з використанням вторинних сировинних ресурсів.

Темпи розвитку традиційного ресурсного потенціалу недостатні для економічного розвитку будівельної галузі. Тому така ситуація потребує принципово нового підходу до стратегії її економічного розвитку. Комплексне використання вторинних сировинних ресурсів повинне стати одним з головних факторів досягнення стійких темпів економічного зростання галузі. Стратегія ресурсозбереження та інтенсифікації будівельної галузі передбачає відмову від одноразового використання ресурсів. Збалансований та пропорційний її розвиток тісно пов'язаний з безвідходним типом виробництва, що заснований на комплексному використанні природно-сировинної бази, утилізації відходів як джерела сировини та матеріалів. Для успішного вирішення поставлених завдань потрібне детальне вивчення та пошук шляхів зниження собівартості будівельних матеріалів та конструкцій та розробки дієвого механізму ціноутворення прогресивних виробів та матеріалів. Результати аналізу аналітичних показників показують позитивну взаємозалежність між використанням вторинних сировинних ресурсів та головним показником діяльності підприємства – отримуваним прибутком.

Список літератури:

1. Kara-Murza S.G. Hodnoceni. Component vyzkymnehopotecialu. – Teoierozvojevedy. Pr.1980, t.4, c.1,s.23-34.
2. Walsh V., Wearne S.H. Prijectmanagementfor R&D equipment: A prescriptive attach R&D management, Oxford, 1981,vol.11, №3, p.123-125.
3. Волкова Н.А. Аналітична оцінка оптимізації фінансових ресурсів підприємств // Харківська національна академія міського господарства, Збірник наукових праць № 100 – Харків: 2011. – С. 248-252.
4. Колтынюк Б.А. Территориальная организация строительства: (Прогноз, план, НТП) – Л.: Стойиздат. Ленингр. отд., 2009.–160с.
5. Короваев В.П. Система показателей і методи визначення інтенсифікації будівельного виробництва / Интенсификация строительного производства в странах – членах СЭВ/И.Л. Апарин, А.И. Семенова, Г.И. Крель и др., Редкол.: А.Н. Грамматииков (гл.ред.) и др. – М.: Стройиздат, 2016.– С.83-85.
6. Мінрегіон планує зменшити імпортозалежність українського будівництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minregion.gov.ua/index.php?option>. – Назва з титул. екрану.
7. Галузева програма підвищення енергоефективності у будівництві на 2014-2016 роки [Електронний ресурс] Режим доступу: http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=1195:

ДЕЯКІ ПИТАННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ ВКФ «ЮВІКС»

На стабільність економічного розвитку держави позитивно впливає налагодження тісних господарських зв'язків між суб'єктами господарювання. У цьому контексті важливо забезпечити високу фінансову стійкість суб'єктів ринку, що сприятиме мінімізації фінансових ризиків для всіх учасників розрахунків, скороченню неплатежів, активізації кредитних відносин і, врешті, підвищенню ефективності економічних процесів у господарському обороті України. Відтак об'єктивною умовою підтвердження ефективної діяльності підприємства протягом року є дотримання показників фінансової стійкості, основні з яких розраховуються на підставі балансу. Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства.

В умовах ринкового способу господарювання проблема забезпечення фінансової стійкості дуже гостро постала перед українськими підприємствами, що зумовило значний інтерес до неї з боку науковців. Так, питання оцінки та забезпечення фінансової стійкості підприємств розглядаються у працях вітчизняних науковців, серед яких: І.Бланк, І.Дем'яненко, Л. Докієнко, М. Заюкова, М. Кизим, М. Коробов, Н. Мамонтова, А. Чупіс, Л. Шаблиста; дослідженню механізму управління фінансовою сталістю підприємства присвячені роботи В. Плиси; вивченням проблем досягнення фінансової стабільності підприємств займається Т. Керанчук. Теоретико-методологічні питання фінансової стійкості набули значного розвитку і в працях зарубіжних економістів таких як: М. Абрютіна, І. Балабанов, Є. Брігхем, Дж. Ван Хорн, А. Грачов, В. Ковальов, М. Крейніна, Р. Сайфулін, О. Стоянова, М. Федотова, А. Шеремет [2].

Загальноприйнято, що фінансова стійкість передбачає те, що ресурси, вкладені у підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень від господарювання, а одержаний прибуток – забезпечувати самофінансування й незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування майна (активів) [4].

На думку М.Д. Білика, О.В. Павловської та інших, складовими елементами фінансової стабільності є фінансова рівновага підприємства, ресурсна, потенційна та фінансова стійкість [1].

Фінансова стійкість підприємства визначається, насамперед, оптимальною структурою як активів, так і джерел фінансування підприємства. Процес оптимізації даної залежності називається лівериджем. Його можна розглядати як фактор, незначна зміна якого може призвести до значної зміни результативних показників, тому ліверидж розглядається як процес управління активами й направлений на зростання прибутку [4].

У світовій і вітчизняній фінансово-аналітичній практиці розроблено систему фінансових коефіцієнтів, які відображають різні аспекти стану активів і пасивів балансу, характеризуючи фінансову стійкість підприємства. За змістом відносні показники фінансової стійкості доцільно розділити на три групи:

1. Показники структури джерел формування капіталу, що характеризують співвідношення між розділами пасиву балансу.

2. Показники стану оборотних активів, що характеризують співвідношення між розділами та статтями активу й пасиву балансу.

3. Показники стану основного капіталу, що характеризують співвідношення між розділами та статтями активу балансу [3].

Аналіз стійкості фінансового стану підприємства дозволяє виявити стан рахунків підприємства, що гарантує його стабільність, платоспроможність та характеризує наскільки правильно підприємство управляло своїми ресурсами на протязі періоду, який аналізується.

Даний аналіз необхідний для підприємства не тільки з метою оцінки і прогнозування фінансової діяльності, а й для зовнішніх інвесторів коли виникає питання відстрочки платежу чи про надання комерційного кредиту.

Критерії оцінки фінансового положення – ліквідність і платоспроможність підприємства, тобто здатність своєчасно та в повному обсязі провести розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями.

Фінансова стабільність підприємства являється залогом виживання компанії на ринку.

Проведемо аналіз фінансової стійкості на базі підприємства ТОВ ВКФ «Ювікс».

Таблиця 1

Аналіз фінансової стійкості

№	Показники	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	Зміна
1.	Коефіцієнт автономії	0,8958	0,9599	+0,0641
2.	Коефіцієнт фінансової залежності (рекомендоване значення > 1)	1,1163	1,0418	-0,0745
3.	Коефіцієнт фінансового ризику (рекомендоване значення ≤ 1)	0,1163	0,0418	-0,0745
4.	Коефіцієнт мобільності	0,3989	0,1244	-0,2745
5.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (рекомендоване значення $\geq 0,1$)	0,2531	0,0793	-0,1738
6.	Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами (рекомендоване значення ≥ 1)	1,6001	2,5513	+0,9512
7.	Коефіцієнт автономії джерел формування запасів (рекомендоване значення – збільшення)			
8.	Коефіцієнт кредиторської заборгованості	0,1859	0,1063	-0,0796
9.	Коефіцієнт співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю (рекомендоване значення $= 1$)	8,5481	17,8441	+9,296

Аналіз даних показав, що фінансова стійкість підприємства на кінець звітного року в порівнянні з кінцем попереднього року значно покращилась. Це підтверджується позитивною динамікою коефіцієнта автономії, що зріс з 89,58% на кінець звітного року до 95,99% в поточному році, що на 6,41% більше ніж у минулому році.

Питома вага власного капіталу підприємства у складі джерел фінансування його активів на кінець попереднього року складає 89,58%, а на кінець звітного року – 95,99%, що є вище рекомендованого рівня $\geq 0,5$.

Розрахунки свідчать, що на підприємстві протягом усього досліджуваного періоду зменшувався об'єм власних оборотних коштів, про це нам свідчить коефіцієнт маневреності власного капіталу, що знизився на 17,38%.

Отже, в минулому році та в звітному було вкладено власного капіталу для купівлі сировини та матеріалів 25,31% та 7,93% відповідно.

Проте це не являється негативним показником діяльності підприємства, оскільки основним та єдиним видом діяльності даного підприємства є здача в оренду нежилых приміщень, тому дане підприємство не має потреби у закупці матеріалів та сировини.

Також, не менш важливим є питання відносно дебіторської та кредиторської заборгованості. На підприємстві, що аналізується спостерігається наступна тенденція: сума дебіторської заборгованості значно більша ніж кредиторська заборгованість.

Співвідношення дебіторської заборгованості до кредиторської в минулому році склало 8,5481, а в звітному році - 17,8441. Як ми бачимо відбувся стрімкий ріст на 9,296.

Проте це не є негативним показником так як, значна сума дебіторської заборгованості складає попередня оплата по рахунку 631 постачальникам підприємства за електроенергію та газ, ПДВ до відшкодування з бюджету.

Також, позитивним фактом є свідчення про низьку кредиторську заборгованість підприємства перед постачальниками та відсутність позикових коштів. Це свідчить про високу платоспроможність підприємства.

Проаналізувавши всі дані можна дійти висновку, що підприємство має нормальну фінансову стійкість.

Вважаємо за доцільне порекомендувати управлінському персоналу товариства вдатися до збільшення власних обігових коштів шляхом зниження собівартості послуг завдяки економії комунальних та експлуатаційних послуг, а також підвищення орендної плати до ринкової вартості одного метра квадратного.

Доцільним також є впровадження на підприємстві нових видів діяльності, це дасть змогу отримати додатковий прибуток.

Список використаних джерел

1. Кривоконь О.С. Удосконалення класифікації типів фінансової стійкості. // Економіка АПК. – 2007. – № 5. – С. 129.
2. Приймак І.І. Стратегічний аналіз фінансової стійкості підприємства. // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики – 2012. – № 3(19). С. 55 – 68.
3. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз бізнесу: Навч. посібн. – Полтава: ІнтерГрафіка, 2004. – 288 с.
4. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібн. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2002. – 360 с.

МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

У статті розглядаються методи економічного аналізу, які використовуються з метою більш детального дослідження явищ, висвітлено характерні риси для кожного з них та сфери їх застосування.

Останнім часом методи економічного аналізу набувають все більшої популярності. Це викликано прагненням України до Євроінтеграції, що вимагає від вітчизняних підприємств підвищення конкурентоспроможності своїх товарів та послуг, впровадження ефективних форм управління підприємством та процесом виробництва.

Розвиток економіки в умовах глобалізації вимагає від підприємств дотримання обов'язкових міжнародних стандартів для провадження успішної діяльності на міжнародній арені. Все це зумовлює використання на підприємстві методів економічного аналізу.

Вивченням сутності методів економічного аналізу займалися такі українські науковці: Андрєєва Г.І, Болюх М. А., Попович П.Я., Серединська В.М., Мних Є.В. та інші.

Економічний аналіз – це сукупність знань, які пов'язані з дослідженням економічних процесів, їх розвитку та взаємозв'язку, факторів, які впливають на дані процеси та об'єктивна оцінка їх стану. Об'єктом аналізу виступає діяльність підприємства та її економічні результати. Предметом аналізу є причинно-наслідкові зв'язки економічних об'єктів, за допомогою яких можна визначити як змінюються фінансові результати діяльності за рахунок впливу того чи іншого фактору. Предмет аналізу розкривається через його об'єкти, а саме: фінансовий стан підприємства, обсяги виробництва та продажів, конкурентоспроможність підприємства, забезпеченість ресурсами, тощо [2].

Методи економічного аналізу – це сукупність способів, завдяки яким відбувається безперервне, комплексне та взаємопов'язане дослідження явищ, виявлення тенденцій розвитку того чи іншого об'єкту, процес прийняття та обґрунтування управлінських рішень, а також кількісне та якісне вимірювання впливу окремих факторів на досліджуваний об'єкт[1]. В ході практичного використання методів аналізу кожному з них притаманні певні особливості, сукупність яких висвітлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості використання методів економічного аналізу

Особливості методів	Характеристика
01	02
Комплексний, системний підхід до економічного аналізу досліджуваних явищ та процесів	Дотримання принципів комплексності та системності в ході виконання економічного аналізу як окремого елементу системи, так і в цілому. Підсумки діяльності оцінюються як наслідок складної взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів.
Обов'язкове використання в ході аналізу системи показників	Полягає у отриманні кількісних характеристик об'єкту, що вивчається.

01	02
Виявлення взаємозалежності та взаємозв'язку між показниками і факторами, які безпосередньо впливають на об'єкт дослідження.	Побудова багатофакторних моделей, з метою виявлення які фактори мають найбільший вплив на господарську діяльність.
Вивчення економічних явищ у динаміці в розрізі дії економічних законів	Необхідне детальне вивчення закономірностей та тенденцій, які мають прямий вплив на об'єкт, з метою виявлення недоліків в господарській діяльності та подальшому прогнозуванню основних параметрів. Адже господарська діяльність відрізняється соєю циклічністю, в якій стадії періодично повторюються.
Розподіл загальних показників на складові	Полягає у розділенні досліджуваних показників на складові за місцем, часом, факторами формування, тощо.
Узагальнення отриманих результатів	Включає в себе формування висновків за проведеним аналізом, висвітлення нагальних проблем та пропозиції щодо заходів з подальшої оптимізації діяльності.

На практиці розрізняють велику кількість різноманітних методів економічного аналізу, які можуть використовуватися як окремо, так і комплексно. На мою думку, для більш детального аналізу доцільно поєднувати одразу декілька методів аналізу, це дозволить глибше заглянути у сутність проблеми та дати їй відповідну оцінку. Класифікація методів економічного аналізу представлена на рис.1.

Рис. 1 Класифікація методів економічного аналізу

Для повного і глибинного аналізу діяльності підприємства частіше використовуються різноманітні традиційні методи економічного аналізу. До них відносять: метод спостереження, групування, деталізації, порівняння, балансовий метод та методи елімінування.

Метод спостереження полягає у активному та цілеспрямованому сприйнятті досліджуваного об'єкта, з метою отримання знань про характерні властивості, сторони та відносини такого об'єкта. Цей метод може бути організованим як спеціально, так і проводитись на основі наявної звітності підприємств.

Для отримання кількісних показників економічного процесу або явища використовують такий метод, як вимірювання. Він дозволяє побачити різні сторони діяльності підприємства з точки зору системи економічних показників, які групуються за наступними ознаками:

1. За характером відображення: натуральні та вартісні;
2. За змістом економічних процесів: кількісні та якісні;
3. За місцем у причинно-наслідкових відносинах: результативні та факторні;
4. За дією факторів: прості та складні;
5. За методом розрахунку: питомі та об'ємні.

В ході оперування великим обсягом інформації постає питання у її систематизації, одним із методів такого систематизування є групування, що представляє з себе зведення наявних даних у певні однорідні групи або навпаки деталізація одиниць сукупності на групи.

Для вирішення конкретних завдань групування поділяється на наступні види:

1. Структурне групування – це розподіл однорідної сукупності одиниць на групи. Прикладом такого групування може бути розподіл працівників підприємства за стажем роботи, віком, тощо.
2. Типологічне групування – полягає у розподілі сукупності різнорідних одиниць на групи, які є якісно однорідними в тому чи іншому відношенні. Це може бути, наприклад, групування підприємств за їх формою власності або групування працівників за статевовіковою ознакою, тощо.
3. Аналітичне групування проводять з метою встановлення, чи існує взаємозв'язок між двома або більше явищами. Як приклад, це може бути залежність між стажем роботи працівника та продуктивністю його праці.

Таким чином, застосування економічного аналізу поступово стає обов'язковою складовою процесу прийняття управлінських рішень на підприємствах. Це зумовлює активний розвиток методів економічного аналізу, тому що для відповідності сучасним вимогам, підприємству необхідна своєчасна реакція на повсякденні зміни зовнішнього середовища та надійні інструменти управління.

Список використаних джерел

1. Бойко Л. О. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки/ Л. О. Бойко, Р. М. Волчек, Н. А. Волкова та ін. – Одеса, ОДЕУ, 2010 – 351 с.
2. Єлець О. П. Методи економічного аналізу [Електронний ресурс] / О. П. Єлець // Вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_3_053.pdf.
3. Ізмайлов Я. О. Розвиток методології економічного аналізу господарської діяльності підприємств у постіндустріальній економіці / Я. О. Ізмайлов. // Проблеми економіки. – 2016. – №3. – С. 165–174.
4. Іонін Є. Організація і методика економічного аналізу: Навчальний посібник./ Є. Іонін, М. Д. Корінько. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.

ЄДНІСТЬ АНАЛІЗУ ТА СИНТЕЗУ ЯК МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

У сучасних умовах існує значна кількість загальнонаукових методів пізнання економічного аналізу, що дозволяє здійснювати всебічне дослідження об'єктів економічного аналізу.

Метою даної роботи є розкриття сутності взаємозв'язку між аналізом та синтезом як методами пізнання наукових явищ. Актуальність даної теми зумовлена тим, що у будь-якому пізнанні аналіз та синтез грають важливу роль, ці методи є невід'ємною частиною економічного аналізу. Тому дуже важливим є вивчення цих методів та їх поєднання для забезпечення їх застосування на практиці.

Дослідженням сутності цього методу займалися такі наукові діячі як Баканов М.І., Івахненко В.М., Волкова Н.А., Волчек А.М.

Метод — спосіб досягнення певної мети, розв'язання конкретних задач. Досягається це за допомогою певних правил, прийомів, операцій, способів.

Під методом економічного аналізу розуміється спосіб системного, комплексного, органічно взаємопов'язаного вивчення, вимірювання, узагальнення впливу окремих факторів на виконання завдань і динаміку розвитку підприємств, виявлення резервів і якості роботи, яке здійснюється шляхом обробки спеціальними прийомами показників

Методу економічного аналізу характерні:

- системний і комплексний підхід до аналізу економічних явищ та процесів;
- використання в аналізі системи показників;
- виявлення взаємозв'язку і взаємозалежності між показниками і факторами, які визначають їх рівень;
- вивчення економічних явищ в динаміці з урахуванням дій економічних законів;
- деталізація загальних показників та складові, узагальнення результатів аналізу[1].

Економічний аналіз використовує різнобічні спеціальні прийоми, причому кількість їх постійно зростає, що зумовлено безперервним розвитком методів пізнання. Але є фундаментальні методи пізнання, без яких не обходиться, майже, не одна дисципліна. Саме до таких методів, по праву, належать аналіз та синтез.

Аналіз-це прийом дослідження, який базується на розкладанні цілого на складові частини, при чому синтез – це прийом дослідження, який полягає в об'єднанні окремих елементів в єдине ціле[1].

Як видно зі змісту, обидва методи – аналіз і синтез – являють собою діалектичну цілісність, а тому в практиці, як правило, використовуються (або повинні використовуватися) спільно, забезпечуючи, таким чином, більш високу достовірність результатів.

Застосування цих методів настільки поширене, що безпосередньо пов'язується взагалі з умінням людини осмислювати раціонально навколишній світ і явища, які в ньому відбуваються. Тим не менш, їх використання має ряд особливостей, які обумовлені сферою застосування і властивостями досліджуваного об'єкта або предмета. Так, наприклад, аналіз і синтез в економіці розуміється як рух думки в “зворотному напрямку”, таке, при якому міркування будується від невідомого економічного феномена до відомого, і навпаки. Слід також враховувати, що й аналіз, і синтез, самі по собі не виступають доказом або рішенням якої-небудь проблеми, вони – лише засіб пошуку цього рішення.

Взаємозв'язок розкривається у ступені пізнання об'єкта:

-прямий, або емпіричний аналіз і синтез на стадії поверхневого ознайомлення з об'єктом;

-зворотний, або елементарно-теоретичний аналіз і синтез на стадії встановлення зв'язків детермінації;

-структурно-генетичний аналіз і синтез на стадії осягнення сутності явища.

Аналіз сприяє розкриттю істотного в явищі, а синтез завершує розкриття сутності, дає можливість показати, в яких формах це притаманне економічній дійсності. Системний підхід не можливий без організації єдності аналізу і синтезу. Оскільки економічний аналіз, будь-якого підприємства буде якісним та комплексним лише за умови урахування всіх взаємопов'язаних факторів. Комплексне дослідження результатів діяльності підприємства починають з вивчення загальних показників. Потім, розподіляючи їх, поглиблюють аналіз, вивчаючи окремі сторони та ділянки роботи підприємства. Що підтверджує неможливість робити висновки на підставі лише окремо взятих фактів без урахування відповідних взаємозв'язків [2].

Як синтез, так і аналіз в економічній сфері має кілька різновидів, обумовлених інтересами і цілями самого дослідження. Так, якщо нам необхідно дізнатися про минулі тенденції розвитку підприємства, застосовується ретроспективний варіант, а якщо ми хочемо «заглянути» в майбутнє – перспективний.

Також розрізняють рівні методів: макроекономічний синтез і аналіз в своєму застосуванні охоплюють і світову, і загальнодержавну економічні сфери; на мікроекономічному рівні обмежується розглядом питань розвитку окремої галузі, підприємства і навіть індивідуального підприємця. Тут має місце виділення в якості предмета аналізу або синтезу вивчення таких показників, як обсяги виробництва товарної продукції; величини витрат і прибутковості підприємства або фірми.

Характерна особливість методів економічного аналізу та синтезу є вивчення причин, що вплинули на зміну певних економічних показників. Тобто, головним завданням аналізу є розкриття та вивчення цих причин. На господарську діяльність підприємства, навіть на окремо взятий показник, можуть впливати численні фактори. Визначити та вивчити абсолютно всі причини дуже складно, та й не завжди доцільно. Завдання полягає в тому, щоб знайти те найсуттєвіше, що найбільше впливає на той чи інший показник. Тобто основною задачею правильного аналізу та синтезу є економічно обґрунтована класифікація причин, що вплинули на господарську діяльність підприємства та її результати.

Ми можемо стверджувати, що аналіз та синтез доповнюють один одного та утворюють діалектичну єдність. Це розкривається у сутності пізнання, яке відбувається в певній послідовності: спочатку здійснюється розчленування на складові частини, а потім глибоке вивчення суперечливих частин, вияв внутрішніх зв'язків, узагальнення, підбивання підсумків. Аналіз і синтез взаємно передбачають і обумовлюють один одного [3]. Також слід мати на увазі, що найбільш продуктивним вважається правильне поєднання методів аналізу та синтезу у складі комбінованої методики, наприклад, при системному підході до вивчення об'єкта. Це забезпечує збереження всіх переваг методів, при нівелюванні їх недоліків, за рахунок використання інших методів пізнання.

Список використаної літератури

1. Волкова Н.А., Подвальная Н.С. Організація та методи економічного аналізу: Навч. посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт. - 2013. – 267с.
2. Печенкин А.А. Обоснование научной теории // Классика и современность – 2009. – №8. – С. 33 –36.
3. Ільїн В.В. Процеси аналізу та синтезу // Основи філософії – 2010. – №3. – С. 85-87.

МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

В усіх країнах світу підприємства оптової торгівлі займають значну частину в структурі підприємств взагалі та відіграють важливу роль в функціонуванні економіки. І так як напрямом їх діяльності виступає продаж товарів великими партіями, актуальним і очевидним є дослідження ефективності управління товарними запасами. Найбільш точні результати в даному напрямку можна отримати вдаючись до моделювання ефективності управління товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі. Мета дослідження полягає у спробі виявити галузеві особливості діяльності підприємств оптової торгівлі щодо управління товарними запасами й спираючись на отриманні результати побудувати економіко-математичну модель, яка дозволить виявити найбільш значущі критерії, вплив на які призведе до поліпшення ефективності господарювання товариств.

Успішність будь-якого дослідження полягає, на нашу думку, у правильному виборі методологічної бази. Наука дозволяє обрати таку комбінацію загально-наукових та конкретно-наукових методів дослідження, які зроблять можливим вирішення поставлених у дослідженні завдань. У нашому дослідженні увага приділена такому загально-науковому методу дослідження як моделювання. Модель — це такий аналог, подібність якого до оригіналу суттєва, а розбіжність — несуттєва. У якості інформаційно-аналітичного інструментарію дослідження нами обрано кореляційно-регресійний аналіз, який забезпечує визначення впливу факторів, для яких не можливо побудувати жорстку детерміновану факторну модель, що є більш прийнятним до умов реальної економіки [1]. Кореляційно-регресійний аналіз розв'язує два основні завдання: визначення за допомогою рівняння регресії аналітичної форми зв'язку між результативним і факторним показниками та встановлення рівня щільності зв'язку між ними [2, с. 4].

Перейдемо до виявлення галузевих особливостей, що обумовлюють стан ефективності управління товарними запасами безпосередньо на ТОВ «АВСК», що займається оптовою торгівлею деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням. Виявлені особливості визначимо за допомогою показників, які буде включено у модель ефективності використання товарних запасів на підприємстві (табл.1).

Таблиця 1

Вихідна інформація для побудови факторної моделі

№	Показник	Ум. позн.	Формула розрахунку	Нормативне значення
1	Рентабельність (збитковість) продажу	у	Чистий прибуток / Чистий дохід	зростання/ зменшення
2	Коефіцієнт оборотності товарних запасів	х ₁	Чистий дохід / Середня вартість запасів	зростання
3	Товарна ресурсоемність	х ₂	(Залишки товарів на початок періоду + Надходження товарів на протязі періоду) / Товарооборот	зменшення
4	Рівень загальних торгових витрат в розрахунку на 1 грн чистого доходу	х ₃	(Собівартість + інші операційні витрати) / Чистий дохід	зменшення

Після апіорного аналізу чинників, що входять в регресійну модель, перейдемо до виявлення тенденцій їх зміни, спираючись на інформацію, що міститься у звітності підприємства (табл.2).

Таблиця 2

Вихідна інформація для побудови регресійної моделі впливу факторів на зміну рентабельності продажу на ТОВ «АВСК»

№ з/п	Показник	Роки		
		2014	2015	2016
1	Товарооборот, тис.грн	21281,1	27197,2	49466,2
2	Чистий фінансовий результат, тис.грн	-2751	-4422,6	-12,8
3	Рентабельність (збитковість) продажу, %	-12,93	-16,26	-0,03
4	Коефіцієнт оборотності товарних запасів	1,519	1,104	1,194
5	Товарна ресурсоемність	2,065	2,285	2,418
6	Рівень загальних торгових витрат в розрахунку на 1 грн чистого доходу, грн	1,130	1,287	1,052

Реалізація кореляційно-регресійного аналізу була вирішена нами за допомогою табличного процесора Excel. Основні висновки щодо вирішення цієї задачі наступні. Коефіцієнт кореляції $R = 0,928$. Він показує, що у рівнянні тісний кореляційний зв'язок, який характеризує залежність результативного показника від факторів, які включено у модель. Рівняння регресії приймає такий вигляд:

$$y = 0,651 - 0,084 x_1 - 0,424 x_2 - 0,434 x_3 \quad (1)$$

Усі знаки перед коефіцієнтами регресії відповідають реальним економічним процесам, що відбуваються на підприємстві. Так, по мірі зростання x_2 , x_3 рівень рентабельності продажів буде знижуватися відповідно на 0,424 в.п. та 0,434 в.п. Рівняння показує, що збільшення коефіцієнта оборотності товарних запасів призведе до зростання рівня рентабельності продажів на 0,084 відсоткових пункти. Перевірка статистичної значущості моделі у цілому підтверджується значущістю коефіцієнтів множинної кореляції та детермінації, а також F-критерієм Фішера (F-критерій Фішера = 34,19), а згідно з F – розподілу Фішера при рівні значущості 0,05, теоретичне значення 4,96. Усе зазначене дає можливість стверджувати, що побудована модель із вірогідністю 95% є адекватною емпіричним даним, а фактори, які включені у модель, значимі.

Для підвищення якості складання плану реалізації товарів, правильного формування цін реалізації та зростання рівня рентабельності продажів на ТОВ «АВСК» необхідно, щоб економічна служба визначала найбільш ходові позиції в асортименті шляхом аналізу обсягів продажів у грошовому й натуральному вираженні. Ці розрахунки, на нашу думку, повинні бути доповнені більш ефективним показником – частота замовлень даного товару, тобто відсоток замовлень, де цей товар присутній. Для більш точного аналізу, варто виділити найбільш великих покупців; провести аналіз їхніх замовлень на предмет виявлення найбільш ходових позицій. Саме їхні потреби, найбільшою мірою, повинні впливати на формування асортименту [3, с. 141].

Список використаних джерел

1. Лоханова Н.О. Застосування методу моделювання в управлінні трансакційними витратами як інструмент впливу на стан економічної стійкості підприємства / Н.О. Лоханова // Ефективна економіка – 2014. – Вип. 6. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2469/1> — Назва з екрану.
2. Янковой О.Г. Моделювання парних зв'язків в економіці: навч. посіб. / О.Г. Янковой. — Одеса: Оптимум, 2001. — 198 с.
3. Коверда А.В. Проблемні питання аналізу показників діяльності торговельних підприємств / А.В. Коверда // Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструмента ефективності діяльності суб'єктів господарювання : монографія / за ред. Н.А. Волкової. — Одеса : Ротапринт, 2012. — С. 124-148.

ДЕЯКІ ПРИЙОМИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Найважливішим елементом методики економічного аналізу є технічні прийоми та способи аналізу, які можна назвати інструментарієм аналізу.

Вони використовуються на різних етапах дослідження для:

- 1.Первинної обробки зібраної інформації;
- 2.Вивчення стану та закономірностей розвитку об'єктів, що досліджуються;
- 3.Визначення впливу факторів на результати діяльності підприємств;
- 4.Підрахунку невикористаних резервів збільшення ефективності виробництва;
- 5.Узагальнення результатів аналізу та комплексної оцінки діяльності підприємств;
- 6.Обґрунтування планів економічного та соціального розвитку, управлінських рішень, різних заходів.

Багато прийомів, що використовуються в економічному аналізі, запозичено з інших наук: математики, статистики, бухгалтерського обліку. Основними традиційними прийомами економічного аналізу є:

абсолютні величини - показують, як змінюється показник протягом певного періоду часу або на скільки один порівнянний показник (об'єкт, явище) відрізняється від іншого за певною ознакою у абсолютному виразі;

відносні величини обчислюються шляхом побудови часового ряду, тобто вони характеризують зміну того чи іншого показника в часі у відносному виразі. Здебільшого відносні величини є відношенням двох абсолютних величин (відсоток виконання плану, темпи зростання та приросту окремих показників тощо); спосіб порівняння являє собою оцінку й аналіз об'єкта, що досліджується, через аналогічні об'єкти (логічно порівнянні, але різні за економічним змістом).

Тобто порівняння як метод спосіб дослідження здійснюється через зіставлення одного показника з іншими з метою визначення спільних рис або розбіжностей між ними (планових і фактичних показників, фактичних показників з нормативними, фактичних показників з аналогічними показниками минулих років тощо);

середні величини являють собою узагальнюючу характеристику якісно однорідних, але кількісно відмінних одна від одної величин. Середні величини використовуються в якості однієї з найважливіших характеристик варіаційного ряду, що отримані при обробці економічних даних;

групування - зведення первинних даних в окремі однорідні групи залежно від тієї чи іншої ознаки. Групування дозволяють не тільки систематизувати матеріал, а й виявляти характерні і типові взаємозв'язки процесів, ліквідувати випадкові відхилення;

балансовий спосіб - це спеціальний прийом зіставлення взаємозв'язаних показників основної діяльності у формі балансу;

таблиці - компактно і концентровано розкривають мовою цифр не тільки вихідну інформацію, але і алгоритми розрахунків та їхні результати. У таблицях прийнято розташовувати: спочатку абсолютні показники, потім відносні; вихідну інформацію раніше, ніж розрахункові показники; спочатку факторні показники, потім - результативні; далі - послідовні дії факторного аналізу і баланс відхилень, зведені результати аналізу.

В умовах поширення використання електронних таблиць EXCEL особливу увагу слід приділити графічному відображенню вихідної інформації і результатів її обробки.

Microsoft Excel підтримує різні типи діаграм, дозволяючи представити дані у найбільш зрозумілому вигляді. Створюючи діаграму за допомогою майстра діаграм - або використовуючи команду "Тип діаграми" для зміни існуючої діаграми - можна легко вибрати потрібний тип у списку стандартних або призначених для користувача типів діаграм:

гістограма дозволяє представити зміну даних впродовж відрізка часу або наочно порівняти різні величини. Гістограми діляться на наступні підтипи: звичайна гістограма, гістограма з накопиченням, нормована гістограма з накопиченням, об'ємна гістограма;

лінійчата діаграма дозволяє наочно порівняти окремі елементи. Лінійчаті гістограми діляться на наступні підтипи: з групуванням, із накопиченням;

графік показує тенденцію зміни величин через рівні проміжки. Графіки діляться на наступні підтипи: звичайний, із накопиченням, нормований із накопиченням, об'ємний;

кругова діаграма відображає елементи, які створюють ряд даних, показує внесок кожного значення у загальну суму;

точкова діаграма показує відношення між чисельними значеннями в декількох рядах даних або відображує дві групи чисел як один ряд даних з координатами x і y ;

діаграма з областями підкреслює зміну значення величин з часом;

кільцева діаграма, як і кругова, показує відношення часток до цілого, але цей тип діаграми може включати декілька рядів даних;

пелюсткова діаграма дозволяє порівнювати сукупні значення декількох рядів даних, показує відмінність значень щодо центральної крапки;

поверхневу діаграму доцільно використовувати для пошуку якнайкращого поєднання в двох наборах даних. Так само, як на топографічній карті, області, що відносяться до одного діапазону значень, виділяються однаковим кольором або узором;

бульбашкова діаграма - це різновид точкових діаграм, яка порівнює три набори значень і може бути представлена в об'ємному вигляді. Розмір бульбашки, або маркер даних показує значення третьої змінної;

біржові діаграми найчастіше використовуються для демонстрації цін на акції, лінійчаті, циліндрові, конічні і пірамідальні діаграми використовують для підсилення ефекту гістограм, лінійчатих діаграм і об'ємних гістограм. У детермінованому аналізі для виміру впливу факторів на результативний показник використовують різні способи, у основі яких лежить прийом елімінування.

Елімінування - означає усунення, виключення впливу всіх, окрім одного, факторів на величину результативного показника. Цей прийом виходить з умовного визнання того, що всі фактори змінюються незалежно один від одного. Процеси моделювання можна умовно підрозділити на три етапи: 1 етап - аналіз теоретичних закономірностей; 2 етап - визначення методів для вирішення завдань; 3 етап - аналіз отриманих результатів.

Список використаних джерел

1. Метод, методика, способи і прийоми економічного аналізу [Електронний ресурс] –Режим доступу: http://pidruchniki.com/10561127/ekonomika/metod_metodika_sposobi_priyomi_ekonomichnogo_analizu#261

2. Економічний аналіз. Методи, прийоми, аналіз впливу [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.refine.org.ua/pageid-5543-1.html>

ПРОСТОРОВІ ВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Аналіз - це метод пізнання явищ, предметів та процесів шляхом їх розкладання на складові частини. Аналіз пов'язаний з активним сприйманням людиною реальної дійсності. Зворотною стороною аналізу є синтез. Синтез - це метод пізнання явищ, предметів і процесів шляхом об'єднання їх складових частин у єдине ціле.

Економічний аналіз – важливий елемент у системі управління виробництвом, дієвий засіб виявлення внутрішніх невикористаних резервів, основа для вироблення оптимальних управлінських рішень щодо успішної діяльності в умовах ринку [1].

Просторові види економічного аналізу ґрунтуються на розумінні важливих відмінностей, що існують між суб'єктами економічної діяльності: фірмами, підприємствами, підприємцями. Тому в цій групі виділяють внутрішньофірмовий і міжфірмовий аналіз.

Внутрішньофірмовий аналіз, або аналіз у системі управлінського обліку, внутрішній, внутрішньовиробничий аналіз проводиться з позиції осіб, які мають доступ до будь-яких інформаційних ресурсів підприємства. Передбачає вивчення діяльності конкретного підприємства, а також підрозділів, що складають його структуру [2].

Міжфірмовий аналіз вивчає діяльність ряду підприємств (двох і більше), що дозволяє дати більш обґрунтовану оцінку їх роботі. Передбачає порівнювання показники ефективності роботи декількох суб'єктів.

Просторові види економічного аналізу вирізняються за відношенням до досліджуваного об'єкта. За цією ознакою поділяються за відношенням до досліджуваного об'єкта на зовнішній та внутрішній економічний аналіз [3].

Мета зовнішнього економічного аналізу — оцінити місце суб'єкта господарювання у ринковому середовищі для визначення стратегії і тактики економічних відносин, пошуку партнерів і клієнтів, забезпечення конкурентних позицій тощо. Він ґрунтується лише на тій інформації, яка необхідна підприємству чи установі для контролю динаміки ринкових регуляторів (оподаткування, митне регулювання, цінові обмеження, підприємницькі пільги та гарантії тощо), а також тій інформації, яка потрібна для повідомлення акціонерів чи інших інвесторів про рівень розвитку суб'єкта господарювання, ефективність інвестицій, ризик ділового партнерства, можливі дивіденди та ін.

Зовнішній аналіз проводять за інформацією, яка визначає базові параметри діяльності суб'єкта господарювання, що дають змогу проводити ефективне регулювання його економічних відносин за загальнонаціональними інтересами та є достатніми у гарантіях ділового партнерства. Водночас він допомагає будь-кому забезпечити повну конфіденційність інформації і комерційну таємницю. В організаційному плані зовнішній аналіз може проводитись як силами зацікавленої сторони, так і спеціалізованими незалежними аудиторськими фірмами. У методичному плані він проводиться з широким використанням статистичних прийомів аналізу (групування, середніх величин, динамічного ряду), економіко-математичних методів і моделей (моделі міжгалузевого балансу, транспортної задачі, матриці багатокритеріальної оптимізації тощо), порівняльного (міжгалузевого, міжгосподарського, міжрегіонального) аналізу. Наслідком таких аналітичних досліджень є напрацювання концепцій і цільових програм економічного розвитку, індикативних планів та протоколів ділового партнерства.

Основні напрями зовнішнього економічного аналізу такі:

- Аналіз дієвості та ефективності монетарної і фінансової політики держави;
- Аналіз інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості об'єктів;
- аналіз правового забезпечення регулювання економічних відносин;
- маркетинговий аналіз;
- аналіз підприємницького ризику;
- аналіз ділового партнерства;
- аналіз політичних, соціальних, екологічних аспектів господарювання.

Внутрішній економічний аналіз спрямований на комплексне дослідження економічного розвитку суб'єкта господарювання його структурних підрозділів для забезпечення найповнішого використання його потенціалу і регламентації діяльності всіх функціональних підсистем. Він ґрунтується на повній економічній інформації (плановій, обліковій, нормативній), яка регламентується інформацією спеціальних обстежень всіх видів діяльності підприємства або його підрозділів. Внутрішній аналіз, під час якого використовується весь комплекс економічної інформації, дає змогу оперативно управляти господарськими процесами, вдосконаленням організації виробництва і праці, підвищенням конкурентоспроможності продукції і використанням виробничо-фінансових ресурсів тощо. Результати внутрішнього аналізу є комерційною таємницею і забезпечують внутрішній менеджмент. На відміну від зовнішнього аналізу тут можна використовувати систему показників, які забезпечують управління проміжними і кінцевими результатами діяльності, показники, які враховують специфіку роботи основного і допоміжних виробництв та деталізовані за місцем і часом проведення господарських процесів. При проведенні внутрішнього аналізу повніше виявляються зв'язки між економікою та технікою і технологією виробництва, соціальною сферою. Часто цей аналіз називають техніко-економічним.

В організаційному плані його можуть проводити як спеціалізовані підрозділи (бюро, відділ економічного аналізу), так і всі економічні служби з широким залученням зацікавлених осіб. У методологічному плані він охоплює всю гаму прийомів і методів факторного аналізу за різними алгоритмами досліджень. Наслідком таких аналітичних досліджень є розроблення оперативних планів-графіків, видача аналітичних відомостей, пояснювальних записок тощо.

Основні напрями внутрішнього економічного аналізу:

- аналіз виробничої програми;
- аналіз ресурсозабезпечення та ресурсовикористання;
- аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції;
- аналіз технічного та соціального розвитку тощо.

Найголовніший практичний результат внутрішнього аналізу — виявити та обґрунтуватиможливості мобілізації внутрішніх резервів економічного зростання. Поділ аналізу на внутрішній і зовнішній є класичним, але з огляду на процеси реформування національної системи обліку і звітності перехід на міжнародні стандарти набуває нового змісту. Насамперед це виражається у поділі інформації на доступну (публічну) і конфіденційну, у різних рівнях її інтегрованості та ступені аналітичності. Тому за різними ознаками він має суттєві відмінності. Просторові види економічного аналізу дають змогу вивчити і порівняти діяльність конкретного підприємства, а також підрозділів, що складають його структуру.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт. – 2015. – 310с.
2. Комплексний економічний аналіз: Навчальний посібник / М.В. Мельник, А. І. Кривцов, О.В. Горлова. - М. : Форум: НДЦ ИНФРА-М, 2014. - 368 с.
3. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. К. :Знання, 2011. — 630 с.

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАННОСТІ

Дебіторська заборгованість – це складова оборотного капіталу, яка представляє собою вимоги до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг. Якість дебіторської заборгованості визначається ступенем відповідності термінів заборгованості умовам платежу. Збільшення дебіторської заборгованості означає вилучення коштів з обороту, що, в свою чергу, вимагає додаткового фінансування [1, с. 15].

Дебіторська заборгованість має значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства. Для зовнішніх користувачів інформації також дуже важливий стан дебіторської заборгованості підприємства, так як її зростання завжди свідчить про фінансову нестабільність та погіршення платоспроможності підприємства, внаслідок недоотримання грошових коштів. Сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань методики і організації економічного аналізу є аналіз дебіторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів.

Однією з головних умов підтримки необхідного рівня ліквідності і платоспроможності підприємств є ефективне управління дебіторською заборгованістю. Адже через таке управління можна впливати на обсяг прибутку підприємства і на ризики, що пов'язані з ним. [2, с. 202].

Дебіторська заборгованість розподіляється на строкову або прострочену. До строкової відноситься дебіторська заборгованість, строк погашення якої ще не настав або становить менше одного місяця і яка пов'язана з нормальними строками розрахунків, визначеними в угодах. Прострочена – це заборгованість з порушенням договірних термінів, або заборгованість, що пов'язана з помилками в оформленні розрахункових документів [3, с. 87].

Значення аналізу дебіторської заборгованості особливо збільшується в період інфляції, коли іммобілізація власних коштів стає дуже невигідною. Для цього потрібно проводити постійний моніторинг заборгованості, своєчасно висувати претензії щодо виниклих боргів та попереджувати їх виникнення у майбутньому.

Кредиторська заборгованість тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі. Розрізняють нормальну (законну) і прострочену К.з. Нормальна виникає у межах діючих термінів її сплати. Заборгованість, не погашена з настанням термінів сплати, є простроченою [1, с. 16].

Невід'ємною частиною господарської діяльності підприємств є зобов'язання - відносини, в силу яких «боржник зобов'язаний вчинити на користь кредитора певну дію, як-то: передати майно, виконати роботу, сплатити гроші тощо, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку».

На величину кредиторської заборгованості підприємства впливають загальний обсяг покупок і частка в ньому придбання на умовах наступної оплати, умови договорів з контрагентами; умови розрахунків з постачальниками та підрядниками, ступінь насиченості ринку даною продукцією; політика погашення кредиторської заборгованості, якість аналізу кредиторської заборгованості і послідовність у використанні його результатів, прийнята на підприємстві система розрахунків.

Підприємства зобов'язані своєчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями. За несвоєчасні розрахунки вони мають сплачувати штрафи і неустойки. Однак практика свідчить, що можливість уникнути майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає їм змогу ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами. Несвоєчасність платежів викликає фінансові ускладнення у підприємств – кредиторів, негативно впливає на їх господарську діяльність, а у підсумку і на економіку країни загалом.» [4, с. 140].

При аналізі фінансового стану підприємства велике значення має порівняння показників кредиторської і дебіторської заборгованості. При цьому важливо порівнювати не тільки їхні обсяги в абсолютному вираженні, що здійснюється при визначенні коефіцієнтів ліквідності, але і тривалість періодів оборотності.

Якщо період оборотності дебіторської заборгованості помітно перевищує аналогічний показник по кредиторській заборгованості, то це чревате виникненням утруднень у здійсненні поточних платежів. Якість кредиторської заборгованості характеризується показниками, що відбивають своєчасність здійснення розрахунків по зобов'язаннях [3, с. 87].

Факт наявності дебіторської та кредиторської заборгованості при веденні господарської діяльності організації є природним процесом, оскільки оплата за відвантажену продукцію, поставка і надання передплачених матеріалів, напівфабрикатів, послуг не відбувається одноразово і без затримки. Боргові зобов'язання підприємств стали частиною системи функціонування економіки, обов'язковою і необхідною приналежністю грошових розрахунків, і їх складовим елементом..

Якщо розрахунки за продукцію чи зроблені послуги робляться на умовах наступної оплати, можна говорити про одержання підприємством кредиту від своїх постачальників і підрядчиків. У свою чергу підприємство також виступає кредитором своїх покупців і замовників, а також постачальників у частині виданих їм авансів під майбутнє постачання продукції. Тому наскільки терміни наданого підприємству кредиту відповідають загальним умовам його виробничої і фінансової діяльності (наприклад, терміну погашення дебіторської заборгованості), залежить фінансове благополуччя підприємства. Порівнянням тривалості періодів оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості в динаміку встановлюються тенденції у взаєморозрахунках з дебіторами і кредиторами підприємства [5, с. 25].

Список використаних джерел

1. Кляшко О. М. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством: автореферат дис. канд. екон. наук 08.00.09 / О. М. Кляшко. — К. : КНТЕУ, 2011. — 21 с.
2. Дячук О. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством / О. В. Дячук, В. В. Новодворська // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10. – С. 243-251.
3. Лівощко Т. В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю промислового підприємства / Т. В. Лівощко, Ю. Сезонко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної компанії. – 2013. – Випуск 4. – С. 88-93.
4. Марусяк Н. Л. Дебіторська та кредиторська заборгованості як основні регулятори кругообігу оборотного капіталу підприємства / Н. Л. Марусяк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. – Т. 2. – С. 139–142.
5. Горбачова О. М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай // Торгівля і ринок. — 2010. - 320с.

ПРЕДМЕТ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ І ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Предметом економічного аналізу є фінансово-господарська діяльність підприємств і установ. Проте наявні методи аналізу дають змогу вивчати роботу окремих галузей та регіонів і всього господарства країни взагалі.

На відміну від предмета об'єкти аналізу – це насамперед окремі економічні явища, процеси, проблеми, питання, показники. Усі об'єкти аналізу у своїй сукупності є предметом економічного аналізу. Об'єктами аналізу, наприклад, можуть бути виробнича та комерційна діяльність, наявність і використання ресурсів, якість продукції та прибуток, ритмічність виробництва тощо [1].

Предмет аналізу та його об'єкти пізнають через систему соціально-економічних показників, які являють собою поняття, що відображають кількісні та якісні характеристики нових явищ, виробничих ресурсів, рівень технологічної, економічної, соціальної та екологічної ефективності господарських процесів як усієї діяльності підприємства, так і окремих її сторін. Кожний показник має свій числовий вираз, який характеризує конкретний вимір аналізованого об'єкта, а також його зміст – соціально-економічну сутність.

Показники поділяють на: кількісні та якісні, натуральні, вартісні й трудові, абсолютні та відносні, прямі й обернені, результативні й факторні, загальні, часткові, середні, специфічні, синтетичні й аналітичні, елементні, первинні, похідні й комбіновані, затверджені, договірні, розрахункові.

Кількісні – характеризують абсолютні розміри, пов'язані з виміром аналізованих об'єктів і кількісними змінами, які відбуваються в них (земельна площа, розмір основного і оборотного капіталу, чисельність працюючих, обсяг виробництва і продаж тощо);

Якісні – істотні особливості окремих об'єктів, аналіз і закономірності їх розвитку (конкурентоспроможність, рентабельність, платоспроможність, ліквідність, тощо); натуральні показники обчислюють у фізичних одиницях виміру, вартісні – у грошовому виразі, трудові – у затратах праці.

абсолютні показники відображають розмір (величину, обсяг) аналізованого об'єкта, їх обчислюють у натуральних, вартісних або трудових вимірниках;

відносні – показують співвідношення між абсолютними показниками, обчислюють їх у процентах, індексах, коефіцієнтах і вони характеризують рівень, структуру аналізованого об'єкта тощо;

прямі – характеризують безпосередньо аналізований об'єкт, обернені – непрямо (продуктивність праці – трудомісткість, фондівіддача – фондомісткість тощо);

результативні (оціночні) – це ті, що є наслідком здійснення процесу, господарської операції;

факторні – що забезпечили цей результат; загальні – характерні для підприємства в цілому;

часткові – характеризують роботу окремої галузі чи структурного підрозділу підприємства, тобто організаційної системи нижчого порядку;

середні – одержують як усереднений результат кількох однорідних показників;

специфічні – притаманні окремим об'єктам аналізу або окремим їх параметрам;

синтетичні – характеризують складні соціально-економічні комплекси;

аналітичні – розраховані в результаті їх аналізу;

елементні (прості) – показники найнижчого рівня, які не втрачають якісних ознак (елементний показник, який є першоосовою певного явища, процесу, називають первинним, всі інші – похідні);

комбіновані – охоплюють кілька сторін характеристики об'єкта аналізу (люд.-дні, т-км та ін.);

затверджувальні – ті, що доводяться підприємству директивне і контролюються державою чи іншим адміністративним органом (фіскальні нормативи, допустимі норми вмісту шкідливих речовин тощо);

договірні на протипагу затвердженням – обумовлюються в договорах, угодах, а розрахункові мають характер обслуговуючих і їх обчислюють на підприємстві, у виробничому підрозділі [2].

Величина показників та їх якісна характеристика в процесі господарської діяльності постійно змінюються під впливом певних причин і умов, які називають факторами, які в підприємствах поділяють на: соціально-економічні, виробничо-технологічні, природно-екологічні, зовнішні та внутрішні, інтенсивні й екстенсивні, головні та другорядні, постійні й тимчасові, загальні й специфічні, вимірювані та невимірювані.

Об'єкти і цілі економічного аналізу визначають його завдання. Основне з них полягає в постійному контролі за ходом виконання завдань, поставлених перед кожним виробничим підрозділом та підприємством у цілому.

У процесі аналізу виявляють фактори, які позитивно чи негативно впливають на досягнення поставленої мети, зіставляють одержані результати з показниками передових господарств, розробляють заходи щодо впровадження їх досягнень.

Важливим завданням економічного аналізу є оцінка результатів господарської діяльності підприємств та їх підрозділів, контроль за виконанням внутрішньогосподарських і комерційних завдань, правильним застосуванням моральних і матеріальних стимулів відповідно до кінцевих результатів.

У процесі аналізу з'ясовують, яких заходів було вжито для подальшого зміцнення комерційного та внутрішньогосподарського розрахунку [3].

Економічний аналіз повинен сприяти підвищенню ефективності виробництва, який значною мірою залежить від впровадження досягнень науки, техніки, передового досвіду, а також від використання внутрішньовиробничих резервів.

Завдання аналізу – виявлення зазначених резервів, розробка і впровадження заходів, спрямованих на збільшення виробництва продукції, поліпшення її якості, підвищення рівня рентабельності, економічної ефективності. Це набуває особливої важливості у період впровадження ринкових відносин [4].

Список використаних джерел

1. Ковальчук, Т.М. Теорія економічного аналізу [Текст]: навч.-метод. посіб. / уклад. Т. М. Ковальчук; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. -. Чернівці : Рута, 2008. - 392 с. - ISBN 978-966-568-948-5.
2. Мних, СВ. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст]: підручник / С. В. Мних; Київський національний торговельно-економічний ун-т. - К., 2008. - ISBN 966-629-312-9.
3. Економічний аналіз / М.А. Болух М.А. [Електронний ресурс]. Економічний аналіз / М.А. Болух М.А. [Електронний ресурс].
4. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз: Навч. посібник. — 3-є вид., випр. і доп. — Львів: Магнолія плюс, 2015. — 344 с.

ПРИЙОМ ПОРІВНЯННЯ І ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В АНАЛІЗІ

Порівняння - це один із способів пізнання, у процесі якого невідомі явища й предмети порівнюються з відомими, раніше вивченими, для того, щоб виявити загальні риси або відмінності між ними.

Прийом порівняння це метод, за допомогою якого предмет чи явище, що вивчається, характеризується через співвідношення, вимірювання, зіставлення з іншими одноякісними предметами або явищами.

Порівняння проводять з відомими предметами, які виконують роль еталонів певних властивостей або ознак. Такими еталонами можуть бути норми, нормативи, планові показники, ціни, середні дані.[1]

Розрізняють наступні види порівнянь: 1. Порівняння даних звітної періоду з даними минулих років для визначення тенденцій розвитку аналізованого об'єкта. 2. Порівняння звітних даних з даними плану для оцінки виконання планових завдань. 3. Порівняння звітних даних з даними нормативів для пошуку внутрішніх резервів виробництва. 4. Порівняння різноманітних варіантів управлінських рішень із метою вибору оптимального з них. 5. Порівняння результатів діяльності підприємства до й після зміни якого-небудь фактор при оцінці його впливу й розрахунку резервів росту ефективності [2].

У практиці економічного аналізу використовують різні види порівнянь. Найчастіше застосовують порівняння з поточними і перспективними планами, з фактичними показниками за минулий період, з показниками поріднених підприємств інших країн. При використанні методу порівняння найчастіше застосовують табличну форму.

Порівняння може проводитися за абсолютними, відносними і середніми величинами. Обов'язковою умовою проведення порівняльного аналізу є забезпечення порівняльності показників, яка базується на: 1. єдності об'ємних, вартісних, якісних, структурних показників; 2. єдності періодів часу, за які проводиться порівняння; 3. адекватності умов виробництва; 4. єдності методики розрахунку показників (використання однакових підходів щодо визначення показників) [3].

У ході економічного аналізу, використовуючи прийом порівняння, виконують наступні види порівняльного аналізу: горизонтальний, вертикальний, трендовий, одновимірний, багатовимірний. Горизонтальний порівняльний аналіз призначений для визначення відхилень (абсолютного і відносних) фактичного рівня аналізованих показників від базисного (планового, минулого періоду, середнього й ін.) рівня. Цей вид аналізу називають тимчасовим (просторовим).

Вертикальний порівняльний аналіз дозволяє судити про структуру аналізованого показника й впливу факторів на узагальнюючий показник після зміни окремого відповідного фактору. Трендовий порівняльний аналіз застосовують при вивченні темпів росту й приросту аналізованого показника за ряд років до рівня базисного року.

При одновимірному порівняльному аналізі порівняння ведуть по одному або декількох показниках одного підприємства або групи підприємств за одним показником. З допомогою багатовимірного порівняльного аналізу проводиться зіставлення результатів діяльності окремих суб'єктів господарювання за широким колом показників.

Результати такого аналізу використовуються при побудові інтегральних рейтингових оцінок [2]. Результатом порівняння є розрахунок абсолютних і відносних

відхилень (динаміка) показників звітної періоду від базового. Абсолютні відхилення встановлюються шляхом алгебраїчного віднімання від показників звітної періоду їх базової величини, відносні – шляхом їх ділення. Якщо значення показників звітної періоду більше від базової величини, то відхилення показують з знаком «+», якщо менше – зі знаком «-». Відносне відхилення це відносна динаміка зміни порівнюваних параметрів, що характеризується темпом зростання (зниження) і темпом їхнього приросту.

Відхилення може бути як позитивним, так і негативним. Залежно від досліджуваного явища виявлене позитивне відхилення характеризує позитивну тенденцію, наприклад ріст продуктивності, фондівдачі, якості; або негативну — ріст витрат на одну гривню товарної продукції, фондоємності [4].

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз: Навч. посібник./Волкова Н. А., – Одеса: ОНЕУ, 2015
2. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: Навчальний посібник./ Костенко Т.Д., Підгора Є.О., Рижиков В.С., Панков В.А., Герасимов А.А., Ровенська В.В.-Київ: Центр навчальної літератури, 2005. -400с.
3. Економічний аналіз : навчальний посібник- / Б. Є. Грабовецький.- Центр учбової літератури, 2009.-256 с.
4. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010

Стефанова О.І.
наук. кер. – к.е.н., доцент Волкова Н. А.
Одеський національний економічний університет
м.Одеса

МЕТОДИ ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Будь-яка діяльність людини являє собою процес збору та переробки інформації, прийняття на її основі рішень і їх виконання. Актуальність пов'язана з періодичністю отримання інформації, своєчасність інформації визначає вибір засобів обробки інформації. Будь-який метод - це сукупність логічного мислення і кількісних обчислень, що дозволяють робити оцінку, діагностику і прогнозування досліджуваних явищ.

Методи аналізу формуються під впливом цілей і завдань економічного аналізу. Склад конкретно наукових методів залежить, перш за все, від об'єкта дослідження. Велика частина розрахункових методів, входить в традиційний інструментарій економічного аналізу. У процесі економічного аналізу, аналітичної обробки економічної інформації застосовується ряд спеціальних способів і прийомів.

Основу способів і прийомів економічного аналізу складають традиційні методи, що включають такі способи і прийоми, які застосовувалися майже з моменту виникнення економічного аналізу як відокремленої галузі спеціальних знань [1]. Традиційними способами і прийомами економічного аналізу можна вважати використання абсолютних, відносних і середніх величин, порівнянь, угруповань, індексного методу, методу ланцюгових підстановок, балансового методу.

У сучасних умовах є застосування математичних і евристичних моделей, що робить аналіз більш точним і глибоким. Розрахункові методи, які використовують строгі правила логіки, призначені для отримання числових значень і спираються на економіко-математичне моделювання та обчислювальні операції, вироблені над економічними показниками.

Спостереження - це науково-організований, планомірний процес збору масових відомостей про явища за певними ознаками. Підсумок - це узагальнення даних і виявлення типових закономірностей. Угрупування - це поділ об'єкта аналізу на однорідні групи з урахуванням умов місця і часу. Угрупування як спосіб аналізу може широко застосовуватися в концернах, акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю та інших асоціаціях. Використання абсолютних, відносних і середніх величин. Абсолютні величини - це числа, що визначають одиницю виміру об'єкта (в натуральних, вартісних, трудових одиницях виміру), використовуються як база для обчислення відносних і середніх показників. Відносні величини - це співвідношення двох абсолютних показників. Економічний аналіз починається за своєю суттю з обчислення величини відносної.

Наприклад, бізнес-планом передбачалося випустити промислової продукції на 1 млн. Руб., А випущено лише на 950 тис. Руб., То по відношенню до завдання це складе лише 95%. Аналітичний коментар напрошується тут сам собою. В економічному аналізі часто застосовуються середні величини, які являють собою узагальнюючу характеристику якісно однорідних, але кількісно відмінних один від одного величин. Середні величини дозволяють переходити від одиничного до загального, від випадкового - до закономірного. В економічних дослідженнях широке поширення отримав метод порівняння, оскільки цифрові значення показників знаходять особливий сенс тільки при їх зіставленні з іншими показниками. Важливою умовою порівняння показників є їх порівнянність. Роль порівнянь в економічному аналізі залежить від того, що цей спосіб дозволяє досягти ряду важливих цільових установок.

Наприклад, таких, як оцінка ходу виконання поточних і перспективних бізнес-планів, наявних можливостей економії ресурсів, вибору оптимальних варіантів вирішення, оцінка ступеня бізнес -ризиків. Порівняння - найбільш ранній і найбільш поширений спосіб аналізу. Застосовується найбільш часто. Основними видами є: порівняння фактичних звітних даних з плановими; порівняння показників в динаміці; порівняння показників аналізованого ПП із середніми показниками по галузі; порівняння результатів діяльності до і після прийняття управлінського рішення.

Балансовий спосіб. В якості основного балансовий спосіб використовується при вивченні показників, які перебувають в балансовій залежності (при аналізі балансу, при аналізі забезпечення ПП сировиною і матеріалами). Як допоміжний балансовий спосіб використовується для перевірки результатів розрахунків впливу факторів на результативний показник [2]. Графічний метод - зображення показників за допомогою таблиць і геометричних фігур. Наочно зображують зміни в динаміки, структурі аналізованих об'єктів. Складання таблиць - прийом, виключно широко використовуваний в економічному аналізі. Таблиці компактно і концентровано, як бізнес-конспект, розкривають мовою цифр не тільки вихідну інформацію, але і алгоритми розрахунків і їх результати. Евристичні методи пов'язані з творчим пошуком вирішення економічних завдань. Евристичні методи аналізу представляють особливі прийоми збору і обробки інформації, що спираються на логічне обґрунтування і професійне судження групи фахівців. Метод мозкового штурму - генерування нових ідей фахівцями різного профілю. Метод контрольних питань - це метод навідних запитань, які можна привести до вирішення даного завдання. Метод колективного блокнота - це самостійне накопичення ідей кожним учасником. Морфологічний метод - вивчає структурні взаємозв'язку аналізу [3].

Список використаних джерел

1. Войтоловський Н. В. Економічний аналіз , 2011.
2. Пласкова Н. С. Економічний аналіз. Підручник М.: Ексмо, 2010.
3. Качковський С. В. Аналіз діяльності підприємства - 2012.

АВТОМАТИЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Економічна безпека підприємств є актуальною проблемою, як в частині систематизації методів дослідження, так і в автоматизації її моніторингу. Безпека аграрного сектору має свою специфіку і вимагає розробки відповідних критеріїв загроз.

Не менш важливим є впровадження в управлінні локальних інформаційних систем. Глобальні системи приховують функціональні і технологічні аспекти обробки інформації, не дозволяють модифікувати та адаптувати їх до специфіки задач.

Проблематика управління економічною безпекою як в цілому, так і за її складовими представлена у роботах [1-11]. Обґрунтовуються сутність економічної безпеки, пропонуються методи її дослідження та моделі застосування. Зазначено, що теоретична база недостатньо систематизована та структурована. У роботах [5-8] вказують на доцільність комплексного підходу до оцінки економічної безпеки на базі інтегральних показників.

У роботі [9] задля безпеки бізнесу рекомендують створити систему спеціальних облікових рахунків. Автори [10] пропонують систему моніторингу економічної безпеки на базі офісних електронних таблиць. У роботах [8, 11] визначені ключові фактори, що загрожують економічній безпеці в аграрному секторі.

Робота має на меті уточнення функціональної моделі і застосування в управлінні локальних інформаційних системи моніторингу економічної безпеки аграрних підприємств безпеки з активним залученням фахівців до процесу розробки, апробації та аналізу отриманих результатів.

Безпека може бути визначена таким сталим станом підприємства, коли вплив зовнішніх та внутрішніх загроз є мінімальним. Підвищення рівня безпеки зменшує кількість факторів впливу і підвищує надійність прогнозування.

Основою для розробки функціональних систем економічної безпеки можуть бути комплексні підходи, які викладені в [8]. В аграрній галузі функціональними складовими економічної безпеки звичайно пропонують політико-правову, кадрову, фінансову, інвестиційну, технологічну та екологічну. На наш погляд, до моделі слід обов'язково долучати інформаційну складову, яка пов'язана з політикою інформаційної безпеки підприємства.

Критерії можуть бути визначені співвідношенням витрат на забезпечення інформаційної безпеки і величини збитків, що можуть бути нанесені внаслідок загроз. Для оцінки ризиків інформаційної безпеки можна скористатися методами, які рекомендовані в [1].

Для автоматизації моніторингу економічної безпеки аграрних підприємств нами пропонується впровадження в процес підготовки фахівців інформаційної системи на базі офісного програмного забезпечення. Вона передбачає відкрити розподілену архітектуру з типом "файл-сервер", де база даних перебуває на файловім сервері, а СУБД і клієнтські додатки – на робочих станціях.

Серверна частина системи містить основні економічні показники підприємства. Клієнтські СУБД визначають комплексні показники, відповідний рівень економічної безпеки шляхом їх порівняння з пороговими значеннями та візуалізацію результату. Серверна база даних і клієнтські СУБД створюються у форматі офісних електронних таблиць.

На етапі проектування інформаційної системи фахівці визначають структуру реляційної бази даних. Вхідні економічні показники розподіляються по групах

(виробничі, фінансові, соціальні тощо) на окремих аркушах книги або в окремих файлах.

Для обробки даних на робочих станціях створюються клієнтські СУБД, у яких встановлюється мережевий зв'язок із серверними файлами баз даних. У клієнтських файлах управлінці розроблюють алгоритми для визначення комплексних показників та рівня економічної безпеки підприємства (стабільний, передкризовий, кризовий, критичний).

Автоматична візуалізація результату може бути здійснена інструментами перевірки даних або умовного форматування. Для зручності інформаційна система може бути доповнена користувальницьким інтерфейсом клієнтської СУБД, який створюється убудованими засобами розробника.

Для аналізу отриманих результатів, вироблення якісного управлінського рішення та підготовки звітів інформаційна система може залучати такі клієнтські додатки, як офісні редактори документів і браузері. Їх запуск і завантаження відповідних файлів здійснюється за допомогою гіперпосилань із клієнтської СУБД. Таким чином інформаційна система може застосовувати елементи аграрного консалтингу та економіко-математичного моделювання. Відкрита архітектура дозволяє створювати інформаційні системи будь-якої складності.

Список використаних джерел

1. Кавун С.В. Економічна та інформаційна безпека підприємств у системі консолідованої інформації : навчальний посібник [Текст] / С.В. Кавун, А.А. Пилипенко, Д.О. Ріпка. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 364 с.
2. Васильців Т.Р. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія [Текст] / Т.Р. Васильців; Національний інститут стратегічних досліджень. – Львів, 2008. – 385 с.
3. Довбня С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства [Текст] / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гичова // Фінанси України. – 2013. – 4. – С. 91-97.
4. Кириченко О.А. Деякі критерії оцінки економічної безпеки підприємства // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – 23. – С. 22-24.
5. Кавун С.В. Концептуальна модель системи економічної безпеки підприємства [Текст] / С.В. Кавун // Науковий журнал «Економіка розвитку». – Х. ХНЕУ. – 2013. – 3 (43). – С. 97-101.
6. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство [Текст] / Геець В.М. Кизим М.О. Клебанова Т.З. Черняк О.І. та ін; Під ред. Гейця В.М. Монографія. – Х. ВД «ИНЖЕК», 2006. – 240 с.
7. Судакова О.В. Формування системи управління економічною безпекою підприємництва [Текст] / О.І. Судакова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. навч. праць. – Вип. 231: в 9 т. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2012. – Т. 8. – С. 165-171.
8. Білошкурська Н.В. Комплексні моделі оцінки економічної безпеки підприємств [Текст] / Н.В. Білошкурська // Системи обробки інформації. – 2012. – Вип. 4(2). – С. 9-11.
9. Rahim S. (2016) Place of Accounting in Providing Economic Safety to the Enterprises (Company). J Account Mark 5: 185. doi:10.4172/2168-9601.1000185
10. Зеленина Л.И., Федькушова С.И. Информационная модель обеспечения экономической безопасности предприятия // Экономика и менеджмент инновационных технологий. 2014. № 12 [Электронный ресурс]. URL: <http://ekonomika.snauka.ru/2014/12/6288> (дата обращения: 19.11.2016).
11. Базилевич В.М. Економічна безпека в АПК та її загрози: сутність та форми прояву [Текст] / В.М. Базилевич // Науковий вісник херсонського державного університету: зб. – Херсон: ХДУ, 2014 – №8 (серія "Економічні науки") – С. 73-77.

ЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ З ІНШИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ

Господарська діяльність підприємств різних галузей матеріального виробництва є основою суспільного відтворення валового внутрішнього продукту. Відомо, що кожне підприємство є складною системою взаємозв'язаних підрозділів і ланок, які виконують різні функції в процесі виробництва продукції. Економічний бік діяльності підприємства відображує система показників, які дають економічну оцінку процесам та результатам цієї діяльності предметів та процесів. Діяльність підприємств, як і інші явища суспільного життя, потребує систематичного вивчення для успішного й ефективного управління нею. Одним із способів вивчення діяльності є аналіз. Термін "аналіз" іншомовного походження (від гр. analysis) і означає "розділяти", "розчленовувати". Аналіз - це метод пізнання явищ, шляхом їх розкладання на складові частини. Щодо економічного аналізу - це означає вичленовування окремих показників господарської діяльності із загальних складових для наступного їх вивчення. Аналіз економічних показників доповнюється в міру необхідності протилежним заходом - синтезом, який, з'єднуючи окремі показники в одне ціле, уможливорює вивчення зв'язків і залежностей між ними.

У нашій державі розвиток економічного аналізу почався в кінці XIX століття. Перший етап розвитку аналізу продовжувався до 40-х років нашого століття. У цей період аналізувався, в основному, баланс підприємства. Другий етап розвитку аналізу приходить на початок 40-60 років. Цей етап характеризується розширенням аналізу господарської діяльності. Сучасний етап розвитку аналізу характеризується відпрацюванням прийомів аналізу напрямків зростання прибутку в умовах ринкової економіки [1]. Економічний аналіз тісно пов'язаний з багатьма економічними та неекономічними дисциплінами: діалектикою, політичною економією, бухгалтерським обліком, аудитом, статистикою, плануванням, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансуванням і кредитуванням підприємств, економіко-математичними методами (математикою, кібернетикою). В основу аналізу покладено діалектичний метод дослідження, який створює необхідний простір для абстрактно-логічних суджень. Основні принципи діалектики (рух, розвиток, саморозвиток, взаємозумовленість, взаємозалежність, причинно-наслідкова підпорядкованість, необхідність, випадковість, перехід кількості в якість) є базовими для використання в економічному аналізі.

Теоретична і методологічна основа економічного аналізу є - політична економія. Це - наука загальнометодологічна, яка розкриває основи суспільного виробництва, розподіл, обмін, споживання матеріальних благ, закони функціонування і розвитку виробництва за конкретних умов господарювання. Ці закони - специфічні, загальні, особливі - визначають економічні процеси в будь-якому суспільстві, виражаючи типові, стійкі, причинно-наслідкові зв'язки й залежності. Економічний аналіз досліджує дію економічних законів, які виражають головний, магістральний напрям розвитку того чи іншого господарства та проявляються в закономірностях і тенденціях його стратегії. Також озброює аналітиків відповідною системою економічних показників і понять (ціна, прибуток, собівартість та ін.), які можна кількісно виразити і проводити їх аналіз, встановлювати відхилення, тенденції змін, відповідність вимогам ринку, бачити можливі диспропорції і способи їх подолання.

Головним джерелом інформації при аналізі господарської діяльності є бухгалтерський облік (цей зв'язок має подвійний характер). Цей зв'язок виявляється у тому, що економічний аналіз як самостійна дисципліна у 30-х рр. XX ст. відокремився

від бухгалтерського обліку. В економічному аналізі широко використовується балансовий метод перейнятий з бухгалтерського обліку. Частку, економічної інформації, яку отримує економічний аналіз через систему бухгалтерського обліку, перевищує 70%. Економічний аналіз ставить високі вимоги до повноти, достовірності, безперервності даних бухгалтерського обліку. Тому форми обліку потребують постійного вдосконалення: зміни форм, змісту реєстрів, порядку документообігу. З другого боку, вимоги, які ставляться перед аналізом, так чи так переадресовуються бухгалтерському обліку. Зв'язок економічного аналізу з бухгалтерським обліком полягає також у широкому застосуванні в процесі аналізу бухгалтерських прийомів дослідження. Насамперед мова йде про використання в економічному аналізі балансового та сальдового прийомів.

Між економічним аналізом і статистикою існує також тісний зв'язок, що залежить від використання методології визначення багатьох показників, певних статистичних прийомів та статистичної інформації для аналітичних розрахунків. Економічний аналіз використовує статистичної інформації (особливо це стосується звітів), проводиться аналіз звітів, установлення відхилень, які потребуватимуть з'ясування причин їх виникнення. Розробляє і теоретично вдосконалює правила й можливості застосування тих чи тих прийомів (метод аналітичних групувань, індексний метод, прийоми кореляції) у конкретних ситуаціях, вимоги до таблиць і способи їх побудови, розробляє середні та відносні величини, показники динамічного ряду. Фінансово-кредитні дисципліни також мають зв'язок з економічним аналізом, що полягає у застосуванні методичних положень аналізу для вивчення фінансових можливостей, способів зміцнення фінансових позицій, обґрунтування сум кредитів, тощо. З переходом до ринкової економіки цей зв'язок є необхідним.

В сучасних умовах ринку, ми не можемо обійтись без аудиту. Завданням аудиту є документальна перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку, достовірності й повноти фінансової звітності та її відповідності вимогам чинного законодавства. Аудиторська служба перевіряє первинні документи, дані, що знайшли відображення в плані, балансі, звіті про фінансові результати. Кінцева мета аудиту економічний аналіз фінансового становища, аналіз платоспроможності й фінансової стійкості, ліквідності балансу (ці показники вимірюються коефіцієнтами). Узагальнення аналітичних результатів є найважливішим етапом аналізу, необхідним для аудиторських висновків.

Економічний аналіз тісно пов'язаний також з іншими фінансовими дисциплінами. Аналіз фінансової діяльності й фінансового стану підприємств (об'єднань) не можна провести, не оперуючи чинними принципами фінансового планування, формування власних, позичених і спеціальних коштів, порядку їх використання і повернення. Неможливо проводити аналіз фінансових результатів на високому кваліфікаційному рівні, не знаючи встановленого порядку формування та використання прибутку (це стосується і питань адаптації відповідних галузей народного господарства). Економічний аналіз є основою складання науково обґрунтованих планів, розробки прогнозів на всіх рівнях. Вплив і дія аналізу виявляються не тільки в удосконаленні методів розробки планів, а й в організації їх виконання. Економічний аналіз повинен виявити недоліки планування та причини їх виникнення. Головним завданням аналізу є виявлення причин, що гальмують досягнення планів.

Сутність маркетинга полягає у виявленні та максимальному забезпеченні умов для задоволення споживчого попиту на товари і послуги, реалізація продукції та послуг на певних ринках у передбачених обсягах, у встановлені терміни, у конкретний період. Він органічно пов'язаний з економічним аналізом, оскільки широко використовує його методи, способи, і, у свою чергу, забезпечує аналіз необхідною інформацією для проведення досліджень попиту на ринках, економічного аналізу стану ринку, покупців і споживачів, конкурентної ситуації, ринкових цін, кінцевих фінансових результатів. Новим перспективним напрямом аналізу, який все ширше використовується в

маркетингу, вважається мотиваційний аналіз. Економічний аналіз пов'язаний також з фінансами підприємств, якщо не знати понять, категорій, особливостей розвитку фінансів неможливо дослідити процес утворення, розподілу і використання доходів, здійснити фінансовий, маржинальний аналіз,

Економічного аналізу та математика схожі тим, що обидві галузі знань вивчають кількісні відносини. Математичні методи широко застосовуються в економічному аналізі. Це істотно підвищило його авторитет: аналіз став глибшим, ґрунтовнішим, оперативнішим, охопив більшу кількість об'єктів, більший обсяг інформації.

Застосування математики в економічному аналізі поширюється насамперед на область змінних величин, пов'язаних між собою функціональною залежністю застосування математики в економіці часто набирає форми економіко-математичного моделювання. Зазвичай це - кореляційна залежність. Кореляційний аналіз може привести до реальних результатів тільки в тому разі, коли він виходить з правильних теоретичних передумов. Виходячи з вище сказаного, можна зробити висновок, що перевага залишається за економічною теорією.

Математичні методи, для використання яких у нашій економіці є великий простір, широко застосовуються в економічному аналізі. Це істотно підвищило його авторитет: аналіз став глибшим, ґрунтовнішим, оперативнішим, охопив більшу кількість об'єктів, більший обсяг інформації.[2].

Технічні і технологічні науки також дають багатий матеріал для аналізу господарської діяльності, насамперед у галузі дослідження технології виробництва, технічних засобів, сировини і матеріалів. Без знання організації і технології виробництва неможливо провести функціонально-вартісний, маржинальний аналіз та здійснити прогноз випуску, реалізації продукції.

Отже, підбиваючи підсумки, можна констатувати наступне: економічний аналіз можна назвати синтезованою наукою, яка сформувалася внаслідок об'єднання багатьох наук і інтегрувала окремі їх елементи. Економічний аналіз широко застосовується в процесі проведення ревізій, аудиторських перевірок та маркетингових досліджень.

Це невід'ємна частина системи планування підприємства, яка (особливо щодо собівартості продукції) є складовою управлінського, фінансового обліку. Одночасно він забезпечує ефективні наукові інструменти, інформаційну базу для розвитку і функціонування інших наук. Завдяки цьому економічний аналіз у поєднанні з іншими науками сприяє подальшому зростанню економіки, підвищенню ефективності суспільного виробництва.

Економічний аналіз за порівняно короткий історичний термін (протягом ХХ століття) зазнав суттєвих трансформацій: від аналізу балансу підприємства до комплексного економічного аналізу з використанням сучасних персональних комп'ютерів і комп'ютерних мереж. Важливого значення економічний аналіз набуває за ринкових реформ, коли на перший план виходять економічні методи управління: він має не лише виявляти хиби, а й розкривати можливості дальшого зростання економіки. Криза економіки України потребує активної аналітичної роботи, бо саме економічний аналіз дає змогу виявити й кількісно виразити залежності між результатами виробничої діяльності підприємств та ресурсами, заробітком, формами власності.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз: Навч. посібник / За ред. Волкової Н.А./ Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт, - 2015. – с. 23-25
2. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2003. - 556 с.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки основним показником ефективності діяльності підприємства є прибуток. Прибуток відіграє ключову роль у діяльності підприємства і соціально-економічного розвитку країни в цілому. Для підприємницької структури він одночасно є і метою, і результатом, і стимулом, і чинником економічної безпеки.

Розвиткові теорії і практики формування та використання прибутку підприємства присвячено праці таких вітчизняних вчених, як М. Білик, І. Бланк, Г. Кірейцев, В. Мец, А. Поддєрьогін, Г. Савицька та інших. При цьому недостатньо уваги приділяється питанням оцінки впливу факторів на процес формування прибутку на підприємстві.

Прибуток – це частина чистого доходу, який безпосередньо одержують підприємства після реалізації продукції як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності. Кількісно він становить різницю між сукупними доходами (після сплати податку на додану вартість, акцизного збору та інших відрахувань з виручки в бюджетні і не бюджетні фонди) і сукупними витратами звітного періоду. Обсяг прибутку, рівень рентабельності залежать від виробничої, постачальницької, маркетингової, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства. Тому ці показники характеризують усі сторони господарської діяльності підприємства [1].

Основну частину прибутку підприємства одержують від реалізації продукції і послуг. Прибуток від реалізації продукції залежить від таких факторів: обсягу реалізації продукції, її структури, собівартості і рівня середньореалізаційних цін. Обсяг реалізації продукції може справляти позитивний і негативний вплив на суму прибутку. Збільшення обсягу продажів рентабельної продукції приводить до пропорційного збільшення прибутку. Якщо ж продукція є збитковою, то при збільшенні обсягу реалізації відбувається зменшення суми прибутку, отриманого від реалізації рентабельної продукції.

Структура товарної продукції також може по-різному впливати на суму прибутку. Якщо збільшиться частка рентабельніших видів продукції в загальному обсязі її реалізації, то сума прибутку зросте, і навпаки, при збільшенні частки низькорентабельної або збиткової продукції загальна сума прибутку зменшиться.

Собівартість продукції і прибуток перебувають в обернено-пропорційній залежності: зниження собівартості приводить до відповідного зростання суми прибутку, і навпаки.

Зміна рівня середньореалізаційних цін і величина прибутку перебувають у прямо-пропорційній залежності: при збільшенні рівня цін сума прибутку зростає, і навпаки.

Використовуючи прийом елімінування – усунення, вилучення впливу усіх чинників крім одного на величину результативного показника, можна визначити вплив кожного фактору на прибуток від реалізації продукції [2]. Для цього застосовуються наступні формули:

1. Розрахунок загальної зміни валового прибутку (ΔP):

$$\Delta P = P_1 - P_2 = \sum \Delta P_i, \text{ де}$$

ΔP – зміна прибутку від реалізації продукції за аналізований період;

P_1 – прибуток звітного року; P_2 – прибуток минулого року;

i – фактори, що впливають на величину прибутку.

2. Вплив на прибуток відпускних цін на реалізовану продукцію (ΔP_1):

$$\Delta P_1 = N_1^p - N_{1,0}^p = \sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_1, \text{ де}$$

$\Sigma p_1 q_1$ – реалізація у звітному році в цінах звітнього року;
 $\Sigma p_0 q_1$ – реалізація у звітному році в цінах минулого року;
 p – ціна продукції; q – кількість продукції.

3. Вплив на прибуток змін в обсязі реалізованої продукції (ΔP_2):

$\Delta P_2 = P_0 k_1 - P_0 = P_0 (k_1 - 1)$, де

k_1 – коефіцієнт зростання обсягу реалізації продукції у відпускних цінах, визначається за формулою:

$k_1 = N_{1,0} / N_0$, де

P_0 – прибуток, одержаний у минулому році, у цінах і за собівартістю минулого року;

$N_{1,0} = \Sigma p_0 q_1$ – реалізація у звітному році в цінах минулого року;

$N_0 = \Sigma p_0 q_0$ – реалізація у минулому році в цінах минулого року;

p – ціна продукції; q – кількість продукції.

4. Вплив на прибуток змін у структурі реалізованої продукції (ΔP_3):

$\Delta P_3 = P_{1,0} - P_0 k_1$, де

$P_{1,0}$ – прибуток, одержаний від фактично реалізованої продукції у звітному році у цінах і за собівартістю минулого року;

P_0 – прибуток, одержаний у минулому році, у цінах і за собівартістю минулого року.

5. Вплив на прибуток собівартості продукції (ΔP_4):

$\Delta P_4 = S_{1,0} - S_1$, де

S_1 – фактична собівартість реалізованої продукції;

$S_{1,0}$ – фактична собівартість реалізованої продукції за звітний рік у цінах і тарифах минулого року.

За результатами факторного аналізу можна оцінити якість прибутку. Якість прибутку від основної діяльності вважається високою, якщо її збільшення зумовлене зростанням обсягу продажів, зниженням собівартості продукції. Низька якість прибутку характеризується зростанням обсягів реалізації за рахунок росту цін на продукцію без збільшення фізичного обсягу продажів і зниження витрат на гривню продукції [2].

Отже, збільшення прибутку можливе за рахунок:

- нарощення обсягів виробництва і реалізації товарів;
- здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників;
- зменшення витрат на виробництво продукції;
- кваліфікованого здійснення цінової політики, оскільки на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни;
- грамотної побудови договірних відносин з постачальниками, посередниками, покупцями;
- покращення системи маркетингу на підприємстві, тобто виробляти тільки те, що безумовно буде купуватися, тому потрібно згрупувати свою продукцію за ознакою рентабельності і зосередити увагу на тій продукції, яка є високорентабельною;
- удосконалення продукції з середнім рівнем рентабельності, а низькорентабельну зняти з виробництва;
- організації виробничого процесу таким чином, щоб він був пристосований до швидкої переналадки;
- постійного проведення наукових досліджень аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів.

Список використаних джерел

1. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
2. Сіменко І.В., Косова Т.Д. Аналіз господарської діяльності: [навч. посіб.] / Сіменко І.В., Косова Т.Д. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.

АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ І ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В економічній літературі прийнято розрізняти ліквідність активів, ліквідність балансу і ліквідність підприємства.

Під ліквідністю активу розуміють здатність його до трансформації у грошові кошти, а ступінь ліквідності активу визначається проміжком часу, необхідним для його перетворення у грошову форму. Чим менше потрібно часу для інкасації певного активу, тим вища його ліквідність.

При цьому варто розрізняти поняття ліквідності сукупних активів як можливість їхньої швидкої реалізації при банкрутстві й самоліквідації підприємства і поняття ліквідності оборотних активів, що забезпечує його поточну платоспроможність. Мається на увазі, що кожен вид оборотних активів має пройти відповідні стадії операційного циклу, перш ніж трансформуватися в готівку.

Тобто, грошові кошти, вкладені у виробничі запаси, повинні послідовно пройти стадії незавершеного виробництва, готової продукції, дебіторської заборгованості, і тільки після цього вони придуть до своєї вихідної форми.

Ліквідність підприємства – це його здатність перетворювати свої активи у гроші для покриття всіх необхідних платежів по мірі настання їх терміну.

Ліквідність можна розглядати з двох боків: як час, необхідний для продажу активу, і як суму, яка виручена від його продажу. Два ці боки тісно пов'язані: часто можна продавати активи за короткий час, але зі значною знижкою в ціні.

Нездатність підприємства погасити свої боргові зобов'язання протягом декількох місяців перед кредиторами та бюджетом призводить до банкрутства. Після надання характеристики такому поняттю, як ліквідність, перейдемо до розгляду поняття “платоспроможність”.

Платоспроможність – це можливість підприємства наявними в нього грошовими ресурсами вчасно погашати свої платіжні зобов'язання.

Розрізняють поточну платоспроможність, що склалася на певний момент часу, і перспективну платоспроможність, що очікується в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі. [1, с.280].

Поточна (технічна) платоспроможність означає наявність у достатньому обсязі коштів і їхніх еквівалентів для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення. Звідси основними індикаторами поточної платоспроможності є наявність достатньої суми коштів і відсутність у підприємства прострочених боргових зобов'язань.

Перспективна платоспроможність забезпечується погодженістю зобов'язань і платіжних засобів протягом прогнозованого періоду, що, у свою чергу, залежить від складу, обсягів і ступеня ліквідності поточних активів, а також від обсягів, складу і швидкості дозрівання поточних зобов'язань до погашення.

При внутрішньому аналізі платоспроможність прогнозується на підставі вивчення грошових потоків. Зовнішній аналіз платоспроможності здійснюється, як правило, на основі вивчення показників ліквідності.

Поняття ліквідності та платоспроможності є дуже близькими, але друге – більш містке. Поліпшення платоспроможності підприємства нерозривно пов'язано з політикою управління оборотним капіталом, яка націлена на мінімізацію фінансових зобов'язань. Аналіз ліквідності потребує ретельного аналізу структури кредиторської

заборгованості підприємства. Він здійснюється на підставі порівняння обсягу поточних зобов'язань із наявністю ліквідних коштів. Будь-якого користувача фінансової звітності насамперед цікавить питання про ліквідність та платоспроможність підприємства.

Для аналізу ліквідності також доцільно розраховувати в динаміці коефіцієнти абсолютної ліквідності, покриття, поточної ліквідності, критичної оцінки, поточної заборгованості, період інкасації дебіторської заборгованості, тривалість кредиторської заборгованості, обертання матеріальних запасів, обертання постійних та усіх активів.

Неплатоспроможність (неліквідність) підприємства заснована на нестачі платіжних засобів, і означає нездатність підприємства в довгостроковій перспективі погасити свої борги. Неплатоспроможність може призвести до банкрутства.

Для оцінювання ліквідності та платоспроможності зазвичай застосовують такі прийоми, як аналіз ліквідності балансу та розрахунок фінансових коефіцієнтів платоспроможності. [2, с.368].

Під час проведення аналізу ліквідності балансу здійснюють порівняння активів, які згруповані за мірою їх ліквідності, із зобов'язаннями за пасивом, які згруповані за строками їх погашення. Групування здійснюється по відношенню до балансу.

Банкрутство

Просте банкрутство застосовується до боржника, винному в легковажності, непослідовності і поганому веденні справ (спекулятивні операції, азартні ігри, надмірні побутові потреби, безладне виписування векселів, недоліки у веденні бухгалтерського обліку і т.д.).

Злісне банкрутство обумовлюється здійсненням протиправних дій з метою введення в оману кредиторів (приховування документів і певної частини пасивів організації, а також свідоме завищення джерел формування майна організації).

Крім розглянутих ознак, що дають можливість віднести дане підприємство до числа неплатоспроможних, існують також критерії, що дозволяють прогнозувати ймовірність потенційного банкрутства підприємства.

При аналізі необхідно своєчасно виявляти і усувати названі негативні тенденції в діяльності підприємства.

Необхідно мати на увазі, що поточну платоспроможність підприємства можна виявити за даними балансу тільки один раз в місяць або квартал. Однак підприємство здійснює розрахунки з кредиторами щодня.

Тому для оперативного аналізу поточної платоспроможності, для щоденного контролю за надходженням коштів від реалізації продукції (робіт, послуг), від погашення іншої дебіторської заборгованості і за іншими надходженнями грошових коштів, а також для контролю за виконанням платіжних зобов'язань перед постачальниками та іншими кредиторами необхідно скласти платіжний календар, в якому, з одного боку, показуються наявні грошові кошти, очікувані надходження грошових коштів, тобто дебіторська заборгованість і з іншого боку відображаються платіжні зобов'язання на цей же період.

Оперативний платіжний календар складається на основі даних про відвантаження та реалізації продукції, про придбаних засобах виробництва, документів про розрахунки по заробітній платі.

Список использованных источников

1.Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт. – 2015. – 280 с.

2.Анализ финансовой отчетности: учебник / Л.В. Донцова, НА. Никифорова. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство "Дело и Сервис", 2011. — 368с.

АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ЯК ПОКАЗНИКА ЕФЕКТИВНОСТІ

В ході діяльності підприємства і прийняття управлінських рішень, більшість менеджерів звертаються до узагальнених показників, а саме до приросту прибутку і зменшення витрат. Динамічність ринкових відносин обумовлює прийняття неординарних рішень, пов'язаних з фінансовими результатами діяльності. Позитивний економічний ефект від виробництва і реалізації продукції, безумовно, пов'язаний з позитивним економічним ефектом від управлінського рішення.

У той же час, на нашу думку, дослідження тільки прибутку і витрат як абсолютних величин недостатньо, адже тільки їх співвідношення дозволяє оцінити ефективність діяльності в загальному і окремих елементів. Отже, співвідношення прибутку з понесеними витратами, характеризує таке поняття, як рентабельність. Рентабельність означає прибутковість виробництва і реалізації всієї продукції (робіт, послуг) або окремих її видів; прибутковість підприємств, організацій, установ в цілому як суб'єктів господарської діяльності; прибутковість різних галузей економіки.

В аналізі фінансових показників використовуються наступні групи показників відносної прибутковості:

- рентабельність продукції робіт, послуг,
- рентабельність виробничих фондів,
- рентабельність активів,
- рентабельність інвестицій і цінних паперів.

Рентабельність продукції може бути виражена формулою:

$$\frac{\text{Прибуток} * 100\%}{\text{Собівартість реалізованої продукції}}$$

Дана формула показує, який прибуток має підприємство з кожної грошової одиниці, витраченої на виробництво і реалізацію продукції.[1]

Рентабельність продукції розрахована в цілому по даній організації, залежить від трьох чинників:

- зміна структури реалізованої продукції
- зміна собівартості продукції робить зворотний вплив на рівень рентабельності продукції
- зміна середнього рівня реалізаційних цін.

Показник рентабельності виробничих фондів (званий інакше показником фондорентабельності) представимо у вигляді такої формули:

$$\frac{\text{Прибуток} * 100\%}{\text{Середньорічна вартість ОС}}$$

Показник показує реальну прибутковість від використання основних засобів в процесі виробництва продукції. Показники для розрахунку рентабельності основних виробничих фондів беруться з бухгалтерської звітності.[2]

Найважливішим показником є показник рентабельності активів (рентабельність майна). Цей показник може бути визначений за такою формулою:

$$\frac{\text{Прибуток} * 100\%}{\text{Середньорічна вартість активів}}$$

Цей показник характеризує прибуток, одержуваний підприємством з кожної гривні, авансованого на формування активів. Рентабельність активів висловлює міру прибутковості підприємства в даному періоді.[2]

Показник рентабельності інвестованого капіталу виражає ефективність використання коштів, вкладених в розвиток даної організації. Рентабельність інвестицій виражається наступною формулою:

$$\frac{\text{Прибуток (до сплати податку на прибуток)} * 100\%}{\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Власний капітал}}$$

Рентабельність інвестованого капіталу дає уявлення від тому наскільки ефективно менеджмент компанії інвестує кошти в основну діяльність підприємства.

Показники рентабельності є важливими характеристиками факторної середовища формування прибутку підприємств. Тому вони обов'язкові при проведенні порівняльного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства. При аналізі виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення. Для довгострокових кредиторів інвесторів, що вкладають гроші у власний капітал підприємства, показник рентабельності є більш надійним індикатором, ніж показники фінансової стійкості та ліквідності, що визначаються на основі співвідношення окремих статей балансу.[3]

Встановлюючи зв'язок між сумою прибутку і величиною вкладеного капіталу, показник рентабельності можна використовувати в процесі прогнозування прибутку. У процесі прогнозування з фактичними і очікуваними інвестиціями зіставляється прибуток, які підлягають отриманню на ці інвестиції. Оцінка передбачуваного прибутку базується на рівні прибутковості за попередні періоди з урахуванням прогнозованих змін. Крім того, велике значення рентабельності має для прийняття рішень в області інвестування, планування, при складанні кошторисів, координуванні, оцінці і контролі діяльності підприємства і її результатів.

Список використаних джерел

1. Аналіз ділової активності та рентабельності підприємства / С. Ю. Ільїн, І. А. Кочеткова // Часопис економічних реформ. - 2014. - № 4. - С. 49-55.
2. Квасницький Р. С. Показники рентабельності як індикатори ефективності прийняття управлінських рішень / Р. С. Квасницький, А. М. Дерикот // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2014. - № 5 (1). - С. 19-22.
3. Проскурович О. В. Моделювання рентабельності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / В. Проскурович, А. Ю. Басс // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2015. - № 3 (3). - С. 209-212.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСПЕРСІЙНОГО МЕТОДУ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Всі процеси, що відбуваються у природі чи людському суспільстві, є наслідком взаємодії багатьох факторів. Для того щоб вивчити ці процеси, вміти керувати ними та передбачати результат, необхідно з'ясувати, яку роль у досліджуваному процесі відіграє кожний фактор окремо. Щоб оцінити важливість впливу кожного фактору, необхідно навчитися виражати дію кожного з них у кількісному виразі, а потім застосовуючи математичні методи, виявити взаємодію між цими факторами. Можна використовувати порівняння, кореляційний, дисперсійний, компонентний та багато інших методів аналізу. Будучи прихильником дисперсійного аналізу, розглянемо переваги і недоліки такого методу у дослідженні процесів.

Дисперсійний аналіз – це математико – статистичний метод вивчення результатів спостереження, що залежать від різноманітних одночасно діючих факторів. Він створений у 20-х роках ХХ століття зусиллями Р.Фішера та значний розвиток отримав завдяки працям Іейтса.

Основне призначення дисперсійного аналізу – статистично виявити вплив різних факторів на мінливість ознаки, що вивчається. Найбільш доцільно використовувати дисперсійний метод, коли мінливість результативної ознаки зумовлена одночасною дією кількох факторів із різною силою впливу. За його допомогою розв'язуються такі завдання: кількісне вимірювання сили впливу факторних ознак та їх сполучень на результативну; визначення вірогідності впливу то його довірчих меж; аналіз окремих середніх та статистична оцінка їх різниці;

У поглибленому економічному аналізі дисперсійний метод може виконувати і допоміжні функції, що створює широкі можливості щодо науково обґрунтованого підходу до застосування інших статистичних методів кількісного аналізу. Дисперсійний метод набув широкого застосування в біології, зоотехніці, медицині й техніці, хоча його можливості використання в економічній сфері досить широкі. В залежності від числа джерел дисперсії розрізняють однофакторний та багатфакторний дисперсійний аналіз.

Дисперсійний аналіз особливо ефективний при вивченні кількох факторів. При класичному методі вивчення змінюють тільки один фактор, а решту залишають постійними. При цьому для кожного фактору проводиться своя серія спостережень, що не використовується при вивченні інших факторів. Крім того, при такому методі досліджень не вдається визначити взаємодію факторів при одночасній їх зміні, при дисперсійному аналізі це зробити можливо. У дисперсійному аналізі використовується властивість суми квадратів центральних відхилень.[3]

Основна ідея дисперсійного аналізу полягає у дослідженні відміни між середніми значеннями окремих груп спостережень. Кожна група характеризується певним рівнем або діапазоном фактора. Може здаватися дивним, що процедура порівняння середніх називається дисперсійним аналізом. Насправді це пов'язано із тим, що при дослідженні статистичної значимості різниці між середніми значеннями груп ми порівнюємо оцінки дисперсій. В основі дисперсійного аналізу лежить представлення загальної дисперсії як суми двох дисперсій – внутрішньогрупової дисперсії та дисперсії, підрахованої без урахування належності до якоїсь групи. Знання особливостей методу дозволяє безпосередньо оцінити вірогідність тих чи інших розрахунків при використанні методів статистичних групувань, кореляції, регресії, середніх. Особливо широкі можливості

дисперсійного аналізу розкриваються при оцінці множинних кореляційно-регресивних залежностей. Маючи порівняно невелику кількість одиниць спостереження, можна вводити в аналіз ряд ознак-факторів, обчислюючи випадкову помилку на достатньо великому числі ступенів вільності. Зіставляючи такі моделі з двома і більше змінними на невеликій сукупності об'єктів, за допомогою дисперсійного аналізу, можна відповісти на такі питання: в якому взаємозв'язку знаходяться включені у модель фактори; чи будуть істотними висновки, що зроблені на невеликій вибірці змінних.

Істотної різниці між однофакторним та багатофакторним дисперсійним аналізом немає. Багатофакторний аналіз не змінює загальну логіку дисперсійного аналізу, а лише трохи ускладнює її, оскільки, крім врахування впливу на залежну змінну кожного з факторів окремо, слід оцінювати і їх спільна дія. Таким чином, те нове, що вносить в аналіз даних багатофакторний дисперсійний аналіз, стосується в основному можливості оцінити між факторну взаємодію. Але, як і раніше залишається можливість оцінювати вплив кожного фактора окремо. У цьому сенсі процедура багатофакторного дисперсійного аналізу (за комп'ютерного використання) без сумніву більш економічна, оскільки всього за один запуск вирішує відразу два завдання: оцінюється вплив кожного з факторів і їх взаємодія. При цьому використання різних комбінацій факторів, дає надійнішу підставу для практичних рекомендацій, що будуть залишатися актуальними й за мінливих умов. В аналізі економічних явищ, де іноді фактори перебувають у складному переплетінні, дисперсійний метод дає змогу об'єктивно оцінити складні явища, що виникають при такій взаємодії.[1]

Істотним недоліком є те, що на результати аналізу впливає рівень показників груп, що формуються за досліджуванним фактором. Дисперсійні комплекси, побудовані при одних рівнях факторних градацій, можуть відображати достовірний вплив, а при інших рівнях такий вплив може бути відсутнім. При цьому виявляється і різниця в показниках ступеня впливу факторів на результативну ознаку. Таким чином, від того, як згруповані дані досліджень у статистичному комплексі, залежать і деякі його результативні характеристики.[2]

Щоб у дисперсійному аналізі мати об'єктивні результати, необхідно дотримуватись певних правил організації дисперсійних комплексів. Якщо поділити групи на підгрупи таким чином, що в кожній із них рівні показники виявляться близькими за величиною, а між групами різко відрізнятимуться, то дисперсійний аналіз може призвести до негативної відповіді на питання про істотність досліджуваних факторів. Це є наслідком того, що в загальній кількості показників у середній групі буде багато таких із них, які мало відрізняються один від одного, що може стирати відмінності між ними. Різкі відмінності між середніми групами ніби зникнуть у великій кількості подібних один до одного середніх. Наявність недоліків у дисперсійному методі аналізу не вказує на те, що потрібно обмежувати застосування цього методу в економіці. Науково обґрунтований підхід до застосування цього ефективного прийому кількісного виміру факторів в економічних моделях надає йому суттєві переваги з-поміж інших методів багатофакторного статистичного аналізу ефективності виробництва.

Список використаних джерел

1. Мармоза А.Т. Теорія статистики. : навч. посібник.-К.: Центр навч. літератури, 2013.
2. Опря А.Т. Методологічні особливості використання дисперсійного методу в аналізі й дослідженні економічних явищ і процесів: можливості й обмеження./А.Т.Опря// Вісник Полтавської державної аграрної академії - №4 - 2010.
3. Організація та методика економічного аналізу: навч. посібник, Одеса, ОНЕУ – 2010.

АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ

Финансовые ресурсы предприятия - это совокупность собственных денежных доходов и поступлений извне (привлеченные и заемные средства), находящихся в распоряжении субъекта хозяйствования и предназначенных для выполнения финансовых обязательств предприятия, финансирования текущих затрат, связанных с расширением производства и экономическим стимулированием. [1, с.2]

Классификация финансовых ресурсов предприятия:

Финансовые ресурсы предприятия делятся по следующим признакам:

По степени ресурсности:

A1 - деньги, краткосрочные финансовые вложения и т. п., чем можно быстро воспользоваться;

A2 - оборотные активы и дебиторская задолженность;

A3 - материалы, продукция, долгосрочные финансовые вложения

A4 - оборудование, нематериальные активы;

По праву собственности:

- собственные;

Источники финансовых ресурсов разделяются в зависимости от классификации на собственные и заемные, краткосрочного или долгосрочного финансирования.

Особенностью формирования финансовых ресурсов является то, что предприятие формирует и активно использует такие виды финансовых ресурсов как нераспределенная прибыль и кредиторская задолженность. Оба вида этих ресурсов предприятие использует на развитие производственной деятельности.

Эффективность использования финансовых ресурсов характеризуется оборачиваемостью активов и показателями рентабельности. Под оборачиваемостью средств понимают продолжительность прохождения средствами отдельных стадий производства и обращения. [2, с.265]

Следовательно, эффективность управления можно повышать, уменьшая срок оборачиваемости и повышая рентабельность за счет снижения издержек и увеличения выручки.

Одна из важнейших характеристик финансового состояния предприятия и эффективности управления его финансовыми ресурсами - стабильность деятельности в свете долгосрочной перспективы. Она связана со структурой баланса предприятия, степенью его зависимости от кредиторов и инвесторов.

Основной оценкой эффективности использования финансовых ресурсов предприятия является:

повышение эффективности работы организации на основе внедрения более совершенных способов использования финансовых ресурсов и управления ими.

Из оценки эффективности использования финансовых ресурсов вытекают ее основные задачи:

- идентификация финансового положения;
- выявление факторов, влияющих на формирование финансовых ресурсов;
- определение «узких» мест, отрицательно влияющих на финансовое состояние предприятия;
- выявление внутривозможных резервов укрепления финансового положения.

Эффективность использования финансовых ресурсов необходима для принятия управленческих решений, направленных на рост прибыльности, выявление причин убыточности, а также обеспечение стабильного финансового состояния.

Еще одним важным инструментом повышения эффективности использования финансовых ресурсов является управление основными производственными фондами предприятия и нематериальными активами. Основным вопросом в управлении ими является выбор метода начисления амортизации.

Устойчивое финансовое состояние предприятия создается в результате постоянного мониторинга показателей рыночной активности общества и быстрой реакции его управленческого персонала в ответ на воздействие внешней и внутренней среды функционирования предприятия на его основные параметры жизнедеятельности: финансовую устойчивость, платежеспособность и эффективность использования ресурсов. [3, с.295].

Эффективность работы каждого предприятия во многом зависит от полной и своевременной мобилизации финансовых ресурсов и правильного их использования для обеспечения нормального процесса производства и расширения производственных фондов.

Состав финансовых ресурсов, их объемы зависят от вида и размера предприятия, рода его деятельности, объема производства. При этом объем финансовых ресурсов тесно связан с объемом производства, эффективной работой предприятия. Чем больше объем производства и выше эффективность работы предприятия, тем больше величина собственных финансовых ресурсов, и наоборот.

Наличие в достаточном объеме финансовых ресурсов, их эффективное использование, определяют хорошее финансовое положение предприятия, платежеспособность, финансовую устойчивость, ликвидность. В этой связи важнейшей задачей предприятий является изыскание резервов увеличения собственных финансовых ресурсов и наиболее эффективное их использование в целях повышения эффективности работы предприятия в целом.

Таким образом, становится понятно, результаты оценки эффективности использования финансовых ресурсов лежат в основе выработки мер, направленных на повышение эффективности управления финансовыми ресурсами, более рациональное распределение доходов. Формирование и использование финансовых ресурсов имеет важное значение для функционирования и развития предприятия, а потому нуждаются в постоянной оценке и контроле данных процессов.

Важное значение в этом контексте имеет анализ целесообразности и эффективности использования финансовых ресурсов. Обоснованные подходы позволяют реализовать его на практике и избежать возможных просчетов при принятии управленческих финансовых решений. Применяемые показатели анализа эффективности использования финансовых ресурсов должны адекватно отображать стратегические и оперативные задания предприятия. Разным аспектам эффективности использования финансовых ресурсов предприятий Украины уделяется постоянное внимание как научных работников, так и специалистов-практиков.

Список использованной литературы

1. Мних Е.В. Финансовый анализ: [учебник], Е. В. Мних, Н.С. Барабаш.г. Киев. 2014. – 536с.
2. Волкова Н.А. Организация и методика экономического анализа:[учебное пособие], Н.А.Волкова, Н.Е.Подвальная - Одесса, ОГЭУ, 2013.- 267 с.
3. Экономический анализ: Учеб. пособие. Под ред. Волковой Н.А. / Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, А.Н. Гайдаенко и др. - Одесса: ОНЭУ, ротاپринт. - 2015. - 310с.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Організація аналітичної роботи – включає розробку загальних планів та програм; порядок проведення аналізу; матеріальне, методичне й наукове забезпечення; загальне керівництво; способи виконання аналітичних робіт; контроль за виконанням. [1, с. 58]

Етапи аналітичного процесу: підготовчий (передбачає визначення мети і завдань аналізу, уточнення об'єктів, складання плану і програми проведення аналізу, визначення виконавців та розподіл функцій між ними, вибір методики аналізу, утворення системи аналітичних показників, впорядкування факторів, що впливають на зміну досліджуваних показників, визначення порядку формування висновків аналізу.

Розробка програми і вибір методики аналізу - один з важливих етапів підготовчого періоду, що значною мірою визначає кількість та ефективність всієї аналітичної роботи. У програмі потрібно відобразити мету, об'єкти й основні напрямки аналізу, період, який він охопить, ступінь деталізації і глибину вивчення окремих сторін діяльності, використані приклади аналізу, його інформаційне і технічне забезпечення. Відображення у програмі обсягу використаної в аналізі інформації залежить від того, який аналіз проводять - повний (комплексний) чи тематичний (цільовий), за який період часу (місяць, квартал, рік, п'ятирічка) і т. ін.

- Основний (передбачає ознайомлення з показниками роботи підприємства, систематизацію отриманої інформації шляхом складання та уточнення аналітичних таблиць, перевірку достовірності даних, опрацювання та створення додаткової інформації, дослідження динаміки ключових показників, вивчення напрямків та причин відхилень показників шляхом розрахунку впливу факторів.

Достатня і достовірна інформація - головна умова успішності аналітичної роботи, тому даний етап починається з підбирання, перевірки повноти і якості використовуваної в аналізі інформації. Впевнившись в останньому, починають обробляти зібрані дані, що полягає у: зіставленні показників (за оцінкою, структурою, принципами побудови і т. ін.), статистичній обробці (вираховування середніх, відносних величин групування показників і т. ін.), складанні аналітичних розрахунків і заповненні таблиць.

- Завершальний (передбачає надання оцінки діяльності підприємства, розробку висновків та рекомендацій керівництву, виявлення прихованих та перспективних резервів покращення результатів діяльності та опрацювання заходів щодо їх мобілізації [1, с. 58]. Проводять глибше вивчення й узагальнення (групування, підрахунок) резервів виробництва, визначають заходи з реалізації, доводять до відома зацікавлених осіб результати аналізу, відображені у наказах по об'єднанню [3].

Список використаних джерел

1. Волкова Н. А. Організація та методика економічного аналізу: навч. посібник / Н. А. Волкова, Н. Е. Подвальна. – Одеса: ОНЕУ, 2013. - 267 с.
2. Організація та методика економічного аналізу: навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки / Л. О. Бойко, Р. М. Волчек, Н. А. Волкова [та ін.]. – Одеса: Атлант, 2010. – 351 с.
3. Етапи аналізу і його організація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/147/4140.html>>

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, ЯК ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

Господарська діяльність підприємств різних галузей матеріального виробництва є основою суспільного відтворення валового внутрішнього продукту, тому як і інші явища суспільного життя, потребує систематичного вивчення для успішного й ефективного управління нею.

У сучасному світі змінюються механізми та технології, за допомогою яких проводяться економічні дослідження та аналіз, проте завдання змінюються не з такою стрімкою швидкістю. Отже, не залишимо без уваги найголовніші завдання економічного аналізу :

1) Забезпечення науково-економічної обґрунтованості бізнес - планів, що реалізується шляхом проведення досліджень ринку і всебічного аналізу господарської діяльності підприємства;

2) Всебічне й об'єктивне вивчення бізнес-планів, здійснення періодичного та оперативного аналізу виконання плану за звітні періоди за якісними та кількісними показниками. Наприклад, у торговельному підприємстві звертається увага на обсяг оптового та роздрібного товарообігу, на його асортиментну структуру, на співвідношення елементів товарного балансу, якість торговельного обслуговування населення.

3) Здійснення факторного аналізу раціональності використання виробничого потенціалу, а саме: трудових ресурсів, основних виробничих фондів і матеріальних ресурсів. В аграрних підприємствах і в деяких галузях лісної промисловості аналіз використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів безпосередньо пов'язується з аналізом використання корисних копалин.

4) Контроль за здійсненням вимог комерційного розрахунку й оцінка кінцевих фінансових результатів. Під час оцінки використовуються як якісні, так і кількісні показники.

5) Виявлення і вимір внутрішніх резервів на всіх стадіях виробничого процесу. Економічний аналіз як прикладна дисципліна має на меті досягнення конкретної вигоди. Дійсна корисність економічного аналізу полягає у виявленні резервів на всіх стадіях виробничого процесу.

6) Обґрунтування і перевірка оптимальності управлінських рішень. Успіх господарської діяльності на всіх ступенях управлінської ієрархії напряму залежить від рівня керівництва, від своєчасно прийнятих управлінських рішень. Приймати правильне управлінське рішення, виявити раціональність та ефективні можна лише на основі ретроспективного економічного аналізу.

7) Підсумкова оцінка економічної заможності об'єкта, що аналізується, тобто його економічного зростання чи збитку, конкурентоспроможності, фінансової стабільності [1].

Одним із способів вивчення діяльності є аналіз. Термін "аналіз" іншомовного походження (від гр. analysis) і означає "розділяти", "розчленовувати". Щодо економічного аналізу – це означає вичленовування окремих показників господарської діяльності із загальних складових для наступного їх вивчення.

Аналіз економічних показників доповнюється в міру необхідності протилежним заходом - синтезом (гр. synthesis), який, з'єднуючи окремі показники в одне ціле, уможливорює вивчення зв'язків і залежностей між ними. Отже, аналіз і синтез у

комплексі забезпечують наукове вивчення явищ і процесів у їхньому зв'язку та взаємодії.

Економічний аналіз як окрема дисципліна сформувався на базі курсу бухгалтерського обліку діяльності підприємств: перші праці з економічного аналізу виходили під назвами "Аналіз балансу", "Аналіз звітності", "Счетный анализ" (Н. Р. Вейцман). Основним джерелом інформації для аналізу є досить складна система облікових і звітних показників роботи підприємств.

Економічний аналіз є конкретно методологічною дисципліною. Ґрунтуючись на матеріалах інших економічних дисциплін і значною мірою узагальнюючи набуті студентами знання, він допоможе майбутнім фахівцям оцінювати окремі господарські ситуації та розв'язувати комплексні економічні проблеми на підприємстві, а також у банківських, фінансових і державних установах.

Економічний аналіз тісно пов'язаний з багатьма економічними та неекономічними дисциплінами: діалектикою, політичною економією, бухгалтерським обліком, аудитом, статистикою, плануванням, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансуванню і кредитуванню підприємств, економіко-математичними методами.

Економічний аналіз, який дає змогу правильно оцінити роботу підприємства і його підрозділів, виявити причини негараздів і наявні резерви, уможливорює значне поліпшення рівня всієї економічної роботи, робить її серйозним стимулом науково-технічного прогресу, підвищення ефективності виробництва.

Важливого значення економічний аналіз набуває за ринкових реформ, коли на перший план виходять економічні методи управління: він має не лише виявляти хиби, а й розкривати можливості дальшого зростання економіки.

За цих умов аналіз забезпечує можливість об'єктивної оцінки економічних результатів діяльності трудових колективів, визначення їхнього місця в галузі, регіоні, а також визначення внеску кожного робітника в загальний економічний результат діяльності підприємства відповідно до кількості та якості його трудових затрат. Це створює підґрунтя для розроблення системи матеріального заохочення працівників на підприємстві за рахунок фонду оплати праці та інших джерел.

З-поміж наук, з якими пов'язаний аналіз, треба передовсім назвати діалектику й політичну економію, які є теоретичною і методологічною основою всіх економічних наук, у тому числі й економічного аналізу. В основу аналізу покладено діалектичний метод дослідження, який створює необхідний простір для абстрактно-логічних суджень.

Протилежністю аналізу є синтез. Синтез - це метод пізнання явищ, предметів і процесів через об'єднання їх складових в єдине ціле. Аналіз, як метод пізнання реальної дійсності, безпосередньо пов'язаний із мисленням, усвідомленим активним сприйняттям людиною реальної дійсності. Політична економія - наука загальнометодологічна, яка розкриває основи суспільного виробництва, розподіл, обмін, споживання матеріальних благ, закони функціонування і розвитку виробництва за конкретних умов господарювання.

Численні аналітичні дослідження нагромаджують дані про вияв тих або тих економічних законів. Вивчення цих даних уможливорює відкриття нових, раніше невідомих законів, створення глобальних прогнозів розвитку економіки країни або світової економіки. Тісний зв'язок існує між економічним аналізом та бухгалтерським обліком. Цей зв'язок має подвійний характер. Значення бухгалтерського обліку впливає з його головної функції – відображати всі ресурси підприємств, господарські засоби, а також їхній рух, зміни, використання в процесі здійснення господарських операцій. Дані оперативного та бухгалтерського обліку, бухгалтерська звітність є головним джерелом інформації для аналізу господарської діяльності підприємства, причому джерелом, що забезпечує документальне обґрунтування аналітичних

висновків. Частка економічної інформації, що отримується через систему бухгалтерського обліку, перевищує 70 %. Потреби економічного аналізу ставлять до інформації підвищені вимоги щодо повноти даних, оперативності, достовірності, порівнянності, безперервності, доступності. Тому форми обліку потребують постійного вдосконалення: зміни форм, змісту реєстрів, порядку документообігу. З другого боку, вимоги, які ставляться перед аналізом, так чи так переадресовуються бухгалтерському обліку.

Зв'язок економічного аналізу з бухгалтерським обліком полягає також у широкому застосуванні в процесі аналізу бухгалтерських прийомів дослідження. Насамперед мова йде про використання в економічному аналізі балансового та сальдового прийомів. Між економічним аналізом і статистикою існує тісний зв'язок, що залежить від використання методології визначення багатьох показників, певних статистичних прийомів та статистичної інформації для аналітичних розрахунків.

Фінансово-кредитні дисципліни також мають зв'язок з економічним аналізом. Цей зв'язок полягає, головню, у застосуванні методичних положень аналізу для вивчення фінансових можливостей, способів зміцнення фінансових позицій, обґрунтування сум кредитів тощо.

Бухгалтерський облік, аудит, економічний аналіз перебувають у безперервному русі, розвитку, є взаємозв'язаними та взаємозумовленими в загальній інформаційній системі управління підприємством. Їх важливим завданням є постійне вдосконалення та розвиток виробництва з урахуванням досягнень науки і практики [2].

Отже, економічний аналіз за порівняно короткий історичний термін (протягом XX століття) зазнав суттєвих трансформацій: від аналізу балансу підприємства до комплексного економічного аналізу з використанням сучасних персональних комп'ютерів і комп'ютерних мереж.

Ці трансформації тривають під впливом розвитку суспільних відносин. Слід коротко назвати особливості сучасних змін економічного аналізу порівняно з традиційними його формами.

1. Значно ширше використання принципу управління за відхиленнями, що дає можливість керівництву звертати увагу на зміни безпосередньо в процесі виробництва.

2. Підвищення оперативності економічного аналізу, що виявляється в мінімізації періоду, за який проводиться поточний аналіз.

3. Відхід від обов'язкової формальної "точності" результатів аналізу, тобто перенесення центру уваги від аналізу звітності до аналізу ситуацій, цільового аналізу резервів.

4. Широке використання додаткової інформації поряд з використанням зовнішньої і внутрішньої звітності.

5. Створення аналітичних груп з участю економістів, технологів, маркетологів, юристів (залежно від змісту проблеми) для забезпечення комплексності економічного аналізу.

6. Розширення використання в економічному аналізі вибіркового даних.

Економічний аналіз широко застосовується в процесі проведення ревізій, аудиторських перевірок та маркетингових досліджень. Це невід'ємна частина системи планування підприємства, яка є складовою управлінського обліку.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз: Навч. посібник / За ред. Волкової Н.А. / Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپринт. - 2015. – С. 23-25
2. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: Навчальний посібник/ Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков та ін.; М-во освіти і науки України, ДДМА. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 398 с.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Кожне підприємство (фірма) як суб'єкт господарської діяльності є споживачем ресурсів (факторів виробництва) в процесі створення матеріальних і нематеріальних благ (послуг) з метою одержання прибутку. В широкому розумінні категорія «ресурс» (з фр. *ressource* – засіб, спосіб, дані) включає в себе те, що необхідно фізичній або юридичній особі для досягнення мети – задоволення власних потреб шляхом задоволення потреб суб'єктів та об'єктів суспільства. В економічній літературі існує значна кількість підходів до класифікації ресурсів, наприклад: за фізичним змістом, за призначенням в процесі виробництва, тощо. За фізичним змістом ресурси поділяють на матеріальні, людські, фінансові та інформаційні.

Під матеріальними ресурсами розуміють сукупність основних та оборотних засобів виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у виробничому процесі та формують його матеріально-речову базу [1, с. 107]. Тобто, до складу матеріальних ресурсів відносять технологічне устаткування й оснащення, інструмент, виробничий та господарський інвентар, транспортні засоби, сировину, основні і допоміжні матеріали, напівфабрикати, незавершене виробництво, запасні частини, тарні матеріали, комплектуючі вироби, паливно-мастильні матеріали тощо.

За формою участі у процесі виробництва розрізняють предмети та засоби праці. Предмети праці являють собою як природні ресурси, котрі в процесі праці відокремлюються від природи та перетворюються на готову продукцію, так і сировина котра пройшла етап первинної обробки і не є готовою продукцією. Перетворення предметів праці відбувається за допомогою засобів праці і людських ресурсів. Відповідно, предмети праці повністю (оборотні фонди) переносять свою вартість на створену продукцію, а засоби праці (необоротні фонди) використовуються протягом більше ніж один операційний цикл.

Виходячи з сутності матеріальних ресурсів, зрозуміло що ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність залежать від їх обсягу, складу, структури та результативності використання. З огляду на це, виникає потреба у діагностиці використання ресурсів підприємства, результати якої вплинуть на прийняття результативних та ефективних управлінських рішень, спрямованих на подальший розвиток та успішне функціонування суб'єктів господарювання у конкурентному середовищі. До головних складових аналізу ефективності матеріальних ресурсів зазвичай відносять наступні: оцінка потреби підприємства у матеріальних ресурсах; аналіз їх складу, структури та динаміки матеріальних ресурсів; аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

Потреба підприємства у матеріальних ресурсах залежить від технології, яка використовується в процесі виробництва, масштабів виробництва та галузевих особливостей функціонування підприємства. На цьому етапі визначаються основні показники співвідношення матеріальних та інших видів ресурсів: забезпеченість трудових ресурсів необоротними та оборотними фондами (озброєність основними/оборотними фондами), яка характеризується співвідношенням вартості основних та оборотних фондів і середньоспискової чисельності працюючих; джерела формування матеріальних ресурсів, тобто яка їх частка сформована за рахунок власного капіталу, а яка – за рахунок зобов'язань і забезпечень;

- також при використанні специфічних ресурсів, передусім землі, визначається показник фондозабезпеченості як співвідношення вартості необоротних і оборотних засобів та площі земельних угідь [2, с. 126]. Також в процесі аналізу забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами слід дослідити наступні питання:

- відповідність планів постачання вимогам виробництва та організація постачання матеріальних ресурсів; виконання планових показників поставок матеріальних ресурсів; вплив рівня забезпеченості ресурсами на виконання виробничої програми; вплив факторів на рівень матеріалоємності продукції; використання відходів виробництва; стан, динаміка та показники оборотності використання виробничих запасів; резерви зниження матеріалоємності продукції; зв'язки підприємства з постачальниками і питому вагу матеріальних ресурсів, які надходять по прямих поставках, до загального обсягу їх надходження.

В процесі оцінки складу, структури та динаміки матеріальних ресурсів визначається питома вага окремих видів матеріальних ресурсів та їх груп у загальному обсязі та зміна вартості і частки протягом досліджуваного періоду. На цьому етапі ключовим показником є співвідношення оборотних та необоротних засобів (активів), значення якого повинне враховувати галузеві особливості функціонування активів підприємств. Цей показник в управлінні матеріальними ресурсами має велике значення для стратегічного управління підприємством як єдиною системою [3]. Ефективність використання матеріальних ресурсів вимірюється як співвідношення виготовленої продукції та витрачених на її виробництво ресурсів. При цьому можливі наступні варіанти вказаного співвідношення: ресурси і результати виражені у вартісній формі; ресурси – у вартісній, а результати – у натуральній формі; ресурси – у натуральній, а результати – у вартісній формі.

Ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства доцільно оцінювати за такими ключовими показниками: матеріаловіддача – вартість виробленої продукції в розрахунку на грошову одиницю вартості матеріальних ресурсів; матеріаломісткість – обернений до матеріаловіддачі показник, який характеризує частку матеріальних ресурсів у вартості виробленої (реалізованої) продукції; показник оборотності запасів підприємства – який характеризується коефіцієнтом обертання запасів та тривалістю їх обороту; - частка витрат сировини і матеріалів на одиницю виробленої продукції [4]. При проведенні аналізу використання матеріальних ресурсів важливим є урахування галузевих та регіональних особливостей. З цією метою обов'язковим є порівняння отриманих значень показників використання матеріальних ресурсів конкретного підприємства із відповідними середньогалузевими або середніми показниками в межах регіону та показниками прибуткових підприємств галузі (регіону).

Список використаних джерел

1. Волкова Н. А. Організація та методика економічного аналізу: Навч. посібник. / Н. А. Волкова, Н. Е. Подвальна. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт. – 2013. – 267 с
2. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки. – Одеса, ОДЕУ. – 2010 – 351 с.
3. Смирнова, Н. В. Аналіз співвідношення оборотних і необоротних активів сільськогосподарських підприємств / Н. В. Смирнова // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. – Том 18. – № 2. – С. 246-252.
4. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики ефективності діяльності підприємства / І. В. Олександренко // Економічний форум. – 2013. – № 4. – С. 126-136.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ПРИЙОМОМ ЛАНЦЮГОВИХ ПІДСТАНОВОК

В аналітичній практиці широко використовують метод елімінування. Це логічний метод, при якому послідовно виділяють вплив одного фактора і виключають вплив всіх інших. До елімінування відносять такі основні прийоми: ланцюгових підстановок; абсолютних різниць; відносних різниць; інтегральний [1, с.39]. Правомірність застосування ланцюгових підстановок обґрунтував Карл Маркс при розгляді впливу на відносну ціну робочої сили трьох чинників: тривалості, інтенсивності праці та продуктивної сили.

Сутність прийому полягає у тому, що будується таблиця, яка показує систему зв'язку між показниками, де зліва направо вказуються всі необхідні фактори, починаючи кількісними та закінчуючи якісними. У нульову підстановку записують планові (базові) показники. Після цього проводиться розрахунок впливу першого фактора за допомогою заміни його з планової (базової) величини на фактичну, усі інші дані залишаються незмінними. Різниця між одержаним розрахунковим показником (добуток факторів) і плановим (базовим) становить величину першого фактора. Для того, щоб розрахувати другий фактор, його величину у другій підстановці замінюють на фактичну, при цьому перший фактор залишається тут і далі на фактичному рівні. Величину впливу аналізованого фактора визначають, як різницю між другим і першим розрахунковими показниками. Така процедура заміни показників здійснюється доти, поки в останньому рядку не залишаться всі фактичні значення факторів, які вивчаються.

Схематично це можна відобразити наступним чином:

Припустимо, результативна ознака (Y) є добутком трьох факторів (A, B і C), тоді факторна система матиме наступний вигляд:

$$Y = A \times B \times C \quad (1.1)$$

Потрібно визначити вплив окремих факторів на відхилення результативного показника звітного року від базисного. Результативний показник базисного року має формулу:

$$Y = Y_0 \times A_0 \times C_0 \quad (1.2)$$

Після цього йде поступова заміна факторних показників базисного року на показники звітного року, це буде відображено наступним чином:

$$Y_{\text{ум1}} = A_1 \times B_0 \times C_0 \quad (1.3)$$

$$Y_{\text{ум2}} = A_1 \times B_1 \times C_0 \quad (1.4)$$

$$Y_1 = A_1 \times B_1 \times C_1 \quad (1.5)$$

У результаті проведених заміन отримуємо показник звітного року. Загальне відхилення розраховується за формулою:

$$\Delta Y = Y_1 - Y_0 \quad (1.6)$$

У тому числі визначається вплив окремих факторів на його утворення:

$$\Delta YA = Y_{yM1} - Y_0 \quad (1.7)$$

$$\Delta YB = Y_{yM2} - Y_{yM1} \quad (1.8)$$

$$\Delta YC = Y_{yM3} - Y_{yM2} \quad (1.9)$$

Баланс факторів:

$$\Delta Y = \Delta YA + \Delta YB + \Delta YC \quad (1.10)$$

Використовуючи прийом ланцюгових підстановок обов'язково потрібно дотримуватися певного ряду правил, які визначають послідовність розрахунків: в першу чергу підлягають заміні кількісні фактори, далі – структурні, а в останню чергу – якісні; якщо модель представлена декількома кількісними, структурними або якісними показниками, то послідовність підстановок визначається шляхом логічного аналізу, тобто, насамперед, аналізують вплив найбільш загального кількісного показника; кількість розрахункових умовних показників на один менше, ніж факторів у моделі [2, с. 49].

Кількісними вважаються такі показники, які характеризують розміри, пов'язані з виміром величини сукупності елементів (об'єктів). Прикладом може слугувати обсяг виробництва валової продукції, вартість основних засобів тощо. Структурні показники являють собою відношення окремої частини до цілого або питома вага частини одиниць в загальному обсязі сукупності. Вони відображують склад досліджуваної сукупності, а це дає змогу відокремити в конкретному явищі головні елементи і зосередити на них увагу при подальшому аналізі.

Для того, щоб отримати структурний показник потрібно провести ділення значення кожної частини сукупності на їх загальний підсумок. Прикладом структурних показників може бути питома вага корів в загальній чисельності великої рогатої худоби. Якісні показники – це ті, що характеризують рівень розвитку процесу, якісні особливості та характеристики явищ і закономірності їхнього розвитку. Вони мають вторинний характер, тому що утворюються внаслідок ділення кількісних показників. Прикладами можуть слугувати ступінь використання суспільної праці, рентабельність, фондовіддача тощо [3, с. 48].

Отже, зробивши аналіз впливу факторів прийомом ланцюгових підстановок, можна сказати про його недоліки та переваги. Перевагами є: зручність та простота використання, універсальність застосування, а до недоліків можна віднести те, що в залежності від обраного порядку заміни факторів результати факторного розкладання будуть мати різні значення.

Список використаних джерел

1. Організація та методика економічного аналізу: Навч. посібник / Н. А. Волкова, Н. Е. Подвальна. – Одеса: ОНЕУ, 2013. - 267 с.
2. Економічний аналіз: Навч. посібник / За ред. Волкової Н.А./ Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. та ін. – Одеса: ОНЕУ, - 2015. – 310 с.
3. Організація та методика економічного аналізу: Навч. посібник для бакалаврів всіх напрямів підготовки. – Одеса: ОНЕУ, - 2010. – 351 с.

ПЛАНУВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для управління виробництвом потрібно мати уявлення не тільки про хід виконання плану, результати господарської діяльності, а й про тенденції і характер змін в економіці підприємства. Осмислення, розуміння інформації досягаються за допомогою економічного аналізу. У процесі аналізу первинна інформація проходить аналітичну обробку: проводиться порівняння досягнутих результатів виробництва з даними за попередні моменти часу, з показниками інших підприємств і середньогалузевими, визначається вплив різних чинників на величину результативних показників, виявляються недоліки, помилки, невикористані можливості та перспективи.

На основі результатів аналізу розробляються і обґрунтовуються управлінські рішення. Економічний аналіз передуює рішенням і діям, обґрунтовує його об'єктивність і ефективність. Таким чином, економічний аналіз - функція, яка забезпечує науковість прийняття рішення.

Ефективність економічного аналізу діяльності економічних суб'єктів значною мірою залежить від грамотності планування аналітичної роботи та її організації.

Організація аналітичної роботи на підприємстві повинна сприяти своєчасному виявленню наявних на підприємстві і в його підрозділах резервів і знаходження шляхів їх реалізації. Сформована практика аналізу виробничої і господарської діяльності на підприємствах промисловості показує, що він включає наступні етапи:

1. Упорядкування програми робіт - розробляється програма повного економічного аналізу або планів тематичного аналізу окремих сторін діяльності суб'єкта господарювання;

2. Збір економічної інформації - створення та уточнення структури підприємства для здійснення економічного аналізу, використання джерел інформації;

3. Вибір технічних прийомів і використання комп'ютерних технологій - використання різних технічних прийомів для визначення впливу факторів економіко-математичних методів;

4. Виконання основних завдань аналізу - визначення, вимірювання чинників і причин відхилень, недоліків у роботі, визначення резервів, оцінка роботи підприємства, розробка заходів та їх здійснення;

5. Оформлення результатів аналізу - складання аналітичної записки, передача її керівництву для здійснення заходів та забезпечення результативності економічного аналізу.

За ступенем охоплення досліджуваних явищ і процесів аналіз може бути повний (загальний) і частковий (локальний).

При повному аналізі вивчають всі сторони виробничої і господарської діяльності підприємства і його підрозділів. Зазвичай повний аналіз приурочується до окремих звітних періодів (квартал, рік).

При частковому аналізі вивчаються окремі підрозділи підприємства або окремі сторони діяльності підприємства. За періодичністю проведення аналіз може бути щоденним, місячним, квартальним та річним.

Аналіз роботи підприємства здійснюється економічними службами при широкому залученні інженерно-технічних працівників. На великих промислових підприємствах діяльністю всіх економічних служб керує головний економіст, який є заступником директора з економічних питань. Він організує всю економічну роботу з аналізу господарської діяльності. У безпосередньому його підпорядкуванні знаходяться

лабораторія економіки і організації виробництва, планово-економічний відділ, відділи праці та заробітної плати, бухгалтерського обліку, фінансовий.

Економічний аналіз входить в обов'язки не тільки працівників економічних служб, а й технічних відділів (головного механіка, енергетика, технолога, нової техніки та ін.).

Приблизна схема розподілу функцій аналізу господарської діяльності може бути представлена наступним чином.

Виробничий відділ - аналізує виконання плану випуску продукції за обсягом та асортиментом, ритмічність роботи, підвищення якості продукції, впровадження нової техніки і технології, комплексної механізації і автоматизації виробництва, роботу обладнання, витрачання матеріальних ресурсів, тривалість технологічного циклу, комплектність випуску продукції, загальний технічний та організаційний рівень виробництва.

Відділ головного механіка і енергетика вивчає стан експлуатації машин та обладнання, виконання планів-графіків ремонту й модернізації обладнання, якість і собівартість ремонту, повноту використання обладнання та виробничих потужностей, раціональність споживання енергоресурсів.

Відділ технічного контролю аналізує якість сировини та готової продукції, заходи щодо зменшення браку, підвищення якості продукції, дотримання технологічної дисципліни.

Відділ постачання контролює своєчасність і якість матеріально-технічного забезпечення виробництва, виконання плану поставок за обсягом, номенклатурою, строками, якістю, стан збереження складських запасів, дотримання норм відпуску матеріалів, транспортно-заготівельні витрати.

Відділ збуту вивчає виконання договірних зобов'язань і планів поставок продукції споживачам за обсягом, якістю, строками, номенклатурою, стан складських запасів і збереження готової продукції.

Відділ праці і заробітної плати аналізує рівень організації праці, виконання плану заходів по підвищенню його рівня, забезпеченість підприємства трудовими ресурсами по категоріям і професіям, рівень продуктивності праці, використання фонду робочого часу і фонду зарплати.

Відділ бухгалтерського обліку та звітності аналізує виконання кошторису витрат на виробництво, собівартість продукції, виконання плану прибутку і його використання, фінансовий стан, платоспроможність.

Планово-економічний відділ або відділ економічного аналізу здійснює складання плану аналітичної роботи і контроль за його виконанням, методичне забезпечення аналізу, організує та узагальнює результати аналізу господарської діяльності підприємства і його структурних підрозділів, розробляє заходи по підсумках аналізу.

Періодично аналіз економіки підприємства здійснюється вищими органами управління. Спеціалісти цих органів можуть вивчати окремі питання чи проводити комплексний аналіз господарської діяльності підприємства. За результатами цього аналізу органи управління можуть в деякій мірі змінити економічні умови діяльності підприємства.

Позавідомчий аналіз господарської діяльності виконується статистичними, фінансовими органами, податковими інспекціями, аудиторськими фірмами, банками, інвесторами, науково-дослідницькими інститутами. Статистичні органи, наприклад, узагальнюють і аналізують статистичну звітність і результати представляють у відповідні міністерства та відомства для практичного використання. Податкові інспекції аналізують виконання планів підприємствами з прибутку, за відрахуванням податків в державний бюджет, ведуть контроль за раціональним використанням матеріальних і фінансових ресурсів. Банки та інші інвестори вивчають фінансове

становище підприємства, його платоспроможність, кредитоспроможність, ефективність використання кредитів.

Підприємства можуть користуватися послугами фахівців аудиторських фірм.

На кожному підприємстві вся робота по проведенню аналізу повинна плануватися. На практиці можуть складати такі плани: комплексний план аналітичної роботи підприємства та тематичні плани.

Комплексний план складається на один рік. Розробляє фахівець, якому на підприємстві доручено керівництво аналітичною роботою в цілому. Цей план за змістом являє собою календарний розклад окремих аналітичних досліджень. В ньому, окрім цілей і завдань аналізу, перераховуються питання, які мають бути досліджені протягом року, визначенням строків, суб'єктів аналізу, дається схема аналітичного документообігу, термін та адреса надходження кожного документа, його зміст. За результатами аналізу розробляються пропозиції, спрямовані на поліпшення результатів господарської діяльності.

Тематичні – це плани проведення аналізу щодо комплексних питань, які потребують поглибленого вивчення. У них розглядаються об'єкти, суб'єкти, етапи, терміни проведення аналізу, його виконавці та інші. Контроль за виконанням планів аналізу веде заступник керівника підприємства з економічних питань або особа, на яку покладені обов'язки по управлінню аналізом у цілому.

Форми результативної аналітичної інформації формуються на заключному етапі аналітичного процесу. Залежно від мети і місця проведення аналізу результати оформлюють у різних носіях. Основні форми, за допомогою яких оформлюють результати аналітичної роботи, такі:

1. Текстові описового характеру - аналітичні записки, доповідні записки, звіти;
2. Безтекстові - таблиці, графіки, діаграми тощо.

Якщо аналіз здійснюється сторонніми організаціями або особами, то такий результат оформлюють у вигляді висновку.

Результати аналізу, який здійснюють підприємства, можуть оформлятися по-різному, що залежить від багатьох факторів: часу, обсягу. За відносно короткий час - день, зміну, декаду - результати аналізу оформлюють у звітах-рапортах, аналітичних записках. За більш тривалий час - у пояснювальній записці.

Результати аналізу роботи окремих служб - постачання, маркетингу - оформлюють за відносно тривалий час - місяць, квартал. Основною формою узагальнення результатів аналізу є аналітична записка, де відображують характеристики стану ресурсів, причини порушень, а також вжиті щодо відповідних порушень (недоліків) заходи.

Список використаних джерел

1. Бердникова Т.Б. Аналіз і діагностика фінансово - господарської діяльності підприємства: Навчальний посібник. – М.:ИНФРА-М, 2013. - 215 с.
2. Савицька Г.В. Теорія аналізу господарської діяльності підприємства. Навчальний посібник. М.:ИНФРА-М, 2012 – 288 с.
3. Попович П.Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві. — 2. вид., перероб. і доп. — Снятин: ПрутПринт, 2014. — 120 с.
4. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Дніпропетровська академія управління, бізнесу та права. Кафедра фінансів і банківської справи. — Д.: Видавництво ДАУБП, 2010. — 224 с.
5. Сипко Т.Д. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник / Український держ. морський технічний ун-т ім. адмірала Макарова. — Миколаїв: УДМТУ, 2013. — 194 с.

ДЕТЕРМІНОВАНИЙ ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Рівень розвитку економіки України на сьогодні вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм й управління виробництвом. Це зумовлює застосування методів економічного аналізу для оцінки діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень.

Філософське визначення поняття «метод» розкриває його як спосіб досягнення визначеної мети, сукупність прийомів або операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності. В галузі науки метод є шлях пізнання, який дослідник прокладає до свого предмета, керуючись своєю гіпотезою [1, с. 266]. Метод виступає в якості об'єднуючої ланки між теорією і практикою.

Що стосується визначення поняття «метод економічного аналізу», то на даний час в економічній літературі існують різні підходи Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. вбачають у методі економічного аналізу «системне, комплексне, взаємопов'язане вивчення господарської діяльності підприємства з метою її об'єктивної оцінки, забезпечення необхідною інформацією прийняття оптимальних управлінських рішень, контролювання та регулювання економічних процесів» [2, с. 27].

У праці Т.Г. Рзаєва представлено таке визначення: «Метод економічного аналізу являє собою науково обґрунтовану єдність категорій, принципів, способів і спеціальних прийомів дослідження, які базуються на діалектичному методі пізнання, а системне та комплексне використання яких дасть змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення» [3, с.16].

Отже, узагальнивши ці поняття, можна сказати, що метод економічного аналізу – це спосіб комплексного, взаємопов'язаного та безперервного дослідження явищ, розкриття факторів, тенденцій і закономірностей цього розвитку, обґрунтування і прийняття оптимальних управлінських рішень, виявлення і мобілізації внутрішньогосподарських резервів, що базуються на діалектиці.

Детермінований факторний аналіз, тобто аналіз залежностей між показниками за допомогою жорстко детермінованих факторних систем, є найбільш поширеним видом аналізу в господарській практиці. Методи детермінованого факторного аналізу призначені для виміру впливу факторів на результативний показник. До цих методів належать: індексний, різниць, інтегральний, пропорційного ділення, логарифмування та ін. В основу перших двох методів покладено прийом елімінування.

Елімінування (лат. *eliminate* – виключати, усувати) полягає у послідовному визначенні впливу кожного фактора на результативний показник за умови незмінності інших факторів та абстрагування їх взаємного впливу.

Елімінування – логічний прийом економічного аналізу, що дає змогу по чергову встановити вплив конкретного фактору на результативний показник при умовному виключенні впливу інших факторів. Насправді фактори взаємодіють між собою, що дає додатковий приріст результативного показника, який приєднується до останнього фактору. Тобто спостерігається заниження результату впливу всіх факторів, крім останнього. Відповідно величина впливу факторів на зміну аналізованої величини залежить від його місця в факторній моделі. Необхідною умовою застосування прийому виступає наявність функціонального зв'язку між факторними та

результативним ознаками. Слід зважати на те, що всі чинники повинні діяти незалежно один від одного, тобто зміна одного не спричиняє зміни іншого.

Різновидами прийому елімінування є прийом повних ланцюгових підстановок, прийом абсолютних різниць, прийом обчислення відносних різниць у різних показників (розрахункових систем). Завдяки своїй простоті та зрозумілості у випадках, коли йдеться про невелику кількість факторів, прийом ланцюгових підстановок отримав широке розповсюдження. Його сутність полягає в тому, що у формулі, яка виражає механізм зв'язку між показниками, проводиться поступова заміна базисної (планової) величини кожного чиннику його фактичною величиною. Після кожної підстановки виконують всі математичні дії, передбачені розрахунковою формулою, а від отриманого результату віднімають попередній, який обчислено до заміни цього фактору. Різниця між ними показуватиме величину та напрямок впливу показника, який змінився, на узагальнюючий показник, оскільки розміри решти факторів зміні не підлягали.

Якщо порівнювати детермінований та стохастичний метод економічного аналізу, то слід зауважити, що у випадку прямого детермінованого факторного аналізу вихідні дані для аналізу є у формі конкретних чисел, то у випадку прямого стохастичного факторного аналізу задані вибіркою (тимчасової або поперечної). Рішення задач стохастичного факторного аналізу потребують: глибокого економічного дослідження для виявлення основних факторів, що впливають на результативний показник; підбору виду регресії, який би найкращим чином відбивав дійсну зв'язок досліджуваного показника з набором факторів; розробки методу, що дозволяє визначити вплив кожного фактора на результативний показник. Якщо результати прямого детермінованого аналізу повинні вийти точними й однозначними, то стохастичного - з деякою ймовірністю (надійністю), яку слід оцінити.

Отже, сьогодні доцільно використовувати різні методи економічного аналізу, сфери якого значно розширилася: його ставлять в основу розробки варіантів управлінських рішень щодо поліпшення використання економічного потенціалу суб'єктів господарювання, що працюють незалежно від форм власності. Я вважаю, що детермінований метод економічного аналізу значно простіше та у порівнянні, наприклад, з стохастичний метод економічного аналізу, слід зауважити, що у випадку прямого детермінованого факторного аналізу вихідні дані для аналізу є у формі конкретних чисел, коли у випадку прямого стохастичного факторного аналізу задані вибіркою (тимчасової або поперечної). Рішення задач стохастичного факторного аналізу потребують: глибокого економічного дослідження для виявлення основних факторів, що впливають на результативний показник; підбору виду регресії, який би найкращим чином відбивав дійсну зв'язок досліджуваного показника з набором факторів; розробки методу, що дозволяє визначити вплив кожного фактора на результативний показник. Якщо результати прямого детермінованого аналізу повинні вийти точними й однозначними, то стохастичного - з деякою ймовірністю (надійністю), яку слід оцінити.

Список використаних джерел

1. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 576 с.
2. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: теорія і практика: Підручник/ За ред. проф. А.Г. Загороднього. – Львів: “Магнолія Плюс”, 2006 – 428 с.
3. Рзасва Т.Г. Економічний аналіз: Навчальний посібник. - Хмельницький: ХНУ, 2003. - 198 с.
4. Волкова Н.А., Подвальна Н.Є. Організація та методика економічного аналізу – Одеса: ОНЕУ, 2013

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

За умов нестабільного ринкового середовища в країні значну роль для суб'єкта господарювання відіграє прийняття своєчасних об'єктивних управлінських рішень з метою покращення фінансово-економічного стану підприємства. Дані, на основі яких ґрунтуються рішення управлінської ланки значною мірою залежать від результатів проведення фінансового аналізу на підприємстві. Фінансовий аналіз допомагає визначити конкурентоздатність підприємства, його платоспроможність, ступінь використання фінансових ресурсів та капіталу, а також резерви підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Дослідженню проблем аналізу фінансових показників присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких: Білик Л. Д., Бланк І. О., Брігхем Ю., Ізмайлова К. В., Кеннон Дж., Ковальов В. В., Савицька Г. В., Сміт Р. та інші [1].

Отож, фінансовий аналіз - це процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів подальшого підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку [2]. Завдяки фінансовому аналізу можливо оцінити показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності. Таким чином, можна дослідити склад зобов'язань та джерела їх покриття; якість активів та швидкість їх обертання; витрати діяльності тощо. Результати аналізу є основою планування, розробки стратегії, тактики діяльності суб'єкта господарювання [3,4].

Найважливішим інформаційним забезпеченням фінансового аналізу є фінансова звітність підприємства, яка включає 5 форм звітності:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим та непрямым методом);
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до річної фінансової звітності [5].

Дві перших форми (Баланс та Звіт про фінансові результати) є основними для проведення фінансового аналізу.

Відповідно до наказу Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73 чинності набуло Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке скасувало дію попередніх 5 стандартів бухгалтерського обліку (П(С)БО 1-5). Згідно з нововведеннями не відбулося змін у складі фінансових звітів, але при цьому значно змінилась їх структура. Зокрема укрупнення певних статей, що в свою чергу обмежило інформаційну базу фінансового аналізу. Таким чином, нові зміни у структурі фінансової звітності покращують якість облікової інформації і наближують її до вимог міжнародних стандартів, але значно обмежують інформаційне забезпечення для здійснення фінансового аналізу. Тому, для достовірнішої оцінки фінансового стану підприємств необхідно залучати й додаткові джерела, окрім фінансових звітів, а це призводить до збільшення трудомісткості розрахунків та уповільнення процесу аналізу [3].

Варто зазначити, що на сьогодні в Україні не сформовано комплексних методик, які враховують усі аспекти щодо напрямів діяльності підприємства, а показників, що їх характеризують, незначна кількість. Розроблені методики, зазвичай, стосуються або окремого напрямку діяльності, окремого об'єкта управління (складової фінансового стану), або мають регіональний чи галузевий характер. Такі методики передбачають

громіздкі розрахунки, які ускладнюють здійснення цілісного аналізу та викликають неоднозначність оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Обчислення великої необґрунтованої кількості фінансових коефіцієнтів призводить до багатозначного тлумачення результатів дослідження, значних часових затрат. Все це скорочує оперативність проведення аналізу, а отже, знижує його ефективність.

Вагоме місце займає проблема достовірності фінансового аналізу, оскільки існує обмеження можливостей аналізу. Облікова інформація не обов'язково показує актуальні економічні реалії, що особливо відчувається у період сильної інфляції. Оскільки у балансі, як правило, активи відображаються за ринковою ціною в момент придбання, при інфляції виникають розбіжності між обліковою вартістю активів та їхньою поточною ціною, визначеною на певну дату.

Нестабільність вітчизняної економіки, що зокрема проявляється у значних коливаннях курсу національної валюти, теж може слугувати причиною втрати актуальності обчислених фінансових показників на певний період. Застосування різних облікових методів при складанні фінансової звітності, які затверджені обліковою політикою підприємства, також призводить до зниження достовірності даних фінансових звітів для проведення аналізу.

Різноманіття форм власності господарських суб'єктів, в свою чергу, теж ускладнює фінансовий аналіз, в тому числі розрахунок істотної кількості показників, що відображають фінансовий стан акціонерних товариств, не може бути здійснений, через нерозвиненість або ж відсутність ринку цінних паперів у державі. Відповідно до таких показників можна було б охарактеризувати стан емітентів та визначити нестабільність законодавчої бази [1].

Отже, фінансовий аналіз є перспективним напрямом дослідження фінансово-майнового стану підприємства. З його допомогою можна всебічно оцінити минулі, поточні та спрогнозувати майбутні показники господарської діяльності, а також виявити резерви підвищення ефективності діяльності підприємства. Поки що в Україні існує низка проблем здійснення фінансового аналізу. Це пов'язано з відсутністю як таких досконалих комплексних методик фінаналізу на вітчизняному просторі, що призводить до нераціональної трудомісткості процесу дослідження та неоднозначних висновків. Недостатньо є розкрита інформація необхідна для аналізу у системі фінансової звітності, що зумовлює залучення додаткових джерел. Нестабільність української економіки, зокрема, серйозні інфляційні процеси та коливання валютного курсу призводить до втрати актуальності отриманих результатів дослідження. Через нерозвиненість вітчизняного ринку цінних паперів неможливо повністю оцінити стан підприємств з акціонерним капіталом.

Список використаних джерел

1. Куля О. Г. Проблеми фінансового аналізу підприємства / О. Г. Куля // Управління розвитком. - 2014. - № 13. - С. 49-50.
2. Грабовецький, Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність : навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. - 281 с.
3. Тимоць М. В. Вплив нових форм фінансової звітності на оцінку фінансового стану підприємств / М. В. Тимоць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2014_9_40.
4. Бегун С. І. Поняття фінансового стану підприємства / С. І. Бегун // Економічні та соціальні інновації як фактор розвитку економіки: матеріали ХІХ Міжн.наук.-практ.конф.(29-30 травня 2014 р.) / відп.ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – С. 262-263.
5. Сіменко І.В. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / І. В. Сіменко, Т.Д. Косова – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.